

การวิเคราะห์ต้นทุนทางการศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยสงฆ์ของไทย

นายเดชา บุญมาสุข

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาสารัตถศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-1822-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

AN ANALYSIS OF EDUCATION COST FOR UNDERGRADUATE PROGRAMS IN THE UNIVERSITY OF
THAI BUDDHIST MONKS

Mr. Decha Boonmasuk

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Development Education

Department of Foundations of Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-1822-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์ต้นทุนทางการศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยสงฆ์
ของไทย
โดย นาย เดชา บุญมาสุข
สาขาวิชา พัฒนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จุมพล พูลภัทรชีวิน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จริญญา มาติลโกวิท)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชื่นชนก โควินท์)

เดชา บุญมาสุข : การวิเคราะห์ต้นทุนทางการศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยสงฆ์ของไทย.
(AN ANALYSIS OF EDUCATION COST FOR UNDERGRADUATE PROGRAMS IN THE
UNIVERSITY OF THAI BUDDHIST MONKS) อ. ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงษ์
ศิริบรรณพิทักษ์, จำนวน 170 หน้า. ISBN 974-17-1822-5.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและแนวโน้มของต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงฆ์และเสนอแนวทางการจัดทำงบประมาณเมื่อเทียบกับวัตถุประสงค์ของสถาบันและการจัดทำงบประมาณแบบเน้นผลงานที่สอดคล้องกับแนวโน้มต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ข้อมูลในการวิจัย คือ ต้นทุนในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิจัย คือ วิเคราะห์ต้นทุนทางการศึกษาโดยใช้ข้อมูลต้นทุนลงทุนและต้นทุนดำเนินการของทั้ง 2 มหาวิทยาลัยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 ไปคำนวณแนวโน้มต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 และนำผลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์ของสถาบัน และวิธีการจัดสรรงบประมาณแบบเน้นผลงานมาจัดทำข้อเสนอแนวทางในการจัดทำงบประมาณ

ผลการวิจัยพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี เท่ากับ 21,720 บาท และ 55,314 บาท ตามลำดับ แนวโน้มของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2545-2549 พบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีแนวโน้มของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาสูงขึ้น 6.13 % และ 4.41 % ตามลำดับ ผลการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องพบว่า ปัญหาสำคัญในการจัดทำงบประมาณ ได้แก่ ปัญหาข้อจำกัดของงบประมาณที่ไม่เพียงพอในแต่ละปี ปัญหาด้านศักยภาพของบุคลากร และปัญหาความไม่พร้อมของระบบการบริหารและจัดการในการจัดการศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จึงเสนอแนวทางในการจัดทำงบประมาณโดยต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาบุคลากรและระบบการบริหารและจัดการงบประมาณใหม่ รวมทั้งต้องการให้มีการควบคุมต้นทุนและบริหารต้นทุนที่ใช้ในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังต้องการให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อเพิ่มศักยภาพบุคลากร การบริหารงาน และการประเมินผลการจัดทำงบประมาณในแต่ละปี ผลการวิเคราะห์โครงการค่าใช้จ่ายพบว่า โครงการศาสนศึกษาในแต่ละปียังขาดการริเริ่มโครงการใหม่ ๆ เนื่องจากปัญหาข้อจำกัดด้านจำนวนเงินงบประมาณ สำหรับผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของสถาบันพบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีภาพรวมเพื่อมุ่งเน้นให้บัณฑิตมีทักษะในชีวิตและการทำงานควบคู่กันไปโดยสามารถจะประยุกต์พระพุทธศาสนาให้เข้ากับวิชาการแขนงอื่น ๆ ได้ ในขณะที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีภาพรวมเพื่อมุ่งเน้นให้บัณฑิตเป็นกำลังสำคัญในฐานะผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่สังคมโลกได้ สำหรับแนวทางในการจัดทำงบประมาณในอนาคตผู้วิจัยได้เสนอแนวทางสำคัญไว้ดังนี้ (1) ต้องปรับเปลี่ยนระบบการจัดทำงบประมาณเกี่ยวกับโครงการศาสนศึกษาในแต่ละปีในรูปแบบของการจัดทำงบประมาณแบบเน้นผลงาน (2) ต้องวางแผนการควบคุมและบริหารต้นทุนโดยจำแนกความสำคัญและความจำเป็นก่อนหลังแล้วใช้หลักการประหยัดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ต้นทุนตามหลักการทางเศรษฐศาสตร์ในการจัดการศึกษา (3) ต้องมุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายองค์กรภายนอกมหาวิทยาลัยให้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนผลงานวิจัยและความร่วมมือในการพัฒนาระบบการจัดทำงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคต

ภาควิชา สาร์ตศึกษา

สาขาวิชา พัฒนศึกษา

ปีการศึกษา 2546

ลายมือชื่อผู้วิจัย.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

448 37130 27 : MAJOR DEVELOPMENT EDUCATION

KEY WORD: EDUCATION COST / UNDERGRADUATE PROGRAMS / UNIVERSITY OF THAI BUDDHIST MONKS

DECHA BOONMASUK : AN ANALYSIS OF EDUCATION COST FOR UNDERGRADUATE PROGRAMS IN THE UNIVERSITY OF THAI BUDDHIST MONKS. THESIS ADVISOR : [ASST.PROF. PRUET SIRIBANPITAK, PHD., 170 pp. ISBN 974-17-1822-5.

This study aims to analyze the cost and cost trends in operating undergraduate programs in the university of Thai Buddhist monks. It also proposes an approach for managing the budget that correlates with the objectives of the institution and approaches in managing the budget that emphasize the outcomes that corresponds with cost trends in operating undergraduate programs in the University of the Thai Buddhist Monks. The data needed for this study was the education cost in 2 universities which are Maha Chulalongkorn Rajwittayalai University and Maha Makut Rajwittayalai University. The research method was an analysis of education cost which carried out by using the capital costs and the operation costs of both universities during the period of B.E.2540-2544 to calculate the trend of average cost per head per year during the period of B.E. 2545-2549. The information obtained from interviewing the involved personnel, the institution's objectives and performance based budgeting approach was used to propose the guidelines for the budget planning.

The results show that during the period of B.E.2540-2544, the average cost per head in operating undergraduate programs in Maha Chulalongkorn Rajwittayalai University and Maha Makut Rajwittayalai University was 21,720 and 55,314 baht respectively. It was found that the average cost per head in operating undergraduate programs in Maha Chulalongkorn Rajwittayalai University and Maha Makut Rajwittayalai University during B.E.2545-2549 increased by 6.13% and 4.41% respectively. The information obtained from interviewing the involved staff showed that a major problem in budgets planning includes inadequate annual funding, the potential of the staff and a lack of efficiency in managing and administering the programs.

Most interviewees proposed an approach for setting the budget and wanted to see changes and development in both staff and administrative systems. They also stated a need to control and manage costs to enhance the efficiency of the program. In addition, they want to see cooperation between the state and private sectors since it will enhance the potential of staff, the administration and the evaluation of the yearly budget. The result of an analysis of the program showed that there was no initiation in the Buddhism study program due to a restriction of budget.

The analysis of the institution's objectives showed that Maha Chulalongkorn Rajwittayalai University aims at providing the graduates with skills that can be applied in both their daily and working lives. Students who graduate from this university will be able to apply Buddhism in other academic disciplines while Maha Makut Rajwittayalai University emphasize teaching students to play a major role in expanding Buddhism to the world when they graduate.

The researcher has proposed guidelines for planning future budgets as follows: (1) adjust the system that deals with planning the budget for Buddhism study programs each year by using a budget which emphasizes outcomes (2) set a plan that controls and manages costs and classifies the importance and prioritizes the necessity of various budgetary expenses and increases cost efficiency which complies economic education management principles (3) emphasize the building of collaborative networks with other organizations which help in promoting and supporting research and assist in developing more efficient future budget schemes.

Department Foundations of Education

Student's signature.....

Field of study Development Education

Advisor's signature.....

Academic year 2003

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหารและเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะฝ่ายกองแผนงานและฝ่ายปฏิบัติงานในแผนกอื่นๆ ในมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตลอดจนผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ซึ่งทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่กรุณาเสนอแนะสิ่งที่ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เกิดความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยได้ระลึกถึงและตระหนักในคุณค่าของกำลังใจจากบิดาและมารดาที่เป็นเสมือนพลังสำคัญที่ช่วยผลักดันความเพียรให้ผู้วิจัยมุ่งมั่นจนสำเร็จการศึกษาได้ตามที่ตั้งใจเอาไว้และจากความมุ่งมั่นอดทนตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาทำให้สามารถสร้างผลงานวิจัยที่จะเป็นประโยชน์ให้กับพระพุทธศาสนาอันเป็นที่เคารพศรัทธาสูงสุดของชีวิตผู้วิจัยได้ในมิติหนึ่ง ประโยชน์อันใดที่พึงเกิดโดยชอบแล้วจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยจึงขออุทิศให้แก่บิดามารดาผู้เป็นที่รักยิ่งของผู้วิจัยและความยั่งยืนของพระพุทธศาสนาในสังคมไทยสืบต่อไป

เดชา บุญมาสุข

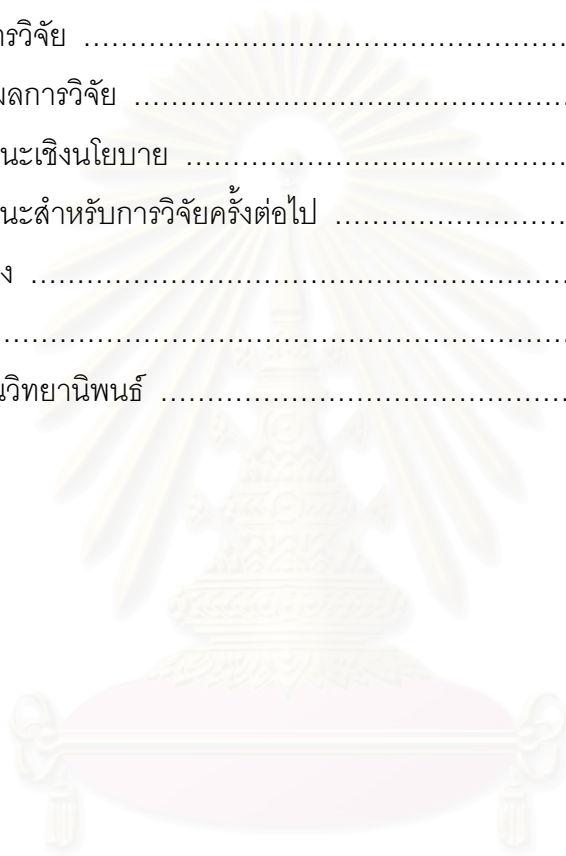
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภาพ	ฐ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ขอบเขตการวิจัย	8
ข้อตกลงเบื้องต้น	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
2.1 สารระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ของไทย	10
ประวัติการจัดตั้งและการดำเนินการศึกษาของมหาวิทยาลัย	
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	11
ประวัติการจัดตั้งและการดำเนินการศึกษาของมหาวิทยาลัย	
มหามกุฏราชวิทยาลัย	15
เป้าหมายด้านการบริหารและจัดการงบประมาณของมหาวิทยาลัยสงฆ์	
ในอนาคต	23
2.2 สารระสำคัญเกี่ยวกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ (ว่าด้วยหมวดและ	
มาตราที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำงบประมาณ)	28
2.3 สารระสำคัญเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณแบบเน้นผลงาน	30
หลักการโดยทั่วไปและมาตรฐานการจัดการทางการเงินแบบ 7 Hurdles	30
ความเกี่ยวข้องระหว่างต้นทุนทางการศึกษาเฉลี่ยต่อคนต่อปีกับมาตรฐาน	
การจัดการทางการเงินแบบ 7 Hurdles	34
2.4 สารระสำคัญและทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ในการวิจัย	37

บทที่	หน้า
มุมมองการศึกษาในฐานะการลงทุนของมนุษย์	37
แนวคิดสำคัญเกี่ยวกับต้นทุนทางการศึกษา	38
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
3 วิธีดำเนินการวิจัย	48
3.1 วิธีการวิเคราะห์ต้นทุนทางการศึกษา	48
ประชากร	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล	48
การวิเคราะห์ข้อมูล	49
3.2 วิธีการวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางในการจัดทำงบประมาณ	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
การวิเคราะห์ข้อมูล	52
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
4.1 ผลการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยสงขลทั้ง 2 แห่ง	54
4.1.1 ผลการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาคารและพื้นที่ใช้สอย.....	54
4.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีของการจัด การศึกษา ระดับปริญญาตรี	67
4.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปี ในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี	84
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดทำงบประมาณ	110
4.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มของต้นทุนเฉลี่ย ต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีจากการสัมภาษณ์ บุคคลที่เกี่ยวข้อง.....	110
4.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายโครงการที่เกี่ยวข้องกับการ ผลิตบัณฑิตของการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เข้าศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยสงขลทั้ง 2 แห่ง	117

4.2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ทั้ง 2 แห่ง ต่อการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เข้าศึกษาในอนาคต.....	130
4.3 ผลการนำเสนอแนวทางในการจัดทำงานประมาณ	137
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	140
สรุปผลการวิจัย	140
อภิปรายผลการวิจัย	151
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	158
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	159
รายการอ้างอิง	161
ภาคผนวก	166
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	170

สารบัญญัตราง

ตารางที่	หน้า
1	งบประมาณที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้รับจากภาครัฐในช่วงปีพ.ศ. 2533 - พ.ศ. 2541 3
2	งบประมาณที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้รับจากภาครัฐในช่วงปีพ.ศ. 2533 - พ.ศ. 2541 4
3	จำนวนเงินงบประมาณที่ภาครัฐจัดสรรให้กับมหาวิทยาลัยสงฆ์ในช่วงปีพ.ศ. 2533 - พ.ศ. 2541 5
4	ประมาณการการบริหารงบประมาณในช่วงปี พ.ศ. 2537 - พ.ศ. 2539 22
5	งบประมาณของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งเมื่อจำแนกออกเป็นงบดำเนินการและงบลงทุน (ยังไม่รวมค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 - พ.ศ. 2544 27
6	ข้อมูลพื้นฐานด้านอาคารและสถานที่ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2544 54
7	ต้นทุนค่าที่ดินในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2544 56
8	ต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2544..... 57
9	ข้อมูลพื้นฐานด้านอาคารและสถานที่ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2544 61
10	ต้นทุนค่าที่ดินในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2544 63
11	ต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2544..... 64
12	ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2544 68
13	ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีเมื่อจำแนกตามรายละเอียดของต้นทุนในแต่ละประเภทที่ใช้สำหรับจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2544 69
14	ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2544 75

สารบัญญัตราสาร

ฎ

ตารางที่		หน้า
15	ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีเมื่อจำแนกตามรายละเอียดของต้นทุนในแต่ละประเภทที่ใช้ สำหรับการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2544	76
16	แนวโน้มต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2545-2549	85
17	แนวโน้มต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2545-2549	88
18	คาดประมาณแนวโน้มของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีโดยวิธีสมการถดถอยเส้นตรง สำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2549.....	91
19	คาดประมาณแนวโน้มของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีโดยวิธีสมการถดถอยเส้นตรง สำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2549.....	95
20	เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับ ปริญญาตรีประเภทต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง	99
21	สรุปผลเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในช่วงก่อน และหลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ.....	111
22	สรุปผลเรื่องปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในช่วงก่อนและหลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ.....	112
23	สรุปผลเรื่องปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในช่วงก่อนและหลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ.....	114
24	สรุปผลเรื่องแนวทางสำคัญที่จะสามารถช่วยให้การจัดทำงานงบประมาณเกิดความ สอดคล้องกับแนวโน้มของต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในอนาคต.....	115

สารบัญตาราง

ฎ

ตารางที่

หน้า

- 25 สรุปผลเรื่องแนวทางสำคัญที่จะสามารถช่วยให้การจัดทำงบประมาณเกิดความ
สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถาบันตามแนวพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์
ในปี พ.ศ. 2540 รวมทั้งก่อให้เกิดความสอดคล้องกับระบบการจัดสรรงบประมาณแบบ
เน้นผลงานของภาครัฐ..... 116
- 26 แสดงค่าใช้จ่ายของโครงการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตในการจัดการศึกษาระดับ
ปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในช่วงปี พ.ศ.2542-2544.. 118
- 27 แสดงค่าใช้จ่ายของโครงการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตในการจัดการศึกษาระดับ
ปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในช่วงปี พ.ศ. 2542-2544 125
- 28 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนผู้เข้าศึกษาและต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัด
การศึกษาระดับปริญญาตรีในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 ระหว่างมหาวิทยาลัยสงฆ์
ทั้ง 2 แห่ง 151

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

ฐ
ฎ

แผนภาพที่	หน้า
1 โครงสร้างการบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	14
2 โครงสร้างการบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	21
3 ความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยสงฆ์กับองค์กรและบุคคลภายนอก	24
4 การจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน	32
5 ความเชื่อมโยงกระบวนการงบประมาณกับมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles	33
6 ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ของมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles	34
7 องค์ประกอบของต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี	42
8 แผนภูมิแท่งแสดงการเปรียบเทียบต้นทุนต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับ ปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง	82
9 แนวโน้มต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีสำหรับจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549	92
จำแนกตามประเภทต้นทุน (มจร.)	92
จำแนกตามหมวดรายจ่ายของต้นทุนดำเนินการ (มจร.)	93
จำแนกตามหมวดรายจ่ายของต้นทุนลงทุน (มจร.)	94
10 แนวโน้มต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีสำหรับจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549	96
จำแนกตามประเภทต้นทุน (มมร.)	96
จำแนกตามหมวดรายจ่ายของต้นทุนดำเนินการ (มมร.)	97
จำแนกตามหมวดรายจ่ายของต้นทุนลงทุน (มมร.)	98

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับในปัจจุบันว่าการศึกษาคือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และสมดุลโดยเฉพาะมุมมองที่ว่าการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม นัยสำคัญของการศึกษาจึงมีหลากหลายมิติให้ค้นคว้าและทำความเข้าใจ ดังคำกล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาที่คานธีได้อธิบายไว้ว่า “การศึกษาที่แท้จริง คือ ความสามารถดึงดูเอาสิ่งดีงามออกมาจากตัวคน เราจะมีหนังสืออะไรเล่าที่ดีกว่าตัวมนุษย์เอง” (วารินทร์ สิ้นสูงสุด, 2536 : 7)

มนุษย์ที่ได้รับการศึกษาจึงถือเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เกิดประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน และแนวทางในการพัฒนาส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรงอาจกำหนดเป็นแนวทางในขั้นต้นเพื่อพิจารณาได้ 2 แนวทาง ได้แก่ การพัฒนาที่เป็นการพัฒนาของระบบการศึกษาในปัจจุบันและการพัฒนาในเชิงที่ใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสนับสนุนการพัฒนาประเทศหรือสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของสังคม ตลอดจนนโยบายสำคัญ of สังคมและประเทศต่อไป (อุทัย บุญประเสริฐ, 2545 : 13)

ในสังคมไทยนั้นสถาบันที่ถือได้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้กับผู้คนในประเทศมาช้านานก็คือ สถาบันทางศาสนา ซึ่งความผูกพันระหว่างสถาบันทางการศึกษากับสถาบันทางศาสนาได้ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในแต่ละยุคสมัยของประเทศ ปรัชญาทางการศึกษาประการหนึ่งที่นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้แสดงให้เห็นความคิดสำคัญต่อการเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดทางศาสนากับการศึกษาคือ “ทางพุทธนั้นถือได้ว่า ชีวิตคือการศึกษ การศึกษาคือชีวิต” (ประเวศ วะสี, 2544 : 20)

ขอบเขตของมโนทัศน์เกี่ยวกับวัดในสมัยโบราณจึงนับได้ว่าเป็นศูนย์กลางกิจกรรมด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสถานที่รักษาพยาบาลและบำบัดโรค เป็นที่พบปะสังสรรค์ของชาวบ้านในงานบุญเทศกาลต่าง ๆ หรือเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในละแวกใกล้เคียง โดยเฉพาะในด้านการศึกษาวัดยังถือได้ว่าเป็นสถานที่สงเคราะห์ให้บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้อาศัยและเล่าเรียน เป็นสถานที่รับคนทุกประเภทให้เข้ามาอยู่อาศัยได้ ศาลาวัดจะเป็นที่พักพิงของคนเดินทาง วัดเป็นศูนย์กลางสิ่งของที่มีผู้คนนำมาถวายเพื่อใช้เป็นของส่วนรวมเมื่อมีงานบุญต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางด้านศิลปวัฒนธรรมทั้งทางด้านจิตรกรรม ประติมากรรม หัตถกรรม ทั้งนี้เพราะวัดเป็นแหล่งการศึกษาพระสงฆ์เป็นกลุ่มคนที่มีความรู้ดีที่สุดในกลุ่มหนึ่งของสังคมสมัยโบราณ

และมีเวลาว่างจากการที่ไม่ต้องประกอบอาชีพหรือทำการผลิตจึงมีเวลาว่างพอที่จะ สร้างสรรค์งาน ด้านศิลปะต่าง ๆ (พาสนา กิจถาวร, 2524 : 6)

พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทเสมือนกลไกสำคัญด้านบุคลากรที่เกื้อกูล การพัฒนาให้เกิดขึ้นแก่ผู้คนในสังคมโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างกำลังคนของ ประเทศให้เกิดความสมบูรณ์ทั้งสติปัญญาและจิตใจมาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ถึงแม้ในระยะ ต่อมาบทบาทดังกล่าวจะลดน้อยลงเนื่องจากการจัดการศึกษาในประเทศที่แยกตัวออกไปจากระบบการศึกษาในวัดแต่เดิมแต่พระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่เกื้อกูลพระศาสนาและสังคมก็ยังคงมี พัฒนาการด้านการศึกษายกในคณะสงฆ์เองอย่างต่อเนื่องมาตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี พ.ศ. 2489 และ พ.ศ. 2490 ที่เกิดการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย กล่าวคือ ภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงริเริ่มแนวคิดในการสถาปนา มหาวิทยาลัยสงฆ์ขึ้นทั้ง 2 แห่ง ได้แก่ สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งตั้งอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งตั้งอยู่ที่ วัดมหาธาตุ กรุงเทพมหานคร ต่อมาภายหลัง สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยจึงได้เปลี่ยน สถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2489 และมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัยได้เปลี่ยนสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2490 ปัจจัยที่นับได้ว่าเป็นสิ่งผลักดันให้เกิดการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทยก็คือ ความไม่ ทนสมัยของระบบการศึกษาของคณะสงฆ์และความจำเป็นในการประกอบอาชีพเมื่อสละ สมณเพศไปแล้วแต่ภายหลังจากการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์แล้วก็เป็นที่น่าสังเกตว่าอุปสรรคและ ปัญหาสำคัญประการหนึ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของคณะสงฆ์ในประเทศไทยก็คือเรื่อง เกี่ยวกับการขาดการวางแผนการศึกษาในด้านยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยทั้งระยะสั้นและ ระยะยาว โดยเฉพาะปัญหาพื้นฐานในเรื่องของการขาดกำลังคนผู้เชี่ยวชาญในการร่วมวางแผน การจัดการศึกษาและการขาดความเอาใจใส่จากภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของ งบประมาณ ซึ่งยังนับได้ว่ายังคงประสบปัญหาความขาดแคลนเงินทุนในการจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานการศึกษาทั้งด้านอุปกรณ์และการว่าจ้างบุคลากรทางการศึกษาที่เพียงพอ (จุไรรัตน์ แสนใจรักษ์, 2531 : 179)

นอกจากปัญหาข้างต้นแล้วการศึกษาของคณะสงฆ์ภายใต้การดูแลของมหาเถร สมาคมได้ใช้เวลาถึง 50 ปีกว่าเพื่อเรียกร้องให้ภาครัฐออกพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏ ราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 ทั้งนี้เพื่อปรับเปลี่ยนสถานภาพจำกัดของมหาวิทยาลัยสงฆ์ซึ่งแต่เดิมอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของภาครัฐโดยกรมการศาสนาและมหาวิทยาลัยมีฐานะเป็นกรมมาเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับ ของรัฐ กล่าวคือ มีลักษณะสำคัญที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ให้มีความเป็น

อิสระมากขึ้นโดยภาครัฐจะมีหน้าที่ดูแลมหาวิทยาลัยอย่างกว้าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด อย่างเช่นการจัดสรรงบประมาณ เป็นต้น ซึ่งปัญหาความล่าช้าดังกล่าวนอกจากจะมีสาเหตุมาจากปัจจัยแวดล้อมของสถานการณ์บ้านเมืองในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาแล้วพระราชวรมนู (ประยูรทิพย์ุตโต) ยังได้แสดงข้อคิดที่น่าสนใจเกี่ยวกับพัฒนาการของการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยไว้ว่า “ปัญหาการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันเกิดจากสาเหตุสำคัญ คือ การไม่ยอมรับ ไม่ยอมรับความจริง และการไม่จัดความสัมพันธ์ และความรับผิดชอบต่อกันให้ถูกต้องระหว่างรัฐและคณะสงฆ์” (พระราชวรมนู, 2529 : 77) จากสรุปผลการสัมมนาทางวิชาการ งาน 50 ปี อุดมศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ณ ห้องประชุม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศูนย์วัดศรีสุदारาม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร วันที่ 4-5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 พบว่า “ความสำเร็จหรือไม่สำเร็จของมหาวิทยาลัยนี้ก็เกี่ยวข้องอยู่กับเรื่อง 2-3 เรื่อง คือ 1. มีระบบงบประมาณและการเงินที่ดี 2. มีระบบการบริหารงานบุคคลที่ดี 3. มีระบบบริหารวิชาการที่ดี” (มหาจุฬาปริทรรศน์, 2541 : 17) จะเห็นได้ว่าปัญหาของการจัดการศึกษาภายในคณะสงฆ์เองตั้งแต่แรกเริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัยจนกระทั่งภายหลังที่ภาครัฐได้ออกพระราชบัญญัติรับรองสถานภาพการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแล้วก็ยังคงเป็นประเด็นสำคัญในเรื่องงบประมาณทางการศึกษาที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ได้รับการจัดสรรในรูปแบบเงินอุดหนุนจากภาครัฐ (ดังตัวอย่างข้อมูลในตารางที่ 1 และตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 งบประมาณที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้รับจากภาครัฐ

ในช่วงปี พ.ศ. 2533 – พ.ศ. 2541

ที่	ชื่อมหาวิทยาลัยสงฆ์/ วิทยาเขต	จำนวนเงินงบประมาณ (บาท)								
		2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541
1	มจร. ส่วนกลาง	12,049,800	11,172,320	12,571,720	15,472,040	17,235,566	18,902,085	22,565,990	25,535,200	27,827,425
2	มจร. วช. นค.	2,583,400	2,673,860	2,335,440	2,617,520	2,816,296	3,121,930	3,715,232	3,846,648	5,774,984
3	มจร. วช. ขก.	2,601,040	3,565,720	3,239,840	3,799,160	4,080,671	4,459,970	5,292,536	5,465,484	6,335,620
4	มจร. วช. ชม.	2,490,040	3,451,005	2,194,920	2,926,620	3,711,141	4,300,100	5,291,882	4,173,864	6,504,264
5	มจร. วช. นร.	2,266,000	2,460,660	2,070,950	2,420,315	2,613,306	2,814,420	3,259,044	4,073,032	3,850,278
6	มจร. วช. อน.	2,681,640	2,427,810	2,306,620	2,748,140	3,021,078	3,385,683	4,038,083	3,353,178	4,862,580
7	มจร. วช. นม.	1,116,040	2,140,750	1,809,310	2,394,575	2,788,302	3,058,592	3,832,058	5,579,676	4,879,356
8	มจร. วช. พ.	2,516,960	2,644,560	2,395,000	2,805,120	2,992,344	3,169,052	3,745,450	3,781,420	4,366,240
9	มจร. วช. สร.	2,544,120	2,856,216	2,050,822	2,458,395	2,600,089	2,736,960	3,263,798	3,272,374	3,886,460
10	มจร. วช. พย.	--	--	1,027,760	1,836,540	2,314,791	2,556,936	3,153,450	3,146,044	4,757,316
11	มจร. วช. นฐ.	--	--	--	--	--	1,155,260	1,748,970	1,719,690	2,179,660
รวม		30,849,040	23,392,901	32,002,382	39,478,425	44,173,584	49,660,988	59,906,493	63,946,610	75,224,183

ที่มา : เอกสารงบประมาณที่จัดสรรอุดหนุนมหาวิทยาลัยสงฆ์, ฝ่ายคณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์, 2542.

มจร. หมายถึง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วข. นค. หมายถึง วิทยาเขตหนองคาย จ.หนองคาย
 วข. ขก. หมายถึง วิทยาเขตขอนแก่น จ.ขอนแก่น
 วข. ชม. หมายถึง วิทยาเขตเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่
 วข. นร. หมายถึง วิทยาเขตนครศรีธรรมราช จ.นครศรีธรรมราช
 วข. อน. หมายถึง วิทยาเขตอุบลราชธานี จ.อุบลราชธานี
 วข. นม. หมายถึง วิทยาเขตนครราชสีมา จ.นครราชสีมา
 วข. พ. หมายถึง วิทยาเขตแพร่ จ.แพร่
 วข. สร. หมายถึง วิทยาเขตสุรินทร์ จ.สุรินทร์
 วข. พย. หมายถึง วิทยาเขตพะเยา จ.พะเยา
 วข. นฐ. หมายถึง วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส จ.นครปฐม

ตารางที่ 2 งบประมาณที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้รับจากภาครัฐ
 ในช่วงปี พ.ศ. 2533 – พ.ศ. 2541

ที่	ชื่อมหาวิทยาลัยสงฆ์/ วิทยาเขต	จำนวนเงินงบประมาณ (บาท)								
		2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541
1	มจร. ส่วนกลาง	7,548,850	9,937,440	8,958,000	10,578,300	11,789,647	13,278,045	15,775,350	16,986,510	18,371,140
2	มจร. วข. มวก.	1,422,400	2,471,314	2,165,370	2,586,150	2,815,942	3,214,562	4,117,068	4,165,144	4,741,780
3	มจร. วข. สธ.	--	--	874,360	1,117,650	1,174,310	1,488,068	2,486,558	2,472,994	2,979,760
4	มจร. วข. อส.	--	--	941,380	1,642,500	2,162,994	2,339,782	2,922,398	3,979,604	5,624,124
5	มจร. วข. ลน.	--	--	947,080	1,973,940	2,068,064	2,440,739	3,514,342	3,671,652	4,409,656
6	มจร. วข. ศศ.	--	--	--	--	1,337,169	1,459,964	1,916,506	1,988,222	2,455,082
7	มจร. วข. รอ.	--	--	--	--	--	1,258,030	2,250,730	3,524,236	4,184,832
8	มจร. วข. ศษ.	--	--	--	--	--	--	--	2,360,334	3,027,430
รวม		8,971,250	12,408,754	13,886,190	17,898,540	21,348,126	25,479,190	32,982,952	39,148,696	45,793,804

ที่มา : เอกสารงบประมาณที่จัดสรรอุดหนุนมหาวิทยาลัยสงฆ์, ฝ่ายคณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์, 2542.

มจร. หมายถึง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 วข. มวก. หมายถึง วิทยาเขตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จ.พระนครศรีอยุธยา
 วข. สธ. หมายถึง วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย จ.นครปฐม
 วข. อส. หมายถึง วิทยาเขตอีสาน จ.ขอนแก่น
 วข. ลน. หมายถึง วิทยาเขตล้านนา จ.เชียงใหม่
 วข. ศศ. หมายถึง วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช จ.นครศรีธรรมราช
 วข. รอ. หมายถึง วิทยาเขตร้อยเอ็ด จ.ร้อยเอ็ด

วช. ศช. หมายถึง วิทยาเขตศรีล้านช้าง จ.เลย

จะเห็นได้ว่าผลรวมของจำนวนเงินงบประมาณที่ภาครัฐจัดสรรให้มหาวิทยาลัย
สงฆ์ทั้ง 2 แห่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 – พ.ศ. 2541 สามารถแสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 3 จำนวนเงินงบประมาณที่ภาครัฐจัดสรรให้กับมหาวิทยาลัยสงฆ์

ในช่วงปี พ.ศ. 2533 – พ.ศ. 2541

ปี พ.ศ. ชื่อมหาวิทยาลัย	2533 (บาท)	2534 (บาท)	2535 (บาท)	2536 (บาท)	2537 (บาท)	2538 (บาท)	2539 (บาท)	2540 (บาท)	2541 (บาท)
มจร.	30,849,040	23,392,901	32,002,382	39,478,425	44,173,584	49,660,988	59,906,493	63,946,610	75,224,183
มมร.	8,971,250	12,408,754	13,886,190	17,898,540	21,348,126	25,479,190	32,982,952	39,148,696	45,793,804
รวม	39,820,290	45,801,655	45,888,572	57,376,965	65,521,706	75,140,178	92,889,445	103,095,306	122,017,987

ที่มา : จากผลรวมจำนวนเงินงบประมาณที่ปรากฏตามตารางที่ 1-2

จากตารางที่ 1-3 จะสังเกตได้ว่าจำนวนเงินงบประมาณที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ได้รับ
ตั้งแต่ พ.ศ. 2533-2541 มีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เหตุผลส่วนหนึ่งก็เพื่อรองรับกับ
เป้าหมายด้านค่าใช้จ่ายที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์สำคัญต่อการ
ขยายการรองรับจำนวนผู้เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาในอนาคต โดยเฉพาะระดับปริญญาตรีที่
คาดว่าในช่วงปี พ.ศ. 2542-2559 จะมีอัตราผู้เข้าศึกษาเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 39,000 คน (สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 58)

สิ่งหนึ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนต่อการเข้าสู่รูปแบบของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
ที่ต้องจัดทำงบประมาณที่สอดคล้องกับปริมาณค่าใช้จ่ายที่มากขึ้นในอนาคตก็คือ มหาวิทยาลัย
สงฆ์จำเป็นต้องพิจารณาทั้งส่วนที่เป็นเงินนอกงบประมาณที่มีได้รับจากภาครัฐให้เกิด
ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษาควบคู่กับการบริหารเงินงบประมาณแผ่นดินที่ได้
รับอุดหนุนจากภาครัฐโดยตรง โดยเฉพาะในปัจจุบันที่ภาครัฐได้พยายามใช้วิธีการจัดสรรงบ
ประมาณแบบเน้นผลงาน (Performance-Based Budgeting : PBB) มาเป็นแนวทางปฏิบัติต่อ
การอนุมัติวงเงินให้กับองค์กรต่าง ๆ ที่ต้องชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของกิจกรรมที่นำ
ไปสู่ผลลัพธ์หรือผลผลิตขององค์กรโดยมีเงื่อนไขและข้อตกลงที่สำคัญเกี่ยวกับการกำหนดกิจกรรม
และ ผลผลิตที่ชัดเจน กำหนดเกณฑ์จำแนกต้นทุนและค่าใช้จ่าย สามารถเชื่อมโยงต้นทุนสู่ผล
ผลิต มีระบบติดตามตรวจสอบ และมีการบริหารต้นทุน ซึ่งในกรณีของมหาวิทยาลัยสงฆ์จะสังเกต

ได้ว่า การเน้นระบบวางแผน ควบคุม และตรวจสอบรายละเอียดการจัดทำแผนงบประมาณแบบเน้นผลงานยังถือเป็นเรื่องใหม่ต่อกองแผนงานของมหาวิทยาลัยและจำเป็นต้องพิจารณาไปถึงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และระเบียบวิธีปฏิบัติว่าด้วยการจัดทำงบประมาณที่ระบุหลักการสำคัญไว้ในพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ปี พ.ศ. 2540

การชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในแต่ละปีงบประมาณในอนาคตของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จึงมีลักษณะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นโครงการและข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับงบลงทุนและงบดำเนินการในภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในเรื่อง การให้การศึกษ วิจัย ส่งเสริมและให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ รวมทั้งการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งถือได้ว่าเป็นรายละเอียดสำคัญของกิจกรรมค่าใช้จ่ายเพื่อสร้างผลงานหรือผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่ตรงกันตามยุทธศาสตร์ที่ปรากฏในพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 โดยเฉพาะในหมวด 3 มาตรา 47 ที่ระบุให้มหาวิทยาลัยเผยแพร่รายงานประจำปีของปีที่สิ้นไปนั้น แสดงบัญชีงบดุลและบัญชีทำการที่ผู้สอบบัญชีรับรองว่าถูกต้องแล้ว พร้อมทั้งแสดงผลงานของมหาวิทยาลัยในปีที่ล่วงมาและแผนงานที่จะจัดทำในปีต่อไปภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

นอกจากปัญหาการเตรียมความพร้อมต่อการจัดทำงบประมาณในปัจจุบันแล้ว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ยังจำเป็นต้องเตรียมพร้อมต่อปัญหาการประมาณการค่าใช้จ่ายรายหัวของผู้ที่เข้าศึกษาโดยเฉพาะในระดับปริญญาตรีที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (PBB) จำเป็นต้องอาศัยต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ นอกจากนั้นในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงาน ตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือ ต้นทุนต่อหน่วยผลผลิต กล่าวคือ ต้นทุนผลผลิตเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ การพิจารณาทางเลือกในการจัดการผลผลิตหรือผู้จัดทำผลผลิตรายอื่น สามารถประหยัดตัวเงินต่อการเลือกผลิตหรือไม่ผลิตได้ การคำนวณเงินต้องใช้ในการจัดทำโครงการใหม่ การคิดราคาของผลผลิตเป็นการสำรวจผลตอบแทนกิจกรรมนั้นล่วงหน้าได้ และการคิดต้นทุนทำให้วิเคราะห์งบลงทุนและประเมินรายจ่ายอื่น ๆ ของโครงการได้ (ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ, 2544 : 115)

ต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตในทางการศึกษาโดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ก็คือ การพิจารณาด้านทุนเฉลี่ยของผู้ที่เข้าศึกษา 1 คน ซึ่งเมื่อพิจารณากับหลักการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (PBB) ก็จะพบว่าค่าใช้จ่ายรายหัวควรจะได้รับ การผ่อนคลายเป็นมากขึ้น (พลทรัพย์ ปิยะอนันต์, 2542 : 34) ประกอบกับปัญหาที่น่าสนใจเกี่ยวกับต้นทุนเฉลี่ยของผู้ที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ยังสามารถพิจารณาไปถึงประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาภายในสถาบัน

การศึกษา (Internal efficiency) ได้อีกทางหนึ่ง (นิพนธ์ พัวพงศกร, 2532 : 12) การศึกษาเรื่อง ต้นทุนเฉลี่ยในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งจึงเป็นสิ่งที่ น่าสนใจและสอดคล้องกับแนวคิดสนับสนุนที่ว่า “เนื่องจากการจัดการศึกษามีลักษณะเป็นสินค้า สาธารณะ โดยถือเป็นการให้บริการแก่ประชาชนใหม่ในประเทศนั้น ๆ ดังนั้นการวิเคราะห์ค่าใช้จ่าย เฉลี่ย หรือค่าใช้จ่ายต่อหน่วย จึงเหมาะที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบายได้ดีกว่าการ วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายทั้งหมดหรือค่าใช้จ่ายหน่วยสุดท้าย อย่างไรก็ตามการประเมินค่าใช้จ่ายของ สถาบันการศึกษาควรพิจารณาอย่างถี่ถ้วนถึงกระบวนการผลิตซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยการผลิต เทคนิคหรือกรรมวิธีในการผลิต และผลผลิต เพื่อที่จะวิเคราะห์ถึงสัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิตอัน ก่อให้เกิดผลผลิตแต่ละชนิดได้อย่างใกล้เคียงที่สุด” (อาทิตย สีมงคล, 2534 : 15)

นอกจากนี้ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในปัจจุบันยังปรากฏภูมิการศึกษาในเชิงสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ หรือปรัชญาเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าเรื่องต้นทุนทางการศึกษาใน มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษา โดยผู้วิจัยจะใช้การศึกษาต้นทุนเฉลี่ยต่อคน ต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นเงื่อนไขสำคัญในการศึกษาข้อมูลต้นทุนในการจัด การศึกษาจริงภายหลังที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งได้ออกมาอยู่ในกำกับของรัฐ และผลของการ ศึกษาต้นทุนในการจัดการศึกษาจริงน่าจะพยากรณ์แนวโน้มของต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับ ปริญญาตรีในอนาคตได้ สำหรับการวิจัยครั้งนี้จะนำไปสู่คำตอบของข้อเสนอแนวทางในการจัดทำ บประมาณที่สอดคล้องกับต้นทุนในการจัดการศึกษาในปัจจุบันและอนาคตกับวัตถุประสงค์ของ มหาวิทยาลัยสงฆ์ตามแนวพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ พ.ศ. 2540 และระบบการจัดสรรงบประมาณแบบเน้นผลงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นทุนและแนวโน้มของต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยสงฆ์
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดทำงบประมาณเมื่อเทียบกับวัตถุประสงค์ของ สถาบันและการจัดทำงบประมาณแบบเน้นผลงานที่สอดคล้องกับแนวโน้มต้นทุนในการจัดการ ศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงฆ์

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาต้นทุนลงทุนและต้นทุนดำเนินการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในลักษณะต้นทุนสถาบัน และคำนวณเป็นต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปี
2. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยจะใช้ทั้งเงินงบประมาณแผ่นดินหรือเงินที่ภาครัฐจัดสรรให้ และจากเงินที่ทั้ง 2 มหาวิทยาลัยจัดสรรได้จากเงินรายได้ต่าง ๆ ซึ่งจะเรียกว่าเงินนอกงบประมาณ
3. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้การพิจารณาข้อมูลย้อนหลัง 5 ปี ระหว่างปีการศึกษา 2540-2544

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. เนื่องจากปีการศึกษากับปีงบประมาณมีช่วงเวลาใกล้เคียงกัน ดังนั้นการคิดจำนวนผู้ที่เข้าศึกษาตามปีการศึกษาจึงจัดเป็นผู้ศึกษาในปีงบประมาณด้วย
2. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยถือเป็น 1 หน่วยในการวิเคราะห์เนื่องจากงบประมาณที่แต่ละวิทยาเขตได้รับจัดสรรจากส่วนกลางได้แสดงรายละเอียดในหมวดงบประมาณและงบดำเนินการไว้เป็นหลักฐานทางบัญชีที่สามารถตรวจสอบได้จากฝ่ายกองแผนงานของแต่ละมหาวิทยาลัย
3. การศึกษาต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในครั้งนี้จะไม่คำนึงถึงความสูญเปล่าที่เกิดขึ้นจากผู้เข้าศึกษาที่เรียนช้ากว่ากำหนดตามปกติ การลาออกของผู้เข้าศึกษากลางคันหรือการเรียนไม่สำเร็จของผู้เข้าศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนดไว้
4. ข้อมูลเกี่ยวกับเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณที่ได้จากกองแผนงานของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง ตลอดจนข้อมูลจากการสำรวจเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรวิจัยในครั้งนี้ถือว่าเป็น ข้อมูลที่ถูกต้องเชื่อถือได้
5. การศึกษาในครั้งนี้ใช้ข้อมูลต้นทุนในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เพื่อพยากรณ์แนวโน้มของต้นทุนในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 หรือในระยะ 5 ปีต่อมา โดยมีได้นำไปเปรียบเทียบกับต้นทุนที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งใช้ในการจัดการศึกษาจริงในช่วงปี พ.ศ. 2545-2546 ดังนั้นผลการคำนวณแนวโน้มของต้นทุนที่ได้จึงเป็นเพียงการศึกษาทิศทางและความเป็นไปได้ของการเปลี่ยนแปลงต้นทุนที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคตเท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยสงฆ์ของไทย หมายถึง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ต้นทุนทางการศึกษา หมายถึง มูลค่าต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีที่มหาวิทยาลัยต้องใช้ในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนในโปรแกรมการศึกษาระดับปริญญาตรี

ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปี หมายถึง ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยที่มหาวิทยาลัยต้องใช้ต่อผู้เข้าศึกษา 1 คนในการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีใน 1 ปี โดยจะคำนวณจากผลรวมของเงินในงบประมาณและเงินนอกงบประมาณที่จัดอยู่ในงบลงทุนและงบดำเนินการต่อปีหารด้วยจำนวนผู้เข้าศึกษาระดับปริญญาตรีทั้งหมดของปีนั้น

ต้นทุนลงทุน หมายถึง มูลค่าของที่ดิน อาคาร สิ่งก่อสร้าง ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์การศึกษาที่มหาวิทยาลัยใช้ในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

ต้นทุนดำเนินการ หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่มหาวิทยาลัยใช้ในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีที่เกี่ยวกับเงินเดือน ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค ค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว และค่าใช้จ่ายดำเนินการอื่น ๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ฝ่ายกองแผนงานทั้ง 2 แห่ง ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยสามารถนำผลการวิจัยไปพิจารณาต้นทุนและแนวโน้มของต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันในอนาคต โดยเฉพาะการวางแผนด้านการลงทุนทางการศึกษาภายหลังการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

2. ข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำงบประมาณสามารถสร้างความสอดคล้องในเชิงรูปธรรมให้เกิดขึ้นได้ระหว่างนโยบายการพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ตามวัตถุประสงค์ของสถาบันที่อ้างอิงต่อแนวพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งในปี พ.ศ. 2540 กับระบบงบประมาณแบบเน้นผลงาน (PBB) ในเรื่องการคำนวณต้นทุนผลผลิตของสถาบัน โดยมีผลการคำนวณแนวโน้มของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีเป็นเงื่อนไขหลักในการพิจารณาร่วมด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ตอน ได้แก่

1. สาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ของไทย
2. สาระสำคัญเกี่ยวกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ (ว่าด้วยหมวดและมาตราที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำงบประมาณ)
3. สาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณแบบเน้นผลงาน
4. สาระสำคัญและทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ในการวิจัย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 สาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ของไทย

การศึกษาของสงฆ์มีประวัติความเป็นมาช้านาน สำหรับการเปลี่ยนแปลงการศึกษาของคณะสงฆ์ในไทยครั้งสำคัญเริ่มในรัชกาลที่ 5 ที่ทรงสนับสนุนให้พระสงฆ์เรียนรู้การศึกษาทางโลกควบคู่กับทางธรรมด้วย เพราะทรงพิจารณาเห็นว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ทรงพระกรุณาโปรดให้สถาปนามหาธาตุวิทยาลัยขึ้นที่วัดมหาธาตุเมื่อ พ.ศ. 2432 ถึงปี พ.ศ. 2439 โปรดพระราชทานนามใหม่ว่า มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเป็นที่ศึกษาพระปริยัติธรรมและวิชาชั้นสูง ต่อมาในปี พ.ศ. 2436 โปรดให้สถาปนามหามกุฏราชวิทยาลัยขึ้นที่วัดบวรนิเวศวิหาร ซึ่งนับเป็นการถือกำเนิดของสถาบันหลักสำหรับการศึกษาของสงฆ์ในประเทศไทย

สำหรับในระยะต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของการศึกษาของสงฆ์จะเน้นหนักในการเปลี่ยนรูปแบบการสอบพระปริยัติธรรมจากปากเปล่ามาเป็นแบบข้อเขียนเป็นหลัก ต่อมาในรัชกาลที่ 7 กรมหลวงชินวราวุฒินิเทศทรงจัดการศึกษาให้ฆราวาสได้มีโอกาสสอบนักธรรมได้ ซึ่งนับเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาของสงฆ์สู่ภายนอกมากขึ้น และในรัชกาลที่ 8 และรัชกาลที่ 9 การศึกษาของคณะสงฆ์ทั้ง 2 แห่งก็ได้รับการรับรองสถานภาพและดูแลจากสภาการศึกษาสงฆ์เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2512 จึงถือเป็นการแสดงถึงพัฒนาการที่สำคัญยิ่งในการศึกษาของสงฆ์ไทยในปัจจุบัน (สมหมาย จันทรเรือง, 2544 : 49)

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของสงฆ์ครั้งสำคัญที่ก่อให้เกิดการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์ขึ้นทั้ง 2 แห่งในประเทศไทย พระราชวรมุนี (ประยูร ชาญโต) ได้แสดงแนวคิดที่สำคัญไว้ว่า “มหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นตัวอย่างของสงฆ์ที่จัดหลักสูตรให้ศึกษาวิชาการทั้ง 2

ฝ่าย คือทั้งวิชาฝ่ายปริยัติธรรม และวิชาการชั้นสูงอย่างสมัยใหม่ และเป็นตัวอย่างของการทำ
หน้าที่และบทบาททั้ง 2 ด้าน คือทั้งบทบาทในฐานะสถาบันการศึกษาของสงฆ์ที่มุ่งเสริมสร้างภิกษุ
สามเณรที่ดีผลิตกำลังให้แก่พระพุทธศาสนา และบทบาทในฐานะเป็นช่องทางการศึกษาของผู้ด้อย
โอกาสในสังคม” (พระราชวรมนี, 2529 : 99)

ภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจึงครอบคลุมในเป้าหมายแต่เดิม
กล่าวคือ “มหาวิทยาลัยสงฆ์คือตัวอย่างของสถาบันการศึกษาที่จัดหลักสูตรให้พระภิกษุสามเณร
ได้ศึกษาทั้งพระปริยัติธรรมมีพระไตรปิฎกเป็นประธาน และวิชาสามัญที่จะสื่อความคิดกันได้กับ
ชนร่วมสมัยเพื่อวัตถุประสงค์ในการผลิตกำลังของพระศาสนาสอดคล้องกับพระราชปราชญ์เกี่ยว
กับการศึกษาสำหรับพระสงฆ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวผู้ทรงสถาปนา
มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งนี้” (พระราชวรมนี, 2529 : 124) ซึ่งในโครงการศึกษา พ.ศ. 2441 ได้
แสดงเจตนารมณ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวผู้ทรงริเริ่มแนวคิดเกี่ยวกับการ
สถาปนามหาวิทยาลัยสงฆ์ไว้อย่างชัดเจนว่า “ได้หวังใจว่าในปีสุวรรณภิเษกถ้าเป็นไปได้จะได้รวม
มหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นส่วนวิทยาลัยสำหรับวินัยและศาสตร์ มหาธาตุเป็นวิทยาลัยสำหรับ
กฎหมาย โรงเรียนแพทยากรเป็นวิทยาลัยสำหรับแพทย์ และตั้งโรงเรียนเป็นวิทยาลัยสำหรับวิทยา
และมีหอสาธิตวิทยาขึ้นแห่งหนึ่งรวมวิทยาลัยต่าง ๆ เหล่านี้เข้ากันเป็นรัตนโกสินทรสาธิตวิทยาลัย”
(พระราชวรมนี, 2529 : 88)

เมื่อแยกพิจารณาเกี่ยวกับประวัติโดยสังเขป และโครงสร้างการดำเนินการจัดการ
ศึกษาของแต่ละมหาวิทยาลัย สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ประวัติการจัดตั้งและการดำเนินการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจัดเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงของ
คณะสงฆ์ซึ่งสมเด็จพระมหปิตุ พระราชสมภารเจ้าสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงสถาปนาขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2432 มีชื่อเดิมว่า “มหาธาตุวิทยาลัย” และมี
พระบรมราชโองการเปลี่ยนนามใหม่ว่า “มหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เมื่อวันที่ 13 กันยายน
พ.ศ. 2439 โดยมีพระราชประสงค์จะให้ป็นอนุสรณ์เฉลิมพระเกียรติยศของพระองค์สืบไป

เมื่อลำดับเหตุการณ์ตามพัฒนาการทางการศึกษาที่ปรากฏตลอดระยะเวลาที่
ผ่านมาของมหาวิทยาลัยจะเห็นได้ว่ามีลำดับเหตุการณ์สำคัญ ๆ ดังนี้

พ.ศ. 2430 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้า
อยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงสถาปนา “มหาธาตุวิทยาลัย” ขึ้นที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ และเป็นการใช้
คำว่า “วิทยาลัย” เป็นครั้งแรก

พ.ศ. 2432 เปิดทำการสอนอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน โดยมี
สมเด็จพระวันรัต (จิต อุกฤษฐมหาวงศ์) เป็นนายกสภามหาธาตุรูปแรก

พ.ศ. 2439 ทรงโปรดให้สร้าง “สังฆิกเสนาสน์ราชวิทยาลัย” เป็นอาคารเรียน และโปรดให้เปลี่ยนนามจาก “มหาธาตุวิทยาลัย” เป็น “มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เป็นสถานศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์

พ.ศ. 2490 เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรี คณะพุทธศาสตร์เป็นคณะแรก เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 1947 ใช้ชื่อปริญญาว่า “พุทธศาสตรบัณฑิต” (พธ.บ.) พระพิมลธรรม(ช้อย) เป็นนายกสภา

พ.ศ. 2500 ปรับเปลี่ยนระบบการวัดผลมาเป็นระบบหน่วยกิตและแบ่งภาคการศึกษาเป็น 2 ภาค โดยนิสิตต้องศึกษาอย่างน้อย 126 หน่วยกิต และปฏิบัติศาสนกิจ 1 ปีจึงจะได้รับปริญญาบัตร

พ.ศ. 2504 เปิดสอนคณะครุศาสตร์ เพื่อผลิตบัณฑิตด้านครุศาสตร์

พ.ศ. 2506 เปิดสอนหลักสูตรอบรมครูศาสนศึกษาในระดับประกาศนียบัตร และเปิดสอนคณะเอเชียอาคเนย์ ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นคณะมานุษยสังเคราะห์ศาสตร์เมื่อ พ.ศ. 2509

พ.ศ. 2512 ปรับหลักสูตรแผนกอบรมครูศาสนศึกษาเป็นวิทยาลัยครูศาสนศึกษา และปรับเปลี่ยนหน่วยกิตเป็น 200 หน่วยกิต และในปีเดียวกันนี้มหาเถรสมาคมได้ออกคำสั่งให้การศึกษาของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย

พ.ศ. 2521 ขยายการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปยังส่วนภูมิภาค ตั้งวิทยาเขตแห่งแรกที่จังหวัดหนองคาย และได้ขยายไปยังจังหวัดอื่น ๆ โดยลำดับ ดังนี้

- วิทยาเขตนครศรีธรรมราช จัดตั้งเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2524
- วิทยาเขตเชียงใหม่ จัดตั้งเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2527
- วิทยาเขตขอนแก่น จัดตั้งเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2529
- วิทยาเขตนครราชสีมา จัดตั้งเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2529
- วิทยาเขตอุบลราชธานี จัดตั้งเมื่อ 2530
- วิทยาเขตสุรินทร์ จัดตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2530
- วิทยาเขตแพร่ จัดตั้งเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2530
- วิทยาเขตพะเยา จัดตั้งเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2534
- วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส จัดตั้งเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2535

นอกจากนี้ ได้จัดตั้งวิทยาลัยสงฆ์ 4 แห่ง และขยายห้องเรียน 3 แห่ง คือ

- วิทยาลัยสงฆ์นครพนม ตั้งอยู่ที่วัดพระธาตุพนม จ.นครพนม (2539)
- วิทยาลัยสงฆ์เลย ตั้งอยู่ที่วัดศรีวิชัยวนาราม อ.เมือง จ.เลย (2539)
- วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ตั้งอยู่ที่วัดพระธาตุหริภุญชัย อ.เมือง จ.ลำพูน (2540)
- วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ตั้งอยู่ที่วัดนครสวรรค์ อ.เมือง จ.นครสวรรค์ (2541)
- ห้องเรียนวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร อ.เมือง จ.พิษณุโลก (2541)

- ห้องเรียนวิทยาเขตขอนแก่น จ.ร้อยเอ็ด (2542)
- ห้องเรียนวิทยาเขตสุรินทร์ จ.บุรีรัมย์ (2542)

พ.ศ. 2526 ปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาใหม่ โดยลดจำนวนหน่วยกิต จาก 200 หน่วยกิต ให้เหลือ 150 หน่วยกิต และปรับปรุงการบริหารวิชาการใหม่ โดยแบ่งเป็น 4 คณะ คือ คณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์

พ.ศ. 2527 รัฐบาลออกพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จและปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์

พ.ศ. 2531 เปิดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (พธ.ม.) เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน

พ.ศ. 2534 มหาวิทยาลัยได้จัดตั้งศูนย์การศึกษาที่วัดศรีสุदारาม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ซึ่งใช้เป็นสถานที่ศึกษาของนิสิตปีที่ 1 และ 2 ของทุกคณะ

พ.ศ. 2535 คณะกรรมการการศึกษาของสงฆ์ได้ออกระเบียบว่าด้วยการจัดการศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2535 ให้มหาวิทยาลัยสามารถจัดการศึกษาและการบริหารให้เป็นไปตามระบบสากล

พ.ศ. 2540 สมัยรัฐบาล ฯพณฯ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ รัฐสภาได้ตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม มีสถานะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นนิติบุคคลที่เป็นส่วนราชการ และไม่เป็นรัฐวิสาหกิจ เน้นจัดการศึกษาวิชาการด้านพระพุทธศาสนา และได้เปลี่ยนชื่อจากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

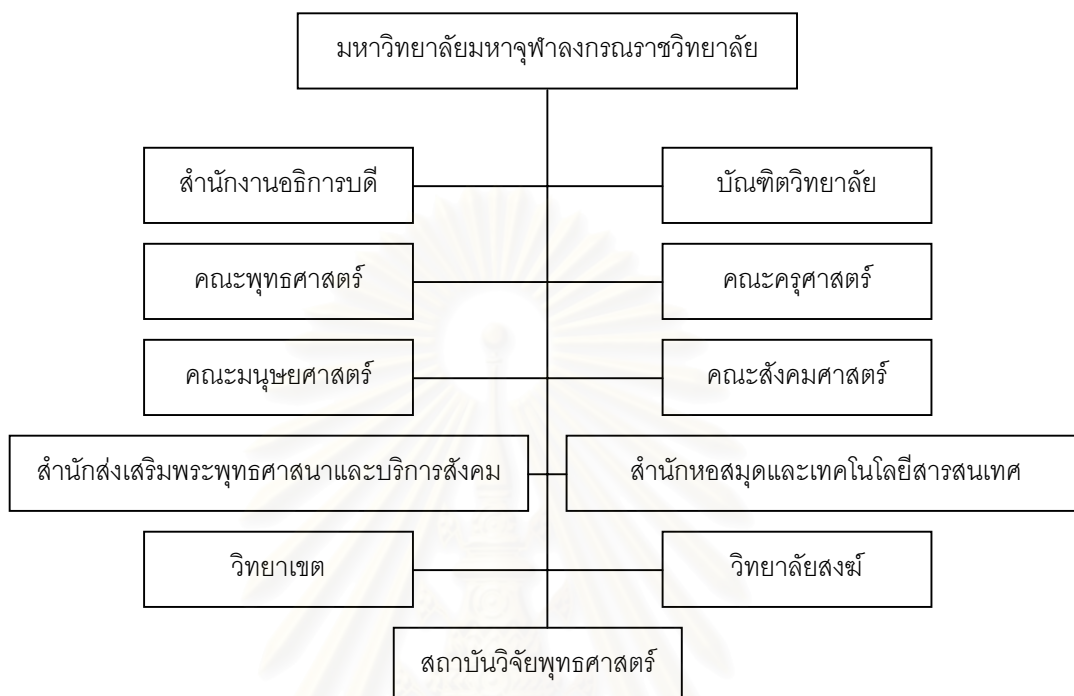
พ.ศ. 2541 ขอตั้งงบประมาณเองตามสิทธิในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย (แยกออกจากกรมศาสนา) ออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศต่าง ๆ เพื่อรองรับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2542 การบิรวรรตและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเสร็จสมบูรณ์ นอกจากนี้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ วางศิลาฤกษ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อยุธยา เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม บริเวณที่ดินของมหาวิทยาลัย ณ ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ซึ่งนายแพทย์วิเศษมี-นางสมปองวรรณิสสร บริจาคให้เป็นสถานที่ทำการถาวร สำหรับเป็นศูนย์กลางในการบริหารและจัดการศึกษา

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ถือแนวการจัดและบริหารองค์กรตามความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 กล่าวคือ มีสภามหาวิทยาลัยเป็นองค์กรสูงสุดทำหน้าที่ในการกำหนดและกำกับดูแลนโยบาย สภาวิชาการทำหน้าที่กลั่นกรองงานด้านวิชาการ คณะกรรมการบริหารงานบุคคลทำ

หน้าที่กั้นกรองงานด้านงบประมาณการเงินและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย และอธิการบดีเป็นผู้ดูแลสั่งการให้เป็นไปตามนโยบายของมหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 1 โครงสร้างการบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่มา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(ออนไลน์), แหล่งที่มา : <http://www.mcu.ac.th>
(26 July, 2002)

สำหรับหลักสูตรพุทธศาสนบัณฑิต (พธ.บ.) ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรโดยเปิดสอนดังต่อไปนี้

(1) คณะพุทธศาสตร์ 7 สาขาวิชา 1 วิชาโท คือ

1) สาขาวิชาพระพุทธศาสนา	2) สาขาวิชาอภิปรัชญา
3) สาขาวิชาภาษาสันสกฤต	4) สาขาวิชาปรัชญา
5) สาขาวิชาศาสนา	6) สาขาวิชาภาษาบาลี
7) สาขาวิชาบาลีพุทธศาสตร์	8) วิชาโทโบราณคดี

(2) คณะครุศาสตร์ 9 สาขาวิชา คือ

1) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา	2) สาขาวิชาสังคมศึกษา
3) สาขาวิชาการสอนภาษาไทย	4) สาขาวิชาการสอนพระปริยัติธรรม
5) สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว	
6) สาขาวิชาจริยศึกษา	7) สาขาวิชาการศึกษานอกโรงเรียน
8) สาขาวิชาคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์	9) สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ

(3) คณะมนุษยศาสตร์ 7 สาขาวิชา 2 วิชาโท คือ

1) สาขาวิชาภาษาไทย	2) สาขาวิชาวรรณคดีไทย
3) สาขาวิชาภาษาอังกฤษ	4) สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น
5) สาขาวิชาภาษาจีน	6) สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา
7) สาขาวิชาประวัติศาสตร์	8) วิชาโทภาษาเขมร
9) วิชาโทภาษาลาว	

(4) คณะสังคมศาสตร์ 5 สาขาวิชา คือ

1) สาขาวิชารัฐศาสตร์	2) สาขาวิชาปรัชญา
3) สาขาวิชาธรรมนิเทศ	4) สาขาวิชาภาษาบาลี
5) สาขาวิชาศาสนา	

ประวัติการจัดตั้งและการดำเนินการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยจัดเป็นสถานที่จัดขึ้นโดยพระบรมราชานุญาตในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2436 ซึ่งตรงกับวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 และได้พระราชทานว่า “มหามกุฏราชวิทยาลัย” ครั้นเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2439 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จมาเปิดมหามกุฏราชวิทยาลัยทรงรับอุปถัมภ์และพระราชทานทรัพย์บำรุงประจำปี และมหามกุฏราชวิทยาลัยอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา อาศัยพระราชประสงค์ดังกล่าวแล้วนั้นสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสจึงทรงตั้งวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจการของมหาวิทยาลัย 3 ประการคือ

1. เพื่อเป็นสถานศึกษาของพระภิกษุสามเณร
2. เพื่อเป็นสถานศึกษาวิทยาการอันเป็นของชาติภูมิและของต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นสถานที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา

เมื่อกิจการของมหามกุฏราชวิทยาลัยได้ดำเนินการมาตามลำดับปรากฏว่าพระวัตถุประสงค์เหล่านั้นได้รับผลเป็นที่น่าพอใจตลอดมา เพื่อที่จะให้วัตถุประสงค์ดังกล่าวได้รับผลดียิ่งขึ้นดังนั้นในวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2488 สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ในฐานะที่ทรงเป็นนายกกรรมการมหามกุฏราชวิทยาลัยพร้อมด้วยพระเถรานุเถระจึงได้ทรงประกาศตั้งสถาบันการศึกษาชั้นสูงในรูปมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาขึ้น ใช้นามว่า “สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย” โดยมีจุดหมายดังนี้

1. เพื่อให้เป็นสถานศึกษาพระปริยัติธรรม
2. เพื่อให้เป็นสถานศึกษาวิทยาการอันเป็นของชาติภูมิและต่างประเทศ
3. เพื่อให้เป็นสถานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในและนอกประเทศ

4. เพื่อให้พระภิกษุ-สามเณรมีความรู้และความสามารถในการบำเพ็ญประโยชน์แก่ประชาชน

5. เพื่อให้พระภิกษุ-สามเณรมีความรู้และความสามารถในการค้นคว้าได้ตอบหรืออภิปรายธรรมได้อย่างกว้างขวางแก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ

6. เพื่อความเจริญก้าวหน้าและคงอยู่ตลอดกาลนานของพระพุทธศาสนา เมื่อลำดับเหตุการณ์ตามพัฒนาการทางการศึกษาที่ปรากฏตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาของมหาวิทยาลัยจะเห็นได้ว่ามีลำดับเหตุการณ์สำคัญ ๆ ดังนี้

พ.ศ. 2436 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ให้สร้างวิทยาลัยขึ้น โดยพระราชทานนามว่า “มหามกุฏราชวิทยาลัย” เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ผู้เป็นที่มาแห่งนาม “มหามกุฏราชวิทยาลัย”

พ.ศ. 2488 เรียกนามมหามกุฏราชวิทยาลัยว่า “สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์”

พ.ศ. 2489 สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ นายกรัฐมนตรี มหามกุฏราชวิทยาลัยทรงประกาศใช้ระเบียบและหลักสูตรของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย และเปิดการอบรมการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรโดยจัดเป็นหลักสูตรปริญญาศาสนศาสตรบัณฑิตไว้ 4 ปี และเปิดเรียนในปีนี้เป็นรุ่นแรก

พ.ศ. 2490 เปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ คือ กำหนดไว้ว่าผู้ศึกษาจะต้องผ่านการศึกษาระดับเตรียมศาสนศาสตรปีที่ 1-2 ก่อนแล้วจึงเข้าศึกษาในชั้นปริญญาศาสนศาสตรบัณฑิตปีที่ 1 ได้

พ.ศ. 2493 เปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ คือกำหนดไว้ว่าผู้ศึกษาจะต้องผ่านชั้นบูรพศึกษา (สมัยนั้นเรียกว่าชั้นมูล) 1 ปีก่อน จากนั้นก็เข้าศึกษาชั้นเตรียมศาสนศาสตร 2 ปี แล้วจึงเข้าศึกษาในชั้นปริญญาศาสนศาสตรบัณฑิตปีที่ 1 ใช้เวลาศึกษาภาควิชาการรวม 7 ปีกับจะต้องรับการอบรมพิเศษและค้นคว้าอีก 1 ปี รวมทั้งสิ้น 8 ปีจึงจะมีสิทธิรับปริญญาศาสนศาสตรบัณฑิต (ศ.บ.)

พ.ศ. 2498 สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ เสด็จทรงวางศิลาฤกษ์อาคารเรียนสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยซึ่งใช้เป็นอาคารเรียนในปัจจุบัน

พ.ศ. 2501 ย้าย “สำนักงานบริหารมหามกุฏราชวิทยาลัย” จากตึกหอสมุดมหามกุฏราชวิทยาลัย หน้าวัดบวรนิเวศวิหารมาที่อาคารเรียนตึกมหามกุฏราชวิทยาลัยในปัจจุบัน

พ.ศ. ปรับปรุงโครงสร้างมหามกุฏราชวิทยาลัยและโครงสร้างหลักสูตรใหม่เพื่อให้เข้ากับสภาพสังคมในปัจจุบัน

พ.ศ. 2505 เปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ แบ่งชั้นเรียนออกเป็น 7 ชั้น คือ บัณฑิตศึกษา 1 ชั้นเตรียมศาสตราจารย์ 2 ชั้น ปริญญาศาสตรบัณฑิต 4 ชั้น ตั้งแต่ปีที่ 1-5 เรียนเต็มทุกวิชา ในชั้นปีที่ 6-7 แยกเรียนเป็น 2 สาขา คือ สาขาปรัชญา และสาขาจิตวิทยาเพื่อปรับสภาพให้เข้ากับ มาตรฐานของมหาวิทยาลัยทั่วไป

พ.ศ. 2506 เปลี่ยนแปลงหลักสูตรอีกในชั้นปีที่ 6-7 แยกออกเป็น 3 สาขา คือ สาขาปรัชญา สาขาจิตวิทยา และสาขาสังคมศาสตร์

พ.ศ. 2507 ได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรอีก คือในชั้นปีที่ 6-7 แยกเรียนเป็น 7 สาขา คือสาขาปรัชญา สาขาจิตวิทยา สาขาสังคมศาสตร์ สาขาบาลี-สันสกฤต สาขาโบราณคดี สาขา ภาษาศาสตร์ และสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ แต่สามารถเปิดสอนได้เพียง 3 สาขา คือ สาขาปรัชญา สาขาจิตวิทยา และสาขาสังคมศาสตร์

พ.ศ. 2511 ได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรปริญญาศาสตรบัณฑิต 4 ปี เป็นระบบ หน่วยกิตรวมเป็น 240 หน่วยกิตเป็นครั้งแรก

พ.ศ. 2512 มีคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ให้เป็นการศึกษาของคณะสงฆ์

พ.ศ. 2513 ได้เปิดการศึกษาครบ 4 คณะ คือคณะศาสนาและปรัชญา คณะสังคม ศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์

พ.ศ. 2517 ได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรปริญญาศาสตรบัณฑิต 4 ปี ตามระบบ หน่วยกิตลดลงเหลือเพียง 200 หน่วยกิต

พ.ศ. 2518 ได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรปริญญาศาสตรบัณฑิต 4 ปี ตามระบบ หน่วยกิต คือต้องศึกษาให้ได้หน่วยกิตรวมอย่างน้อย 144 หน่วยกิต เพื่อปรับหลักสูตรให้เข้ากับ มาตรฐานศึกษาชั้นปริญญาตรี ของทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อเสนอหลักสูตรให้สภาผู้แทนราษฎรใช้ ประกอบการพิจารณาตามพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์ พ.ศ. 2512

พ.ศ. 2525 ได้เปลี่ยนชื่อคณะศิลปศาสตร์ เป็นคณะมนุษยศาสตร์

พ.ศ. 2526 ได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรปริญญาศาสตรบัณฑิต 4 ปี เฉพาะ บางรายวิชาให้เหมาะสมแบ่งออกเป็น 4 คณะคือ คณะศาสนาและปรัชญา คณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ ส่วนชั้นบัณฑิตศึกษาใช้เวลาเรียน 1 ปี ชั้นเตรียม ศาสตรบัณฑิตใช้เวลาเรียน 2 ปี ชั้นปริญญาศาสตรบัณฑิตใช้เวลา 4 ปี รวมการศึกษาภาค วิชาการเป็น 7 ปี และต้องปฏิบัติศาสนกิจตามที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมอบหมายอีก 1 ปี รวมเป็น 8 ปี

พ.ศ. 2527 สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ตราพระราชบัญญัติ กำหนดวิทยฐานะ ผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2527 ให้ผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนาตามหลักสูตร

ปริญญาศาสนศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีวิทยฐานะชั้นปริญญาตรี เรียกว่า “ศาสนศาสตรบัณฑิต” ใช้อักษรย่อว่า ศน.บ. พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้สำหรับผู้สำเร็จก่อนวันที่ประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ด้วย

พ.ศ. 2530 สภามหาวิทยาลัยอนุมัติให้จัดตั้ง “บัณฑิตวิทยาลัย” เพื่อเปิดทำการศึกษาในระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 25 ธ.ค. 2530 มี 2 สาขา คือสาขาพุทธศาสนาและปรัชญา และสาขาพุทธศาสนนิเทศ ได้เปิดทำการสอนในวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2531 ผู้สำเร็จการศึกษามีสิทธิรับปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ใช้อักษรย่อกำว่า ศน.ม. (สาขาพุทธศาสนาและปรัชญา), (สาขาพุทธศาสนนิเทศ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2537 เรียกชื่อว่า สาขาพุทธศาสนศึกษา)

พ.ศ. 2534 ได้ปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตร และมีสาขาวิชาเอกในแต่ละคณะเพิ่มขึ้นอีกดังนี้

- 1) คณะศาสนาและปรัชญา วิชาเอกพุทธศาสตร์, ปรัชญา, ศาสนาเปรียบเทียบ, ศาสนาและปรัชญา
- 2) คณะมนุษยศาสตร์ วิชาเอกภาษาไทย, ภาษาบาลีและสันสกฤต, ภาษาบาลี, ภาษาอังกฤษ, ภาษาฝรั่งเศส, ภาษาศาสตร์, วรรณคดีอังกฤษ, หลักสูตรบาลีพิเศษ
- 3) คณะสังคมศาสตร์ วิชาเอกสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, จิตวิทยา, ประวัติศาสตร์, โบราณคดี
- 4) คณะศึกษาศาสตร์ วิชาเอกการศึกษา, การบริหารการศึกษา, การให้คำปรึกษาและการแนะแนว, การศึกษานอกระบบ, สังคมศึกษา, ภาษาอังกฤษ, ภาษาไทย

พ.ศ. 2535 สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ประธานคณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์ได้ประกาศใช้ระเบียบของคณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์ว่าด้วยการจัดการศึกษาของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2536

พ.ศ. 2536 มนุษยศาสตร์ เปิดสอนภาควิชาภาษาบาลีและสันสกฤต

พ.ศ. 2537 สภามหาวิทยาลัย อนุมัติให้จัดตั้งวิทยาเขตร้อยเอ็ด จ.ร้อยเอ็ด และวิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช จ.นครศรีธรรมราช

พ.ศ. 2538 คณะศาสนาและปรัชญา เปิดสอนภาควิชาพุทธศาสตร์ และสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยตั้งศูนย์คอมพิวเตอร์

พ.ศ. 2540 รัฐสภาได้ผ่านร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว 3 วาระ

- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยว่าด้วยการจัดตั้งส่วนงาน วันที่ 1 ต.ค. 2540
 - สภามหาวิทยาลัยออกข้อกำหนดของมหาวิทยาลัยว่าด้วยการจัดตั้งส่วนงาน พ.ศ. 2540
 - ประกาศมหาวิทยาลัยว่าด้วยการแบ่งส่วนงาน พ.ศ. 2540
 - สภามหาวิทยาลัยออกข้อบังคับว่าด้วยการประชุมมหาวิทยาลัย การให้ปริญญาเกิตติมศักดิ์ และ กองทุนสวัสดิการบุคลากร พ.ศ. 2540
- พ.ศ. 2541 สภามหาวิทยาลัยออกข้อบังคับระเบียบข้อกำหนด และประกาศมหาวิทยาลัยไว้ดังนี้
- ข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ว่าด้วย หลักเกณฑ์การเลือกสรร กรรมการสภาวิชาการซึ่งเลือกจากอาจารย์ประจำคณะ การดำเนินการแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งบริหารในมหาวิทยาลัย การสรรหากรรมการสภามหาวิทยาลัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ การสรรหากรรมการสภามหาวิทยาลัยจากผู้บริหาร การบริหารงานบุคคล เงินประจำตำแหน่ง การให้ สวัสดิการการรักษาพยาบาลแก่บุคลากรและลูกจ้าง และบัตรประจำตัวบุคลากร พ.ศ. 2541
 - ระเบียบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ว่าด้วย เครื่องแบบบุคลากร มหาวิทยาลัย การเงินและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย รหัสของหน่วยงานตามระบบสารบรรณ พ.ศ. 2541
 - ประกาศ ว่าด้วย ภารกิจและหน้าที่ของส่วนงานในมหาวิทยาลัย การพัสดุดงานสารบรรณ และวัน เวลาทำงาน วันหยุด-ลา และเกณฑ์การลา พ.ศ. 2541
- พ.ศ. 2542 สภามหาวิทยาลัยออกข้อบังคับระเบียบข้อกำหนด และประกาศมหาวิทยาลัยไว้ดังนี้
- ข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย แก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ว่าด้วย การศึกษาชั้นปริญญาตรี พ.ศ. 2526 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2534)
 - ข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ว่าด้วย การเบิกจ่ายค่าตอบแทนของบัณฑิตวิทยาลัย คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งอาจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ รองศาสตราจารย์ และ ศาสตราจารย์พิเศษ การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร หลักเกณฑ์ การเลื่อนขั้นเงินเดือนของบุคลากรของมหาวิทยาลัย หลักเกณฑ์และวิธีการ

จ้างผู้เกษียณอายุปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย การเบิกจ่ายค่าตอบแทนจากการบรรยายพิเศษ พ.ศ. 2542

- สัญญาจ้างการปฏิบัติงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- ระเบียบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ว่าด้วยการให้ทุนบุคลากรศึกษาต่อและฝึกอบรม พ.ศ. 2542
- สัญญารับทุนโครงการพัฒนาบุคลากร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- สัญญาค้ำประกันผู้รับทุนการศึกษาโครงการพัฒนาบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- ระเบียบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ว่าด้วย การลาศึกษาต่อของบุคลากร การใช้ห้องสมุด การส่งเสริมการวิจัย การให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษา พ.ศ. 2542
- สัญญารับเงินอุดหนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2543 สภามหาวิทยาลัยออกข้อบังคับระเบียบข้อกำหนด และประกาศมหาวิทยาลัยไว้ดังนี้

- ข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย แก้ไขเพิ่มเติม ข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ว่าด้วย การดำเนินการแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งบริหารงานในมหาวิทยาลัย (พ.ศ. 2541) พ.ศ. 2543
- ข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ว่าด้วยการเบิกจ่ายเบี้ยประชุม พ.ศ. 2540 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543
- ข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ว่าด้วย การศึกษาภาคฤดูร้อน การอบรมกรรมฐานภาคปกติ การปฏิบัติศาสนกิจสำหรับพระนักศึกษา การประชุมสภาวิชาการ คณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย และคณะกรรมการประจำคณะ การจัดการศึกษาศุนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ พ.ศ. 2543
- คณะสังคมศาสตร์ เปิดสอนภาควิชารัฐศาสตร์การปกครอง สำหรับลำดับการจัดตั้งวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มี

รายละเอียดดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2516 ตั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัยขึ้นที่วัดชูจิตธรรมาราม ต.สนับทึบ อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา

พ.ศ. 2533 ตั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอ้อมน้อยขึ้นที่ ต.อ้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2537 ได้รับพระราชทานนามใหม่ว่า วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยา ในพระบรมราชูปถัมภ์

พ.ศ. 2533 ตั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสานขึ้นที่วัด ศรีจันทร์ อ.เมือง จ.ขอนแก่น

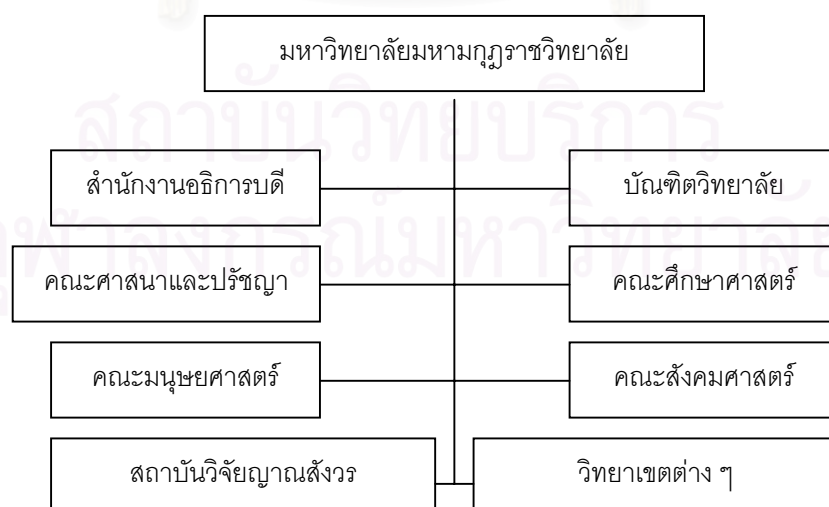
พ.ศ. 2534 ตั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนาขึ้นที่วัดเจดีย์ หลวง อ.เมือง จ.เชียงใหม่

พ.ศ. 2537 ตั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราชขึ้น ที่วัดพระมหาธาตุ อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช

พ.ศ. 2537 ตั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดขึ้นที่วัดเหนือ อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2538 ตั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านช้างขึ้นที่วัด ศรีสุทธารวาส อ.เมือง จ.เลย

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีโครงสร้างการจ้ดรูปแบบการบริหาร โดยยึดตามแนวพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 กำหนดให้ รัฐมนตรี (กระทรวงศึกษาธิการ) มีอำนาจและหน้าที่กำกับดูแลโดยทั่วไป มีสภามหาวิทยาลัย ควบคุมอำนาจสูงสุดในการบริหาร ซึ่งกิจการของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ด้าน การศึกษา วิจัย ส่งเสริม และให้บริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณร และ คฤหัสถ์ รวมทั้งการท้่านุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ตามแนวทางที่สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ แผนภาพที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ที่มา : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย(ออนไลน์), แหล่งที่มา : <http://www.mbu.ac.th> (26 July, 2002)

สำหรับหลักสูตรศาสตรบัณฑิต (ศน.บ.) ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรโดยเปิดสอนดังต่อไปนี้

- (1) คณะศาสนาและปรัชญา 4 สาขาวิชา คือ
- 1) สาขาวิชาพุทธศาสตร์
 - 2) สาขาวิชาปรัชญา
 - 3) สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ
 - 4) สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา
- (2) คณะมนุษยศาสตร์ 2 สาขาวิชา คือ
- 1) สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
 - 2) สาขาวิชาภาษาบาลีและสันสกฤต
- (3) คณะสังคมศาสตร์ 2 สาขาวิชา คือ
- 1) สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
 - 2) สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
- (4) คณะศึกษาศาสตร์ 6 สาขาวิชา คือ
- 1) สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ
 - 2) สาขาวิชาการสอนภาษาไทย
 - 3) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 - 4) สาขาวิชาการประถมศึกษา
 - 5) สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ
 - 6) สาขาวิชาการให้คำปรึกษาและการแนะแนว

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานด้านการบริหารงบประมาณของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งในช่วงปี พ.ศ. 2537 - พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นช่วงก่อนที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งจะมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจะสังเกตได้ว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาแตกต่างกันดังนี้

ตารางที่ 4 ประมาณการการบริหารงบประมาณในช่วงปี พ.ศ. 2537- พ.ศ. 2539

ชื่อ มหาวิทยาลัย	จำนวนผู้เข้าศึกษา (รูป/คน)			รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมด (บาท)			ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปี (บาท)		
	2537	2538	2539	2537	2538	2539	2537	2538	2539
มจร.	3,391	3,633	3,445	44,173,584	49,660,988	59,906,538	13,027	13,670	17,390
มมร.	1,217	1,781	1,436	21,348,126	25,479,190	32,982,952	17,542	14,307	22,969
รวม	4,608	5,414	4,881	65,521,710	75,140,178	92,889,490	30,569	27,977	40,359

ที่มา : เอกสารสถิติ ปี 2537-2539 ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่งพร้อมวิทยาลัยเขต, ฝ่ายบริหาร คณะสงฆ์
กองศาสนศึกษา, 2540

จากตารางที่ 4 จะสังเกตได้ว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งมีจำนวนผู้เข้าศึกษาสูงขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2537 – พ.ศ. 2538 และมีจำนวนผู้เข้าศึกษาลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2538 – พ.ศ. 2539 ในขณะที่ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ใช้ในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งมี

ค่าใช้จ่ายสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2537 – พ.ศ. 2539 เนื่องจากจำนวนผู้เข้าศึกษาที่เพิ่มสูงขึ้นในแต่ละปี แต่พบว่าในปี พ.ศ. 2538 – พ.ศ. 2539 ถึงแม้จำนวนผู้เข้าศึกษาจะลดลงแต่ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งยังคงเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจของประเทศในช่วงปีดังกล่าวที่ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายของต้นทุนประเภทต่าง ๆ ในการจัดการศึกษายังคงอยู่ในระดับสูง ซึ่งภายหลังจากคิดคำนวณต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2537 – พ.ศ. 2539 ในขณะที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2537 – พ.ศ. 2538 และกลับสูงขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2538 – พ.ศ. 2539 เนื่องจากปัจจัยสำคัญด้านสัดส่วนของจำนวนผู้เข้าศึกษากับค่าใช้จ่ายทั้งหมดในแต่ละปีเปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ยังส่งผลถึงต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งรวมกันในแต่ละปีที่ลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2537 – พ.ศ. 2538 และเพิ่มสูงขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2538 – พ.ศ. 2539

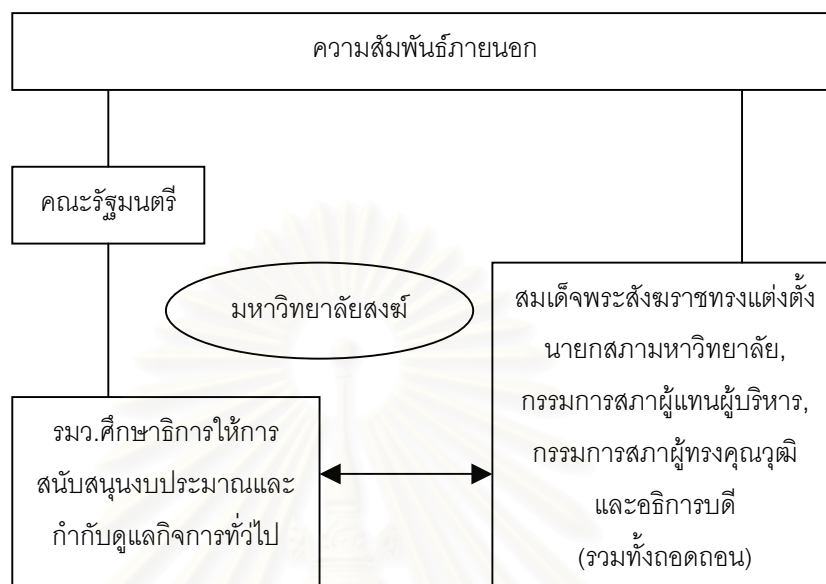
เป้าหมายด้านการบริหารและจัดการงบประมาณของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในอนาคต

ในปัจจุบันการบริหารงานและดำเนินการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งได้เน้นภารกิจหลักที่สอดคล้องกับเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยสงฆ์กับองค์กรและบุคคลภายนอก จะเน้นลักษณะความเชื่อมโยงจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานจัดการศึกษาให้ทันกับยุคสมัยมากยิ่งขึ้น
2. ระบบโครงสร้างบริหารงานภายในมหาวิทยาลัยจะมีสภามหาวิทยาลัยเป็นองค์กรสูงสุดมีอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจและบริหารงานโดยมีคณะกรรมการบริหารงานบุคคล การเงินและทรัพย์สิน สภาวิชาการ คอยเป็นผู้พิจารณานำเสนอขึ้นมาเป็นลำดับขั้น และมีอธิการบดีเป็นผู้นำในการบริหารงานส่วนบุคคลทั้งกิจกรรมและผู้ได้บังคับบัญชาฝ่ายต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย
3. หลักเอกภาพท่ามกลางความหลากหลาย กล่าวคือเป็นสถาบันหลักทางวิชาการพระพุทธศาสนา โดยวิชาการอื่น ๆ ถึงแม้จะมีหลากหลายสาขาแต่วิชาการทางพระพุทธศาสนาจะได้รับการบรรจุไว้ในแต่ละหลักสูตรของสาขานั้น ๆ อย่างน้อย 50 หน่วยกิต (จากจำนวนทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 150 หน่วยกิต) ทั้งนี้เป้าหมายของการศึกษาวิชาการสาขาต่าง ๆ ยังเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อการเผยแผ่หลักพุทธธรรมให้มากยิ่งขึ้นด้วย
4. หลักของความสมดุลระหว่างปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะในเรื่องของการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ได้ครอบคลุมทุกกลุ่มผู้สนใจได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะสอดคล้องกับหลักการพัฒนามหาวิทยาลัยภายหลังการมีพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยโดย

สมบูรณ์แล้ว ดังคำกล่าวที่ว่า “เรียกลูกกลับบ้านหลังจากที่หนีออกจากบ้านไปในคราวที่แยก การศึกษาออกจากวัดไปครั้งนั้น” (คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์, 2541 : 17)

แผนภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยสงฆ์กับองค์กรและบุคคลภายนอก

(หมายเหตุ : สำนักงบประมาณจะจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไป ขณะที่สำนักงาน ตรวจสอบเงินแผ่นดินจะทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีการใช้เงิน และกระทรวงการคลังจะให้เบิกเงินอุดหนุนตามวงเงิน)

ที่มา : หนังสือแนวคิดสู่ความเป็นเลิศทางการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์, คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์, 2541 : 25

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยสงฆ์ในสถานภาพมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐยังคงพบจุดเด่นและจุดด้อยที่สำคัญในเรื่องต่าง ๆ กล่าวคือ

จุดเด่นที่พบก็คือ มหาวิทยาลัยสงฆ์จะเป็นแหล่งที่เน้นการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา โดยมีวิทยาเขตกระจายอยู่ทุกภูมิภาคในประเทศไทย มหาวิทยาลัยจะเป็นแหล่งทรัพยากรทางวิชาการพระพุทธศาสนาอย่างมากเพียงพอให้กับสังคม และจากสถานภาพของมหาวิทยาลัยปัจจุบันสู่อานาคตมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งจะมีอิสระในการบริหารงานโดยมีเงินงบประมาณแผ่นดินเป็นเงินอุดหนุนให้ รวมทั้งวิทยาเขตในท้องที่ต่าง ๆ ก็จะได้รับ การสนับสนุนอย่างดีจากชุมชนนั้น ๆ เพราะความร่วมมือระหว่างวัดกับประชาชนมีมากยิ่งขึ้น

สำหรับจุดด้อยที่พบก็คือ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยยังขาดแคลนนักบริหารสถานอุดมศึกษาแบบอิสระมืออาชีพ ทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาสู่ระดับสากล ปัญหาด้านการขาดแคลนครุภัณฑ์ลหุภัณฑ์ต่าง ๆ การขาดแคลนห้องสมุดในการค้นคว้าวิจัยที่เพียงพอทำให้ งานวิชาการมีขอบเขตไม่ขยายวงกว้างเท่าที่ควร สำหรับเวลาในการปฏิบัติงานก็พบปัญหาไม่ตรง

กับทางราชการเนื่องจากเป็นช่วงบ่ายทำให้เกิดข้อจำกัดในการทำงานได้ ประกอบกับพระราชบัญญัติของทั้ง 2 มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2540 ยังมุ่งเปิดกว้างให้คณาจารย์เข้าเรียนได้มากขึ้นขณะที่มหาวิทยาลัยยังปรับความพร้อมต่อการดำเนินการได้ไม่มากนัก ซึ่งอาจสังเกตได้จากปัญหาที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ยังต้องพบคู่แข่งจากมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่มีการเปิดสอนหลักสูตรเกี่ยวกับทางพุทธศาสนาอยู่และจำนวนคณาจารย์ที่สนใจสมัครศึกษาเล่าเรียนในปัจจุบันยังมีอยู่น้อย

จะสังเกตเห็นได้ว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ก็คือปัญหาที่เป็นเป้าหมายในการดำเนินการเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษาซึ่งตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งในปี พ.ศ. 2540 รัฐจะต้องจัดสรรงบประมาณแผ่นดินในรูปแบบเงินอุดหนุนทั่วไปและใน 10 ปีข้างหน้ามหาวิทยาลัยสงฆ์จะต้องรับนิสิตนักศึกษาเพิ่มขึ้นทุกระดับเพื่อพัฒนาจุดเด่นด้านแหล่งวิชาการหลักทางพระพุทธศาสนา โดยมีการกำหนดเป็นแผนเป้าหมายที่ทางรัฐบาลจะเป็นฝ่ายสนับสนุนตลอดแผนงานภายในมหาวิทยาลัยทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว โดยเน้นเพิ่มงบอุดหนุนให้ปีละไม่น้อยกว่าความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายจริง ซึ่งปรากฏในแผนพัฒนาระยะสั้น ๆ อีกส่วนหนึ่งของงบประมาณรายจ่ายมหาวิทยาลัยสงฆ์จะพยายามติดต่อประสานงานกับเอกชน มูลนิธิต่าง ๆ เพื่อรับการบริจาคอุปถัมภ์เงินงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อความคล่องตัวในการดำเนินการ ขณะที่การเป็นมหาวิทยาลัยนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทำให้หลักในการปฏิบัติเกี่ยวกับการเงินจะเกี่ยวข้องกับพื้นฐาน 5 ประเภทได้แก่ การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การนำเงินส่งคลัง และการตรวจสอบภายใน

1. การรับเงิน จะต้องออกไปเสริ้จรับเงินให้แก่ผู้ชำระเงินทุกครั้ง รวมทั้งต้องรับตามประเภทของเงินเป็นสำคัญ โดยระบุว่าใครบ้างที่ลงนามในใบเสริ้จรับเงินได้และรับแล้วต้องนำไปลงบัญชีทุกครั้ง

2. การจ่ายเงิน จะเน้นการสำรวจว่ามีเรื่องอนุมัติแล้วหรือยัง มีหลักฐานอนุมัติครบถ้วนหรือไม่โดยให้เซ็นรับเงินเสียก่อนจ่ายเงินทุกครั้ง และต้องรับใบเสริ้จไว้ทุกครั้งด้วย

3. การเก็บรักษาเงิน เมื่อสิ้นเวลาทำการต้องนำเก็บไว้ให้เรียบร้อยเสมอ ผู้นิรภัยเก็บเงินต้องตรวจสอบดูแลความถูกต้อง ในขณะที่กรรมการเก็บรักษาเงินต้องดูว่าหน้าที่ตนยังมีหลงเหลือส่วนใดบ้าง และกุญแจของผู้นิรภัยมีครบถูกต้องหรือยัง

4. การนำเงินส่งคลัง ต้องพิจารณาเงินว่าหมวดรายรับใดที่เมื่อรับแล้วจะต้องนำส่ง และต้องมีกรรมการนำส่งให้ถูกต้อง รวมทั้งต้องเก็บเอาไว้เฉพาะตามอำนาจด้วย

5. การตรวจสอบภายใน ให้ทำรายงานประจำเดือนเสนอต่อผู้บังคับบัญชา ส่วนราชการเจ้าสังกัด และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน โดยให้ทำงบแผ่นดินส่ง และรายงานผู้บังคับบัญชาเมื่อสิ้นงวดหรือสิ้นปีจะต้องทำรายงานด้วยเสมอ

สำหรับการบริหารงบประมาณนั้นมหาวิทยาลัยสงฆ์ถือได้ว่ามีแนวทางของแหล่งที่มา 2 ทาง คือ

1. เงินงบประมาณ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเงินเกี่ยวกับค่านิตยภัต เงินเดือน ค่าสอนพิเศษ ค่าวัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็น ค่าก่อสร้างต่าง ๆ (เรียกอีกอย่างว่า เงินหลวง)
2. เงินนอกงบประมาณ ซึ่งเงินทั้งปวงจะอยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการ นอกจากเงินงบประมาณรายจ่ายเงินรายได้แผ่นดิน เงินเบิกเกินส่งคืน และเงินเหลือจ่ายปีเก่าส่งคืน ตัวอย่างเงินนอกงบประมาณคือ เงินบำรุงการศึกษา เงินเพื่อประโยชน์ เงินศาสนสมบัติ เงินทดลองราชการ เงินบริจาคโดยมีวัตถุประสงค์ เป็นต้น (เรียกอีกอย่างว่า เงินราษฎร์)

พระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2535 มาตรา 8 ได้ระบุลักษณะของงบประมาณที่ถูกต้องและพร้อมเสนอต่อรัฐสภาจะต้องประกอบด้วย

1. คำแถลงประกอบงบประมาณ แสดงฐานะนโยบายการคลังและการเงินสาระสำคัญของงบประมาณรายจ่ายที่ขอตั้ง
2. รายรับรายจ่ายเปรียบเทียบระหว่างปีที่ล่วงมาแล้ว ปีปัจจุบัน และปีที่ขอตั้งงบประมาณรายจ่าย
3. คำอธิบายเกี่ยวกับประมาณการรายรับ
4. คำชี้แจงเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่ายที่ขอตั้ง
5. รายงานเกี่ยวกับการเงินของรัฐวิสาหกิจ
6. คำอธิบายเกี่ยวกับหนี้ของรัฐบาลทั้งที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันและที่เสนอขอกู้

เพิ่มเติม

7. รายงานการรับจ่ายเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้เพื่อช่วยราชการ
8. ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

นอกจากข้อปฏิบัติข้างต้นแล้วมหาวิทยาลัยสงฆ์ยังต้องจำแนกรายจ่ายงบประมาณตามหลักการงบประมาณดังนี้

1. รายจ่ายงบกลาง คือรายจ่ายที่ตั้งไว้เพื่อจัดสรรให้ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ โดยทั่วไปเบิกจ่ายในปัจจุบัน อันได้แก่เงินเบี้ยหวัด บำเหน็จบำนาญ เงินช่วยเหลือข้าราชการและลูกจ้าง เงินส่วนชั้น เลื่อนอันดับเงินเดือนและเงินปรับวุฒิ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเสด็จพระราชดำเนินและต้อนรับแขกต่างประเทศ เงินราชการลับในการรักษาความมั่นคงของประเทศ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการรักษาความมั่นคงของประเทศ ค่าทดแทนสำหรับผู้ได้รับอันตรายในการรักษาความมั่นคงของประเทศ เงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น เงินสมทบโครงการเงินกู้และความช่วยเหลือจากต่างประเทศ

2. รายจ่ายของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ ซึ่งหมายรวมถึง 7 หมวดรายจ่าย อันได้แก่ เงินเดือนหรือค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค ค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง เงินอุดหนุน และหมวดรายจ่ายอื่น

3. รายได้ของมหาวิทยาลัย อันได้แก่ เงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นรายปี เงินอุดหนุนและทรัพย์สินซึ่งมีผู้อุทิศให้แก่มหาวิทยาลัย เงินอุดหนุนจากศาสนสมบัติกลาง เงินผลประโยชน์ ค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทนเบี้ยปรับ และค่าบริการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการลงทุนและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย (คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์, 2541 : 128)

สำหรับข้อมูลงบประมาณของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งเมื่อจำแนกเป็นงบดำเนินการและงบลงทุน (ยังไม่รวมค่าที่ดินและค่าสิ่งก่อสร้าง) ในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีในช่วงปี พ.ศ.2540 – พ.ศ.2544 พบรายละเอียดที่สำคัญดังนี้ ตารางที่ 5 งบประมาณของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งเมื่อจำแนกออกเป็นงบดำเนินการและงบลงทุน (ยังไม่รวมค่าที่ดินและค่าสิ่งก่อสร้าง) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 – พ.ศ.2544

(หน่วย : บาท)

ประเภท งบ	ปีงบประมาณ									
	2540		2541		2542		2543		2544	
	มจร.	มมร.	มจร.	มมร.	มจร.	มมร.	มจร.	มมร.	มจร.	มมร.
งบ ดำเนินการ	63,946,610	39,148,969	84,162,470	47,633,708	159,800,085	56,364,035	176,013,924	112,053,150	237,835,660	136,602,046
งบ ลงทุน	2,591,769	4,710,325	3,500,000	8,282,728	5,000,000	20,517,501	8,700,600	26,182,100	22,500,000	37,549,547
รวม	66,538,379	43,859,294	87,662,470	55,916,436	164,800,085	76,881,536	184,714,524	138,235,250	260,335,660	174,151,593

ที่มา : เอกสารรายงานงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2544, ฝ่ายกองแผนงาน มมร. และ มจร., 2545.

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าภายหลังปี พ.ศ. 2540 มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง มีต้นทุนที่จำแนกเป็นงบดำเนินการและงบลงทุนที่สูงขึ้นตามลำดับทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยแวดล้อมในเรื่องต่าง ๆ อาทิ การขยายการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเพื่อรองรับอัตราจำนวนนักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ การพยายามวางเป้าหมายที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติหรือสภาพสังคมของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน กับความสำคัญของการผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านพระพุทธศาสนา เป็นต้น

2.2 สารสำคัญเกี่ยวกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ (ว่าด้วยหมวดและมาตราที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำงานประมาณ)

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา โดยให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ซึ่งเนื้อหาประกอบไปด้วย 7 หมวดสำคัญและหมวดเฉพาะกาลรวมทั้งสิ้น 70 มาตรา ซึ่งในหมายเหตุตอนท้ายของเล่มได้ชี้แจงเหตุผลสำคัญในการประกาศใช้พระราชบัญญัติในครั้งนี้ว่ามีเหตุผลสำคัญจากข้อจำกัดในขอบเขตในการให้การศึกษาและความไม่เรียบร้อยในการบริหารงานที่ชัดเจนเหมาะสมของสถาบัน ประกอบกับความไม่สอดคล้องของการพัฒนาและส่งเสริมการศึกษาเพื่อการผลิตบุคลากรทางศาสนาของประเทศ จึงสมควรให้มีการขยายขอบเขตการให้การศึกษาของสถาบันและจัดระเบียบการบริหารงานให้ชัดเจนเหมาะสม โดยจัดให้เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อดำเนินงานด้านการศึกษา วิจัย ส่งเสริม และให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ รวมทั้งการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม สำหรับหมวดและมาตราในพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 ที่เกี่ยวข้องกับการนำมาพิจารณาในงานวิจัยครั้งนี้ได้แก่

หมวด 1 มาตรา 6 ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถานศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริม และให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ รวมทั้งการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

หมวด 1 มาตรา 13 รายได้ของมหาวิทยาลัยมีดังนี้

- (1) เงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นรายปี
- (2) เงินอุดหนุนและทรัพย์สินซึ่งมีผู้อุทิศให้แก่มหาวิทยาลัย
- (3) เงินอุดหนุนจากศาสนสมบัติกลาง เงินผลประโยชน์ ค่าธรรมเนียม ค่าบำรุงค่าตอบแทน เบี้ยปรับ และค่าบริการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย
- (4) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการลงทุนและจากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย
- (5) รายได้หรือผลประโยชน์อย่างอื่น

เงินอุดหนุนทั่วไปตาม (1) นั้น รัฐบาลพึงจัดสรรให้แก่มหาวิทยาลัยโดยตรง โดยการเสนอแนะของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นจำนวนที่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยที่กำหนดในมาตรา 6

ให้อสังหาริมทรัพย์ซึ่งมหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้ หรือซื้อด้วยเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยหรือแลกเปลี่ยนกับทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย

ให้มหาวิทยาลัยมีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาประโยชน์ จากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย

รายได้ของมหาวิทยาลัยไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมาย ว่าด้วยเงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

ในกรณีรายได้มีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของ มหาวิทยาลัยและค่าภาระต่าง ๆ ที่เหมาะสม และมหาวิทยาลัยไม่สามารถหาเงินจากแหล่งอื่นได้ รัฐบาลพึงจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดินให้แก่มหาวิทยาลัยเท่าจำนวนที่จำเป็น

หมวด 2 มาตรา 19 สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไป ของมหาวิทยาลัย ให้มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(10) ออกข้อบังคับว่าด้วยการบริหารบุคคลของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการ กำหนดตำแหน่ง การกำหนดอัตราเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง ค่าตอบแทน ค่าจ้าง สวัสดิการ และประโยชน์อย่างอื่น การบรรจุและแต่งตั้ง การรับเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง ค่าตอบแทนหรือค่าจ้าง การออกจากงาน การรักษาวินัย การดำเนินการทางวินัย การร้องทุกข์ และการอุทธรณ์การลงโทษของคณาจารย์ เจ้าหน้าที่และลูกจ้าง

(11) กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดหารายได้ ออกข้อบังคับและวางระเบียบ ต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานการเงินและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย

(12) อนุมัติงบประมาณรายจ่ายของมหาวิทยาลัย

หมวด 2 มาตรา 32 คณะกรรมการประจำวิทยาเขตมีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

(4) พิจารณาเสนอแผนพัฒนา แผนงานและงบประมาณประจำปีของหน่วยงาน ต่าง ๆ ของวิทยาเขต ต่อรองอธิการบดีประจำวิทยาเขต

หมวด 3 การบัญชีและการตรวจสอบ

มาตรา 43 ให้มหาวิทยาลัยวางและรักษาไว้ซึ่งระบบบัญชีอันถูกต้องแยกตาม ประเภทงานส่วนที่สำคัญ มีสมุดบัญชีรายการรับและจ่ายเงิน สินทรัพย์และหนี้สินที่แสดงกิจการที่ เป็นอยู่ตามความเป็นจริงและตามที่ควร ตามประเภทงานพร้อมด้วยข้อความอันเป็นที่มาของ รายการนั้น ๆ และให้มีการตรวจสอบบัญชีภายในเป็นประจำ

มาตรา 44 ให้มหาวิทยาลัยจัดทำงบดุลและบัญชีทำการ ส่งผู้สอบบัญชีของ มหาวิทยาลัยภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

มาตรา 45 ให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของมหาวิทยาลัย และ ให้ทำการตรวจสอบรับรองบัญชีและการเงินทุกประเภทของมหาวิทยาลัยทุกรอบปี

มาตรา 46 ให้ผู้สอบบัญชีมีอำนาจตรวจสอบสรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐาน ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย เพื่อกำหนดให้มีอำนาจสอบถามอธิการบดี รองอธิการบดี เจ้าหน้าที่และ

ลูกจ้างของมหาวิทยาลัย และเรียกร้องให้ส่งสรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยได้ตามความจำเป็น

มาตรา 47 ให้ผู้สอบบัญชีทำรายงานผลการสอบบัญชีและการเงินเสนอต่อสภามหาวิทยาลัยภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี เพื่อสภามหาวิทยาลัยเสนอต่อรัฐมนตรี

ให้มหาวิทยาลัยเผยแพร่รายงานประจำปีของปีที่สิ้นไปนั้น แสดงบัญชีงบดุลและบัญชีทำการที่ผู้สอบบัญชีรับรองว่าถูกต้อง พร้อมทั้งแสดงผลงานของมหาวิทยาลัยในปีที่ล่วงมา และแผนงานที่จะจัดทำในปีต่อไป ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

จากสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำงานงบประมาณของมหาวิทยาลัยสงฆ์ตามแนวทางที่พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดเอาไว้จะสังเกตได้ว่า ขั้นตอนในการจัดทำงานงบประมาณของมหาวิทยาลัยสงฆ์ภายใต้การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทของบุคลากรภายในและระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยเฉพาะความถูกต้องชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอนในการจัดทำงบประมาณ โดยเฉพาะการกำหนดระยะเวลาการตรวจสอบ การจัดทำบัญชี การให้นิยามและกำหนดขอบเขตของแหล่งที่มาของงบประมาณรวมถึงการชี้แจงผลงานในแต่ละปี ซึ่งจากรูปแบบการจัดทำงานงบประมาณที่ต้องเปลี่ยนไปจากเดิมเพื่อความสอดคล้องต่อวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง ภายใต้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาให้กับทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ จึงนับเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ต้องเตรียมความพร้อมด้านการจัดทำงานงบประมาณที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถาบันและแนวโน้มเรื่องค่าใช้จ่ายในการลงทุนเพื่อจัดการศึกษาในอนาคต

2.3 สาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณแบบเน้นผลงาน

หลักการโดยทั่วไปและมาตรฐานการจัดการทางการเงินแบบ 7 Hurdles

ระบบงบประมาณแบบเน้นผลงาน (Performance-Based Budgeting : PBB) ได้เริ่มต้นมาจากระบบงบประมาณแบบใหม่ใน ค.ศ. 1961 ซึ่งเรียกว่า “Planning-Programming-Budgeting System / PPBS” โดยเริ่มใช้ครั้งแรกในกระทรวงกลาโหมของสหรัฐอเมริกา และมีส่วนประกอบของการเสนองบประมาณที่ประกอบไปด้วย (นงลักษณ์ สุทธิวิวัฒน์พันธ์, 2544 : 43)

(1) บัญชีโครงการ (Program accountings) ซึ่งประกอบด้วยรายจ่ายที่จำเป็นเป็นรายจ่ายในอดีต รายจ่ายที่ได้รับอนุมัติ และรายจ่ายที่เสนอขอโดยกำหนดลำดับขั้นของโครงการแต่ละโครงการ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งวัตถุประสงค์หลักของโครงการนั้น โดยจะกำหนดรายจ่ายรวมของแต่ละโครงการในลำดับขั้นของโครงการนั้น ๆ ดังนั้นการจำแนก

รายจ่ายจะจำแนกตามหน่วยงาน (Agency classification) และจำแนกตามโครงการ (Program classification)

(2) การคิดค่าใช้จ่ายระยะเวลาหลายปี (Multi year costing) คือแสดงค่าใช้จ่ายล่วงหน้าสำหรับแต่ละโครงการย่อย (Program element) ตามกลุ่มประเภทโครงการหลัก (Program categories) และโครงการรอง (Program subcategories) อย่างน้อย 4 ปีซึ่งจะช่วยในการพิจารณาโครงการ

(3) คำชี้แจงกิจกรรมอย่างละเอียด (Detailed description of activities) เป็นคำชี้แจงเกี่ยวกับโครงการในแง่วัตถุประสงค์ (Objective) เป้าหมาย (Targets) ทางเลือกต่าง ๆ (Choices made) ทางเลือกที่พิจารณาว่าดีที่สุด (Alternatives considered) ผลที่ได้รับ (Output) และประสิทธิผล (Effectiveness) คำอธิบายลักษณะโครงการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อนักบริหารทุกระดับในการพิจารณาตัดสินใจ

(4) งบประมาณที่มีพื้นฐานจากศูนย์ (Zero-base budgeting) เป็นการชี้แจงเหตุผลต่อรองในการของบประมาณโดยไม่ต้องอ้างอิงงบประมาณที่ส่งมาแล้ว เพื่อให้การจัดสรรเงินงบประมาณใหม่เป็นไปตามที่หัวหน้าองค์กรเห็นว่าเหมาะสม โดยมีได้ยึดมั่นอยู่กับโครงการเก่า ๆ

(5) การประเมินผลเชิงปริมาณของทางเลือกต่าง ๆ (Quantitative evaluation of alternatives) เป็นการประเมินผลทางเลือกโดยเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายกับประสิทธิผลหรือผลประโยชน์กับค่าใช้จ่ายของโครงการต่าง ๆ เพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุด ซึ่งวิธีนี้เป็นภาระอย่างยิ่งต่อองค์กรต่าง ๆ เพราะต้องหาทั้งค่าปัจจุบัน (Present value) หาอัตราผลตอบแทนภายใน (Internal rate of return) และผลประโยชน์สุทธิประจำปี (Net benefit) ฯลฯ และในกรณีที่หน่วยงานต้องการเลือกโครงการใดก็อาจประเมินผลประโยชน์ที่ได้รับไว้สูงเกินไป ซึ่งอาจทำให้เสียหายต่อส่วนรวม

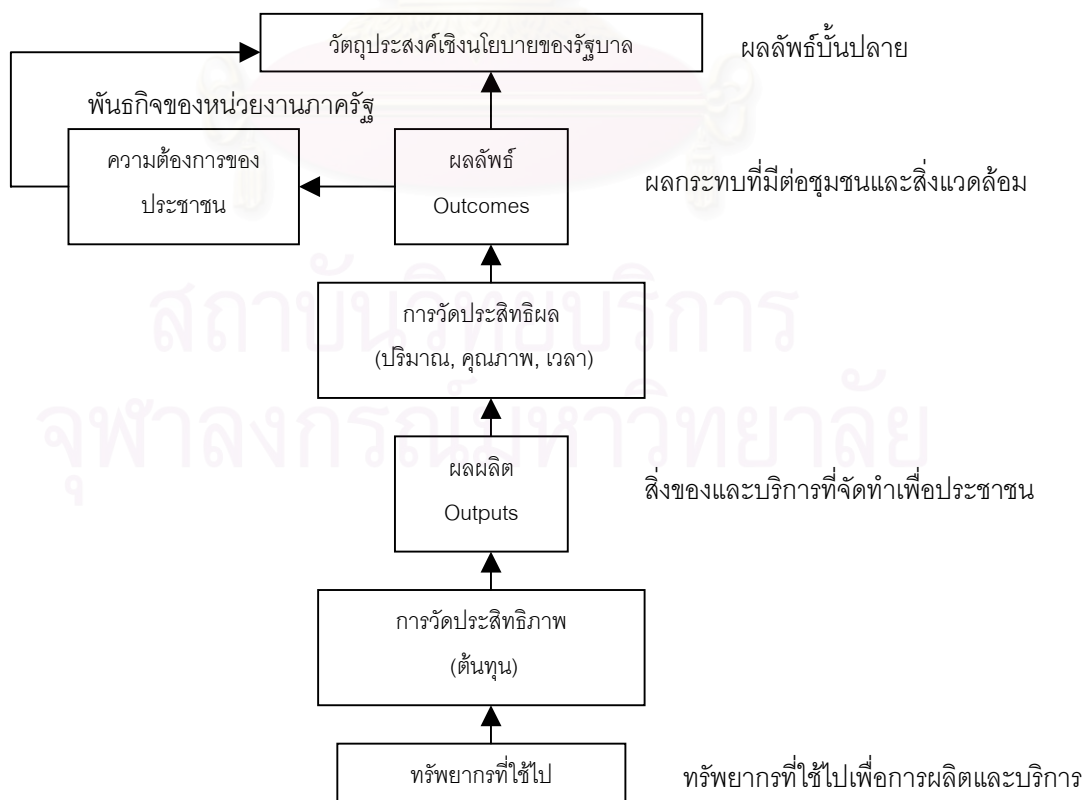
สำหรับในประเทศไทย ภาครัฐโดยการนำของคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนแม่บทการปฏิรูประบบราชการ พ.ศ. 2540-2544 และกำหนดแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐหลายแผน และแผนหนึ่งที่สำคัญคือ แผนการปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณจากเดิมที่มุ่งเน้นการควบคุมการใช้ทรัพยากรมาเป็นระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานและผลลัพธ์ โดยรัฐคาดหวังว่าจะเป็นมาตรการสำคัญที่เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ส่วนราชการระดับกรม รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานในกำกับของรัฐบาล/ในกำกับของส่วนราชการ หน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์การมหาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น) ในการนี้สำนักงบประมาณได้กำหนดเงื่อนไขก่อนจะกระจายอำนาจทางการเงินคือจัดสรรงบประมาณแบบวงเงินรวมหรือก้อนเงิน (Block Grant) ให้กับหน่วยงานภาครัฐ โดยเงื่อนไขดังกล่าวคือ หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีความสามารถ หรือมีมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles คือ

1. การวางแผนงบประมาณ (Budgeting Planning)

2. การคำนวณต้นทุนผลผลิต (Output Costing)
3. การจัดการระบบการจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement Management)
4. การบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ (Financial Management/Fund Control)
5. การบริหารสินทรัพย์ (Asset Management)
6. การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน (Financial and Performance Reporting)
7. การตรวจสอบภายใน (Internal Audit)

การปรับเปลี่ยนการจัดทำงบประมาณจากระบบเดิมเป็นระบบใหม่จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิดจากการจัดทำงบประมาณที่ให้ความสำคัญกับทรัพยากรที่ใช้ไป (Input) ควบคุมการจัดสรรงบประมาณแบบเข้มงวด และมีความเคร่งครัดในการเบิกจ่ายงบประมาณมาเป็นระบบการจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานซึ่งจัดเป็นแนวทางที่ครบวงจรตั้งแต่การวางแผน การจัดสรรงบประมาณ การจัดการที่เน้นผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ที่เกิดขึ้นโดยที่ผลผลิตคือสิ่งของหรือบริการที่เป็นรูปธรรมหรือรับรู้ได้จากการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ในขณะที่ผลลัพธ์คือผลประโยชน์ที่ได้จากผลผลิตและผลกระทบ (ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ) ที่มีต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม

แผนภาพที่ 4 การจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน

ที่มา : หนังสือมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles กับการจัดทำงบประมาณระบบใหม่, ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ, 2544 : 17.

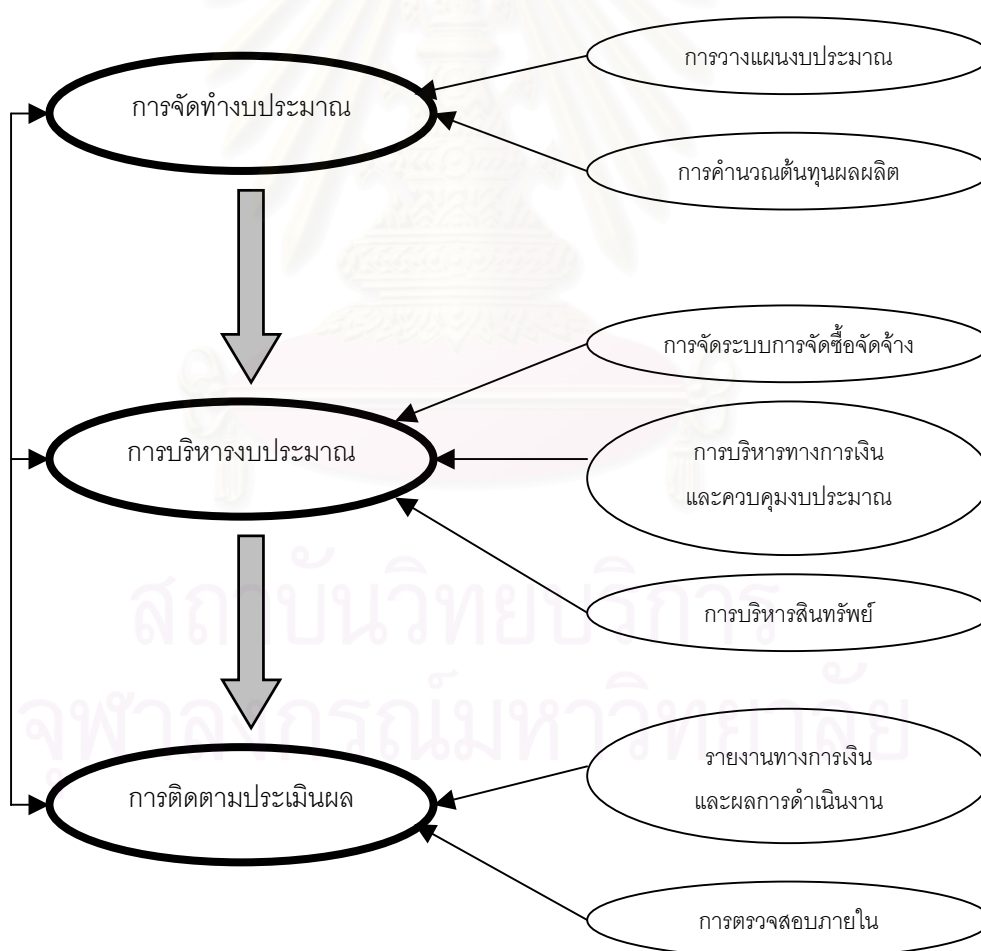
มาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles กับกระบวนการงบประมาณจัดได้ว่ามีความสัมพันธ์กันในฐานที่มาตรฐานทั้ง 7 ข้อจะเป็นเสมือนหลักประกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการที่หน่วยงานภาครัฐจะนำงบประมาณไปใช้โดยไม่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิผล ทั้งนี้เนื่องจากระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานเป็นระบบที่ต้องการการกระจายอำนาจในการจัดการระบบไปสู่หน่วยงานผู้ปฏิบัติเพื่อให้หน่วยงานผู้ปฏิบัติมีความคล่องตัวในการดำเนินงาน ซึ่งหากจะนำมาเชื่อมโยงกับกระบวนการงบประมาณแล้ว สามารถอธิบายได้ดังนี้

แผนภาพที่ 5 ความเชื่อมโยงกระบวนการงบประมาณกับมาตรฐานการจัดการทางการเงิน

7 Hurdles

กระบวนการงบประมาณ

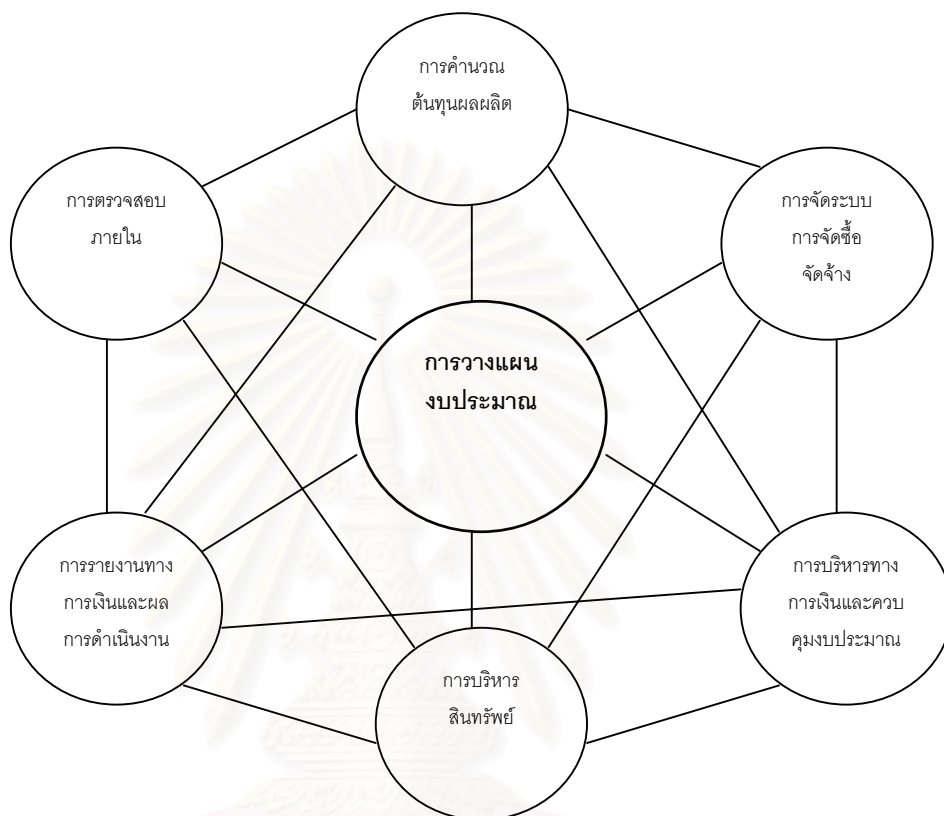
มาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles

ที่มา : หนังสือมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles กับการจัดทำงบประมาณระบบใหม่, ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ, 2544 : 23.

นอกจากนี้มาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles ยังมีลักษณะที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันอย่างทั่วถึงโดยเมื่อเริ่มขั้นตอนแรกในการวางแผนงบประมาณก็จะส่งผลต่อการดำเนินการของอีกขั้นตอนหนึ่งไปเรื่อย ๆ ตามลำดับ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

แผนภาพที่ 6 ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ของมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles

ที่มา : หนังสือมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles กับการจัดทำงบประมาณระบบใหม่, ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ, 2544 : 24.

ความเกี่ยวข้องระหว่างต้นทุนทางการศึกษาเฉลี่ยต่อคนต่อปีกับมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles

มาตรฐานการจัดการทางการเงินข้อที่ 2 จาก 7 Hurdles คือ การคำนวณต้นทุนผลผลิต (Output Costing) เป็นระบบที่ให้ความสำคัญกับผลผลิตและผลลัพธ์จากการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ โดยเชื่อมโยงกับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร โดยอาจตั้งเป็นข้อตกลงกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและสำนักงบประมาณว่าหน่วยงานจะดำเนินการผลิตสิ่งของหรือบริการจำนวนเท่าไร และก่อให้เกิดผลลัพธ์เป็นอย่างไรภายใต้วงเงินงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปี นั่นแสดงให้เห็นว่าการจัดสรรงบประมาณจำเป็นต้องอาศัยต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ นอกจากนั้นในการติดตามและ

ประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ ต้นทุนต่อหน่วยผลผลิต (ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ, 2544 : 115)

ต้นทุนผลผลิตจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเกี่ยวข้องกับ

- (1) การพิจารณาทางเลือกในการจัดการผลผลิต หรือผู้จัดทำผลผลิตรายอื่น
- (2) ตัวเงินที่มีโอกาสประหยัดได้จากการเปลี่ยนแปลงผลผลิต กระบวนการผลิต หรือการงดไม่ดำเนินการผลิต
- (3) การคำนวณเงินที่ต้องใช้ในการจัดทำโครงการใหม่
- (4) การคิดราคาผลผลิตเพื่อการคำนวณผลตอบแทนจากการลงทุน
- (5) การคิดต้นทุนของโครงการหรือกิจกรรมเพื่อวิเคราะห์งบประมาณ และการจัดสรรรายจ่ายประจำปีหรือรายจ่ายอื่น ๆ ให้กับผลผลิตโครงการหรือผลิตภัณฑ์

ดังนั้นการคำนวณต้นทุนผลผลิตจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญอย่างหนึ่งที่หน่วยงานจะต้องดำเนินการก่อนเข้าสู่ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ซึ่งรายละเอียดในการดำเนินงานประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญดังนี้

- (1) กำหนดกิจกรรม และผลผลิตที่ชัดเจน
- (2) กำหนดเกณฑ์จำแนกต้นทุนและค่าใช้จ่าย
- (3) เชื่อมโยงต้นทุนสู่ผลผลิต
- (4) มีระบบติดตามตรวจสอบ
- (5) มีการบริหารต้นทุน

สำหรับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้ว่าเป็นสถาบันอุดมศึกษารูปแบบหนึ่งที่ได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณแบบใหม่ที่มุ่งเน้นผลงานจากภาครัฐ ซึ่งปัญหาที่พบในปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณของทั้งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยก็ยังคงเกี่ยวข้องกับการพยายามปรับเปลี่ยนระบบการบริหารภายในแบบเก่าโดยเฉพาะในเรื่องของงบประมาณให้สอดคล้องกับรูปแบบงบประมาณแบบใหม่นี้

ต้นทุนต่อหน่วยที่เป็นดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพในการวางแผนการคำนวณต้นทุนผลผลิตของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทั้ง 2 แห่งจึงมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับดัชนีต้นทุนต่อหน่วยทางการศึกษาซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ก็คือการใช้ดัชนีการคำนวณต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีเป็นเงื่อนไขในการศึกษาสภาพต้นทุนในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

การวิเคราะห์ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีจากเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณในหมวดค่าใช้จ่ายที่จัดเป็นต้นทุนลงทุนและต้นทุนดำเนินการประกอบกับการพิจารณาโครงการสำคัญ ๆ ที่เป็นกิจกรรมที่นำไปสู่ผลลัพธ์หรือผลงานและเกี่ยวข้องกับภารกิจหลักของการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในเรื่องการจัดการศึกษาหรือให้การศึกษาแก่ผู้เข้าศึกษาจึง

มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงต่อการนำไปสู่การวางแผนการจัดทำงบประมาณในเรื่องต้นทุนการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลบุรีได้

ตัวอย่างโครงการที่จัดเป็นกิจกรรมสำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยก็คือ

(1) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีโครงการที่จัดเป็นโครงการส่งเสริมภารกิจด้านการให้การศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิต ดังต่อไปนี้

- โครงการเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติ (ระดับปริญญาโท)
- โครงการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
- โครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- โครงการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนิสิต
- โครงการจัดพิมพ์รายละเอียดวิชาประจำหลักสูตร
- โครงการแปลและจัดพิมพ์หลักสูตรเป็นภาษาอังกฤษ
- โครงการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร
- โครงการส่งเสริมพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจในชนบท
- โครงการอบรมพระวิปัสสนาจารย์เพื่อการสอนกรรมฐานนิสิต
- โครงการสัมมนาพุทธศาสตร์บัณฑิตประจำปี
- โครงการพัฒนาบุคลากรสายอาจารย์
- โครงการอบรมวิธีการสอนพระพุทธรักษาแก่ชาวต่างชาติ
- โครงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
- โครงการสัมมนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ในพระพุทธรักษา
- โครงการปฐมนิเทศและนิเทศฝึกสอน
- โครงการจัดอบรมคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ประจำคณะ
- โครงการประชุมสัมมนาเจ้าหน้าที่และบรรณารักษ์ห้องสมุด
- โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์
- โครงการจัดมอบประกาศนียบัตรอภิศาสตร์บัณฑิต
- โครงการจัดทำประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียน 3 แห่ง (ระดับมัธยมศึกษา)
- โครงการอบรมเทคนิคการสอน

(2) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีโครงการที่จัดเป็นโครงการส่งเสริมภารกิจด้านการให้การศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิต ดังต่อไปนี้

- โครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ

- โครงการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร
- โครงการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิต
- โครงการกองทุนนักศึกษาผู้ด้อยโอกาส
- โครงการฝึกอบรมสัมมนาครูงานเพื่อพัฒนาอาจารย์
- โครงการส่งพระนักศึกษาออกปฏิบัติศาสนกิจ
- โครงการส่งพระนักศึกษาออกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน
- โครงการมหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย
- โครงการผลิตสื่อการสอน (CD-ROM)
- โครงการผลิตเอกสารประกอบการสอน (แยกจากงานเผยแพร่ผลงานฯ)

อย่างไรก็ตามโครงการด้านศาสนศึกษาที่จัดขึ้นในแต่ละปีงบประมาณทั้งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต่างมีการเปลี่ยนแปลงรายชื่อโครงการและรายละเอียดการจัดกิจกรรมของโครงการตามความเหมาะสมของเงินงบประมาณที่ได้รับ โดยเฉพาะในช่วงแผนพัฒนามหาวิทยาลัยฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับการศึกษาต้นทุนในการจัดการศึกษาในครั้งนี้นักศึกษารายจ่ายของโครงการศาสนศึกษาของมหาวิทยาลัยทั้ง 2 แห่งจึงเป็นสิ่งสำคัญและเกี่ยวข้องโดยตรงกับความพร้อมของมหาวิทยาลัยส่งต่อระบบการจัดทำงบประมาณที่สอดคล้องกับระบบการจัดสรรงบประมาณแบบเน้นผลงานของภาครัฐ

2.4 สาธารณสุขและทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ในการวิจัย

มุมมองการศึกษาในฐานะการลงทุนของมนุษย์

ในช่วงแรกของการมองบทบาทของทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจจะเห็นได้ว่านักเศรษฐศาสตร์จะมองเฉพาะทุนทางกายภาพเท่านั้น ในช่วงต่อมาจึงเห็นว่าอาจแยกมนุษย์กับสิ่งที่แฝงอยู่ (Embodiment) ในตัวมนุษย์ที่มีอิทธิพล และบทบาทต่อความสามารถในการผลิตทางเศรษฐกิจออกจากกันได้ และสิ่งที่แฝงอยู่ในตัวมนุษย์นี้มีลักษณะที่เป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้ สัมผัสไม่ได้ ซื่อขายแลกเปลี่ยนไม่ได้ จึงเรียกกันว่า “ทุนมนุษย์”

ทุนมนุษย์นี้จึงสื่อความหมายถึง ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะ ฝีมือ รวมทั้งสุขภาพอนามัยที่ดี ซึ่งแฝงอยู่ในตัวมนุษย์แต่ละคน และมีมากน้อยต่างกันไป ขณะที่นักเศรษฐศาสตร์ในปัจจุบันได้พยายามอธิบายถึงความแตกต่างในทุนมนุษย์ที่แฝงอยู่ในตัวของมนุษย์แต่ละคนว่า มาจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ (1) เป็นส่วนของทุนมนุษย์ที่มีติดตัวนับแต่แรกเกิด (Endowment) (2) เป็นส่วนที่ทุนมนุษย์ได้รับการสร้างเพิ่มขึ้น (โดยการลงทุนในทุนมนุษย์) ดังนั้น คน ๆ หนึ่งอาจเปลี่ยนแปลงค่าของทุนมนุษย์ได้เมื่อเวลาเปลี่ยนไป หากพิจารณา

เปรียบเทียบทุนมนุษย์กับทุนทางเศรษฐกิจอื่น ๆ อาจตั้งเป็นข้อสังเกตได้ว่า ทั้งทุนมนุษย์และทุนทางเศรษฐกิจอื่น ๆ มีมูลค่าที่อาจวัดได้ ณ จุดใดจุดหนึ่งของเวลา ซึ่งจัดว่าเป็นค่าสถิต (Statics) กล่าวคือ นักเศรษฐศาสตร์พิจารณาว่า ทุนมนุษย์เป็นสต็อก (Stock) เช่นเดียวกับทุนทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ได้ แต่การประเมินมูลค่าของทุนมนุษย์มีความยุ่งยากซับซ้อนไม่น้อย เพราะไม่สามารถวัดเป็นหน่วยได้โดยตรงเมื่อเวลาเปลี่ยนไปก็อาจพบว่าทุนมนุษย์มีมูลค่าเปลี่ยนไปด้วยการเปลี่ยนแปลงค่าของทุนมนุษย์จึงเท่ากับ Flow ของทุนมนุษย์ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง (เทียนฉาย กิระนันท์, 2530 : 30)

เมื่อมองการศึกษาในฐานะกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาทุนมนุษย์ ก็อาจสังเกตได้ว่า การจะพิจารณาว่า การศึกษาเป็นสินค้าทุน และสินค้าบริโภคในขณะเดียวกัน ถือได้ว่าเป็นการพิจารณาในแง่ของผู้รับการศึกษาว่าผลได้ที่ผู้รับการศึกษาได้รับนั้นอาจเป็นไปได้ทั้งในรูปของรายได้และในรูปของความพึงพอใจแท้จริงแล้วผลได้จากการศึกษาอาจตกอยู่กับตัวผู้รับการศึกษาและครอบครัวก็ได้ และจะตกอยู่แก่ชุมชนหรือสังคมโดยส่วนรวมในขณะเดียวกันก็ได้ (เทียนฉาย กิระนันท์, 2532 : 5)

การศึกษาในฐานะการลงทุนของมนุษย์จึงได้รับความสนใจต่อนักเศรษฐศาสตร์และผู้สนใจตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อาทิ

อดัม สมิท นักเศรษฐศาสตร์สมัยคลาสสิก ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาว่าเป็นการลงทุนด้วยเหตุที่ทรัพย์สินของชาติเพิ่มขึ้นได้จากคนงานใช้ฝีมือที่ตนได้ร่ำเรียนลงทุนแสวงหามา ซึ่งการลงทุนทางการศึกษานี้มีค่าสูงกว่าการลงทุนชนิดอื่น ๆ ตรงจุดนี้เองจึงเป็นเสมือนสิ่งยืนยันอย่างชัดเจนว่า การลงทุนทางการศึกษาเป็นการลงทุนอย่างหนึ่งของมนุษย์ กล่าวคือ เป็นการลงทุนให้กับตนเองเพราะการศึกษาช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาความสามารถและเกิดความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ ได้ (Adam Smith, 1952 : 22)

นอกจากนี้ ชูลส์ นักเศรษฐศาสตร์พัฒนาการยังได้ให้ความเห็นสนับสนุนว่า กระบวนการทางการศึกษาเป็นกระบวนการผลิตที่ช่วยเปลี่ยนแปลงมนุษย์ให้มีคุณภาพดีขึ้น สิ่งที่ผลิตขึ้นมิใช่สินค้าแต่เป็นสิ่งที่นักเศรษฐศาสตร์ในยุคปัจจุบันเรียกว่า ทุนมนุษย์ (T.W. Shultz, 1961 : 127)

การลงทุนเพื่อการศึกษาจึงเป็นการลงทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมืองและ ผลที่ได้จากการลงทุนเพื่อการศึกษาจึงมีค่ามากกว่าผลของการลงทุนในธุรกิจอื่น ๆ ทุกชนิด และผลที่ได้ก็คือ ความมีคุณภาพของคน (ภิญโญ สาธร, 2524 : 1)

แนวคิดสำคัญเกี่ยวกับต้นทุนทางการศึกษา

ต้นทุนทางการศึกษา หมายถึง ค่าเสียโอกาสหรือต้นทุนเสียโอกาสของปัจเจกการผลิตทั้งหมดที่ถูกนำมาใช้เพื่อบริการการศึกษาแทนที่จะนำไปใช้ผลิตสินค้าและบริการอื่น ๆ ดังนั้น

การคำนวณต้นทุนของการศึกษาจึงต้องคิดทั้งค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงิน ซึ่งจ่ายออกไปจริง และรายได้ที่ต้องสูญเสียไป (Earnings forgone) ของผู้เรียน ถ้าผู้เรียนใช้เวลาที่มีอยู่ไปทำงานในตลาดแรงงานแทนที่จะไปสถานศึกษาและค่าเช่าซึ่งต้องสูญเสียไปของที่ดินซึ่งชุมชนบริจาคให้แก่สถานศึกษาเพื่อใช้ในกิจกรรมทางการศึกษา เป็นต้น

ต้นทุนของการศึกษาอาจจำแนกออกได้หลายลักษณะด้วยกันแต่ในการวิเคราะห์ต้นทุนและประโยชน์ของการศึกษานั้นเราแบ่งต้นทุนของการศึกษาตามลักษณะของผู้รับภาระค่าใช้จ่ายออกเป็น 2 ประเภท คือ ต้นทุนทางสังคม (Social costs) และต้นทุนส่วนบุคคล (Private costs) (พิชณศ เจษฎาจันทร์, 2537: 16)

เฮนเซน ได้รวมต้นทุนของสังคมและส่วนบุคคลเพื่อศึกษาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษา โดยแยกต้นทุนทางสังคมออกเป็นประเภทต่าง ๆ คือ 1). ต้นทุนเพื่อการดำเนินการของสถานศึกษาที่เกิดขึ้นแก่สังคม 2). ค่าเสียโอกาสที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนเสียรายได้จากการทำงาน ซึ่งถ้าคนเหล่านี้ไม่เรียนภาครัฐก็จะได้รับรายได้ส่วนนี้เพิ่มขึ้น ส่วนต้นทุนทางการศึกษาของผู้เรียนจะประกอบไปด้วย ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ได้แก่ ค่าบำรุงการศึกษา ค่าธรรมเนียมทางการศึกษา และค่าใช้จ่ายที่เสียเป็นครั้งคราวเกี่ยวกับการเรียนของแต่ละคน เช่น ค่าหนังสือ ค่าเดินทาง (W.L. Hansen, 1963 : 67)

มาร์ค บลาว ได้แบ่งองค์ประกอบต้นทุนทางการศึกษาไว้ดังนี้

1. ต้นทุนทางสังคม (Social cost) หมายถึง ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการจัดให้มีบริการการศึกษาที่เกิดขึ้นกับสังคมโดยส่วนรวม ซึ่งประกอบด้วยต้นทุนทางตรงของสังคม (Direct social costs) และต้นทุนทางอ้อมของสังคม (Indirect social costs)

1.1 ต้นทุนทางตรงของสังคม คือ ค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ อันเนื่องมาจากการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อผลิตบริการการศึกษา ต้นทุนนี้สามารถแบ่งได้เป็น ต้นทุนดำเนินการ (Recurrent costs) และต้นทุนทรัพย์สิน (Capital costs)

1.1.1 ต้นทุนดำเนินการ เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของสถาบันการศึกษาในแต่ละปี ได้แก่ เงินเดือนครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของสถาบันการศึกษา ค่าตอบแทน ค่าใช้สอยและวัสดุต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องรวมค่าใช้จ่ายในกรณีที่มีการแจกหนังสือเรียนและเครื่องเขียนแก่นักเรียนฟรีอีกด้วย แต่ไม่รวมทุนการศึกษาที่ให้แก่ผู้เรียน เพราะถือเป็นเพียงเงินโอนจากคนกลุ่มหนึ่งไปสู่คนอีกกลุ่มหนึ่ง จึงไม่มีการใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิต และไม่ก่อให้เกิดต้นทุนเสียโอกาส

1.1.2 ต้นทุนทรัพย์สิน เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการใช้ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และครุภัณฑ์ต่าง ๆ ในการผลิตบริการการศึกษา ซึ่งตามปกติแล้วจะมีอายุการใช้งานมากกว่า 1 ปี การนำมูลค่าทรัพย์สินดังกล่าวมาคำนวณเป็นต้นทุนทรัพย์สินปีใดปีหนึ่งเพียงปีเดียวจึงไม่ถูกต้อง

เพราะจะทำให้ต้นทุนทรัพย์สินที่คำนวณได้สูงกว่าความเป็นจริง ดังนั้นวิธีคำนวณค่าใช้จ่ายต่อคนต่อปีจำเป็นต้องหาค่าเฉลี่ยรายปีจากค่าเสียโอกาส และค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินต่าง ๆ ก่อนนำไปคำนวณค่าใช้จ่ายต่อคน

1.2 ต้นทุนทางอ้อมของสังคม คือ ผลผลิตที่ต้องสูญเสียไปจากการที่แรงงานส่วนหนึ่งต้องเข้ารับการศึกษานในสถาบันการศึกษา แทนที่จะทำงานและก่อให้เกิดผลผลิตแก่สังคม ในทางปฏิบัติเราวัดมูลค่าของผลผลิตที่ต้องสูญเสียไปนี้จากรายได้ที่สูญเสียไป (Earnings forgone) ของผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

2. ต้นทุนส่วนบุคคล คือ ค่าใช้จ่ายที่ผู้ปกครองหรือผู้เรียน ต้องรับภาระในระหว่างที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนทางตรงส่วนบุคคล (Direct private costs) และต้นทุนทางอ้อมส่วนบุคคล (Indirect private costs)

2.1 ต้นทุนทางตรงส่วนบุคคล คือ ค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินของผู้ปกครองหรือผู้เรียน อันเนื่องมาจากการศึกษา ได้แก่ ค่าเล่าเรียน ค่าบำรุงการศึกษา ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายส่วนตัว อาทิ ค่าหนังสือ ค่าอุปกรณ์การศึกษา และค่าพาหนะ เป็นต้น แต่ในกรณีที่มีการให้ทุนการศึกษาแก่ผู้เรียน ต้องนำทุนดังกล่าวมาหักออกจากค่าเล่าเรียนและค่าบำรุงการศึกษาก่อน

2.2 ต้นทุนทางอ้อมส่วนบุคคล คือ ต้นทุนที่เกิดจากการเสียโอกาสของบุคคลหรือรายได้ที่ต้องสูญเสียไปของผู้เรียนอันเนื่องมาจากการใช้เวลาที่มีอยู่เพื่อการศึกษาแทนที่จะไปทำงานในตลาดแรงงาน ซึ่งมีค่าเท่ากับรายได้ของผู้ที่ไม่ได้เรียนต่อ (Mark Blaug, 1971 : 2)

จอร์น ซีฮาน ได้อธิบายไว้ว่าการใช้ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเป็นการลงทุนอย่างหนึ่ง ซึ่งในการลงทุนทางการศึกษานั้นจะประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. การลงทุนทางสังคม (Social investment) หมายถึง ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาที่รัฐเป็นผู้จ่ายเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

2. การลงทุนส่วนบุคคล (Private investment) หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่แต่ละบุคคลจะต้องจ่ายให้แก่สถาบันที่จะเข้ารับการศึกษาน ซึ่งแบ่งออกเป็นค่าใช้จ่ายทางตรงซึ่งได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จ่ายในเรื่องต่าง ๆ อาทิ ค่าธรรมเนียมทางการศึกษา ค่าพาหนะเดินทางไปศึกษา ค่าสมุดหนังสือ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ และค่าใช้จ่ายทางอ้อมซึ่งได้แก่ ค่าใช้จ่ายในลักษณะที่เกิดจากการสูญเสียรายได้ที่ผู้เรียนควรจะได้รับหากมิได้นำเวลาที่มีไปใช้ในการศึกษา (John Sheehan, 1973 : 31)

ขณะที่ เอ อาร์ คาแมท ได้แบ่งค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ค่าใช้จ่ายด้านตัวนักเรียน (Student cost) เป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้ปกครอง หรือผู้เรียนต้องใช้จ่ายในขณะที่ศึกษา ได้แก่ ค่าธรรมเนียมการเรียน ค่าหนังสือและอุปกรณ์การศึกษา ค่าอาหาร ค่าที่พัก ค่าเครื่องแต่งกายและค่าเสียโอกาสในการทำงาน

2. ค่าใช้จ่ายด้านสถาบัน (Institutional cost) ซึ่งแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายด้านทุนทรัพย์สิน ได้แก่ ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และครุภัณฑ์ และค่าใช้จ่ายด้านการดำเนินการ ได้แก่ เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน ค่าวัสดุสิ้นเปลือง ค่าสาธารณูปโภค ค่าใช้สอยต่าง ๆ (A.R. Kamat, 1968 : 77)

ตามปกติแล้วการจะหาต้นทุนการผลิตที่แท้จริงและสามารถจะคำนวณได้นั้นจะต้องพัฒนาขึ้นเป็นดัชนีต่าง ๆ หลายดัชนี หรืออาจจัดขึ้นเป็นกลุ่มดัชนีร่วมก็ได้ ดัชนีที่อยู่ในกลุ่มต้นทุนการผลิตอย่างน้อยจำเป็นจะต้องสะท้อนถึงความหมาย 3 ประการ ได้แก่ ต้นทุนรวม (Total cost) ต้นทุนเฉลี่ยหรือต้นทุนต่อหน่วย (Average cost/Unit cost) และต้นทุนส่วนสุดท้าย (Marginal cost) โดยเฉพาะต้นทุนเฉลี่ยหรือต้นทุนต่อหน่วยนั้นอาจต้องคำนวณโดยสร้างดัชนีย่อยอีกจำนวนหนึ่ง เช่น ต้นทุนเฉลี่ยต่อนักศึกษาหนึ่งคนต่อปี ต้นทุนเฉลี่ยต่อนักศึกษาเต็มเวลาต่อปี ต้นทุนเฉลี่ยต่อบัณฑิตสาขาหนึ่ง ๆ 1 คน ต้นทุนเฉลี่ยต่อหลักสูตร หรือต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยเวลา เป็นต้น ซึ่งดัชนีเหล่านี้จะสื่อความหมายที่ต่างกันไปและนำไปสู่การวิเคราะห์ใช้ประโยชน์ในต่างวาระกัน รวมทั้งในเรื่องของจุดแข็งจุดอ่อนที่แตกต่างกัน ทั้งนี้โดยรวมแล้วจะช่วยสะท้อนถึงผลงานของหลักสูตร ภาควิชา คณะวิชา และสถาบันอุดมศึกษาด้วย (เทียนฉาย กิระนันท์, 2538 : 92)

ธนาคารโลกได้จำแนกประสิทธิภาพในการวัดคุณภาพการจัดการศึกษาเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. ประสิทธิภาพภายใน (Internal Efficiency) หมายถึง ประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา ได้แก่ ความสามารถในการผลิตหรือพัฒนาผู้เรียนโดยเสียค่าใช้จ่ายน้อย หรือเกิดความสูญเสียให้น้อยที่สุด ทั้งนี้จะมีดัชนีที่ใช้วัดคือ ค่าใช้จ่ายรายหัว จำนวนผู้สอบตกหรือออกกลางคัน ส่วนในเชิงคุณภาพจะได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการสอนแบบต่าง ๆ เปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดอบรมแบบต่าง ๆ กับคะแนนความประพฤติของนักเรียน เป็นต้น

2. ประสิทธิภาพภายนอก (External Efficiency) หมายถึง ประสิทธิภาพของบัณฑิตในการใช้ความรู้ ความสามารถในสังคม โดยมีดัชนีที่ใช้วัด คือ อัตราการมีงานทำ อัตราการเพิ่มผลผลิต อัตราการเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (พฤษดิ์ ศิริบรรณพิทักษ์, 2528 : 5)

อย่างไรก็ตามต้นทุนทางการศึกษานั้นสามารถแยกพิจารณาได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของผู้รับบริการการศึกษาและส่วนของผู้จัดสรรบริการการศึกษา ซึ่งส่วนของผู้รับบริการการศึกษาเป็นส่วนที่ผู้รับบริการการศึกษาจะต้องเสียไม่ว่าจะเป็นการรับบริการเพื่อบริโภคหรือเพื่อการลงทุนก็ตาม นอกจากนั้นยังมีค่าเสียโอกาสอันได้แก่ ค่าจ้างแรงงานที่จะได้หากเลือกทำงานแทนที่จะเลือกเรียนอีกด้วย สำหรับส่วนของผู้จัดสรรบริการการศึกษานั้นไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนต่างก็มีบทบาทร่วมกันในการให้บริการการศึกษาซึ่งต้นทุนที่เกิดขึ้นแก่ผู้บริการการศึกษาเป็นต้นทุนที่ใช้ดำเนินการจัดการศึกษา และต้นทุนทรัพย์สินอันเป็นค่าเสียโอกาสในการใช้

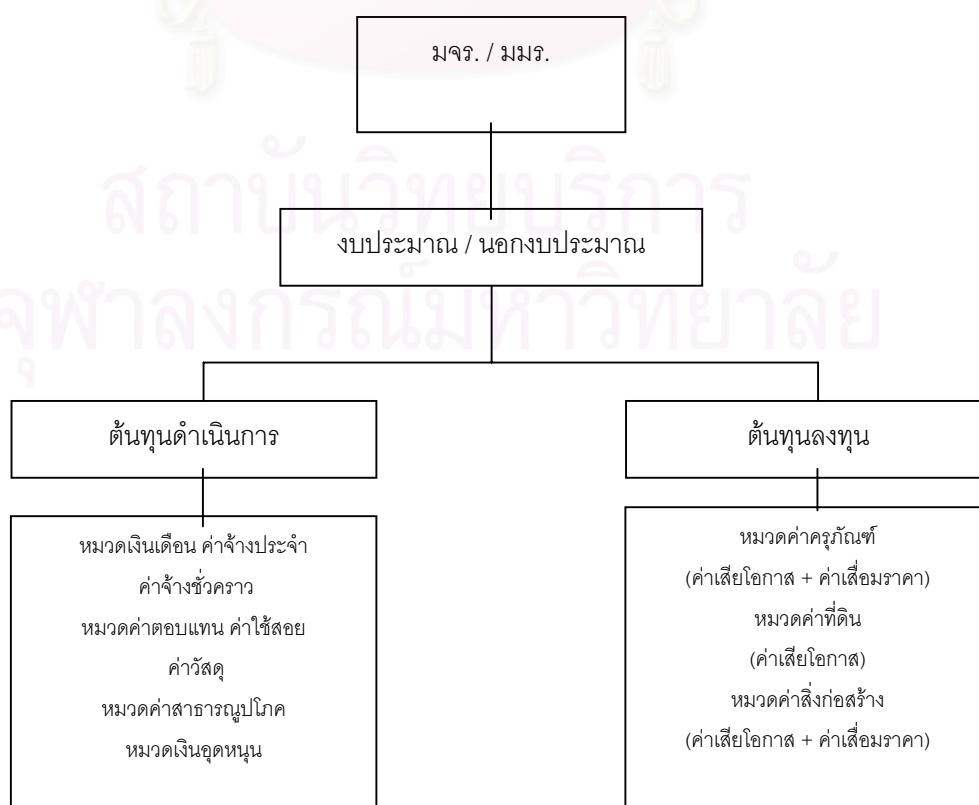
ทรัพย์สินเพื่อจัดการศึกษา แทนที่จะนำไปใช้ในกิจกรรมหรือบริการอื่น ๆ (รังสรรค์ ณะพรพันธ์, 2519 : 233)

โดยปกติต้นทุนในการลงทุนทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของมหาวิทยาลัยทั้งหมด
 2. ค่าใช้จ่ายที่นักศึกษาจะต้องใช้จ่ายในขณะที่เป็นนักศึกษา
 3. รายได้ที่ควรจะได้จากการทำงานหากมิได้ศึกษาในมหาวิทยาลัย (Income Forgone)
 4. ดอกเบี้ยจากรายได้ที่ควรจะได้จากการทำงาน หากมิได้ศึกษาในมหาวิทยาลัย
 5. ดอกเบี้ยจากเงินค่าใช้จ่ายในการศึกษาทั้งของมหาวิทยาลัยและนักศึกษา
- (อภิชาติ พันธเสน, 2518 : 32)

สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้มุมมองการวิเคราะห์ต้นทุนทางการศึกษาในมหาวิทยาลัยสองแห่งทั้ง 2 แห่งในฐานะที่ทางมหาวิทยาลัยเป็นผู้ให้บริการและผู้รับการศึกษาเป็นผู้รับบริการเป็นสำคัญ ดังนั้นการพิจารณาต้นทุนจึงมุ่งสำรวจเงินในการผลิตบริการทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยทั้ง 2 แห่งทั้งในและนอกงบประมาณเป็นหลักรวมทั้งนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ในดัชนีต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีทั้งต้นทุนในปัจจุบันและแนวโน้มของต้นทุนในอนาคต ซึ่งหากอธิบายเป็นแผนภาพจะสามารถลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ต้นทุนสำคัญที่นำมาเกี่ยวข้องกับการคำนวณเพื่อหา ค่าดัชนีต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปี ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 7 องค์ประกอบของต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุชาติ เมืองแก้ว (2518) ได้ศึกษาและวิเคราะห์งบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทยระหว่างปีงบประมาณ 2510-2517 ปรากฏว่า รัฐบาลได้ใช้งบประมาณเพื่อการดำเนินงานและลงทุนแก่การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นอันดับที่ 3 โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 13.50 ของรายจ่ายทั้งหมด และยังพบว่างบดำเนินการต่อนักศึกษาระดับฝึกหัดครู 1 คน จะใช้เป็นงบดำเนินการระดับประถมศึกษาได้ 5 คน

ในปี พ.ศ. 2523 วัลลภ สุปรียศิลป์, จิรณี ตันติรัตน์วงศ์ และ แสงไทย รัตนจิรวัฒน์ (2523) ได้ศึกษาเรื่องค่าใช้จ่ายต่อหัวนิสิต/นักศึกษาในส่วนที่เป็นงบดำเนินการปีงบประมาณ 2523 พบว่า ค่าใช้จ่ายดำเนินการต่อหัวนิสิตนักศึกษาที่สถาบันระดับอุดมศึกษาของรัฐจ่ายในปีงบประมาณ 2523 โดยเฉพาะในสาขาศึกษาศาสตร์และการฝึกหัดครู 20,507.39 บาท เป็นเงินจากงบประมาณแผ่นดิน 16,961.23 บาท จากงบประมาณรายได้ 3,546.16 บาท สูงสุดเป็นคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 30,009.68 บาท ต่ำสุดเป็นคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 7,453.05 บาท

โบเวน (Bowen, H.R., 1981) ได้ศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนทางการอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในประเทศสหรัฐอเมริกาจำนวน 268 แห่ง พบว่า ต้นทุนต่อหน่วยของมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีขนาดเล็กมีค่าเท่ากับ \$2.241 สถาบันขนาดใหญ่มีค่าเท่ากับ \$2.207 ในขณะที่มหาวิทยาลัยเอกชนขนาดเล็กมีค่าเท่ากับ \$2.388 ขนาดใหญ่มีค่าเท่ากับ \$1,900

อ่ำไพ โกมลมิศร์ (2526) ได้ศึกษาและวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2525 พบว่า การลงทุนทางการศึกษาของรัฐค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 90 มาจากเงินงบประมาณแผ่นดิน อีกประมาณร้อยละ 10 เป็นเงินนอกงบประมาณแผ่นดิน และงบประมาณทั้งหมดจะใช้จ่ายเป็นงบดำเนินการประมาณร้อยละ 70-80 สำหรับ ร้อยละ 20-30 ที่เหลือจะเป็นงบลงทุน

วีรยา สุขสนเทศ (2529) ได้ศึกษาวิเคราะห์ทรัพยากรและต้นทุนในการจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสำรวจ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาและสร้างขึ้นเพื่อวิเคราะห์แนวโน้มของการใช้ทรัพยากรและต้นทุนต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนที่เปิดการเรียนการสอนสำหรับผู้พิการด้านต่าง ๆ ซึ่งผลของการวิเคราะห์ต้นทุนต่อหัวของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างพบว่า ต้นทุนดำเนินการต่อหัวนักเรียนเฉลี่ย 9,763 บาท หรือ 13,673 บาท (ค่าคงที่ปี พ.ศ. 2528) โดยต้นทุนรัฐต่อหัวนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 99.44 ในขณะที่ต้นทุนส่วนตัวต่อหัวนักเรียนมีเพียงร้อยละ 4.56

นอกจากนี้ ต้นทุน (ทั้งหมด) ต่อหัวนักเรียนยังพบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่เมื่อปรับค่าเงินคงที่ในปี พ.ศ. 2528 ปรากฏว่า ต้นทุน (ทั้งหมด) กลับมีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะต้นทุนดำเนินการต่อหัวนักเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นปีละ 689 บาท และลดลงปีละ 555 บาท เมื่อคิดเป็นค่าคงที่ปี พ.ศ. 2528

แซคคาโรปอลัส (Psacharopoulos, 1987) ได้ศึกษาเปรียบเทียบอัตราค่าใช้จ่ายของรัฐในการจัดการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตสาขาต่าง ๆ ของประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาแล้วรวม 10 ประเทศ คือ ประเทศเคนยา ไทย อิหร่าน อินเดีย มาเลเซีย ซามเบีย สิงคโปร์ นอร์เวย์ ฝรั่งเศส และอังกฤษ ในปี ค.ศ. 1974 โดยคิดอัตราเฉลี่ยค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชา จากฐาน 100 ปรากฏว่าประเทศไทยเสียค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตสาขาต่าง ๆ เป็นอัตราส่วนดังนี้ คือ สาขาเกษตรศาสตร์ เท่ากับ 98 สาขาวิศวกรรมศาสตร์ เท่ากับ 93 สาขาวิทยาศาสตร์ เท่ากับ 154 สาขาแพทยศาสตร์ เท่ากับ 207 สาขาสังคมศาสตร์ เท่ากับ 22 สาขามนุษยศาสตร์ เท่ากับ 89 สาขาศิลปะ เท่ากับ 69 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบอัตราเฉลี่ยค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรีสาขาต่าง ๆ ในแต่ละสาขาวิชา ปรากฏว่า

สาขาเกษตรศาสตร์ ประเทศอิหร่านเสียค่าใช้จ่ายสูงสุดเท่ากับ \$183 ประเทศไทยเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด เท่ากับ \$98

สาขาวิศวกรรมศาสตร์ ประเทศฝรั่งเศสเสียค่าใช้จ่ายสูงสุด เท่ากับ \$191 ประเทศแซมเบียเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด เท่ากับ \$77

สาขาวิทยาศาสตร์ ประเทศไทยเสียค่าใช้จ่ายสูงสุด เท่ากับ \$154 ประเทศนอร์เวย์เสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด เท่ากับ \$96

สาขาแพทยศาสตร์ ประเทศนอร์เวย์เสียค่าใช้จ่ายสูงสุดเท่ากับ \$248 ประเทศเคนยาเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด เท่ากับ \$125

สาขาสังคมศาสตร์ ประเทศแซมเบียเสียค่าใช้จ่ายสูงสุด เท่ากับ \$67 ประเทศไทยเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด เท่ากับ \$22

สาขามนุษยศาสตร์ ประเทศไทยเสียค่าใช้จ่ายสูงสุด เท่ากับ \$89 ประเทศอิหร่านเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด เท่ากับ \$46

สาขาศิลปะ ประเทศมาเลเซียเสียค่าใช้จ่ายสูงสุด เท่ากับ \$85 ประเทศนอร์เวย์เสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด เท่ากับ \$37

เพ็กกี้ ซินเหวย บัน ยี (Peggy Sin-Wei Pan Yi., 1988) ได้ศึกษาถึงต้นทุนในการสอน กรณีศึกษาของมหาวิทยาลัยเวสต์ เวอร์จิเนีย พบว่า ผลของการวิเคราะห์จำนวนชั่วโมงสอนเต็มเวลาของอาจารย์และต้นทุนในด้านการสอนโดยใช้ตัวแปรด้านจำนวนนักศึกษาที่

ลงทะเบียนเรียน จำนวนชั่วโมงสอนของอาจารย์ และขนาดของชั้นเรียน ปรากฏว่า ต้นทุนด้านการเรียนการสอนจะขึ้นอยู่กับลักษณะวิชาและคณะ ซึ่งถ้าเป็นคณะที่ต้องสอนให้กับคณะอื่น ๆ พบว่า ต้นทุนจะต่ำเพราะมีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนมากขณะที่คณะที่มีการเรียนการสอนเฉพาะของตนเองพบว่า จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนจะขึ้นอยู่กับความสนใจเฉพาะตัวและการเปลี่ยนแปลงจำนวนของนักศึกษาจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเพียงเล็กน้อย

ผ่องใส ศุภจรรยารักษ์ (2537) ได้ศึกษาเรื่อง การประมาณการรูปแบบต้นทุนต่อหน่วยและทางเลือกในการลดต้นทุนหลักสูตรการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของมหาวิทยาลัยเอกชน พบว่า ความสำคัญประการหนึ่งของการศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาก็คือความมุ่งหมายในการใช้กำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงาน เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาอยู่ในฐานะเป็นผู้ประกอบการในกระบวนการผลิตทางการศึกษา ตัวอย่างของการนำข้อมูลพื้นฐานด้านต้นทุนทางการศึกษามาวางแผนกำหนดนโยบายต่าง ๆ เช่น การรู้ถึงต้นทุนต่อหน่วยในการผลิตนักศึกษา 1 คนตลอดหลักสูตร จะช่วยให้สามารถกำหนดค่าหน่วยกิตการเรียน ค่าธรรมเนียมการศึกษาต่าง ๆ และรู้ขีดความสามารถในการกำหนดอัตราเงินเดือนอาจารย์ การซื้อครุภัณฑ์และอุปกรณ์ ตลอดจนสามารถวางแผนการหมุนเวียนของเงินทุน ดำเนินการได้เป็นอย่างดีในการที่จะให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว การศึกษาด้านต้นทุนจำเป็นต้องอาศัย ข้อมูล 4 ประเภท ได้แก่

1). ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทต้นทุนทางการศึกษา (Educational cost) ว่า เงินทุนของสถาบันที่มีอยู่นั้นได้ใช้จ่ายไปเพื่ออะไรบ้าง เช่น ค่าก่อสร้างอาคารสถานที่ ค่าจัดซื้อครุภัณฑ์และอุปกรณ์ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นค่าตอบแทนอาจารย์และบุคลากร ค่าบำรุงรักษาครุภัณฑ์และอุปกรณ์ต่าง ๆ ค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น

2). ข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณทางการศึกษา (Educational quantities) เช่น จำนวนนักศึกษา จำนวนผู้สำเร็จการศึกษา จำนวนอาจารย์ จำนวนบุคลากร จำนวนของทรัพย์สินถาวรอื่น ๆ ฯลฯ

3). ข้อมูลเกี่ยวกับค่าจ้างหรือราคาทางการศึกษา (Educational price) เช่น อัตราเงินเดือนอาจารย์ โครงสร้างของระบบเงินเดือน สวัสดิการ ราคาค่าก่อสร้าง วัสดุครุภัณฑ์ เป็นต้น

4). ข้อมูลเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษา (Educational norms) เช่น อัตราส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษา อัตราส่วนการใช้ห้องเรียน ครุภัณฑ์และอุปกรณ์ พื้นที่ของอาคาร และห้องเรียนประเภทต่าง ๆ จำนวนอุปกรณ์การเรียนการสอน ฯลฯ

ข้อมูลทั้ง 4 ประเภทนี้จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประมวลเป็นโครงสร้างของต้นทุนและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จัดเป็นดัชนีชี้ไปถึงเรื่องของการวัดต้นทุน (Costing) หรือการหาต้นทุนต่อหน่วย และการประเมินเพื่อลดต้นทุน (Cost-reduction evaluation) ได้

อำนาจ บัวศิริ (2539) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย พบว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง และวิทยาเขต ได้รับงบประมาณประเภทเงินทุนอุดหนุนจากรัฐบาลโดยผ่านทางกรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานผู้ของบประมาณแต่ละปีใช้สำหรับเป็นค่าตอบแทนเงินเดือนบุคลากรของมหาวิทยาลัย ร้อยละ 92.4 ของงบประมาณทั้งหมด ที่เหลืออีกร้อยละ 7.6 เป็นค่าใช้จ่าย ค่าสาธารณูปโภค และครุภัณฑ์ ซึ่งไม่เพียงพอต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยตามแผนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้

จรรยาภรณ์ พานิชเจริญนาม (2540) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนและทางเลือกในการลดต้นทุนสำหรับโปรแกรมระดับปริญญาตรีของคณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยโดยใช้แบบสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนนักศึกษาปริมาณการสอน จำนวนหน่วยกิตของนักศึกษาขงบประมาณรายจ่ายจากงบประมาณแผ่นดินและนอกงบประมาณแผ่นดินทุกหมวดรายจ่าย ผลปรากฏว่า ต้นทุนรวมและต้นทุนเฉลี่ยทุกดัชนี สำหรับโปรแกรมระดับปริญญาตรีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีมูลค่าสูงที่สุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีมูลค่าต่ำที่สุดโดยเมื่อพิจารณาต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีทุกหมวดรายจ่ายโดยเฉลี่ย พบว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เท่ากับ 485,272 บาท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เท่ากับ 301,220 บาท มหาวิทยาลัยขอนแก่น เท่ากับ 229,553 บาท มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เท่ากับ 153,923 บาท

สำหรับแนวโน้มที่น่าสนใจของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปี พยากรณ์ถึงปี 2544 ทบวงมหาวิทยาลัย พบว่ามีแนวโน้มสูงขึ้น โดยที่ต้นทุนดำเนินการสูงขึ้นมากกว่าต้นทุนลงทุน แนวทางในการลดต้นทุนก็คือ 3 แนวทางสำคัญ อันได้แก่ การให้นักศึกษาเรียนเต็มเวลาทุกคน การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่ายต้นทุนดำเนินการ และการเพิ่มปริมาณการใช้อาคารและสถานที่

วิลาวัณย์ ต้นวัฒนพงษ์ (2540) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนและทางเลือกในการลดต้นทุนโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือหลักในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนตลอดหลักสูตร ปวช. และ ปวส. ตามเกณฑ์มาตรฐานสำหรับโรงเรียนที่เปิดสอนประเภทวิชาพาณิชยกรรมหรือบริหารธุรกิจ กลุ่มโรงเรียนที่เปิดสอนประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม และกลุ่มโรงเรียนที่เปิดสอนประเภทวิชา บริหารธุรกิจและช่างอุตสาหกรรม เท่ากับ 56,800 บาท 148,600 บาท และ 82,350 บาท ตามลำดับ โดยได้ผลสรุปเกี่ยวกับทางเลือกในการลดต้นทุนก็คือ การใช้วิธีเปิดสอนหลักสูตรที่สามารถใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกัน และการเปิดสอนสองรอบ

อาทิ ครูศากยวงศ์ (2541) ได้ศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนทางการศึกษาสถาบันราชภัฏของประเทศไทย โดยใช้ตัวอย่างนักศึกษาในสถาบันทั้ง 36 แห่งทั่วประเทศในปีการศึกษา 2537-2538 จำนวน 640 ตัวอย่าง จากคณะวิทยาการจัดการ คณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนทั้งหมดทางการศึกษาของคณะครุศาสตร์มีค่าเท่ากับ 394,305 บาท โดยมีมูลค่าสุทธิ เท่ากับ 252,182.54 บาท และมีอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนจากการลงทุนทางการศึกษาเป็น 17.20 และมีอัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุนทั้ง 4 คณะในร้อยละ 12.35 เพราะค่าใช้จ่ายของนักศึกษาไม่แตกต่างกันมากนัก

จันทร์ชลี มาพุทธ (2541) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความสูญเปล่าทางการศึกษาและทางเลือกในการลดความสูญเปล่าของโปรแกรมวิทยาศาสตร์ศึกษาและคณิตศาสตร์ศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า ความสูญเปล่าของการลงทุนทางการศึกษาอันเนื่องจากการออกกลางคันในช่วงปี 2535-2539 คิดเป็น 4.1% ของจำนวนเงินรวมทั้งหมดในการลงทุน โดยสาเหตุส่วนใหญ่มาจากสาเหตุด้านสถาบัน รองลงมาคือสาเหตุส่วนตัวและสาเหตุทางครอบครัวของนิสิต/นักศึกษา ตามลำดับ

อานุกาฬ ธงภักดี (2543) ได้ศึกษาวิธีพัฒนาตัวบ่งชี้รวมคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ โดยกลุ่มบุคลากรภายในและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก พบว่า โมเดลคุณภาพการศึกษาจากกลุ่มบุคลากรภายในสถาบันให้น้ำหนักความสำคัญของเรื่องแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้มาเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนด้านการเงินและงบประมาณมีความสำคัญเป็นอันดับที่ห้า ขณะที่โมเดลคุณภาพการศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบันได้ให้น้ำหนักความสำคัญของเรื่องแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้มาเป็นอันดับหนึ่ง และเรื่องการเงินและงบประมาณมีความสำคัญเป็นอันดับที่สาม

ส่วนโมเดลคุณภาพโดยรวมพบว่า น้ำหนักความสำคัญอันดับหนึ่งก็คือ เรื่องของทรัพยากรแหล่งการเรียนรู้ โดยมีเรื่องของกิจการนักศึกษา อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดการเรียนการสอน และเรื่องการเงินกับงบประมาณมีน้ำหนักความสำคัญรองลงมาตามลำดับ

จากงานวิจัยต่าง ๆ ข้างต้นแสดงให้เห็นถึงประเด็นที่น่าสนใจของการศึกษาด้านทุนทางการศึกษาซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญของการลงทุนในสถานศึกษาทุกระดับเนื่องจากผลการศึกษาต้นทุนทางการศึกษาเป็นเครื่องแสดงถึงความพร้อมของสถาบันต่อการจัดท่างบประมาณเพื่อจัดการศึกษาให้กับผู้เข้าศึกษาตั้งแต่ชั้นวางแผนในเชิงนโยบายสู่ภาคปฏิบัติสำหรับในปัจจุบันมหาวิทยาลัยสงฆ์กำลังอยู่ในช่วงการปรับเปลี่ยนและเตรียมความพร้อมด้านการบริหารจัดการองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการคิดต้นทุนต่อหน่วยในการจัดการศึกษาที่ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของต้นทุนทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในแต่ละปีเป็นสำคัญ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีที่ปรากฏจริงและแนวโน้มของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงขลทั้ง 2 แห่ง ซึ่งจะศึกษาย้อนหลัง 5 ปี ระหว่างปีการศึกษา 2540 - 2544 และภายหลังจากได้ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุนแล้วจึงนำผลการสัมภาษณ์จากผู้ที่เกี่ยวข้องและวัตถุประสงค์ของสถาบันมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดทำงานงบประมาณต่อไป

3.1 วิธีวิเคราะห์ต้นทุนทางการศึกษา

ผู้วิจัยจะใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์ในเรื่องของการพิจารณาต้นทุนในการจัดการศึกษาของสถาบันในฐานะผู้ให้บริการทางการศึกษา และผู้เข้าศึกษามีฐานะเป็นผู้รับบริการทางการศึกษา ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ คือ มหาวิทยาลัยสงขลทั้ง 2 แห่ง และผู้เข้าศึกษาระดับปริญญาตรีใน 2 สถาบัน ตามลำดับ

ประชากร

- ต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสำรวจข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลซึ่งรวบรวมได้จากเอกสารและหนังสือต่าง ๆ ซึ่งแหล่งที่มาสำคัญ ๆ มีดังต่อไปนี้

1. ต้นทุนสถาบัน ทั้งต้นทุนดำเนินการและต้นทุนลงทุนจะสำรวจจากบัญชีรายจ่ายจริงจากเงินงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณแผ่นดินซึ่งรวมไปถึงเงินผลประโยชน์/รายได้พิเศษของมหาวิทยาลัยที่มีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทางลายลักษณ์อักษรของทางราชการจากฝ่ายกองแผนงานและฝ่ายงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับราคาประเมินที่ดินจะอาศัยข้อมูลจากการสอบถามราคาประเมินในแต่ละปีจากสำนักงานเขตหรือกรมที่ดินที่ส่วนกลางและวิทยาเขตตั้งอยู่เป็นสำคัญ

2. เอกสารหลักสูตร จำนวนนิสิต/นักศึกษา จะสำรวจจากจำนวนที่ฝ่ายกองแผนงาน แผนกทะเบียน ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทั้ง 2 แห่งที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเอาไว้ อาทิ รายงานประจำปีในช่วง พ.ศ. 2540-2544 เอกสารสำคัญที่รวบรวมสถิติหรือจำนวนของจำนวนผู้เข้าศึกษา ตลอดจนรายละเอียดของการลงทุนและค่าใช้จ่ายที่ปรากฏในรายงานการประชุมแต่ละวาระของฝ่ายงานทั้งในส่วนกลางและวิทยาเขต เป็นต้น

การวิเคราะห์ ข้อมูล

แบบสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จะประกอบไปด้วย 2 องค์ประกอบสำคัญ ๆ ที่จัดเป็นต้นทุนของสถาบัน ได้แก่ ต้นทุนดำเนินการและต้นทุนลงทุน ซึ่งมีวิธีการคำนวณ ดังนี้

1. ต้นทุนดำเนินการ

ได้แก่ ค่าใช้จ่ายจาก 2 แหล่งที่มา คือ เงินงบประมาณแผ่นดิน และเงินนอกงบประมาณแผ่นดิน โดยหมายรวมถึงหมวดรายจ่ายประเภทเงินเดือน ค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค เงินอุดหนุน และรายจ่ายดำเนินการอื่น ๆ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสิ่งของหรือบริการที่มีอายุการใช้งานสั้น ๆ หรือมีอายุหมดสิ้นภายใน 1 ปี

2. ต้นทุนลงทุน

ได้แก่ ค่าใช้จ่ายจาก 2 แหล่งที่มา คือ เงินงบประมาณแผ่นดิน และเงินนอกงบประมาณแผ่นดิน โดยแบ่งหมวดรายจ่ายเป็นประเภทครุภัณฑ์ ที่ดิน อาคารและสิ่งก่อสร้างที่มีอายุการใช้งานยาวนานไม่หมดสิ้นภายใน 1 ปี หรือภายในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ซึ่งต้นทุนเหล่านี้จะคิดจากค่าเสียโอกาสในรูปค่าเช่าของที่ดิน (โดยมีข้อกำหนดว่าจะไม่น้อยกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร และค่าเสื่อมราคา ค่าเสียโอกาสของครุภัณฑ์ อาคารและสิ่งก่อสร้าง) สำหรับการคำนวณต้นทุนในหมวดรายจ่ายประเภทที่ดิน อาคารและสิ่งก่อสร้างตลอดจนครุภัณฑ์จะใช้สูตรในการคำนวณดังนี้ (Mark Blaug, 1971 อ้างถึงใน จรรยาภรณ์, 2540 : 75)

(1) ที่ดิน จะใช้วิธีหาค่าเสียโอกาสในรูปค่าเช่าต่อปีของทั้ง 2 มหาวิทยาลัย ซึ่งจะคิดจากดอกเบี้ยที่คิดจากราคาประเมินที่ดิน โดยตั้งเกณฑ์ไว้ว่าค่าเฉลี่ยต่อปีไม่ควรน้อยกว่าดอกเบี้ยเงินฝากที่ได้จากการขายที่ดินแล้วนำไปฝากธนาคาร เมื่อได้ค่าเฉลี่ยรายปีของที่ดินก็นำมาหาค่าเฉลี่ยต่อนักศึกษาต่อปี โดยมีวิธีการคำนวณดังนี้

$$R = C \times r$$

โดย R คือ มูลค่าประเมินต่อปี

C คือ มูลค่าที่เป็นตัวเงินของทรัพย์สิน

r คือ อัตราดอกเบี้ย ใช้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำปี 2540-2544 ซึ่งเท่ากับ 6%

(2) อาคาร สิ่งก่อสร้าง และครุภัณฑ์ จะใช้วิธีหาค่าเสียโอกาสและค่าเสื่อมราคา ซึ่งมีสูตรสำคัญ คือ

$$R = \frac{C \times r}{(1+r)^t - 1} + C \times r$$

หรือ $R =$ ค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สิน + ค่าเสียโอกาสของทรัพย์สิน

โดย R คือ มูลค่าประเมินต่อปี

C คือ มูลค่าที่เป็นตัวเงินของทรัพย์สิน

r คือ อัตราดอกเบี้ย ใช้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำปี 2540-2544 ซึ่งเท่ากับ 6%

t คือ ค่าเฉลี่ยอายุการใช้งานของทรัพย์สิน ซึ่งเท่ากับ 50 ปี

จากสูตรข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าในกรณีของการหาค่าเช่าประมาณการของที่ดินจะมีเฉพาะส่วนที่เป็นค่าเสียโอกาสเท่านั้น เพราะที่ดินไม่มีค่าเสื่อมราคาเหมือนกับในกรณีของอาคารและครุภัณฑ์ สำหรับค่าเฉลี่ยของอายุการใช้งานอาคารนั้น จะมีค่าระหว่าง 20-50 ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของอาคารว่าเป็นอาคารคอนกรีตหรืออาคารไม้ (พิชณศ, 2537 : 18) ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้ค่าเฉลี่ยอายุการใช้งานอาคารเท่ากับ 50 ปี เนื่องจากอาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้ในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทั้ง 2 แห่งเป็นอาคารคอนกรีต

การคิดอัตราดอกเบี้ยในที่นี้ใช้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน ซึ่งในปี พ.ศ. 2540-2544 พบว่า อัตราดอกเบี้ยมีการปรับขึ้นลงบ่อยครั้งตามภาวะเศรษฐกิจเริ่มตั้งแต่ 5.5% - 8.5% จึงได้ใช้ค่าเฉลี่ยที่ประมาณ 7% แต่การฝากเงินประเภทประจำนั้นผู้ฝากต้องเสียภาษีดอกเบี้ยในอัตรา 15% ดอกเบี้ย 7 บาท จึงถูกหักออกประมาณ 1.05 บาท คงเหลือเป็นอัตราดอกเบี้ยจริงที่ผู้ฝากได้รับประมาณ 5.95 บาท หรือประมาณ 6%

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการคำนวณต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปี ดังนี้

ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปี	=	$\frac{\text{ต้นทุนลงทุน} + \text{ต้นทุนดำเนินการ}}{\text{จำนวนผู้เข้าศึกษาระดับป.ตรีทั้งหมด}}$
-------------------------------	---	---

ผลการคำนวณต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีข้างต้นคือคำตอบของต้นทุนเฉลี่ยในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีในแต่ละปีตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540-2544 (รวม 5 ปี) ซึ่งสามารถนำผลการคำนวณในแต่ละปีมารวมกันแล้วหารด้วย 5 เพื่อหาค่าเฉลี่ยของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีตลอดทั้ง 5 ปีในลำดับต่อไป สำหรับการศึกษาดังกล่าวของต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทั้ง 2 แห่งจะใช้ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีของปีการศึกษา 2540-2544 โดยผลจากการคำนวณจากสูตรสมการพยากรณ์ (Prediction Equation) จะได้ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีสำหรับปีการศึกษาโดยรวมตั้งแต่ปี 2545-2549

ซึ่งสูตรสมการพหุคูณ คือ (อ้างถึงใน เอมอร์ จังศิริพรปกรณ์, 2545 : 145)

$$y_i = a + bx$$

โดย y_i คือ ค่าการคาดคะเน

a คือ ค่าคงที่

b คือ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย

x คือ ปีที่คำนวณ

นอกจากนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีทางสถิติพื้นฐานในเรื่อง สัดส่วน ร้อยละ และการวิเคราะห์แบบประมวลผลจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Microsoft Window ประกอบการคำนวณด้วย

3.2 วิธีการวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางในการจัดทำงบประมาณ

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดทำงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาโดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่าง 3 ส่วนสำคัญ ดังนี้

(1) ผลการวิเคราะห์ต้นทุนทางการศึกษาและแนวโน้มของต้นทุนทางการศึกษาในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันทั้งจากการคำนวณข้อมูลในเชิงตัวเลขและผลการให้สัมภาษณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

(2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายโครงการศาสนศึกษาสำหรับผู้เข้าศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง

(3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งและการจัดสรรงบประมาณแบบเน้นผลงานของภาครัฐ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสำรวจข้อมูล และ แบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารรายงานประจำปีรวมทั้งหนังสือที่เกี่ยวข้องกับแผนการพัฒนามหาวิทยาลัย ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) จากฝ่ายกองแผนงานของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งเป็นหลักรวมทั้งการสัมภาษณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้องโดยตรงด้วยตนเองภายหลังจากได้ชี้แจงข้อมูลจากผลการคำนวณแนวโน้มของต้นทุนให้แก่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ทราบแล้วซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(1) อธิการบดี

(2) รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา

- (3) ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
- (4) รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
- (5) ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
- (6) หัวหน้าฝ่ายกองแผนงาน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

- (1) อธิการบดี
- (2) รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและวางแผน
- (3) รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
- (4) หัวหน้าฝ่ายกองแผนงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะใช้สถิติพื้นฐานในเรื่องร้อยละ และสัดส่วน ในการคำนวณผลการสำรวจ ค่าใช้จ่ายในโครงการด้านศาสนศึกษาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540-2544 และใช้การพิจารณาเปรียบเทียบ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์หลักของสถาบันในการจัดการศึกษาจากหนังสือแผนพัฒนา มหาวิทยาลัย ในระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งเป็นแผนแม่บทเชิงนโยบายในการดำเนินการจัดการศึกษาของฝ่ายกองแผนงานในสถาบันทั้ง 2 แห่งที่ต้องยื่นเสนอต่อภาครัฐในช่วงสิ้นแผนพัฒนา มหาวิทยาลัยในระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ร่วมกับผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ได้จากการคำนวณและผลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องโดยมีกรอบประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ที่สำคัญ คือ

1. ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันทั้ง ก่อนและหลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
2. ลำดับความสำคัญของปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันทั้งก่อนและหลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
3. ปัญหาและอุปสรรคสำคัญเกี่ยวกับต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันทั้งก่อนและหลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
4. แนวทางในการจัดทำงบประมาณเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับแนวโน้มต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันในอนาคต
5. แนวทางในการจัดทำงบประมาณเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถาบันตามแนวพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในปี พ.ศ. 2540 และระบบการจัดสรรงบประมาณแบบเน้นผลงานของภาครัฐ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงขลทั้ง 2 แห่งรวมทั้งแนวทางในการจัดทำงบประมาณเมื่อเทียบกับวัตถุประสงค์ของสถาบันและการจัดทำงบประมาณแบบเน้นผลงานที่สอดคล้องกับแนวโน้มต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงขล ผู้วิจัยได้เสนอการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

4.1 ผลการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงขลทั้ง 2 แห่ง

4.1.1 ผลการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาคารและพื้นที่ใช้สอย

4.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีของการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

4.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดทำงบประมาณ

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายโครงการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตของการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เข้าศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยสงขลทั้ง 2 แห่ง

4.2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยสงขลทั้ง 2 แห่งต่อการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เข้าศึกษาในอนาคต

4.3 ผลการนำเสนอแนวทางในการจัดทำงบประมาณ

4.1 ผลการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง

4.1.1 ผลการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาคารและพื้นที่ใช้สอย

ตารางที่ 6 ข้อมูลพื้นฐานด้านอาคารและสถานที่ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2544

ลำดับที่	เขตการศึกษา	ประมาณการพื้นที่ดิน (ไร่)	ชื่ออาคาร	สถานที่	จำนวน (หลัง)
1	ส่วนกลาง	0.3	อาคารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กทม.	1
2			อาคารธรรมวิจัย	วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กทม.	1
3			อาคารสังฆิกเสนาสน์ราชวิทยาลัย	วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กทม.	1
4			อาคารหอสมุดกลาง	วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กทม.	1
5			อาคารโรงพิมพ์มหาจุฬาฯ	วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กทม.	1
6			อาคารปริยัติธรรม	วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กทม.	1
7	วช. นค.	100	อาคาร มจร. วิทยาเขตหนองคาย	วัดศรีสะเกษ จ.หนองคาย	1
8	วช. นร.	4	อาคารวิทยาลัยสงฆ์ภาคทักษิณ	วัดแจ้ง จ.นครศรีธรรมราช	1
9	วช. ชม.	2.7	อาคาร มจร. วิทยาเขตเชียงใหม่	วัดสวนดอก จ.เชียงใหม่	1
10			อาคารซ้อย นันทาภิวัฒน์	วัดสวนดอก จ.เชียงใหม่	1
11			อาคารสถาบันวิทยบริการ (ธีระศักดิ์ ไพโรจน์สถาพร)	วัดสวนดอก จ.เชียงใหม่	1
12			อาคารปริยัติธรรม (วรณี เล็กตระกูล)	วัดสวนดอก จ.เชียงใหม่	1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 ข้อมูลพื้นฐานด้านอาคารและสถานที่ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2544 (ต่อ)

ลำดับที่	เขตการศึกษา	ประมาณการพื้นที่ดิน (ไร่)	ชื่ออาคาร	สถานที่	จำนวน (หลัง)
13	วช. ขก.	1	อาคารสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร)	วัดพระธาตุ จ. ขอนแก่น	1
14	วช. นม.	48	อาคาร มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา	วัดพระนารายณ์มหาราช จ. นครราชสีมา	1
15	วช. อน.	1	อาคาร มจร. วิทยาเขตอุบลราชธานี	วัดมหาวนาราม จ. อุบลราชธานี	1
16	วช. พ.	1	อาคาร มจร. วิทยาเขตแพร่	วัดพระบาทมิ่งเมือง จ. แพร่	1
17	วช. สร.	100	อาคารปริยัติธรรม	วัดศาลาลอย จ. สุรินทร์	1
18	วช. พย.	5.1	อาคาร 1 มจร. วิทยาเขตพะเยา	วัดศรีโคมคำ จ. พะเยา	1
19			อาคาร 2 มจร. วิทยาเขตพะเยา	วัดศรีโคมคำ จ. พะเยา	1
20	วช. นฐ.	4	อาคารปริยัติธรรม	วัดมหาสวัสดิ์นาคพัฒนา จ. นครปฐม	1

ที่มา : เอกสารรายละเอียดเกี่ยวกับอาคารและสถานที่ทั้งในส่วนกลางและวิทยาเขต, ฝ่ายกองแผนงาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2544.

หมายเหตุ : จากรายละเอียดของอาคารในตารางข้างต้นส่วนมากจัดเป็นอาคารที่ทางวัดแต่ละวิทยาเขตเป็นผู้จัดสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นอาคารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในส่วนที่จัดเป็นสถานที่อันเป็นทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยโดยตรงคือ

1. ที่ดินตำบลบางปลากด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 150 ไร่ 2 งาน 60 ตารางวา ที่ดินแปลงนี้โฉนดเลขที่ 1865 มีผู้บริจาคให้แก่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแต่เนื่องด้วยไม่ได้เป็นนิติบุคคลจึงได้ฝากไว้กับวัดมหาธาตุ ส่วนผลประโยชน์ในการจัดตั้งนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยโดยเรื่องนี้ พระสุเมธาธิบดี อธิบดีสงฆ์วัดมหาธาตุ ได้มีหนังสือให้มหาวิทยาลัยดำเนินการโอนให้เป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยต่อไป โดยมีหนังสือถึงอธิการบดี มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ มธ. 39/2537 ลงวันที่ 18 ตุลาคม 2537
2. ที่ดินมหาจุฬาลงกรณ ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 78 ไร่ 2 งาน 64 ตารางวา โฉนดเลขที่ 12329 และเลขที่ 14269 ในนามชื่อมูลนิธิมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปัจจุบันได้ใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของมหาวิทยาลัย
3. ที่ดินวังน้อย จ.อยุธยา ซึ่งปัจจุบันนับเป็นพื้นที่สำคัญที่กำลังดำเนินการจัดตั้งโครงการก่อสร้างมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่จัดเป็นทรัพย์สินสมบูรณ์ของมหาวิทยาลัยในอนาคต โดยเฉพาะอาคารสำคัญ ๆ อันได้แก่ อาคารพิพิธภัณฑ์พระไตรปิฎก อาคารสำนักงานอธิการบดี อาคารสำนักหอสมุดและเทคโนโลยี อาคารธรรมบริการ (หอประชุม) อาคารหอฉัน อาคารมหาจุฬารบรณาการ อาคารเรียนรวม เป็นต้น ทั้งนี้ที่ดินมีเนื้อที่ประมาณ 58 ไร่ 1 งาน 77 ตารางวา โดยมีโฉนดสำคัญเลขที่ 7888

ตารางที่ 7 ต้นทุนค่าที่ดินในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2544

ม.สงฆ์	มูลค่าที่ดินในปี พ.ศ....				
	2540	2541	2542	2543	2544
	ที่ดิน (ไร่) × ราคาประเมิน (บาท)	ที่ดิน (ไร่) × ราคาประเมิน (บาท)	ที่ดิน (ไร่) × ราคาประเมิน (บาท)	ที่ดิน (ไร่) × ราคาประเมิน (บาท)	ที่ดิน (ไร่) × ราคาประเมิน (บาท)
<u>มจร.</u>					
- ส่วนกลาง	0.3×16,000,000 = 4,800,000	0.3×16,400,000 = 4,920,000	0.3×18,000,000 = 5,400,000	0.3×19,500,000 = 5,850,000	0.3×20,000,000 = 6,000,000
- วช.นค.	99.5×88,000 = 8,756,000	99.8×90,000 = 8,982,000	100×109,000 = 10,900,000	100×120,000 = 12,000,000	100×150,000 = 15,000,000
- วช.นร.	3.5×1,200,000 = 4,200,000	4×1,350,000 = 5,400,000	4×1,580,000 = 6,320,000	4×1,600,000 = 6,400,000	4×2,000,000 = 8,000,000
- วช.ชม.	2×14,000,000 = 28,000,000	2×14,800,000 = 29,600,000	2.1×16,000,000 = 33,600,000	2.3×16,500,000 = 37,950,000	2.7×18,000,000 = 48,600,000
- วช.ชก.	0.5×800,000 = 400,000	0.8×1,000,000 = 800,000	1×1,380,000 = 1,380,000	1×1,420,000 = 1,420,000	1×2,000,000 = 2,000,000
- วช.นม.	47.5×180,000 = 8,550,000	47.5×2,000,000 = 9,500,000	48×320,000 = 15,360,000	48×350,000 = 16,800,000	48×400,000 = 19,200,000
- วช.อน.	0.9×8,000,000 = 7,200,000	0.9×8,600,000 = 7,740,000	1×9,500,000 = 9,500,000	1×10,000,000 = 10,000,000	1×12,000,000 = 12,000,000
- วช.พ.	0.5×1,700,000 = 850,000	1×1,950,000 = 1,950,000	1×2,180,000 = 2,180,000	1×2,300,000 = 2,300,000	1×2,400,000 = 2,400,000
- วช.สร.	97.5×250,000 = 24,375,000	98×300,000 = 29,400,000	100×310,000 = 31,000,000	100×320,000 = 32,000,000	100×400,000 = 40,000,000
- วช.พย.	3.6×2,000,000 = 7,200,000	5×2,800,000 = 14,000,000	5×4,000,000 = 20,000,000	5×4,200,000 = 21,000,000	5.1×4,500,000 = 22,950,000
- วช.นฐ.	4×880,000 = 3,520,000	4×1,000,000 = 4,000,000	4×1,200,000 = 4,800,000	4×1,300,000 = 5,200,000	4×1,500,000 = 6,000,000
มูลค่ารวม (บาท)	97,851,000	116,292,000	140,440,000	150,920,000	182,150,000
ค่าเสียโอกาส (บาท)	5,871,060	6,977,520	8,426,400	9,055,200	10,929,000

ตารางที่ 8 ต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2544

อาคาร ลำดับที่	อายุการใช้งานในปี พ.ศ.25.. (ปี)					พื้นที่ใช้สอย (ตร. ม.)					มูลค่าอาคาร (บาท)				
	40	41	42	43	44	2540	2541	2542	2543	2544	2540	2541	2542	2543	2544
1.	51	52	53	54	55	11,400	11,400	11,400	11,400	11,400	0	0	0	0	0
2.	49	50	51	52	53	700	700	700	700	700	10,000	0	0	0	0
3.	49	50	51	52	53	12,672	12,672	12,672	12,672	12,672	220,000	0	0	0	0
4.	48	49	50	51	52	723	723	723	723	723	40,000	20,000	0	0	0
5.	48	49	50	51	52	725	725	725	725	725	40,000	20,000	0	0	0
6.	47	48	49	50	51	1,080	1,080	1,080	1,080	1,080	88,000	72,000	56,000	0	0
7.	19	20	21	22	23	400	880	1,200	1,200	1,200	5,208,000	7,200,000	9,744,000	9,408,000	9,072,000
8.	16	17	18	19	20	3,280	4,080	4,080	4,080	4,080	1,088,000	13,200,200	12,800,000	12,400,000	12,000,000
9.	13	14	15	16	17	893	893	1,053	1,423	2,013	4,407,000	3,960,000	5,250,000	5,440,000	7,893,334
10.	11	12	13	14	15	1,104	1,104	1,104	1,104	1,104	6,630,000	6,460,000	6,290,000	6,120,000	5,950,000
11.	6	7	8	9	10	1,893	1,893	1,893	1,893	1,943	8,800,000	8,600,000	8,400,000	8,200,000	8,160,000
12.	8	9	10	11	12	895	895	895	895	895	5,880,000	5,740,000	5,600,000	5,460,000	5,320,000
13.	11	12	13	14	15	2,080	2,560	2,880	2,880	2,880	4,992,000	5,776,000	6,568,411	6,390,886	6,213,361

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 ต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2544 (ต่อ)

อาคาร ลำดับที่	อายุการใช้งาน ปีพ.ศ.25.. (ปี)					พื้นที่ใช้สอย (ตรม.)					มูลค่าอาคาร (บาท)				
	40	41	42	43	44	2540	2541	2542	2543	2544	2540	2541	2542	2543	2544
14.	11	12	13	14	15	640	640	1,440	1,440	1,440	17,160,000	16,720,000	37,740,000	36,720,000	35,700,000
15.	10	11	12	13	14	2,989	2,989	3,149	3,149	3,149	23,200,000	22,620,000	22,800,000	22,200,000	21,600,000
16.	10	11	12	13	14	2,005	2,805	2,805	2,805	2,805	3,200,000	4,680,000	4,560,000	4,440,000	4,320,000
17.	10	11	12	13	14	4,000	4,800	8,000	8,000	8,000	12,000,000	13,260,000	22,800,000	22,200,000	21,600,000
18.	6	7	8	9	10	1,850	2,090	2,090	2,090	2,250	5,104,000	5,375,000	5,250,000	5,125,000	8,000,000
19.	6	7	8	9	10	1,375	3,375	3,375	3,375	3,375	7,480,000	21,500,000	21,000,000	20,500,000	20,000,000
20.	3	4	5	6	7	384	384	384	384	384	17,724,971	17,347,842	16,970,715	16,593,588	16,216,461
รวม (บาท)						51,088	56,688	61,648	62,018	62,818	123,271,971	152,551,042	185,829,126	181,197,474	182,045,156
มูลค่าอาคารเมื่อคิดค่าเสียโอกาสและค่าเสื่อมราคา (บาท)											7,820,906	9,678,497	11,789,802	11,495,950	11,549,731

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากข้อมูลในตารางที่ 6-8 พบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เพิ่มขึ้นตามลำดับดังนี้

- ปี พ.ศ. 2540 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนที่ดินในการจัดการศึกษาเท่ากับ 97,851,000 บาท คิดเป็นค่าเสียโอกาสหรือค่าเช่าประมาณการเมื่อใช้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6% ในการคำนวณ เท่ากับ 5,871,060 บาท

- ปี พ.ศ. 2541 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนที่ดินในการจัดการศึกษาเท่ากับ 116,292,000 บาท คิดเป็นค่าเสียโอกาสหรือค่าเช่าประมาณการเมื่อใช้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6% ในการคำนวณ เท่ากับ 6,977,520 บาท

- ปี พ.ศ. 2542 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนที่ดินในการจัดการศึกษาเท่ากับ 140,440,000 บาท คิดเป็นค่าเสียโอกาสหรือค่าเช่าประมาณการเมื่อใช้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6% ในการคำนวณ เท่ากับ 8,426,400 บาท

- ปี พ.ศ. 2543 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนที่ดินในการจัดการศึกษาเท่ากับ 150,920,000 บาท คิดเป็นค่าเสียโอกาสหรือค่าเช่าประมาณการเมื่อใช้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6% ในการคำนวณ เท่ากับ 9,055,200 บาท

- ปี พ.ศ. 2544 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนที่ดินในการจัดการศึกษาเท่ากับ 182,150,000 บาท คิดเป็นค่าเสียโอกาสหรือค่าเช่าประมาณการเมื่อใช้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6% ในการคำนวณ เท่ากับ 10,929,000 บาท

สำหรับต้นทุนค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาทั้งในส่วนกลางและวิทยาเขตมีการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 ดังนี้

- ปี พ.ศ. 2540 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีพื้นที่ใช้สอยรวมทั้งสิ้น 51,088 ตารางเมตร และมีต้นทุนค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาเท่ากับ 123,271,971 บาท เมื่อคิดค่าเสียโอกาสและค่าเสื่อมราคาจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6% พบว่า มีค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษารวมทั้งสิ้น 7,820,906 บาท

- ปี พ.ศ. 2541 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีพื้นที่ใช้สอยรวมทั้งสิ้น 56,688 ตารางเมตร เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา 5,600 ตารางเมตร และมีต้นทุนค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาเท่ากับ 152,551,042 บาท เมื่อคิดค่าเสียโอกาสและค่าเสื่อมราคาจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6% พบว่า มีค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษารวมทั้งสิ้น 9,678,497 บาท

- ปี พ.ศ. 2542 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีพื้นที่ใช้สอยรวมทั้งสิ้น 61,648 ตารางเมตร เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา 4,960 บาท และมีต้นทุนค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาเท่ากับ 185,829,126 บาท เมื่อคิดค่าเสียโอกาสและค่าเสื่อมราคา

จากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6% พบว่า มีค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษารวมทั้งสิ้น 11,789,802 บาท

- ปี พ.ศ. 2543 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีพื้นที่ใช้สอยรวมทั้งสิ้น 62,018 ตารางเมตร เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา 370 ตารางเมตร และมีต้นทุนค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาเท่ากับ 181,197,474 บาท เมื่อคิดค่าเสียโอกาสและค่าเสื่อมราคาจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6% พบว่า มีค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษารวมทั้งสิ้น 11,495,950 บาท

- ปี พ.ศ. 2544 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีพื้นที่ใช้สอยรวมทั้งสิ้น 62,818 ตารางเมตร เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา 800 ตารางเมตร และมีต้นทุนค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาเท่ากับ 182,045,156 บาท เมื่อคิดค่าเสียโอกาสและค่าเสื่อมราคาจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6% พบว่า มีค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษารวมทั้งสิ้น 11,549,731 บาท

จากผลการสำรวจต้นทุนค่าที่ดินและต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยข้างต้นยังพบว่า ต้นทุนค่าที่ดินมีความสัมพันธ์โดยตรงกับต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างเนื่องจากในปี พ.ศ. 2540-2544 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ขยายพื้นที่ใช้สอยของอาคารต่าง ๆ เพื่อรองรับกับจำนวนผู้เข้าศึกษาที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปีจึงส่งผลให้มีต้นทุนค่าที่ดินเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตามลำดับ แต่เนื่องจากในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีพื้นที่ใช้สอยเพิ่มขึ้นเพียง 370 ตารางเมตร ซึ่งพบน้อยกว่าค่าใช้จ่ายของอาคารเมื่อคิดค่าเสื่อมราคาตามอายุการใช้งานแล้ว ดังนั้นจึงส่งผลให้ต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาลดลงจากเดิม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 ข้อมูลพื้นฐานด้านอาคารและสถานที่ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2544

ลำดับที่	เขตการศึกษา	ประมาณการพื้นที่ดิน (ไร่)	ชื่ออาคาร	สถานที่	จำนวน (หลัง)
1	ส่วนกลาง	2.6	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	วัดบวรนิเวศวิหาร กทม.	1
2			กวีบรรณาลัย (ใต้ดิน)	วัดบวรนิเวศวิหาร กทม.	1
3			กวีบรรณาลัย ชั้น 1-2	วัดบวรนิเวศวิหาร กทม.	1
4	วช. มวก.	4.2	ตึกชัยกิติศิลป์	วัดชูจิตรธรรมาราม จ.พระนครศรีอยุธยา	1
5			ห้องสมุด	วัดชูจิตรธรรมาราม จ.พระนครศรีอยุธยา	1
6			ตึกพนักศึกษ	วัดชูจิตรธรรมาราม จ.พระนครศรีอยุธยา	1
7	วช. สธ.	62	อาคารเฉลิมพระเกียรติ ร. 5	วัดสิรินธรเทพรัตนาราม จ. นครปฐม	1
8			ห้องสมุดสิรินธร	วัดสิรินธรเทพรัตนาราม จ. นครปฐม	1
9			อาคารสำนักงาน	วัดสิรินธรเทพรัตนาราม จ. นครปฐม	1
10			อาคารหอฉัน	วัดสิรินธรเทพรัตนาราม จ. นครปฐม	1
11	วช. อส.	38	อาคารเรียน 1	วัดโนนชัยวราราม จ. ขอนแก่น	1
12			อาคารเรียนรวม	วัดโนนชัยวราราม จ. ขอนแก่น	1
13			ปัญญาทัตโต	วัดโนนชัยวราราม จ. ขอนแก่น	1
14			อาคารโรงอาหาร	วัดโนนชัยวราราม จ. ขอนแก่น	1
15			อาคารพัสดุ	วัดโนนชัยวราราม จ. ขอนแก่น	1
16	วช. ลน.	33	อเนกประสงค์	วัดเจตีย์หลวง จ. เชียงใหม่	1
17			สามัคคีวิทยาทาน	วัดเจตีย์หลวง จ. เชียงใหม่	1
18			ฟ. เยสเปอร์เซ็น	วัดเจตีย์หลวง จ. เชียงใหม่	1

ตารางที่ 9 ข้อมูลพื้นฐานด้านอาคารและสถานที่ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (ต่อ)

ลำดับที่	เขตการศึกษา	ประมาณการพื้นที่ดิน (ไร่)	ชื่ออาคาร	สถานที่	จำนวน (หลัง)
19	วข. ศศ.	2	อาคารเรียน 1	วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จ.นครศรีธรรมราช	1
20			อาคารเรียน 2	วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จ.นครศรีธรรมราช	1
21			อาคารเรียน 3	วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จ.นครศรีธรรมราช	1
22	วข. รอ.	102	อาคาร 1	วัดศรีทองไพบูลย์วราราม จ. ร้อยเอ็ด	1
23			พระราชธรรมมานุวัตร	วัดศรีทองไพบูลย์วราราม จ. ร้อยเอ็ด	1
24			หอสมุดหลวงปู่ศรี	วัดศรีทองไพบูลย์วราราม จ. ร้อยเอ็ด	1
25	วข. ศช.	10	อาคาร 90 ปี	วัดศรีสุทธารวาส จ.เลย	1
26			ห้องสมุดอาคาร 90 ปี	วัดศรีสุทธารวาส จ.เลย	1
27			สำนักงานวิทยาเขต	วัดศรีสุทธารวาส จ.เลย	1
28			อาปุ้จฉะนัง	วัดศรีสุทธารวาส จ.เลย	1
29			ศูนย์บริการวิชาการ อาคาร 90 ปี	วัดศรีสุทธารวาส จ.เลย	1

ที่มา : เอกสารรายละเอียดเกี่ยวกับอาคารและสถานที่ทั้งในส่วนกลางและวิทยาเขต, ฝ่ายกองแผนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2544.

ตารางที่ 10 ต้นทุนค่าที่ดินในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2544

ม.สงฆ์	มูลค่าที่ดินในปี พ.ศ....				
	2540	2541	2542	2543	2544
	ที่ดิน (ไร่) × ราคาประเมิน (บาท)	ที่ดิน (ไร่) × ราคาประเมิน (บาท)	ที่ดิน (ไร่) × ราคาประเมิน (บาท)	ที่ดิน (ไร่) × ราคาประเมิน (บาท)	ที่ดิน (ไร่) × ราคาประเมิน (บาท)
<u>มจร.</u>					
- ส่วนกลาง	2.6×16,250,000 = 42,250,000	2.6×18,000,000 = 46,800,000	2.6×20,000,000 = 52,000,000	2.6×21,000,000 = 54,600,000	2.6×22,000,000 = 57,200,000
- วช.มวก.	3.3×195,000 = 643,500	3.5×210,000 = 735,000	4×250,000 = 1,000,000	4×300,000 = 1,200,000	4.2×350,000 = 1,470,000
- วช.สธ.	61×1,500,000 = 91,500,000	61×1,750,000 = 106,750,000	61×2,000,000 = 122,000,000	62×2,200,000 = 136,400,000	62×2,400,000 = 148,800,000
- วช.อศ.	37.5×1,350,000 = 50,625,000	37.5×1,550,000 = 58,125,000	37.5×1,730,000 = 64,875,000	37.5×1,860,000 = 69,750,000	38×2,000,000 = 76,000,000
- วช.ลน.	33×10,500,000 = 346,500,000	33×12,000,000 = 396,000,000	33×12,360,000 = 407,880,000	33×15,300,000 = 504,900,000	33×16,000,000 = 528,000,000
- วช.ศศ.	1.7×5,200,000 = 8,840,000	1.8×7,000,000 = 12,600,000	1.8×7,600,000 = 13,680,000	1.8×8,500,000 = 15,300,000	2×10,000,000 = 20,000,000
- วช.รช.	101.5×250,000 = 25,375,000	101.5×400,000 = 40,600,000	101.5×640,000 = 64,960,000	101.5×720,000 = 73,080,000	102×800,000 = 81,600,000
- วช.ศช.	9×350,000 = 3,150,000	9.5×470,000 = 4,465,000	9.5×600,000 = 5,700,000	9.5×705,000 = 6,697,500	10×800,000 = 8,000,000
มูลค่ารวม (บาท)	568,883,500	666,075,000	732,095,000	861,927,500	921,070,000
ค่าเสียโอกาส (บาท)	34,133,010	39,964,500	43,925,700	51,715,650	55,264,200

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 ต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2544

อาคาร ลำดับที่	อายุการใช้งาน ปีพ.ศ. 25.. (ปี)					พื้นที่ใช้สอย (ตรม.)					มูลค่าอาคาร (บาท)				
	40	41	42	43	44	2540	2541	2542	2543	2544	2540	2541	2542	2543	2544
1.	52	53	54	55	56	2,178	2,178	2,178	2,178	2,178	0	0	0	0	0
2.	50	51	52	53	54	248	2,178	2,178	2,178	2,178	0	0	0	0	0
3.	50	51	52	53	54	593	2,178	2,178	2,178	2,178	0	0	0	0	0
4.	25	26	27	28	29	2,780	2,780	3,580	3,580	3,900	4,250,000	4,080,000	6,440,000	6,160,000	7,056,000
5.	21	22	23	24	25	352	352	352	352	352	522,000	504,000	486,000	468,000	450,000
6.	24	25	26	27	28	1,485	1,805.4	1,805.4	1,805.4	1,805.4	3,536,000	5,000,000	4,800,000	4,600,000	4,400,000
7.	3	4	5	6	7	1,171	1,171	1,171	1,971	1,971	23,500,000	23,000,000	22,500,000	26,627,040	26,021,880
8.	3	4	5	6	7	676	676	676	1476	1476	6,110,000	5,980,000	5,850,000	13,200,000	12,900,000
9.	2	3	4	5	6	192	192	192	192	192	403,200	394,800	386,400	378,000	369,600
10.	1	2	3	4	5	972	972	972	972	972	980,000	960,000	940,000	920,000	900,000
11.	2	3	4	5	6	970	970	970	970	970	4,608,000	4,512,000	4,416,000	4,320,000	6,160,000
12.	0	0	0	1	2	0	0	0	294	294	0	0	0	588,000	576,000
13.	0	0	0	1	2	0	0	0	375.84	375.84	0	0	0	725,200	710,400
14.	2	3	4	5	6	294	294	294	294	294	480,000	470,000	460,000	450,000	440,000
15.	0	1	2	3	4	0	90.4	90.4	90.4	90.4	0	117,600	115,200	112,800	110,400
16.	14	15	16	17	18	995.4	995.4	995.4	995.4	995.4	1,224,000	1,190,000	1,156,000	1,122,000	1,088,000
17.	8	9	10	11	12	660	660	660	660	660	840,000	820,000	800,000	780,000	760,000

ตารางที่ 11 ต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2544 (ต่อ)

อาคาร ลำดับที่	อายุการใช้งาน ปีพ.ศ. 25.. (ปี)					พื้นที่ใช้สอย (ตรม.)					มูลค่าอาคาร (บาท)				
	40	41	42	43	44	2540	2541	2542	2543	2544	2540	2541	2542	2543	2544
18.	4	5	6	7	8	891	891	891	891	891	1,380,000	1,350,000	1,320,000	1,300,000	1,280,000
19.	37	38	39	40	41	276	276	276	276	576	156,000	144,000	132,000	120,000	180,000
20.	37	38	39	40	41	200	220	220	220	240	74,100	91,200	83,600	76,000	81,000
21.	37	38	39	40	41	180	208	208	208	208	67,600	68,640	62,920	57,200	51,480
22.	0	1	2	3	4	0	900.5	900.5	900.5	900.5	0	5,292,000	5,184,000	5,076,000	7,176,000
23.	0	0	1	2	3	0	0	200	200	200	0	0	931,000	912,000	893,000
24.	0	0	1	2	3	0	0	400	400	800	0	0	1,862,000	1,824,000	3,572,000
25.	6	7	8	9	10	1,480	2,080	2,080	2,080	2,880	6,160,000	9,460,000	9,240,000	9,020,000	12,000,000
26.	6	7	8	9	10	240	240	240	240	240	484,000	473,000	462,000	451,000	440,000
27.	6	7	8	9	10	500	600	800	800	800	1,320,000	1,505,000	1,848,000	1,804,000	1,760,000
28.	4	5	6	7	8	500	600	600	600	600	1,380,000	1,575,000	1,540,000	1,505,000	1,470,000
29.	6	7	8	9	10	100	100	100	100	1000	472,400	412,800	403,200	393,600	384,000
รวม (บาท)						17,933.4	23,607.7	25,207.7	27,477.5	30,217.5	57,947,300	67,400,040	71,418,320	82,989,840	91,229,760
มูลค่าอาคารเมื่อคิดค่าเสียโอกาสและค่าเสื่อมราคา (บาท)											3,676,427	4,276,150	4,531,087	5,265,234	5,788,010

จากข้อมูลในตารางที่ 9-11 พบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เพิ่มขึ้นตามลำดับดังนี้

- ปี พ.ศ. 2540 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนที่ดินในการจัดการศึกษาเท่ากับ 568,883,500 บาท คิดเป็นค่าเสียโอกาสหรือค่าเช่าประมาณการเมื่อใช้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6% ในการคำนวณ เท่ากับ 34,133,010 บาท

- ปี พ.ศ. 2541 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนที่ดินในการจัดการศึกษาเท่ากับ 666,075,000 บาท คิดเป็นค่าเสียโอกาสหรือค่าเช่าประมาณการเมื่อใช้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6% ในการคำนวณ เท่ากับ 39,964,500 บาท

- ปี พ.ศ. 2542 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนที่ดินในการจัดการศึกษาเท่ากับ 732,095,000 บาท คิดเป็นค่าเสียโอกาสหรือค่าเช่าประมาณการเมื่อใช้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6% ในการคำนวณ เท่ากับ 43,925,700 บาท

- ปี พ.ศ. 2543 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนที่ดินในการจัดการศึกษาเท่ากับ 861,927,500 บาท คิดเป็นค่าเสียโอกาสหรือค่าเช่าประมาณการเมื่อใช้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6% ในการคำนวณ เท่ากับ 51,715,650 บาท

- ปี พ.ศ. 2544 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนที่ดินในการจัดการศึกษาเท่ากับ 921,070,000 บาท คิดเป็นค่าเสียโอกาสหรือค่าเช่าประมาณการเมื่อใช้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6% ในการคำนวณ เท่ากับ 55,264,200 บาท

สำหรับต้นทุนค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาทั้งในส่วนกลางและวิทยาเขตมีการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 ดังนี้

- ปี พ.ศ. 2540 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีพื้นที่ใช้สอยรวมทั้งสิ้น 17,933.4 ตารางเมตรและมีต้นทุนค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาเท่ากับ 57,947,300 บาท เมื่อคิดค่าเสียโอกาสและค่าเสื่อมราคาจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6% พบว่า มีค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษารวมทั้งสิ้น 3,676,427 บาท

- ปี พ.ศ. 2541 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีพื้นที่ใช้สอยรวมทั้งสิ้น 23,607.7 ตารางเมตร เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา 5,674.3 ตารางเมตร และมีต้นทุนค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาเท่ากับ 67,400,040 บาท เมื่อคิดค่าเสียโอกาสและค่าเสื่อมราคาจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6% พบว่า มีค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษารวมทั้งสิ้น 4,276,150 บาท

- ปี พ.ศ. 2542 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีพื้นที่ใช้สอยรวมทั้งสิ้น 25,207.7 ตารางเมตร เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา 1,600 ตารางเมตร และมีต้นทุนค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาเท่ากับ 71,418,320 บาท เมื่อคิดค่าเสียโอกาสและค่าเสื่อมราคา

จากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6% พบว่า มีค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษารวมทั้งสิ้น 4,531,087 บาท

- ปี พ.ศ. 2543 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีพื้นที่ใช้สอยรวมทั้งสิ้น 27,477.5 ตารางเมตร เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา 2,269.8 ตารางเมตร และมีต้นทุนค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาเท่ากับ 82,989,840 บาท เมื่อคิดค่าเสียโอกาสและค่าเสื่อมราคาจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6% พบว่า มีค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษารวมทั้งสิ้น 5,265,234 บาท

- ปี พ.ศ. 2544 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีพื้นที่ใช้สอยรวมทั้งสิ้น 30,217.5 ตารางเมตร เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา 2,740 ตารางเมตร และมีต้นทุนค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาเท่ากับ 91,229,760 บาท เมื่อคิดค่าเสียโอกาสและค่าเสื่อมราคาจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6% พบว่า มีค่าอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษารวมทั้งสิ้น 5,788,010 บาท

จากผลการสำรวจต้นทุนค่าที่ดินและต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยข้างต้นพบว่า ต้นทุนค่าที่ดินมีความสัมพันธ์โดยตรงกับต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างเช่นเดียวกันกับต้นทุนค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้งนี้เนื่องจากในปี พ.ศ. 2540-2544 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้ขยายพื้นที่ใช้สอยของอาคารต่าง ๆ เพื่อรองรับกับจำนวนผู้เข้าศึกษาที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปีตามเป้าหมายของนโยบายที่ภาครัฐกำหนดบทบาทของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในอนาคตตามแนวพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ในปี พ.ศ. 2540 ดังนั้นจึงส่งผลให้มีต้นทุนค่าที่ดินเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละปีตามลำดับ

4.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

ผู้วิจัยได้แสดงรายละเอียดของข้อมูลในรูปแบบของตารางประกอบคำอธิบายดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2544

มจร.	ปี พ.ศ.																	
	2540		2541		2542		2543		2544		เฉลี่ยต่อปี							
	มีจำนวนผู้ศึกษา 4,539 คน		มีจำนวนผู้ศึกษา 5,658 คน		มีจำนวนผู้ศึกษา 7,511 คน		มีจำนวนผู้ศึกษา 8,849 คน		มีจำนวนผู้ศึกษา 11,484 คน		มีจำนวนผู้ศึกษา 7,608 คน							
	ต้นทุนต่อปี (บาท)	%	ต้นทุนเฉลี่ยต่อคน ต่อปี (บาท)	%	ต้นทุนต่อปี (บาท)	%	ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อ ปี (บาท)	%	ต้นทุนต่อปี (บาท)	%	ต้นทุนเฉลี่ยต่อคน ต่อปี (บาท)	%	ต้นทุนต่อปี (บาท)	%	ต้นทุนเฉลี่ยต่อคน ต่อปี (บาท)	%		
ต้นทุนดำเนินการ	63,946,610	80	14,091	84,162,470	81	14,876	159,800,085	86	21,278	176,013,924	86	19,893	237,835,660	84	20,712	144,351,751	84	18,171
เงินเดือน	55,857,720	70	12,307	72,597,798	70	12,831	102,412,485	55	13,635	122,151,596	60	13,804	166,575,420	59	14,505	103,919,004	61	13,417
ค่าตอบแทน	1,963,920	2	433	1,876,032	2	332	10,030,400	5	1,336	10,799,600	5	1,221	22,649,200	8	1,973	9,463,831	5	1,059
ค่าใช้สอยวัสดุ	4,187,670	5	923	4,580,500	4	810	11,950,100	7	1,592	15,151,700	7	1,713	20,001,700	7	1,742	11,174,334	6	1,356
ค่าสาธารณูปโภค	1,287,300	2	284	2,409,500	2	426	2,409,500	1	321	4,176,728	2	472	3,560,040	1	310	2,768,614	2	363
เงินอุดหนุน	650,000	1	144	2,698,640	3	477	32,997,600	18	4,394	23,734,300	12	2,683	25,049,300	9	2,182	17,025,968	10	1,976
ต้นทุนลงทุน	16,283,735	20	3,589	20,156,017	19	3,564	25,216,202	14	3,358	29,251,750	14	3,308	44,978,731	16	3,919	27,177,287	16	3,549
ค่าครุภัณฑ์	2,591,769	3	571	3,500,000	3	619	5,000,000	3	666	8,700,600	4	984	22,500,000	8	1,960	8,458,474	5	960
ค่าที่ดิน	5,871,060	7	1,294	6,977,520	7	1,234	8,426,400	5	1,122	9,055,200	4	1,024	10,929,000	4	953	8,251,836	5	1,126
ค่าสิ่งก่อสร้าง	7,820,906	10	1,724	9,678,497	9	1,711	11,789,802	6	1,570	11,495,950	6	1,300	11,549,731	4	1,006	10,466,978	6	1,463
รวม	80,230,345	100	17,680	104,318,487	100	18,440	185,016,287	100	24,636	205,265,674	100	23,201	282,814,391	100	24,631	171,529,038	100	21,720

ที่มา : เอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2540-2544, ฝ่ายกองแผนงาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2545.

ตารางที่ 13 ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีเมื่อจำแนกตามรายละเอียดของต้นทุนในแต่ละประเภทที่ใช้ สำหรับจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2544

มหาวิทยาลัย	ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในปี พ.ศ. 2540-2544 (บาท)					อัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนในแต่ละปี (%)				อัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย (%)	
	ปีที่	1	2	3	4	5	พ.ศ. 25.. – พ.ศ. 25..				
	พ.ศ.	2540	2541	2542	2543	2544	40-41	41-42	42-43	43-44	พ.ศ. 2540-2544
มจร.											
ต้นทุนดำเนินการ		14,091	14,876	21,278	19,893	20,712	+5.57	+43.04	-6.51	+4.12	+11.55
ต้นทุนลงทุน		3,589	3,564	3,358	3,308	3,919	-0.70	-5.78	-1.49	+18.47	+2.63
เงินเดือน		12,307	12,831	13,635	13,804	14,505	+4.26	+6.27	+1.24	+5.08	+4.21
ค่าตอบแทน		433	332	1,336	1,221	1,973	-23.33	+302.41	-8.61	+61.59	+83.02
ค่าใช้สอยวัสดุ		923	810	1,592	1,713	1,742	-12.24	+96.54	+7.6	+1.69	+23.40
ค่าสาธารณูปโภค		284	426	321	472	310	+50.00	-24.65	+47.04	-34.32	+9.52
เงินอุดหนุน		144	477	4,394	2,683	2,182	+231.25	+821.17	-38.94	-18.67	+248.70
ค่าครุภัณฑ์		571	619	666	984	1,960	+8.41	+7.59	+47.75	+99.19	+40.74
ค่าที่ดิน		1,294	1,234	1,122	1,024	953	-4.64	-9.08	-8.73	-6.93	-7.35
ค่าสิ่งก่อสร้าง		1,724	1,711	1,570	1,300	1,006	-1.33	-8.34	-17.20	-22.62	-12.37
รวม		17,680	18,440	24,636	23,201	24,631	+4.30	+33.60	-5.82	+6.16	+9.56

จากตารางที่ 12-13 จะเห็นได้ว่า ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษา ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 มีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

1. ต้นทุนดำเนินการในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนดำเนินการเฉลี่ยต่อปีในการจัดการศึกษาเท่ากับ 144,351,751 บาท คิดเป็น 84 % ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนดำเนินการเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 18,171 บาท และมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 11.55% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี นอกจากนี้ จะพบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 จะสังเกตได้ว่าต้นทุนดำเนินการเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นมากถึง 43.04% ของปีที่ผ่านมาหรือเพิ่มขึ้นจากเดิม 6,402 บาท และในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 ยังพบว่า ต้นทุนดำเนินการเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาลดลงถึง 6.51% ของปีที่ผ่านมาหรือลดลงจากเดิม 1,386 บาท ทั้งนี้การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของต้นทุนดำเนินการในการจัดการศึกษาจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับต้นทุนในการจัดการศึกษาในหมวดเงินเดือน ค่าตอบแทน ค่าใช้สอยวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค และเงินอุดหนุนในแต่ละปีเป็นสำคัญ

2. ต้นทุนลงทุนในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนลงทุนเฉลี่ยต่อปีในการจัดการศึกษาเท่ากับ 27,177,287 บาท คิดเป็น 16 % ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนลงทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 3,549 บาท และมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 2.63% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี นอกจากนี้หากพิจารณาอัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลงทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2543 จะพบว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลงทุนลดลงอย่างต่อเนื่องโดยในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 พบว่ามีอัตราการลดลงมากที่สุดถึง 5.78% ของปีที่ผ่านมาหรือลดลงจากเดิม 206 บาท แต่ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 พบว่าต้นทุนลงทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาเพิ่มสูงสุดถึง 18.47% ของปีที่ผ่านมาหรือเพิ่มขึ้นจากเดิม 1,913 บาท ทั้งนี้การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาแต่ละปีขึ้นอยู่กับเพิ่มขึ้นหรือลดลงของต้นทุนในการจัดการศึกษาของค่าครุภัณฑ์ ค่าที่ดิน และค่าสิ่งก่อสร้างเป็นสำคัญ

3. ต้นทุนเงินเดือนในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนเงินเดือนในการจัดการศึกษาเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 103,919,004 บาท คิดเป็น 61% ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนเงินเดือนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 13,417 บาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 4.21% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าต้นทุนเงินเดือนใน

ช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเงินเดือนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาสูงที่สุดถึง 6.27% ของปีที่ผ่านมาหรือเพิ่มสูงขึ้น 804 บาทจากปีที่ผ่านมา ทั้งนี้การเพิ่มสูงขึ้นของต้นทุนเงินเดือนในการจัดการศึกษาในแต่ละปีมีสาเหตุสำคัญเกี่ยวข้องกับจำนวนผู้เข้าศึกษาที่เพิ่มสูงมากขึ้นในแต่ละปีซึ่งส่งผลให้อัตรการจ้างบุคลากรผู้สอนเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ

4. ต้นทุนค่าตอบแทนในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนค่าตอบแทนเฉลี่ยต่อปีในการจัดการศึกษาเท่ากับ 9,463,831 บาท คิดเป็น 5% ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนค่าตอบแทนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 1,059 บาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 83.02% ของปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ต้นทุนค่าตอบแทนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนค่าตอบแทนในการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้นและลดลงสลับกันในแต่ละปี โดยต้นทุนค่าตอบแทนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2541 มีอัตราการลดลงมากที่สุดถึง 23.33% ของปีที่ผ่านมาหรือ ลดลงจากเดิม 101 บาท ในขณะที่ในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 มีต้นทุนค่าตอบแทนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้นสูงสุดถึง 302.41% ของปีที่ผ่านมาหรือเพิ่มขึ้นจากเดิม 1,004 บาท ทั้งนี้อัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนค่าตอบแทนในการจัดการศึกษาแต่ละปีจะขึ้นอยู่กับจำนวนโครงการศาสนศึกษาหรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดจ้างบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถาบันเป็นสำคัญ

5. ต้นทุนค่าใช้จ่ายวัสดุในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนค่าใช้จ่ายวัสดุในการจัดการศึกษาเฉลี่ยต่อปีในการจัดการศึกษาเท่ากับ 11,174,334 บาท คิดเป็น 6% ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนค่าใช้จ่ายวัสดุเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 1,356 บาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 23.40% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2541 ต้นทุนค่าใช้จ่ายวัสดุเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาลดลงเท่ากับ 12.24% ของปีที่ผ่านมา หรือ ลดลงจากเดิม 113 บาท แต่ในช่วงปี พ.ศ. 2541-2544 พบว่า ต้นทุนค่าใช้จ่ายวัสดุเฉลี่ยต่อคนต่อปีมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นสูงสุดในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 ซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้นเท่ากับ 96.54% ของปีที่ผ่านมา หรือ เพิ่มขึ้นจากเดิม 782 บาท ทั้งนี้การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของต้นทุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับจำนวนผู้เข้าศึกษาในแต่ละปีเป็นสำคัญเนื่องจากจำนวนผู้เข้าศึกษาที่เพิ่มมากขึ้นย่อมส่งผลต่อความจำเป็นของสถาบันต่อการเพิ่มค่าใช้จ่ายด้านวัสดุที่ใช้สอยต่าง ๆ เพื่อให้เพียงพอต่อจำนวนผู้เข้าศึกษาในแต่ละปี

6. ต้นทุนค่าสาธารณูปโภคในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนค่าสาธารณูปโภคเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 2,768,614 บาท คิดเป็น 2% ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนค่าสาธารณูปโภคเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 363 บาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 9.52% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 ต้นทุนค่าสาธารณูปโภคเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีการเพิ่มขึ้นและลดลงสลับกันในแต่ละปี โดยต้นทุนค่าสาธารณูปโภคเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2541 มีอัตราการเพิ่มขึ้นสูงสุดถึง 50.00% ของปีที่ผ่านมาหรือเพิ่มสูงขึ้นจากเดิม 142 บาท ในขณะที่ต้นทุนค่าสาธารณูปโภคเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในปี พ.ศ. 2543-2544 มีอัตราการลดลงมากที่สุดถึง 34.32% ของปีที่ผ่านมาหรือลดลงจากเดิม 162 บาท ทั้งนี้ ต้นทุนค่าสาธารณูปโภคในการจัดการศึกษาจัดเป็นต้นทุนสำคัญขั้นพื้นฐานต่อการเตรียมความพร้อมในการลงทุนของสถาบันเพื่อจัดการศึกษาแก่ผู้เข้าศึกษาในแต่ละปี

7. ต้นทุนเงินอุดหนุนในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนเงินอุดหนุนเฉลี่ยต่อปีในการจัดการศึกษาเท่ากับ 17,025,968 บาท คิดเป็น 10% ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 1,976 บาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 248.70% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2542 ต้นทุนเงินอุดหนุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้น โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงสุดในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 เท่ากับ 821.17% ของปีที่ผ่านมาหรือเพิ่มสูงขึ้นจากเดิม 3,917 บาท ในขณะที่ต้นทุนเงินอุดหนุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลง ลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2542-2544 โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงมากที่สุดในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 เท่ากับ 38.94% ของปีที่ผ่านมาหรือลดลงจากเดิม 1,711 บาท ทั้งนี้ ต้นทุนเงินอุดหนุนในการจัดการศึกษาจัดเป็นต้นทุนหนึ่งในต้นทุนดำเนินการในการจัดการศึกษา และเกี่ยวข้องกับจำนวนเงินงบประมาณในแต่ละปีเป็นสำคัญ

8. ต้นทุนค่าครุภัณฑ์ในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนค่าครุภัณฑ์เฉลี่ยต่อปีในการจัดการศึกษาเท่ากับ 8,458,474 บาท คิดเป็น 5% ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนค่าครุภัณฑ์เฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 960 บาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น เท่ากับ 40.74% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ต้นทุนค่าครุภัณฑ์เฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละปี โดยในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 พบว่า ต้นทุนค่าครุภัณฑ์เฉลี่ยต่อคน

ต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นสูงสุดถึง 99.19% ของปีที่ผ่านมาหรือเพิ่มขึ้นจากเดิม 976 บาท ทั้งนี้ต้นทุนครุภัณฑ์ในการจัดการศึกษามีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับอุปกรณ์และเครื่องใช้สำนักงานเพื่อจัดการศึกษาให้เพียงพอกับจำนวนผู้เข้าศึกษาที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี

9. ต้นทุนค่าที่ดินในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนค่าที่ดินเฉลี่ยต่อปีในการจัดการศึกษาเท่ากับ 8,251,836 บาท คิดเป็น 5% ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนค่าที่ดินเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 1,126 บาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยลดลงเท่ากับ 7.35% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ต้นทุนค่าที่ดินเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 ยังลดลงอย่างต่อเนื่องและพบว่าต้นทุนค่าที่ดินเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงมากที่สุดถึง 9.08% ของปีที่ผ่านมาหรือลดลงจากเดิม 112 บาท ทั้งนี้การลดลงของต้นทุนค่าที่ดินในการจัดการศึกษามีสาเหตุสำคัญจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้เข้าศึกษาในแต่ละปีอย่างรวดเร็ว ประกอบกับจำนวนพื้นที่ในการจัดการศึกษาของสถาบันทั้งในส่วนกลางและวิทยาเขตที่มีการขยายพื้นที่ดินเพิ่มสูงขึ้นเล็กน้อยในแต่ละปีจึงส่งผลให้สัดส่วนระหว่างจำนวนผู้เข้าศึกษาและค่าที่ดินในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงอย่างต่อเนื่องในแต่ละปี

10. ต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างเฉลี่ยต่อปีในการจัดการศึกษาเท่ากับ 10,466,978 บาท คิดเป็น 6% ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 1,463 บาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงเท่ากับ 12.37% ของปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังพบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 ต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 พบว่า มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาลดลงมากที่สุดถึง 22.62% ของปีที่ผ่านมาหรือลดลงจากเดิม 294 บาท ทั้งนี้ ต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาจัดเป็นต้นทุนที่มีความเกี่ยวข้องกับต้นทุนค่าที่ดินโดยตรง เนื่องจากเมื่อมีการขยายอาคารหรือสิ่งก่อสร้างเพื่อใช้จัดการศึกษาก็จะส่งผลต่อการใช้พื้นที่ดินในการก่อสร้างเพิ่มขึ้นด้วย นอกจากนี้จำนวนผู้เข้าศึกษาที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปีก็ส่งผลโดยตรงต่อความพร้อมของการขยายพื้นที่ใช้สอยและอาคารต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและวิทยาเขตเพื่อรองรับจำนวนผู้เข้าศึกษาในแต่ละปีอย่างเพียงพอ

11. ต้นทุนรวมในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อปีในการจัดการศึกษาเท่ากับ 171,529,038 บาท คิดเป็น

100% ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษา ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 21,720 บาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 9.56% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี นอกจากนี้ยังพบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2540-2542 และ พ.ศ. 2543-2544 มี ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาเพิ่มสูงขึ้นและมีอัตราเพิ่มสูงสุดในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 เท่ากับ 33.60% ของปีที่ผ่านมาหรือเพิ่มขึ้นจากเดิม 6,196 บาท ในขณะที่มีอัตราการ ลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 เท่ากับ 5.82% ของปีที่ผ่านมาหรือลดลงจากเดิม 1,435 บาท ทั้งนี้ต้นทุนรวมในการจัดการศึกษาจัดเป็นต้นทุนรวมระหว่างต้นทุนดำเนินการในการจัดการศึกษา และต้นทุนลงทุนในการจัดการศึกษา ดังนั้นการเพิ่มสูงขึ้นหรือลดลงของต้นทุนรวมในการจัดการ ศึกษาจึงขึ้นอยู่กับ การเพิ่มสูงขึ้นหรือลดลงของต้นทุนดำเนินการในการจัดการศึกษาและต้นทุนลงทุน ในการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ แต่เนื่องจากในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 พบว่า ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อ คนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงจากเดิมจึงสามารถอธิบายสาเหตุได้ว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงที่ลดลงของต้นทุนรวมในการจัดการศึกษาเป็นผลมาจากการลดลงของ ต้นทุนลงทุนในการจัดการศึกษาและต้นทุนดำเนินการในการจัดการศึกษาในช่วงปีดังกล่าวซึ่งมี อัตราการลดลงเท่ากับ 1.49% และ 6.51% ของปีที่ผ่านมาตามลำดับ

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 14 ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2544

มมร.	ปี พ.ศ.																	
	2540		2541		2542		2543		2544		เฉลี่ยต่อปี							
	มีจำนวนผู้ศึกษา 1,711 คน		มีจำนวนผู้ศึกษา 2,068 คน		มีจำนวนผู้ศึกษา 2,421 คน		มีจำนวนผู้ศึกษา 2,825 คน		มีจำนวนผู้ศึกษา 3,953 คน		มีจำนวนผู้ศึกษา 2,596 คน							
	ต้นทุนต่อปี (บาท)	%	ต้นทุนเฉลี่ยต่อคน ต่อปี (บาท)	%	ต้นทุนต่อปี (บาท)	%	ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อ ปี (บาท)	%	ต้นทุนต่อปี (บาท)	%	ต้นทุนเฉลี่ยต่อคน ต่อปี (บาท)	%	ต้นทุนต่อปี (บาท)	%	ต้นทุนเฉลี่ยต่อคน ต่อปี (บาท)	%		
ต้นทุนดำเนินการ	39,148,696	48	22,883	48	47,633,708	23,035	56,364,035	45	23,283	112,053,150	57	39,666	136,602,046	58	34,558	78,360,327	53	28,687
เงินเดือน	32,594,640	40	19,051	41	41,227,648	19,936	49,550,607	40	20,467	58,788,250	30	20,810	83,337,146	35	21,082	53,099,658	36	20,270
ค่าตอบแทน	1,410,336	2	825	2	1,408,200	681	1,408,200	1	582	12,901,600	7	4,567	12,901,600	6	3,264	6,005,988	4	1,984
ค่าใช้สอยวัสดุ	4,158,920	5	2,431	3	3,004,000	1,453	3,004,000	2	1,241	12,723,500	6	4,504	12,723,500	5	3,219	7,122,784	5	2,570
ค่าสาธารณูปโภค	574,800	0.5	336	1	940,500	455	940,500	1	389	1,698,800	1	602	1,698,800	1	430	1,170,680	1	443
เงินอุดหนุน	410,000	0.5	240	1	1,053,360	510	1,460,728	1	604	25,941,000	13	9,183	25,941,000	11	6,563	10,961,217	7	3,420
ต้นทุนลงทุน	42,519,762	52	24,852	52	52,523,378	25,400	68,974,288	55	28,491	83,162,984	43	29,439	98,601,757	42	24,945	69,156,434	47	26,627
ค่าครุภัณฑ์	4,710,325	5.5	2,753	9	8,282,728	4,006	20,517,501	16	8,475	26,182,100	13	9,268	37,549,547	16	9,499	19,448,440	13	6,801
ค่าที่ดิน	34,133,010	42	19,950	40	39,964,500	19,326	43,925,700	35	18,144	51,715,650	27	18,307	55,264,200	24	13,981	45,000,612	31	17,942
ค่าสิ่งก่อสร้าง	3,676,427	4.5	2,149	3	4,276,150	2,068	4,531,087	4	1,872	5,265,234	3	1,864	5,788,010	2	1,465	4,707,382	3	1,884
รวม	81,668,458	100	47,735	100	100,157,086	48,435	125,338,323	100	51,774	195,216,134	100	69,105	235,203,803	100	59,503	147,516,761	100	55,314

ที่มา : เอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2540-2544, ฝ่ายกองแผนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2545.

ตารางที่ 15 ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีเมื่อจำแนกตามรายละเอียดของต้นทุนในแต่ละประเภทที่ใช้ สำหรับจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2544

มหาวิทยาลัย	ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในปี พ.ศ. 2540-2544 (บาท)						อัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนในแต่ละปี (%)				อัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย (%)
	ปีที่	1	2	3	4	5	พ.ศ. 25.. – พ.ศ. 25..				
	พ.ศ.	2540	2541	2542	2543	2544	40-41	41-42	42-43	43-44	พ.ศ. 2540-2544
มมร.											
ต้นทุนดำเนินการ		22,883	23,035	23,283	39,666	34,558	+0.66	+1.08	+70.36	-12.88	+14.27
ต้นทุนลงทุน		24,852	25,400	28,491	29,439	24,945	+2.21	+12.17	+3.33	-15.27	+0.61
เงินเดือน		19,051	19,936	20,467	20,810	21,082	+4.65	+2.66	+1.68	+1.31	+2.58
ค่าตอบแทน		825	681	582	4,567	3,264	-17.45	-14.54	+684.71	-28.53	+156.05
ค่าใช้สอยวัสดุ		2,431	1,453	1,241	4,504	3,219	-40.23	-14.59	+262.93	-28.53	+44.90
ค่าสาธารณูปโภค		336	455	389	602	430	+35.42	-14.51	+54.75	-28.57	+11.77
เงินอุดหนุน		240	510	604	9,183	6,563	+112.50	+18.43	+1,420.36	-28.53	+380.69
ค่าครุภัณฑ์		2,753	4,006	8,475	9,268	9,499	+45.51	+111.56	+9.36	+2.49	+42.23
ค่าที่ดิน		19,950	19,326	18,144	18,307	13,981	-3.13	-6.12	+0.90	-23.63	-8.00
ค่าสิ่งก่อสร้าง		2,149	2,068	1,872	1,864	1,465	-3.77	-9.48	-0.43	-21.41	-8.77
รวม		47,735	48,435	51,774	69,105	59,503	+1.47	+6.89	+33.47	-13.89	+6.99

จากตารางที่ 14-15 จะเห็นได้ว่า ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษา ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 มีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

1. ต้นทุนดำเนินการในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนดำเนินการเฉลี่ยต่อปีในการจัดการศึกษาเท่ากับ 78,360,327 บาท คิดเป็น 53 % ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนดำเนินการเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 28,687 บาท และมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 14.27% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี นอกจากนี้หากพิจารณาต้นทุนแต่ละประเภทในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2543 จะพบว่าต้นทุนดำเนินการเฉลี่ยต่อคนต่อปีมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงปีพ.ศ. 2542-2543จะสังเกตได้ว่าต้นทุนดำเนินการเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นสูงสุดถึง 70.36% ของปีที่ผ่านมาหรือเพิ่มขึ้นจากเดิม 16,383 บาท แต่ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 พบว่า ต้นทุนดำเนินการเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาลดลง 12.88% ของปีที่ผ่านมาหรือลดลง 5,108 บาท ทั้งนี้การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของต้นทุนดำเนินการในการจัดการศึกษาจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับต้นทุนในการจัดการศึกษา ในหมวดเงินเดือน ค่าตอบแทน ค่าใช้สอยวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค และเงินอุดหนุนในแต่ละปีเป็นสำคัญ

2. ต้นทุนลงทุนในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนลงทุนเฉลี่ยต่อปีในการจัดการศึกษาเท่ากับ 69,156,434 บาท คิดเป็น 47% ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนลงทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 26,627 บาท และมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 0.61% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี นอกจากนี้หากพิจารณาอัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลงทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2543 จะพบว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลงทุนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 พบว่ามีอัตราการเพิ่มขึ้นสูงสุดถึง 12.17% ของปีที่ผ่านมาหรือเพิ่มขึ้นจากเดิม 3,091 บาท แต่ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 พบว่า ต้นทุนลงทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาลดลงถึง 15.27% ของปีที่ผ่านมาหรือลดลงจากเดิม 4,494 บาท ทั้งนี้การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษา แต่ละปีขึ้นอยู่กับ การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของต้นทุนในการจัดการศึกษาของค่าครุภัณฑ์ ค่าที่ดิน และค่าสิ่งก่อสร้างเป็นสำคัญ

3. ต้นทุนเงินเดือนในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนเงินเดือนในการจัดการศึกษาเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 53,099,658 บาท คิดเป็น 36% ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนเงินเดือนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการ

ศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 20,270 บาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 2.58% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าต้นทุนเงินเดือนในช่วงปี พ.ศ. 2540-2541 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเงินเดือนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาสูงที่สุดถึง 4.65% ของปีที่ผ่านมาหรือเพิ่มสูงขึ้น 885 บาทจากปีที่ผ่านมา ทั้งนี้การเพิ่มสูงขึ้นของต้นทุนเงินเดือนในการจัดการศึกษาในแต่ละปีมีสาเหตุสำคัญเกี่ยวข้องกับจำนวนผู้เข้าศึกษาที่เพิ่มสูงมากขึ้นในแต่ละปีซึ่งส่งผลให้อัตราการจ้างบุคลากรผู้สอนเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ

4. ต้นทุนค่าตอบแทนในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนค่าตอบแทนเฉลี่ยต่อปีในการจัดการศึกษาเท่ากับ 6,005,988 บาท คิดเป็น 4% ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนค่าตอบแทนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 1,984 บาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 156.05% ของปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ต้นทุนค่าตอบแทนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2542 และ พ.ศ. 2543-2544 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนค่าตอบแทนในการจัดการศึกษาลดลง โดยต้นทุนค่าตอบแทนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 มีอัตราการลดลงมากที่สุดถึง 28.53% ของปีที่ผ่านมาหรือลดลงจากเดิม 1,303 บาท ในขณะที่ในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 ต้นทุนค่าตอบแทนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้นสูงสุดถึง 684.71% ของปีที่ผ่านมาหรือเพิ่มขึ้นจากเดิม 3,985 บาท ทั้งนี้อัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนค่าตอบแทนในการจัดการศึกษาแต่ละปีจะขึ้นอยู่กับจำนวนโครงการศาสนศึกษาหรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดจ้างบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถาบันเป็นสำคัญ

5. ต้นทุนค่าใช้สอยวัสดุในการจัดการศึกษาผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนค่าใช้สอยวัสดุในการจัดการศึกษาเฉลี่ยต่อปีในการจัดการศึกษาเท่ากับ 7,122,784 บาท คิดเป็น 5% ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนค่าใช้สอยวัสดุเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 2,570 บาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 44.90% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2542 และ พ.ศ. 2543-2544 ต้นทุนค่าใช้สอยวัสดุเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาลดลง โดยในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงมากที่สุดถึง 28.53% ของปีที่ผ่านมาหรือลดลงจากเดิม 1,285 บาท แต่ในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 พบว่า ต้นทุนค่าใช้สอยวัสดุเฉลี่ยต่อคนต่อปีมีอัตราการเพิ่มขึ้นเท่ากับ 262.93% ของปีที่ผ่านมาหรือเพิ่มขึ้นจากเดิม 3,263 บาท ทั้งนี้การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของต้นทุนค่าใช้สอยในการจัดการศึกษาจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับจำนวนผู้เข้าศึกษาในแต่ละปีเป็นสำคัญ เนื่องจากจำนวนผู้เข้าศึกษาที่

เพิ่มมากขึ้นย่อมส่งผลต่อความจำเป็นของสถาบันต่อการเพิ่มค่าใช้จ่ายด้านวัสดุใช้สอยต่าง ๆ เพื่อให้เพียงพอต่อจำนวนผู้เข้าศึกษาในแต่ละปี

6. ต้นทุนค่าสาธารณูปโภคในการจัดการศึกษาผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนค่าสาธารณูปโภคเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 1,170,680 บาท คิดเป็น 1% ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนค่าสาธารณูปโภคเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 443 บาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 11.77% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 ต้นทุนค่าสาธารณูปโภคเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีการเพิ่มขึ้นและลดลงสลับกันในแต่ละปี โดยต้นทุนค่าสาธารณูปโภคเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 มีอัตราการเพิ่มขึ้นสูงสุดถึง 54.75% ของปีที่ผ่านมาหรือเพิ่มสูงขึ้นจากเดิม 213 บาท ในขณะที่ต้นทุนค่าสาธารณูปโภคเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในปี พ.ศ. 2543-2544 มีอัตราการลดลงมากที่สุดถึง 28.57% ของปีที่ผ่านมาหรือลดลงจากเดิม 172 บาท ทั้งนี้ต้นทุนค่าสาธารณูปโภคในการจัดการศึกษาจัดเป็นต้นทุนสำคัญขั้นพื้นฐานต่อการเตรียมความพร้อมในการลงทุนของสถาบันเพื่อจัดการศึกษาแก่ผู้เข้าศึกษาในแต่ละปี

7. ต้นทุนเงินอุดหนุนในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนเงินอุดหนุนเฉลี่ยต่อปีในการจัดการศึกษาเท่ากับ 10,961,217 บาท คิดเป็น 7% ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 3,420 บาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 380.69% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2543 ต้นทุนเงินอุดหนุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้น โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงสุดในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 เท่ากับ 1,420.36% ของปีที่ผ่านมาหรือเพิ่มสูงขึ้นจากเดิม 8,579 บาท ในขณะที่ต้นทุนเงินอุดหนุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงเท่ากับ 28.53% ของปีที่ผ่านมาหรือลดลงจากเดิม 2,620 บาท ทั้งนี้ต้นทุนเงินอุดหนุนในการจัดการศึกษาจัดเป็นต้นทุนหนึ่งในต้นทุนดำเนินการในการจัดการศึกษาและเกี่ยวข้องกับจำนวนเงินงบประมาณในแต่ละปีเป็นสำคัญ

8. ต้นทุนค่าครุภัณฑ์ในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนค่าครุภัณฑ์เฉลี่ยต่อปีในการจัดการศึกษาเท่ากับ 19,448,440 บาท คิดเป็น 13% ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนค่าครุภัณฑ์เฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 6,801 บาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 42.23% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ต้นทุนค่า

ครุภัณฑ์เฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละปี โดยในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 พบว่า ต้นทุนค่าครุภัณฑ์เฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นสูงสุดถึง 111.56% ของปีที่ผ่านมาหรือเพิ่มขึ้นจากเดิม 4,469 บาท ทั้งนี้ต้นทุนครุภัณฑ์ในการจัดการศึกษามีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับอุปกรณ์และเครื่องใช้สำนักงานเพื่อจัดการศึกษาให้เพียงพอกับจำนวนผู้เข้าศึกษาที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี

9. ต้นทุนค่าที่ดินในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนค่าที่ดินเฉลี่ยต่อปีในการจัดการศึกษาเท่ากับ 45,000,612 บาท คิดเป็น 31% ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนค่าที่ดินเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 17,942 บาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยลดลงเท่ากับ 8.00% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ต้นทุนค่าที่ดินเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2543 และ พ.ศ. 2543-2544 ลดลงอย่างต่อเนื่องและพบว่า ต้นทุนค่าที่ดินเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงมากที่สุดถึง 23.63% ของปีที่ผ่านมาหรือลดลงจากเดิม 4,326 บาท ในขณะที่ พ.ศ. 2542-2543 ต้นทุนค่าที่ดินเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.90% หรือเพิ่มขึ้นจากเดิม 163 บาท ทั้งนี้การลดลงหรือเพิ่มขึ้นของต้นทุนค่าที่ดินในการจัดการศึกษามีสาเหตุสำคัญจากสัดส่วนระหว่างจำนวนผู้เข้าศึกษาและค่าที่ดินในการจัดการศึกษาจากการขยายพื้นที่ดินในแต่ละปีเป็นสำคัญ

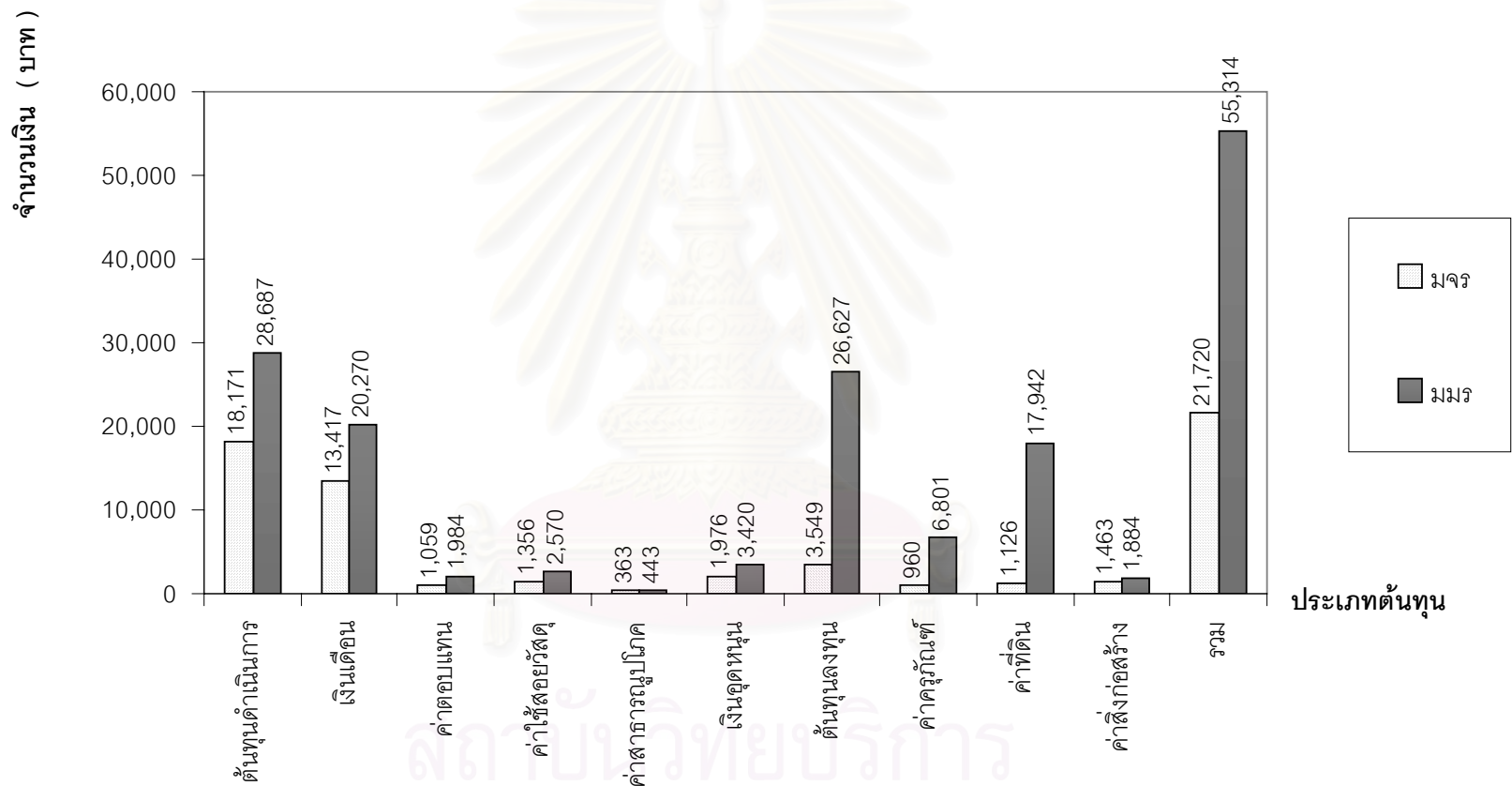
10. ต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างเฉลี่ยต่อปีในการจัดการศึกษาเท่ากับ 4,707,382 บาท คิดเป็น 3% ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมด โดยมีต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 1,884 บาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงเท่ากับ 8.77% ของปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังพบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 ต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 พบว่า มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาลดลงมากที่สุดถึง 21.41% ของปีที่ผ่านมาหรือลดลงจากเดิม 399 บาท ทั้งนี้ต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาจัดเป็นต้นทุนที่มีความเกี่ยวข้องกับต้นทุนค่าที่ดินโดยตรงเนื่องจากเมื่อมีการขยายอาคารหรือสิ่งก่อสร้างเพื่อใช้จัดการศึกษาก็จะส่งผลต่อการใช้พื้นที่ดินในการก่อสร้างเพิ่มขึ้นด้วย นอกจากนี้จำนวนผู้เข้าศึกษาที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปีก็ส่งผลโดยตรงต่อความพร้อมของการขยายพื้นที่ใช้สอยและอาคารต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและวิทยาเขตเพื่อรองรับจำนวนผู้เข้าศึกษาในแต่ละปี

11. ต้นทุนรวมในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อปีในการจัดการศึกษาเท่ากับ 147,516,761 บาท คิดเป็น 100% ของต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งหมดโดยมีต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 เท่ากับ 55,314 บาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 6.99% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี นอกจากนี้ยังพบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2540-2543 ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นและลดต่ำลงในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 โดยพบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นสูงสุดถึง 33.47% ของปีที่ผ่านมาหรือเพิ่มขึ้นจากเดิม 17,331 บาท ในขณะที่ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงมากที่สุดถึง 13.89% ของปีที่ผ่านมาหรือลดลงจากเดิม 9,602 บาท ทั้งนี้ต้นทุนรวมในการจัดการศึกษาจัดเป็นต้นทุนรวมระหว่างต้นทุนดำเนินการในการจัดการศึกษาและต้นทุนลงทุนในการจัดการศึกษา ดังนั้นการเพิ่มสูงขึ้นหรือลดลงของต้นทุนรวมในการจัดการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของต้นทุนดำเนินการในการจัดการศึกษาและต้นทุนลงทุนในการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ

เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปราบกฏผลการเปรียบเทียบดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิแท่งแสดงการเปรียบเทียบต้นทุนต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี
ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง

จากแผนภาพที่ 8 แสดงให้เห็นถึงแผนภูมิแท่งแสดงการเปรียบเทียบต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยทั้งสองแห่งในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 พบว่า

1. ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีทุกประเภทของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนในการจัดการศึกษาสูงกว่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีต้นทุนค่าสาธารณูปโภคแตกต่างกันน้อยที่สุดเท่ากับ 80 บาท ในขณะที่ต้นทุนรวมมีความแตกต่างกันมากที่สุดเท่ากับ 33,594 บาท

2. ต้นทุนดำเนินการเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งพบว่ามีค่าแตกต่างกันเท่ากับ 10,516 บาท โดยแบ่งออกเป็นต้นทุนประเภทต่าง ๆ ได้แก่

- เงินเดือน แตกต่างกันเท่ากับ 6,853 บาท
- ค่าตอบแทน แตกต่างกันเท่ากับ 925 บาท
- ค่าใช้สอยวัสดุ แตกต่างกันเท่ากับ 1,214 บาท
- ค่าสาธารณูปโภค แตกต่างกันเท่ากับ 80 บาท
- เงินอุดหนุน แตกต่างกันเท่ากับ 1,444 บาท

3. ต้นทุนลงทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งพบว่ามีค่าแตกต่างกันเท่ากับ 23,078 บาท โดยแบ่งออกเป็นต้นทุนประเภทต่าง ๆ ได้แก่

- ค่าครุภัณฑ์ แตกต่างกันเท่ากับ 5,841 บาท
- ค่าที่ดิน แตกต่างกันเท่ากับ 16,816 บาท
- ค่าสิ่งก่อสร้าง แตกต่างกันเท่ากับ 421 บาท

4. เนื่องจากต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ ต้นทุนประเภทต่าง ๆ ที่สถาบันใช้จ่ายเพื่อจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2544 และจำนวนผู้เข้าศึกษาระดับปริญญาตรีโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2544 ดังนั้นจากผลการเปรียบเทียบจะพบว่าสาเหตุสำคัญที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีสูงกว่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเนื่องจากความแตกต่างระหว่างต้นทุนที่ดินที่ส่งผลให้ต้นทุนลงทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนสูงกว่าของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอย่างชัดเจน ประกอบกับจำนวนผู้เข้าศึกษาระดับปริญญาตรีโดยเฉลี่ยของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่มีจำนวนเท่ากับ 2,596 คน ในขณะที่จำนวนผู้เข้าศึกษาระดับปริญญาตรีโดยเฉลี่ยของ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยสูงถึง 7,608 คน จึงส่งผลให้ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนสถาบันต่อหัวต่ำกว่าของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

4.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

จากผลการคำนวณแนวโน้มของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยพบว่า มีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16 แนวโน้มต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2545-2549

มหาวิทยาลัย	ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในปี พ.ศ. 2545-2549 (บาท)					อัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนในแต่ละปี (%)				อัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย (%)	
	ปีที่	1	2	3	4	5	พ.ศ. 25.. – พ.ศ. 25..				
	พ.ศ.	2545	2546	2547	2548	2549	45-46	46-47	47-48	48-49	พ.ศ. 2545 –2549
มจร.											
ต้นทุนดำเนินการ		23,136	24,791	26,446	28,102	29,757	+7.15	+6.68	+6.26	+5.89	+6.50
ต้นทุนลงทุน		4,002	4,084	4,167	4,249	4,332	+2.05	+2.03	+1.97	+1.95	+2.00
เงินเดือน		15,065	15,614	16,164	16,713	17,263	+3.64	+3.52	+3.39	+3.29	+3.46
ค่าตอบแทน		2,214	2,599	2,984	3,369	3,754	+17.39	+14.81	+12.90	+11.43	+14.13
ค่าใช้สอยวัสดุ		1,970	2,175	2,380	2,585	2,789	+10.41	+9.43	+8.61	+10.10	+9.64
ค่าสาธารณูปโภค		382	389	395	402	408	+1.83	+1.54	+1.77	+1.49	+1.66
เงินอุดหนุน		3,505	4,014	4,524	5,033	5,543	+14.52	+12.71	+11.25	+10.13	+12.15
ค่าครุภัณฑ์		2,002	2,349	2,696	3,044	3,391	+17.33	+14.77	+12.91	+11.40	+14.10
ค่าที่ดิน		925	873	803	732	662	-5.60	-8.02	-8.84	-9.56	-8.01
ค่าสิ่งก่อสร้าง		827	647	468	288	109	-21.77	-0.28	-38.46	-62.15	-30.67
รวม		26,369	28,107	29,844	31,582	33,320	+7.00	+6.18	+5.82	+5.50	+6.13

จากตารางที่ 16 จะเห็นได้ว่า ผลการคำนวณแนวโน้มของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 พบว่า

1. ต้นทุนดำเนินการในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุน พบว่า ต้นทุนดำเนินการเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 6.50% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปีหรือมีต้นทุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปีเท่ากับ 1,655 บาท

2. ต้นทุนลงทุนในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุน พบว่า ต้นทุนลงทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 2.00% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปีหรือมีต้นทุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปีเท่ากับ 82 บาท

3. ต้นทุนเงินเดือนในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุน พบว่า ต้นทุนเงินเดือนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 3.46% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปีหรือมีต้นทุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปีเท่ากับ 550 บาท

4. ต้นทุนค่าตอบแทนในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุน พบว่า ต้นทุนค่าตอบแทนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 14.13% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปีหรือมีต้นทุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปีเท่ากับ 385 บาท

5. ต้นทุนค่าใช้สอยวัสดุในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุน พบว่า ต้นทุนค่าใช้สอยวัสดุเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 9.64% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปีหรือมีต้นทุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปีเท่ากับ 205 บาท

6. ต้นทุนค่าสาธารณูปโภคในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้ม ต้นทุน พบว่า ต้นทุนค่าสาธารณูปโภคเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 1.66% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปีหรือมีต้นทุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปีเท่ากับ 6 บาท

7. ต้นทุนเงินอุดหนุนในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุน พบว่า ต้นทุนเงินอุดหนุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 12.15% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี หรือมีต้นทุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปีเท่ากับ 510 บาท

8. ต้นทุนค่าครุภัณฑ์ในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุน พบว่า ต้นทุนค่าครุภัณฑ์เฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 14.10% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี หรือมีต้นทุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปีเท่ากับ 348 บาท

9. ต้นทุนค่าที่ดินในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุน พบว่า ต้นทุนค่าที่ดินเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการลดลงโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 8.01% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี หรือมีต้นทุนลดลงในแต่ละปีเท่ากับ 70 บาท

10. ต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุน พบว่า ต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการลดลงโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 30.67% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี หรือมีต้นทุนลดลงในแต่ละปีเท่ากับ 180 บาท

11. ต้นทุนรวมในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุน พบว่า ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มสูงโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 6.13% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี หรือมีต้นทุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปีเท่ากับ 1,738 บาท

ตารางที่ 17 แนวโน้มต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2545-2549

มหาวิทยาลัย	ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในปี พ.ศ. 2545-2549 (บาท)					อัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนในแต่ละปี (%)				อัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย (%)	
	ปีที่	1	2	3	4	5	พ.ศ. 25.. – พ.ศ. 25..				
	พ.ศ.	2545	2546	2547	2548	2549	45-46	46-47	47-48	48-49	พ.ศ. 2545 –2549
มจร.											
ต้นทุนดำเนินการ		37,477	40,396	43,314	46,233	49,152	+7.79	+7.22	+6.74	+6.31	+7.02
ต้นทุนลงทุน		24,968	24,992	25,015	25,038	25,061	+0.10	+0.09	+0.09	+0.09	+0.09
เงินเดือน		21,590	22,098	22,605	23,113	23,621	+2.35	+2.29	+2.25	+2.20	+2.27
ค่าตอบแทน		3,874	4,484	5,093	5,703	6,313	+15.75	+13.58	+11.98	+10.70	+13.00
ค่าใช้สอยวัสดุ		3,416	3,613	3,810	4,007	4,204	+5.76	+5.45	+5.17	+4.92	+5.33
ค่าสาธารณูปโภค		454	477	501	524	548	+5.07	+5.03	+4.60	+4.58	+4.82
เงินอุดหนุน		8,144	9,725	11,305	12,886	14,467	+19.41	+1.25	+13.98	+12.27	+15.48
ค่าครุภัณฑ์		11,186	12,872	14,559	16,245	17,932	+15.07	+13.11	+11.58	+10.38	+12.54
ค่าที่ดิน		12,489	10,997	9,504	8,012	6,520	-11.95	-13.58	-15.70	-18.62	-14.80
ค่าสิ่งก่อสร้าง		1,294	1,123	952	781	610	-13.21	-15.23	-17.96	-21.89	-17.07
รวม		62,445	65,387	68,329	71,271	74,213	+4.71	+4.50	+4.31	+4.13	+4.41

จากตารางที่ 17 จะเห็นได้ว่า ผลการคำนวณแนวโน้มของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 พบว่า

1. ต้นทุนดำเนินการในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุน พบว่า ต้นทุนดำเนินการเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่าง ต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 7.02% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปีหรือ มี ต้นทุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปีเท่ากับ 2,919 บาท

2. ต้นทุนลงทุนในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุน พบว่า ต้นทุนลงทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 0.09% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี หรือมีต้นทุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปีเท่ากับ 23 บาท

3. ต้นทุนเงินเดือนในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุน พบว่า ต้นทุนเงินเดือนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 2.27% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี หรือมี ต้นทุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปีเท่ากับ 508 บาท

4. ต้นทุนค่าตอบแทนในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุน พบว่า ต้นทุนค่าตอบแทนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 13.00% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี หรือ มีต้นทุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปีเท่ากับ 610 บาท

5. ต้นทุนค่าใช้สอยวัสดุในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุนพบว่า ต้นทุนค่าใช้สอยวัสดุเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 5.33% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี หรือมีต้นทุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปีเท่ากับ 197 บาท

6. ต้นทุนค่าสาธารณูปโภคในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้ม ต้นทุนพบว่า ต้นทุนค่าสาธารณูปโภคเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 4.82% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี หรือมีต้นทุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปีเท่ากับ 24 บาท

7. ต้นทุนเงินอุดหนุนในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุน พบว่า ต้นทุนเงินอุดหนุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 15.48% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี หรือ มีต้นทุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปีเท่ากับ 1,581 บาท

8. ต้นทุนค่าครุภัณฑ์ในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุน พบว่า ต้นทุนค่าครุภัณฑ์เฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 12.54% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี หรือมีต้นทุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปีเท่ากับ 1,687 บาท

9. ต้นทุนค่าที่ดินในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุน พบว่า ต้นทุนค่าที่ดินเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการลดลงโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 14.80% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี หรือมีต้นทุนลดลงในแต่ละปีเท่ากับ 1,492 บาท

10. ต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุน พบว่า ต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการลดลงโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 17.07% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี หรือมีต้นทุนลดลงในแต่ละปีเท่ากับ 171 บาท

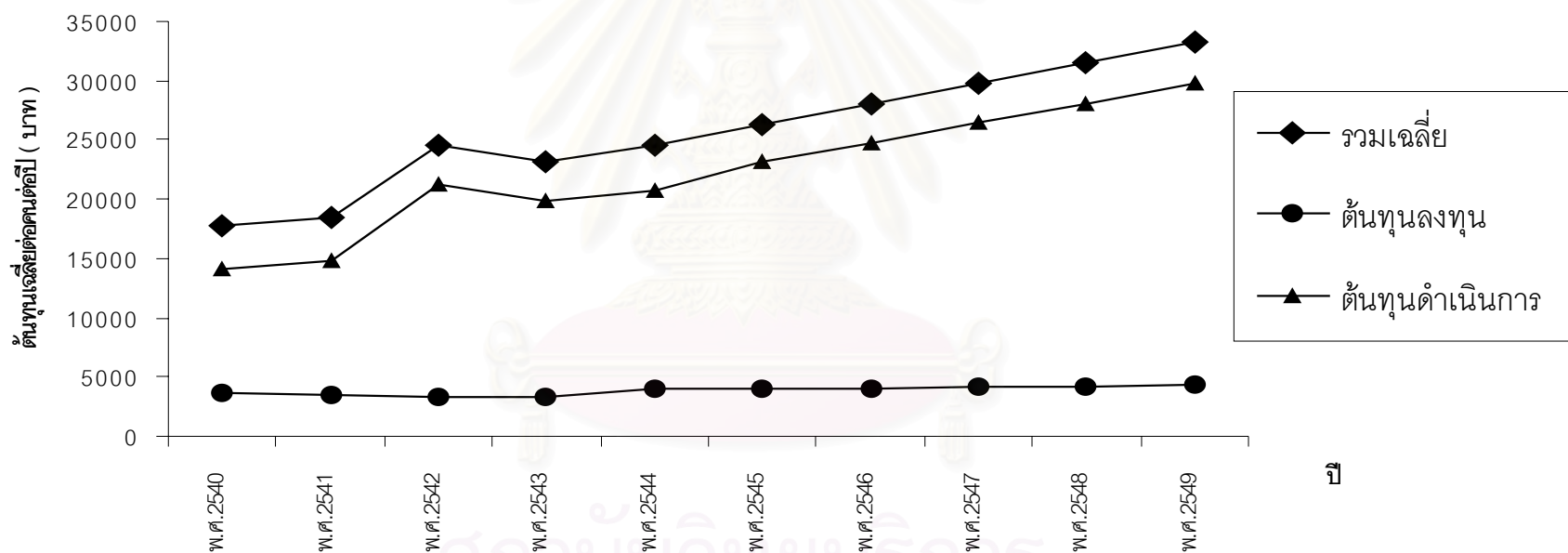
11. ต้นทุนรวมในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มต้นทุน พบว่า ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 4.41% ของปีที่ผ่านมาในแต่ละปี หรือมีต้นทุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปีเท่ากับ 2,942 บาท

ตารางที่ 18 คาดประมาณแนวโน้มของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีโดยวิธีสมการถดถอยเส้นตรง สำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2549

มหาวิทยาลัย	ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปี 2540-2544 (บาท)						คาดการณ์ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปี 2545-2549 (บาท)				
	ปีที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	พ.ศ.	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
มจร.											
ต้นทุนดำเนินการ		14,091	14,876	21,278	19,893	20,712	23,136	24,791	26,446	28,102	29,757
ต้นทุนลงทุน		3,589	3,564	3,358	3,308	3,919	4,002	4,084	4,167	4,249	4,332
เงินเดือน		12,307	12,831	13,635	13,804	14,505	15,065	15,614	16,164	16,713	17,263
ค่าตอบแทน		433	332	1,336	1,221	1,973	2,214	2,599	2,984	3,369	3,754
ค่าใช้สอยวัสดุ		923	810	1,592	1,713	1,742	1,970	2,175	2,380	2,585	2,789
ค่าสาธารณูปโภค		284	426	321	472	310	382	389	395	402	408
เงินอุดหนุน		144	477	4,394	2,683	2,182	3,505	4,014	4,524	5,033	5,543
ค่าครุภัณฑ์		571	619	666	984	1,960	2,002	2,349	2,696	3,044	3,391
ค่าที่ดิน		1,294	1,234	1,122	1,024	953	925	873	803	732	662
ค่าสิ่งก่อสร้าง		1,724	1,711	1,570	1,300	1,006	827	647	468	288	109
รวม		17,680	18,440	24,636	23,201	24,631	26,369	28,107	29,844	31,582	33,320

ภาพที่ 9.1 แนวโน้มต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีของ มจร. สำหรับจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

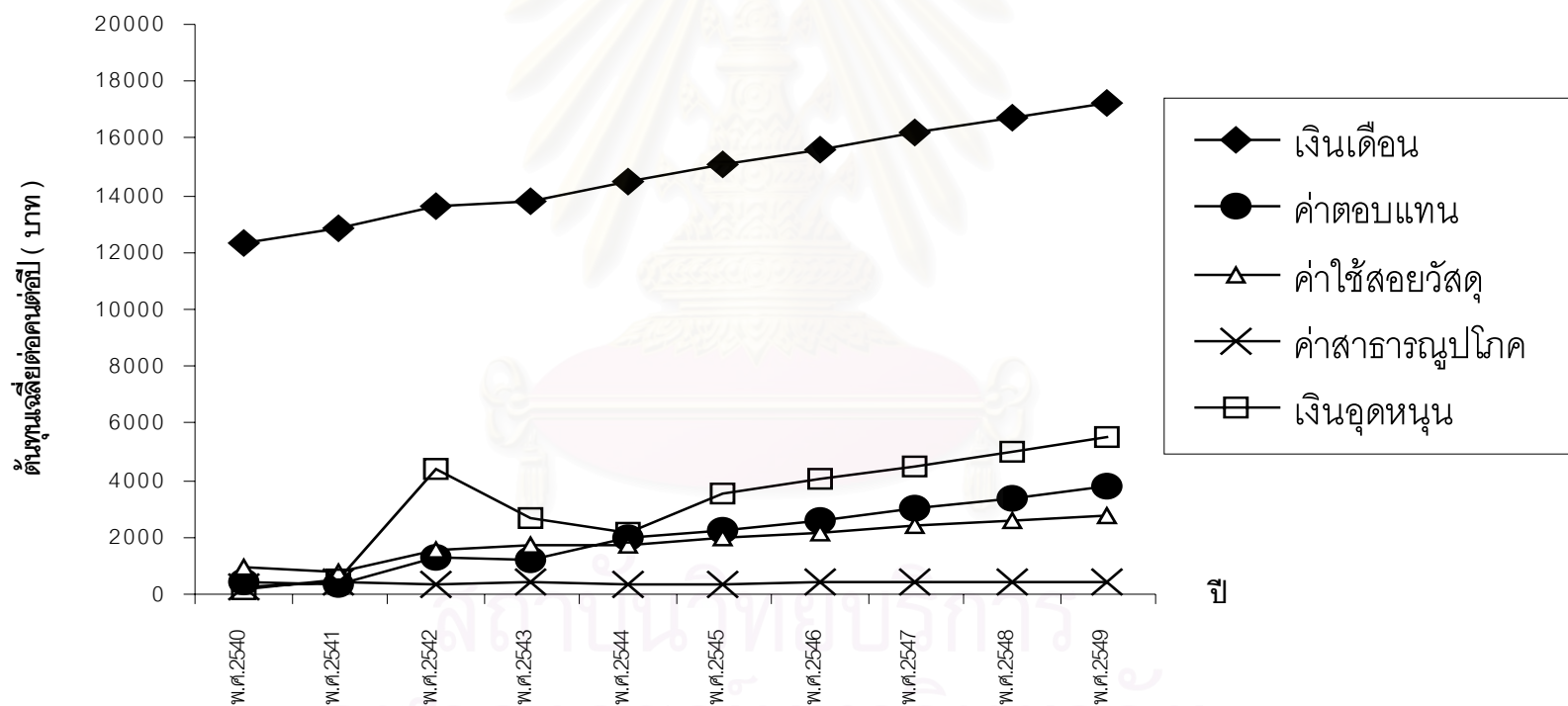
จำแนกตามประเภทต้นทุน : 2540 - 2549

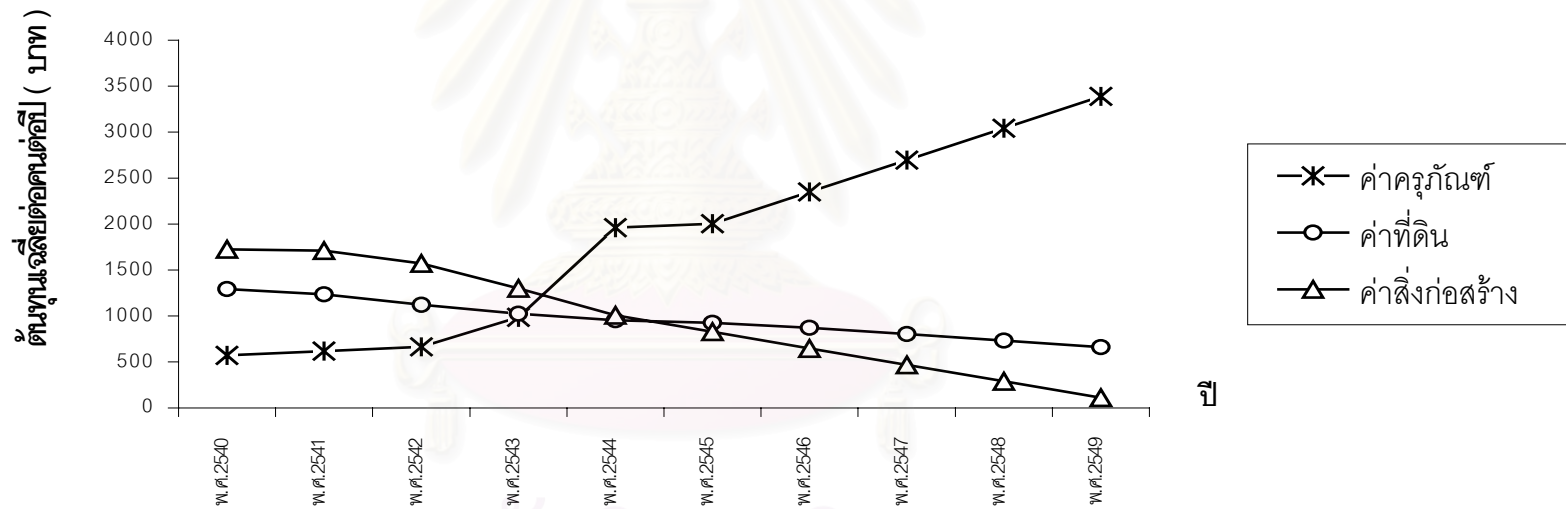
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 9.2 แนวโน้มต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีของ มจร. สำหรับจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

จำแนกตามหมวดรายจ่ายของต้นทุนดำเนินการ : 2540- 2549

ภาพที่ 9.3 แนวโน้มต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีของ มจร. สำหรับการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี
 จำแนกตามหมวดรายจ่ายของต้นทุนลงทุน : 2540 - 2549

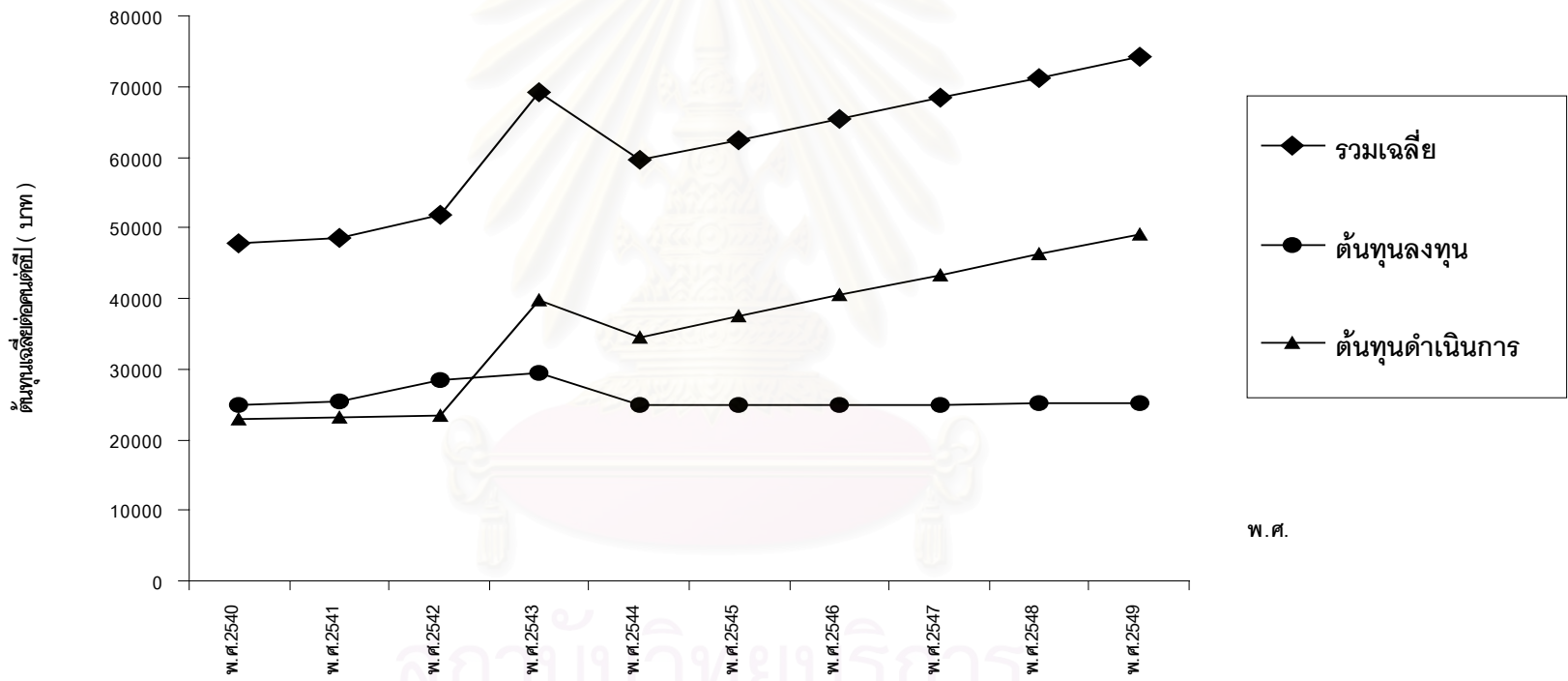

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 19 คาดประมาณแนวโน้มของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีโดยวิธีสมการถดถอยเส้นตรง สำหรับการศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540-2549

มหาวิทยาลัย	ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปี 2540-2544					คาดการณ์ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปี 2545-2549					
	ปีที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	พ.ศ.	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
มจร.											
ต้นทุนดำเนินการ		22,883	23,035	23,283	39,666	34,558	37,477	40,396	43,314	46,233	49,152
ต้นทุนลงทุน		24,852	25,400	28,491	29,439	24,945	24,968	24,992	25,015	25,038	25,061
เงินเดือน		19,051	19,936	20,467	20,810	21,082	21,590	22,098	22,605	23,113	23,621
ค่าตอบแทน		825	681	582	4,567	3,264	3,874	4,484	5,093	5,703	6,313
ค่าใช้สอยวัสดุ		2,431	1,453	1,241	4,504	3,219	3,416	3,613	3,810	4,007	4,204
ค่าสาธารณูปโภค		336	455	389	602	430	454	477	501	524	548
เงินอุดหนุน		240	510	604	9,183	6,563	8,144	9,725	11,305	12,886	14,467
ค่าครุภัณฑ์		2,753	4,006	8,475	9,268	9,499	11,186	12,872	14,559	16,245	17,932
ค่าที่ดิน		19,950	19,326	18,144	18,307	13,981	12,489	10,997	9,504	8,012	6,520
ค่าสิ่งก่อสร้าง		2,149	2,068	1,872	1,864	1,465	1,294	1,123	952	781	610
รวม		47,735	48,435	51,774	69,105	59,503	62,445	65,387	68,329	71,271	74,213

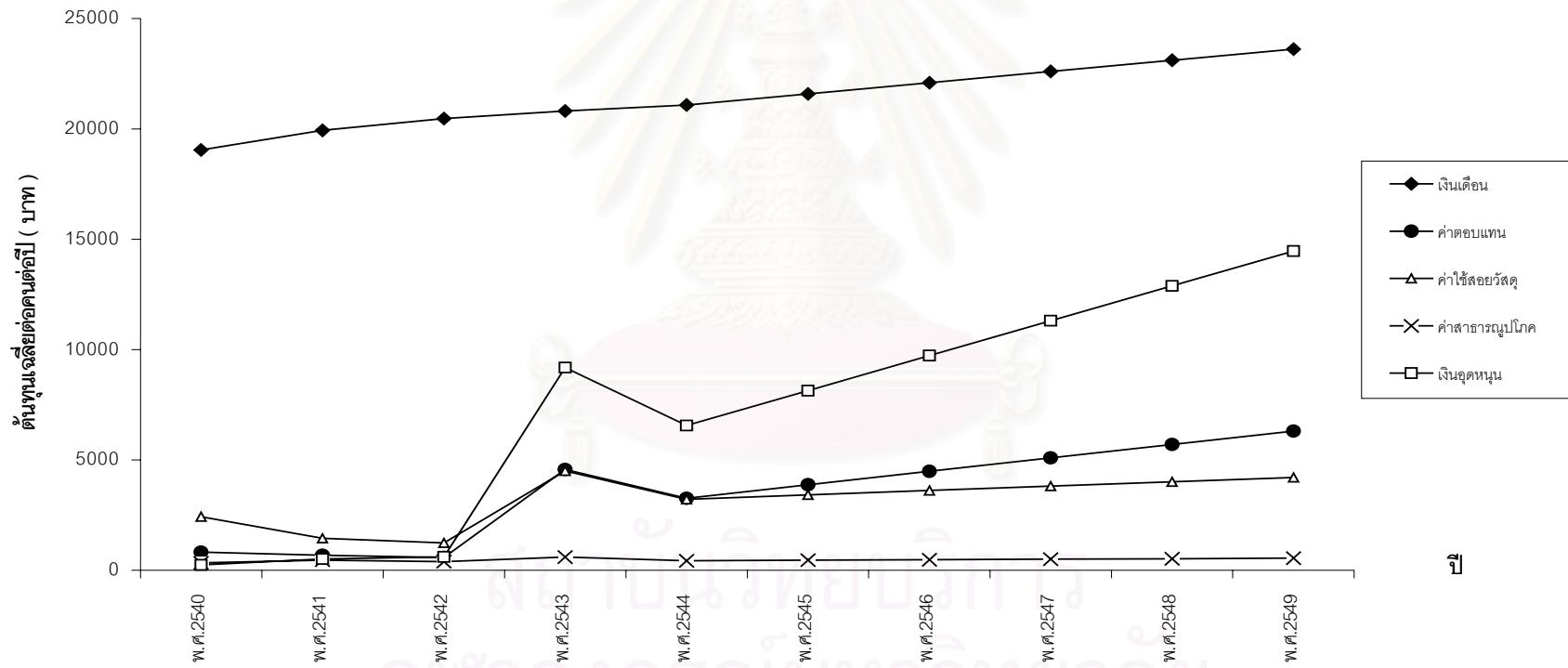
ภาพที่ 10.1 แนวโน้มต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีของมมร. สำหรับการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี
 จำแนกตามประเภทต้นทุน : 2540 - 2549

พ.ศ.

ภาพที่ 10.2 แนวโน้มของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีของมมร. สำหรับจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีจำแนกตามหมวด

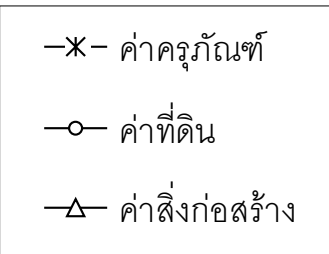
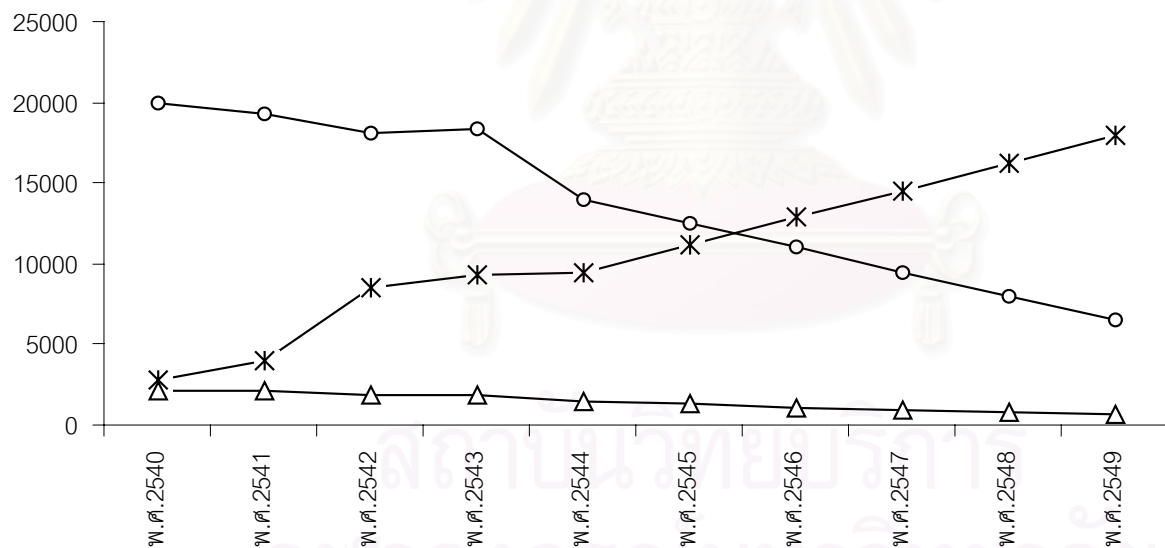
รายจ่ายของต้นทุนดำเนินการ : 2540 - 2549

ภาพที่ 10.3 แนวโน้มต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีของมมร.สำหรับจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

จำแนกตามหมวดรายจ่ายของต้นทุนลงทุน : 2540 - 2549

ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปี
(บาท)

พ.ศ.

จากแผนภาพที่ 9.1 - 9.3 และแผนภาพที่ 10.1 - 10.3 สามารถสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีประเภทต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ดังนี้

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีประเภทต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง

ประเภทต้นทุน	มจร.	มมร.
1. ต้นทุนรวม	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 9.56% และ 6.13% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน เช่นเดียวกับต้นทุนดำเนินการ และแตกต่างจากต้นทุนลงทุน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าได้รับอิทธิพลโดยตรงจากต้นทุนดำเนินการเป็นหลัก - มีอัตราเพิ่มขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2541-2542 เท่ากับ 33.60% หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมเท่ากับ 6,196 บาท - มีอัตราลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2542-2543 เท่ากับ 5.82% หรือลดลงจากเดิมเท่ากับ 1,435 บาท - มีต้นทุนรวมแต่ละปีในการจัดการศึกษาต่ำกว่า มมร. 	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 6.99% และ 4.41% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน เพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2540-2543 และในช่วงปี พ.ศ. 2544-2549 ในขณะที่พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 - มีอัตราเพิ่มขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2542-2543 เท่ากับ 33.47% หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมเท่ากับ 17,331 บาท - มีอัตราลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2543-2544 เท่ากับ 13.89% หรือลดลงจากเดิมเท่ากับ 9,602 บาท - มีต้นทุนรวมแต่ละปีในการจัดการศึกษาสูงกว่า มจร.

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีประเภทต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทั้ง 2 แห่ง (ต่อ)

ประเภทต้นทุน	มจร.	มมร.
2. ต้นทุนดำเนินการ	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 11.55% และ 6.50% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2540-2542 และในช่วงปี พ.ศ. 2543-2549 ในขณะที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 นอกจากนี้ยังพบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนสูงกว่าต้นทุนลงทุนในทุกช่วงปีตั้งแต่ พ.ศ. 2540-2549 - มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2541-2542 เท่ากับ 43.04% หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมเท่ากับ 6,402 บาท - มีอัตราลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2542-2543 เท่ากับ 6.51% หรือลดลงจากเดิมเท่ากับ 1,385 บาท - มีต้นทุนดำเนินการแต่ละปีในการจัดการศึกษาต่ำกว่า มมร. 	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 14.27% และ 7.02% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2540-2543 และในช่วงปี พ.ศ. 2544-2549 ในขณะที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 นอกจากนี้ยังพบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลดลงกว่าต้นทุนลงทุนในช่วงปี พ.ศ. 2540-2542 - มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2542-2543 เท่ากับ 70.36% หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมเท่ากับ 16,383 บาท - มีอัตราลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2543-2544 เท่ากับ 12.88% หรือลดลงจากเดิมเท่ากับ 5,108 บาท - มีต้นทุนดำเนินการแต่ละปีในการจัดการศึกษาสูงกว่า มจร.

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีประเภทต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง (ต่อ)

ประเภทต้นทุน	มจร.	มมร.
3. ต้นทุนลงทุน	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 2.63% และ 2.00% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2540-2543 และมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2543-2549 - มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2543-2544 เท่ากับ 18.47% หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมเท่ากับ 611 บาท - มีอัตราลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2541-2542 เท่ากับ 5.78% หรือลดลงจากเดิมเท่ากับ 206 บาท - มีต้นทุนลงทุนแต่ละปีในการจัดการศึกษาต่ำกว่า มมร. 	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 0.61% และ 0.09% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2540-2543 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 ในขณะที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 - มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2541-2542 เท่ากับ 12.17% หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมเท่ากับ 3,091 บาท - มีอัตราลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2543-2544 เท่ากับ 15.27% หรือลดลงจากเดิมเท่ากับ 4,494 บาท - มีต้นทุนลงทุนแต่ละปีในการจัดการศึกษาสูงกว่า มจร.

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีประเภทต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทั้ง 2 แห่ง (ต่อ)

ประเภทต้นทุน	มจร.	มมร.
4. เงินเดือน	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 4.21% และ 3.46% ตามลำดับ - จากมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่ามีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549 โดยมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนสูงกว่าต้นทุนประเภทอื่น ๆ ที่จัดอยู่ในหมวดต้นทุนดำเนินการ - มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2541-2542 เท่ากับ 6.27% หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมเท่ากับ 804 บาท - มีต้นทุนเงินเดือนแต่ละปีในการจัดการศึกษาต่ำกว่า มมร. 	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 2.58% และ 2.27% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่ามีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549 โดยมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนสูงกว่าต้นทุนประเภทอื่น ๆ ที่จัดอยู่ในหมวดต้นทุนดำเนินการ - มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2540-2541 เท่ากับ 4.65% หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมเท่ากับ 885 บาท - มีต้นทุนเงินเดือนแต่ละปีในการจัดการศึกษาสูงกว่า มจร.

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีประเภทต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทั้ง 2 แห่ง (ต่อ)

ประเภทต้นทุน	มจร.	มมร.
5. ค่าตอบแทน	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 83.02% และ 14.13% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 และ ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2549 ในขณะที่พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2540-2541 และในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 - มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2541-2542 เท่ากับ 302.41% หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมเท่ากับ 1,004 บาท - มีอัตราลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2540-2541 เท่ากับ 23.33% หรือลดลงจากเดิมเท่ากับ 101 บาท - มีต้นทุนค่าตอบแทนแต่ละปีในการจัดการศึกษาต่ำกว่า มมร. 	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 156.05% และ 13.00% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 ในขณะที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2540-2542 และในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 - มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2542-2543 เท่ากับ 684.71% หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมเท่ากับ 3,985 บาท - มีอัตราลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2543-2544 เท่ากับ 28.53% หรือลดลงจากเดิมเท่ากับ 1,303 บาท - มีต้นทุนค่าตอบแทนแต่ละปีในการจัดการศึกษาสูงกว่า มจร.

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีประเภทต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยสงขลทั้ง 2 แห่ง (ต่อ)

ประเภทต้นทุน	มจร.	มมร.
6. ค่าใช้สอยวัสดุ	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 23.40% และ 9.64% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2541-2549 ในขณะที่พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2540-2541 - มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2541-2542 เท่ากับ 96.54% หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมเท่ากับ 782 บาท - มีอัตราลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2540-2541 เท่ากับ 12.24% หรือลดลงจากเดิมเท่ากับ 113 บาท - มีต้นทุนค่าใช้สอยวัสดุแต่ละปีในการจัดการศึกษาต่ำกว่า มมร. 	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 44.90% และ 5.33% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 ในขณะที่พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2540-2542 และในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 - มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2542-2543 เท่ากับ 262.93% หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมเท่ากับ 3,263 บาท - มีอัตราลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2540-2541 เท่ากับ 40.23% หรือลดลงจากเดิมเท่ากับ 978 บาท - มีต้นทุนค่าใช้สอยวัสดุแต่ละปีในการจัดการศึกษาสูงกว่า มจร.

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีประเภทต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยสงขลทั้ง 2 แห่ง (ต่อ)

ประเภทต้นทุน	มจร.	มมร.
7. ค่าสาธารณูปโภค	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 9.52% และ 1.66% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2540-2541 ในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 และ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 ในขณะที่ พบว่ามีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 และ ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 - มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2540-2541 เท่ากับ 50.00% หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมเท่ากับ 142 บาท - มีอัตราลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2543-2544 เท่ากับ 34.32% หรือลดลงจากเดิมเท่ากับ 162 บาท - มีต้นทุนค่าสาธารณูปโภคแต่ละปีในการจัดการศึกษาต่ำกว่า มมร. 	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 11.77% และ 4.82% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2540-2541 ในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 และ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 ในขณะที่ พบว่ามีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 และ ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 - มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2542-2543 เท่ากับ 54.75% หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมเท่ากับ 3,263 บาท - มีอัตราลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2543-2544 เท่ากับ 28.57% หรือลดลงจากเดิมเท่ากับ 172 บาท - มีต้นทุนค่าสาธารณูปโภคแต่ละปีในการจัดการศึกษาสูงกว่า มจร.

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีประเภทต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทั้ง 2 แห่ง (ต่อ)

ประเภทต้นทุน	มจร.	มมร.
8. เงินอุดหนุน	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 248.70% และ 12.15% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2540-2542 และ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 ในขณะที่ พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2542-2544 - มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2541-2542 เท่ากับ 821.17% หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมเท่ากับ 3,917 บาท - มีอัตราลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2542-2543 เท่ากับ 38.94% หรือลดลงจากเดิมเท่ากับ 1,711 บาท - มีต้นทุนเงินอุดหนุนแต่ละปีในการจัดการศึกษาต่ำกว่า มมร. 	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 380.69% และ 15.48% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2540-2543 และ ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 ในขณะที่ พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2543-2544 - มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2542-2543 เท่ากับ 1,420.36% หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมเท่ากับ 8,579 บาท - มีอัตราลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2543-2544 เท่ากับ 28.53% หรือลดลงจากเดิมเท่ากับ 2,620 บาท - มีต้นทุนเงินอุดหนุนแต่ละปีในการจัดการศึกษาสูงกว่า มจร.

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีประเภทต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง (ต่อ)

ประเภทต้นทุน	มจร.	มมร.
9. ค่าครุภัณฑ์	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 40.74% และ 14.10% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549 - มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2543-2544 เท่ากับ 99.19% หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมเท่ากับ 976 บาท - มีต้นทุนค่าครุภัณฑ์แต่ละปีในการจัดการศึกษาต่ำกว่า มมร. 	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 42.23% และ 12.54% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549 - มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นสูงสุดในปี พ.ศ. 2541-2542 เท่ากับ 111.56% หรือเพิ่มขึ้นจากเดิมเท่ากับ 4,469 บาท - มีต้นทุนค่าครุภัณฑ์แต่ละปีในการจัดการศึกษาสูงกว่า มจร.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีประเภทต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทั้ง 2 แห่ง (ต่อ)

ประเภทต้นทุน	มจร.	มมร.
10. ค่าที่ดิน	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยลดลง โดยลดลงเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 7.35% และ 8.01% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549 - มีอัตราลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2541-2542 เท่ากับ 9.08% หรือลดลงจากเดิมเท่ากับ 60 บาท และจากผลการคำนวณ คาดว่าจะลดลงต่ำสุดในช่วงปี พ.ศ. 2548-2549 เท่ากับ 9.56% หรือลดลงจากเดิม 70 บาท - มีต้นทุนค่าที่ดินแต่ละปีในการจัดการศึกษาต่ำกว่า มมร. 	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยลดลง โดยลดลงเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 8.00% และ 14.80% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549 - มีอัตราลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2543-2544 เท่ากับ 23.63% หรือลดลงจากเดิมเท่ากับ 4,326 บาท - มีต้นทุนค่าที่ดินแต่ละปีในการจัดการศึกษาสูงกว่า มจร.

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีประเภทต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2 แห่ง (ต่อ)

ประเภทต้นทุน	มจร.	มมร.
11. ค่าสิ่งก่อสร้าง	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยลดลง โดยลดลงเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 12.37% และ 30.67% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549 - มีอัตราการลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2543-2544 เท่ากับ 22.62% หรือลดลงจากเดิมเท่ากับ 294 บาท และจากผลการคำนวณ คาดว่าจะลดลงต่ำสุดในช่วงปี พ.ศ. 2548-2549 เท่ากับ 62.15% หรือลดลงจากเดิม 179 บาท - มีต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างแต่ละปีในการจัดการศึกษาต่ำกว่า มมร. 	<ul style="list-style-type: none"> - มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยลดลง โดยลดลงเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 เท่ากับ 8.77% และ 17.07% ตามลำดับ - จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน พบว่า มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549 - มีอัตราการลดลงต่ำสุดในปี พ.ศ. 2543-2544 เท่ากับ 21.41% หรือลดลงจากเดิมเท่ากับ 399 บาท และจากผลการคำนวณ คาดว่าต้นทุนจะลดลงต่ำสุดในช่วงปี พ.ศ. 2548-2549 เท่ากับ 21.89% หรือลดลงจากเดิม 171 บาท - มีต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างแต่ละปีในการจัดการศึกษาสูงกว่า มจร.

4.2 ผลการวิเคราะห์เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดทำงบประมาณ

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง

จากผลการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและดำเนินการตามนโยบายด้านต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผู้วิจัยได้สรุปผลการสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนออกเป็นประเด็นสำคัญในเรื่องต่าง ๆ พร้อมทั้งแสดงจำนวนผู้ที่แสดงความคิดเห็นของแต่ละมหาวิทยาลัยที่สอดคล้องกับประเด็นเหล่านั้นไว้ในตอนท้ายของแต่ละประเด็นด้วยโดยมีรายละเอียดตามตาราง ดังต่อไปนี้

1. ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันทั้งก่อนและหลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (ตารางที่ 21)
2. ลำดับความสำคัญของปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันทั้งก่อนและหลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (ตารางที่ 22)
3. ปัญหาและอุปสรรคสำคัญเกี่ยวกับต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันทั้งก่อนและหลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (ตารางที่ 23)
4. แนวทางในการจัดทำงบประมาณเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับแนวโน้มต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันในอนาคต (ตารางที่ 24)
5. แนวทางในการจัดทำงบประมาณเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถาบันตามแนวพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในปี พ.ศ. 2540 และระบบการจัดสรรงบประมาณแบบเน้นผลงานของภาครัฐ (ตารางที่ 25)

สถิตยศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 21 สรุปผลเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในช่วงก่อนและหลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

ผลการสัมภาษณ์	
ก่อนการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	หลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
<ul style="list-style-type: none"> - งบประมาณประจำปีมีจำกัดไม่เพียงพอต่อการลงทุนเพื่อจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย (มจร. 6 คน , มมร. 4 คน) - มหาวิทยาลัยสงฆ์ประสบปัญหาในเรื่องการเสนอขอของบประมาณจากภาครัฐที่ล่าช้า ไม่เป็นอิสระเพราะต้องผ่านขั้นตอนการพิจารณาอนุมัติโดยกรมการศาสนา (มจร. 4 คน , มมร. 2 คน) - ประสบปัญหาบุคลากรขาดแคลนความรู้ความสามารถ และความชำนาญที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย (มจร.2 คน) - บุคลากรมีไม่เพียงพอกับภาระงานในมหาวิทยาลัย (มจร. 1 คน) - ผู้เข้าศึกษาที่มีจำนวนน้อยทำให้สะดวกในการควบคุมดูแลบริหารงบประมาณในแต่ละปี ได้ดีกว่า (มจร. 2 คน) 	<ul style="list-style-type: none"> - งบประมาณในการจัดการศึกษาจากภาครัฐสูงขึ้นแต่ยังไม่เพียงพอในการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะ ต้นทุนการจัดซื้อจัดจ้างในแต่ละปี (มจร. 4 คน , มมร. 3 คน) - งบประมาณที่มหาวิทยาลัยใช้ในการจัดจ้างบุคลากรและการพัฒนาบุคลากรสูงขึ้น (มจร. 2 คน , มมร. 1 คน) - ควรมีองค์กรภายนอกมหาวิทยาลัยเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดการศึกษาด้วย (มจร. 1 คน) - พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ พ.ศ. 2540 ส่งผลดีต่อความชัดเจนในการจัดทำงานงบประมาณและโครงสร้างการบริหารงานของบุคลากรในแต่ละฝ่าย (มจร. 2 คน) - การยื่นเสนอขอของบประมาณต่อภาครัฐมีความเป็นอิสระ ไม่ต้องผ่านการพิจารณาอนุมัติจากกรมการศาสนาในแต่ละปี (มจร. 2 คน)

หมายเหตุ : มจร. หมายถึง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ มมร. หมายถึง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

จากตารางที่ 21 พบว่าในช่วงก่อนที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งจะมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์จัดการศึกษาในระดับปริญญาตรีโดยที่มีงบประมาณจำกัดไม่เพียงพอต่อการลงทุนเพื่อจัดการศึกษาและพัฒนาในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้มหาวิทยาลัยสงฆ์ยังประสบปัญหาในการเสนอขอของบประมาณจากภาครัฐที่ล่าช้า ไม่เป็นอิสระ เพราะต้องผ่านขั้นตอนการพิจารณาอนุมัติจากกรมการศาสนา รวมทั้งต้องประสบปัญหาบุคลากรขาดความรู้ความสามารถ ความชำนาญที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตามผู้ให้สัมภาษณ์บางคนมีความคิดเห็นว่าการที่ผู้เข้าศึกษามีจำนวนน้อยทำให้สะดวกในการควบคุมดูแลบริหารงบประมาณในแต่ละปีได้

ดีกว่า นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์บางคนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลากรว่ายังประสบปัญหา ด้านจำนวนที่ไม่เพียงพอกับภาระงานในมหาวิทยาลัยสงฆ์

ในช่วงภายหลังที่มหาวิทยาลัยมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า งบประมาณในการจัดการศึกษาจากภาครัฐสูงขึ้นแต่ยังไม่เพียงพอในการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะต้นทุนการจัดซื้อจัดจ้างในแต่ละปี และยังพบว่างบประมาณที่มหาวิทยาลัยใช้ในการจัดจ้างบุคลากรและการพัฒนาบุคลากรสูงขึ้น การยื่นเสนอของบประมาณต่อภาครัฐก็มีความเป็นอิสระไม่ต้องผ่านการพิจารณาอนุมัติจากกรมการศาสนาในแต่ละปี และ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ พ.ศ. 2540 ยังส่งผลดีต่อความชัดเจนในการจัดทำงบประมาณและโครงสร้างการบริหารงานของบุคลากรในแต่ละฝ่ายด้วย นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์บางคนให้ความเห็นว่า ควรมีองค์กรภายนอกมหาวิทยาลัยเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดการศึกษาด้วย

ตารางที่ 22 สรุปผลเรื่องปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในช่วงก่อนและหลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

ความคิดเห็น	
ก่อนการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	หลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
<ul style="list-style-type: none"> - ปัจจัยด้านบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยที่ขาดความรู้ความสามารถ และยังไม่ตระหนักในการวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหาการจัดสรรงบประมาณตามเป้าหมายของมหาวิทยาลัยในแต่ละปี (มจร.3 คน , มมร.3 คน) - ปัจจัยด้านระบบการบริหารและจัดการภายในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะผลกระทบจากความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างตัวแทนภาครัฐและคณะสงฆ์ (มจร. 4 คน, มมร. 1 คน) 	<ul style="list-style-type: none"> - ปัจจัยภายใน ได้แก่ <ol style="list-style-type: none"> (1) ปัจจัยด้านบุคลากร ได้แก่ ความพร้อมในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้สอดคล้องกับเป้าหมาย นโยบาย และพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยสงฆ์ปี พ.ศ.2540 โดยเฉพาะการจัดทำงบประมาณในแต่ละปี (มจร. 4 คน) (2) ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงานภายในสถาบัน ที่ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ ปีพ.ศ.2540 (มจร. 2 คน, มมร. 1 คน)

หมายเหตุ : มจร. หมายถึง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ มมร. หมายถึง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตารางที่ 22 สรุปผลเรื่องปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในช่วงก่อนและหลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ(ต่อ)

ความคิดเห็น	
ก่อนการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	หลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
- ปัจจัยด้านจำนวนผู้เข้าศึกษาที่มีเพิ่มมากขึ้น มีภาวะการแข่งขันมากขึ้น แต่ความพร้อมของมหาวิทยาลัยยังอยู่ในระดับพื้นฐาน (มจร. 3 คน)	- ปัจจัยภายนอก ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเข้ามาส่งผลกระทบต่อเงินงบประมาณที่ภาครัฐจัดสรรให้ในแต่ละปี (มจร. 2 คน ,มจร. 2 คน) (2) ปัจจัยด้านนโยบายการดำเนินงานระหว่างภาครัฐและมหาวิทยาลัยสงฆ์ ที่ต้องประชุมจัดสรรงบประมาณร่วมกันเพื่อความสอดคล้องในการวางแผนร่วมกัน (มจร. 1 คน, มจร. 2 คน)

หมายเหตุ : มจร. หมายถึง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ มจร. หมายถึง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

จากตารางที่ 22 พบว่าในช่วงก่อนที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งจะมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้นผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันสูงสุดได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยที่ขาดความรู้ความสามารถ และยังไม่ตระหนักในการวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหาการจัดสรรงบประมาณตามเป้าหมายของมหาวิทยาลัยในแต่ละปี สำหรับปัจจัยที่พบต่อมาคือ ปัจจัยด้านระบบการบริหารและจัดการภายในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะผลกระทบจากความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างตัวแทนภาครัฐและคณะสงฆ์ นอกจากนี้ปัจจัยด้านจำนวนผู้เข้าศึกษาที่มีเพิ่มมากขึ้นประกอบกับภาวะการแข่งขันที่สูงขึ้นตามลำดับก็จัดเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อต้นทุนในการจัดการศึกษาด้วย

ในช่วงภายหลังจากที่มหาวิทยาลัยมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้นมหาวิทยาลัยสงฆ์ มีปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบัน โดยส่วนใหญ่เป็นปัจจัยภายใน ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร ได้แก่ ความพร้อมในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้สอดคล้องกับเป้าหมาย นโยบาย และพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยสงฆ์ปี พ.ศ.2540 โดยเฉพาะการจัดทำงบประมาณในแต่ละปี นอกจากนี้ ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงานภายในสถาบัน ที่ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ปี พ.ศ. 2540 ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อต้นทุนในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ปัจจัยที่

สำคัญต่อมาได้แก่ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเข้ามาส่งผลกระทบต่อเงินงบประมาณที่ภาครัฐจัดสรรให้ในแต่ละปี และ ปัจจัยด้านนโยบายการดำเนินงานระหว่างภาครัฐและมหาวิทยาลัยสงฆ์ ที่ต้องประชุมจัดสรรงบประมาณร่วมกันเพื่อความสอดคล้องในการวางแผนร่วมกัน

ตารางที่ 23 สรุปผลเรื่องปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในช่วงก่อนและหลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

ความคิดเห็น	
ก่อนการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	หลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาด้านบุคลากรขาดความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน รวมทั้งขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเนื่องจากงบประมาณในการจัดจ้างบุคลากรมีจำกัด (มจร.5 คน , มมร. 1 คน) - ปัญหาด้านการบริหารและจัดการต้นทุนเพื่อจัดการศึกษาที่ขาดความชัดเจนทั้งด้านปริมาณ คุณภาพ และระยะเวลา ในบางกิจกรรมหรือบางโครงการ (มจร. 4 คน) - ปัญหาข้อจำกัดด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน และครุภัณฑ์ทางการศึกษา (มจร. 1 คน , มมร. 2 คน) 	<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาด้านการบริหารและจัดการที่ยังอยู่ในช่วงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงาน และการปรับตัวของบุคลากรในมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับภารกิจตามพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ปี พ.ศ. 2540 (มจร. 6 คน, มมร. 2 คน) - ปัญหาความไม่สมดุลกันระหว่าง การบริหารงานงบประมาณและการควบคุมต้นทุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา (มจร.4 คน, มมร. 3 คน) - ปัญหาการขาดการวิจัยที่จะช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาควบคู่กับการแก้ไขปัญหาต้นทุนในการจัดการศึกษา (มจร. 1 คน , มมร. 1 คน) - สัดส่วนผู้เข้าศึกษากับจำนวนบุคลากรที่มีทักษะความรู้ความสามารถไม่สมดุลกัน (มจร.1 คน)

หมายเหตุ : มจร. หมายถึง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ มมร. หมายถึง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

จากตารางที่ 23 พบว่าในช่วงก่อนที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งจะมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้นผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนในการจัดการศึกษาในด้านบุคลากรที่ขาดความรู้ความสามารถและขาดความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเนื่องจากงบประมาณในการจัดจ้างบุคลากรมีจำกัด สำหรับปัญหารองลงมาได้แก่ ปัญหาด้านการบริหารและจัดการต้นทุนเพื่อจัดการศึกษาที่ขาดความชัดเจนทั้งด้านปริมาณ คุณภาพ และระยะเวลาในบางกิจกรรมหรือบาง

โครงการ นอกจากนี้ปัญหาข้อจำกัดด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน และครุภัณฑ์ทางการศึกษาก็จัดเป็นปัญหาและอุปสรรคที่พบในช่วงนี้เช่นกัน

ในช่วงภายหลังที่มหาวิทยาลัยมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐผู้ให้สัมภาระส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคสำคัญได้แก่ ปัญหาด้านการบริหารและจัดการที่ยังอยู่ในช่วงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงาน และการปรับตัวของบุคลากรในมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับภารกิจตามพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ปี พ.ศ. 2540 สำหรับปัญหารองลงมาได้แก่ ปัญหาความไม่สมดุลกันระหว่างการบริหารงานงบประมาณและการควบคุมต้นทุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ยังพบปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ ในเรื่องของการขาดงานวิจัยที่จะช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาควบคู่กับการแก้ไขปัญหาต้นทุนในการจัดการศึกษา และปัญหาเรื่องสัดส่วนจำนวนผู้เข้าศึกษากับจำนวนบุคลากรที่มีทักษะความรู้ความสามารถที่ไม่สมดุลกัน

ตารางที่ 24 สรุปผลเรื่องแนวทางสำคัญที่จะสามารถช่วยให้การจัดทำงบประมาณเกิดความสอดคล้องกับแนวโน้มของต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในอนาคต

ความคิดเห็น
1. ควรจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างตัวแทนจากภาครัฐและจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง เพื่อเสนอแนวทางในการวางแผนดำเนินงานงบประมาณทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ และพัฒนาวิธีใช้ต้นทุนในการจัดการศึกษาแต่ละประเภทให้เกิดประโยชน์สูงสุด (มจร. 3 คน , มมร. 1 คน)
2. มหาวิทยาลัยสงฆ์ควรจัดการพัฒนาระบบบริหารจัดการ และพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยโดยจัดฝึกอบรมเพิ่มทักษะความรู้ความสามารถ ความชำนาญให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและมีการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรทางการศึกษาและองค์กรทางศาสนาทั้งในและต่างประเทศ (มจร. 5 คน , มมร. 2 คน)
3. ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนารูปแบบการวางแผน การบริหาร และการประเมินผล การใช้งบประมาณประจำปีเพื่อการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอกับความจำเป็นและภารกิจของมหาวิทยาลัยในอนาคต (มจร. 2 คน , มมร. 1 คน)

หมายเหตุ : มจร. หมายถึง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ มมร. หมายถึง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

จากตารางที่ 24 พบว่า ผู้ให้สัมภาระส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า แนวทางที่จะสามารถช่วยให้การจัดทำงบประมาณเกิดความสอดคล้องกับแนวโน้มของต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในอนาคตได้แก่ มหาวิทยาลัยสงฆ์ควรจัดการพัฒนาระบบบริหารจัดการ และพัฒนา

บุคลากรของมหาวิทยาลัยโดยจัดฝึกอบรมเพิ่มทักษะความรู้ความสามารถ และความชำนาญให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งควรมีการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรทางการศึกษาและองค์กรทางศาสนาทั้งในและต่างประเทศ สำหรับแนวทางต่อมาได้แก่ ควรจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างตัวแทนจากภาครัฐและจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง เพื่อเสนอแนวทางในการวางแผนดำเนินงานงบประมาณทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ และพัฒนาวิธีใช้ต้นทุนในการจัดการศึกษาในแต่ละประเภทให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ยังควรส่งเสริมให้มีการพัฒนารูปแบบการวางแผน การบริหาร และการประเมินผล การใช้งบประมาณประจำปีเพื่อการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอกับความจำเป็นและภารกิจของมหาวิทยาลัยในอนาคตด้วย

ตารางที่ 25 สรุปผลเรื่องแนวทางสำคัญที่จะสามารถช่วยให้การจัดทำงบประมาณเกิดความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถาบันตามแนวพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ในปี พ.ศ. 2540 รวมทั้งก่อให้เกิดความ สอดคล้องกับระบบการจัดสรรงบประมาณแบบเน้นผลงานของภาครัฐ

ความคิดเห็น
1. มหาวิทยาลัยสงฆ์ควรปรับเปลี่ยนระบบการจัดทำงบประมาณทุกขั้นตอนอย่างละเอียดให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การบริหาร การจัดการและการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง (มจร. 3 คน , มมร. 1 คน)
2. การปรับเปลี่ยนระบบการบริหารงานภายในสถาบันควรพิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างเป้าหมายและพันธกิจของมหาวิทยาลัย และกรอบการปฏิบัติของภาครัฐ โดยเฉพาะการจัดการประชุมร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน (มจร. 3 คน , มมร. 1 คน)
3. ปัจจัยที่เกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณ ควรมีการพัฒนาและบริหารงบประมาณ และพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ (มจร. 2 คน)
4. ควรมีการประสานความร่วมมือกันในองค์กร เพื่อจัดทำงบประมาณให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ และเป้าหมายการดำเนินงานตามภารกิจของการอุดมศึกษา (มจร. 4 คน)
5. ควรมีการประสานความร่วมมือกับองค์กรภายนอกสถาบันเพื่อร่วมกันสนับสนุนการจัดการศึกษา (มจร. 1 คน)

หมายเหตุ : มจร. หมายถึง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ มมร. หมายถึง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

จากตารางที่ 25 พบว่า แนวทางสำคัญที่จะสามารถช่วยให้การจัดทำงบประมาณเกิดความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถาบันตามแนวพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ในปี พ.ศ. 2540 รวมทั้งก่อให้เกิดความสอดคล้องกับระบบการจัดสรรงบประมาณแบบเน้นผลงานของภาครัฐ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่ามหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งควรปรับเปลี่ยนระบบการจัดทำงบประมาณทุกขั้นตอนอย่างละเอียดให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ

ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การบริหาร การจัดการ และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรมีการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารงานภายในสถาบันที่ด้อยพิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างเป้าหมายและพันธกิจของมหาวิทยาลัย และกรอบการปฏิบัติของภาครัฐ โดยเฉพาะการจัดการประชุมร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน สำหรับแนวทางต่อมาได้แก่ ควรมีการประสานความร่วมมือกันในองค์กรเพื่อจัดทำงบประมาณให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ และเป้าหมายการดำเนินงานตามภารกิจของการอุดมศึกษา รวมทั้งควรมีการประสานความร่วมมือกับองค์กรภายนอกสถาบันเพื่อร่วมกันสนับสนุนการจัดการศึกษา

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายโครงการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตของการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เข้าศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง

จากผลการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของโครงการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตหรือภารกิจแรกของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยด้านการจัดศาสนศึกษา พบว่ามีรายละเอียดที่สำคัญปรากฏในหลักฐานหมวดเงินอุดหนุนโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 – พ.ศ. 2544 ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 26 แสดงค่าใช้จ่ายของโครงการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในช่วงปี พ.ศ. 2542 – 2544

ที่	ชื่อโครงการ	งบประมาณประจำปี (ล้านบาท)			ร้อยละ ของงบประมาณทั้งหมด		
		2542	2543	2544	2542	2543	2544
1.	โครงการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร	0.50	0.50	0.50	2.32	1.78	2.27
2.	โครงการจัดพิมพ์ตำราละเอียดรายวิชา ประจำหลักสูตร	0.20	0.20	0.30	0.93	0.71	1.36
3.	โครงการแปลและจัดพิมพ์หลักสูตรเป็น ภาษาอังกฤษ	0.20	0.20	0.20	0.93	0.71	0.91
4.	โครงการพัฒนาระบบทะเบียนและวัดผล	0.30	0.05	-	1.39	0.18	-
5.	โครงการพัฒนาห้องสมุดและเทคโนโลยี ทางการศึกษา	12.00	-	-	55.69	-	-
6.	โครงการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ การศึกษา	1.00	1.10	1.10	4.64	3.91	4.99
7.	โครงการครุต้นแบบ	0.50	0.43	0.43	2.32	1.53	1.95
8.	โครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร	0.30	1.08	1.20	1.39	3.84	5.45
9.	โครงการจัดสัมมนาพุทธศาสตร์บัณฑิต ประจำปี	0.10	0.09	0.15	0.46	0.32	0.68
10.	โครงการอบรมพระวิปัสสนาเพื่อการสอน กรรมฐานนิติต	0.05	0.04	0.10	0.23	0.15	0.45
11.	โครงการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานนิติต	1.00	0.89	1.20	4.64	3.17	5.45
12.	โครงการส่งเสริมพระนิติตปฏิบัติศาสนกิจ ในชนบท	0.50	0.45	0.45	2.32	1.60	2.04
13.	เงินอุดหนุนโรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา	3.60	3.00	-	16.71	10.66	-
14.	โครงการสอนพระอภิธรรมโชติกะวิทยาลัย ในสังกัด	0.30	-	-	1.39	-	-
15.	โครงการจัดทำพระไตรปิฎก ฉบับย่อ	1.00	-	-	4.64	-	-
16.	โครงการเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติ	-	10.24	10.24	-	36.30	46.48
17.	โครงการอุดหนุนการเพิ่มจำนวนนิติต 1,900 รูป (ขออนุมัติเป็นค่าสอนพิเศษ)	-	9.52	-	-	33.82	-

ตารางที่ 26 แสดงค่าใช้จ่ายของโครงการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในช่วงปี พ.ศ. 2542 – 2544 (ต่อ)

ที่	ชื่อโครงการ	งบประมาณประจำปี (ล้านบาท)			ร้อยละ ของงบประมาณทั้งหมด		
		2542	2543	2544	2542	2543	2544
18.	โครงการเปิดหลักสูตรพระอภิธรรม (ระดับปริญญาตรี)	-	0.37	0.66	-	1.32	3.00
19.	โครงการพัฒนาอาจารย์	-	-	2.00	-	-	9.08
20.	โครงการอบรมวิธีการสอนพระพุทธศาสนา แก่ชาวต่างชาติ	-	-	0.50	-	-	2.27
21.	โครงการโรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา	-	-	3.00	-	-	13.62
รวม		21.55	28.16	22.03	100	100	100

จากตารางที่ 26 สามารถสรุปรายละเอียดที่สำคัญเกี่ยวกับโครงการศาสนศึกษาในแต่ละปีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ดังต่อไปนี้

ในปี พ.ศ. 2542 งานศาสนศึกษา ได้กำหนดงบประมาณโครงการทั้งสิ้น 21,550,000 บาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 15.34 ของงบประมาณทั้งหมด โดยจำแนกเป็นโครงการต่าง ๆ คือ

- (1) โครงการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร ใช้งบประมาณ 500,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.32 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (2) โครงการจัดพิมพ์ทำรายละเอียดรายวิชาประจำหลักสูตร ใช้งบประมาณ 200,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.93 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (3) โครงการแปลและจัดพิมพ์หลักสูตรเป็นภาษาอังกฤษ ใช้งบประมาณ 200,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.93 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (4) โครงการพัฒนาระบบทะเบียนและวัดผล ใช้งบประมาณ 300,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.39 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด

- (5) โครงการพัฒนาห้องสมุดและเทคโนโลยีทางการศึกษา ใช้งบประมาณ 12,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 55.68 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
 - (6) โครงการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ใช้งบประมาณ 1,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.64 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
 - (7) โครงการครูต้นแบบ ใช้งบประมาณ 500,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.32 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
 - (8) โครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ใช้งบประมาณ 300,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.39 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
 - (9) โครงการจัดสัมมนาพุทธศาสตร์บัณฑิตประจำปี ใช้งบประมาณ 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.46 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
 - (10) โครงการอบรมพระวิปัสสนาเพื่อการสอนกรรมฐานนิสิต ใช้งบประมาณ 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.23 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
 - (11) โครงการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานนิสิต ใช้งบประมาณ 1,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.64 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
 - (12) โครงการส่งเสริมพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจในชนบท ใช้งบประมาณ 500,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.32 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
 - (13) เงินอุดหนุนโรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา ในสังกัด 3 แห่ง ใช้งบประมาณ 3,600,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.71 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
 - (14) โครงการสอนพระอภิธรรมโชติกะวิทยาลัยในสังกัด ใช้งบประมาณ 300,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.39 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
 - (15) โครงการจัดทำพระไตรปิฎก ฉบับย่อ ใช้งบประมาณ 1,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.64 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- ในปี พ.ศ. 2543 งานศาสนศึกษา ได้กำหนดงบประมาณโครงการทั้งสิ้น 28,155,700 บาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 16.48 ของงบประมาณทั้งหมด โดยจำแนกเป็นโครงการต่าง ๆ คือ
- (1) โครงการเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติ ใช้งบประมาณ 10,240,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.37 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด

- (2) โครงการอุดหนุนการเพิ่มจำนวนนิสิต 1,900 รูป (ขออนุมัติเป็นค่าสอนพิเศษ) ใช้งบประมาณ 9,522,800 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.82 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (3) โครงการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร ใช้งบประมาณ 500,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.78 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (4) โครงการจัดพิมพ์ตำรารายละเอียดรายวิชาประจำหลักสูตร ใช้งบประมาณ 200,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.71 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (5) โครงการแปลและจัดพิมพ์หลักสูตรเป็นภาษาอังกฤษ ใช้งบประมาณ 200,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.71 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (6) โครงการพัฒนาระบบทะเบียนและวัดผล ใช้งบประมาณ 50,200 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.18 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (7) โครงการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ใช้งบประมาณ 1,100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.91 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (8) โครงการพัฒนาครูต้นแบบ ใช้งบประมาณ 425,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.51 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (9) โครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ใช้งบประมาณ 1,080,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.84 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (10) โครงการจัดสัมมนาพุทธศาสนศรัทธาประจำปี ใช้งบประมาณ 85,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.30 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (11) โครงการอบรมพระวิปัสสนาเพื่อการสอนกัมมัฏฐานนิสิต ใช้งบประมาณ 42,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.15 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (12) โครงการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานนิสิต ใช้งบประมาณ 892,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.17 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (13) โครงการส่งเสริมพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจในชนบท ใช้งบประมาณ 446,300 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.58 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด

- (14) โครงการอุดหนุนโรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา ใช้งบประมาณ 3,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.66 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (15) โครงการเปิดหลักสูตรพระอภิธรรม (ระดับปริญญาตรี) ใช้งบประมาณ 371,400 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.32 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด

ในปี พ.ศ. 2544 งานศาสนศึกษา ได้กำหนดงบประมาณโครงการทั้งสิ้น 22,032,700 บาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10.98 ของงบประมาณทั้งหมด โดยจำแนกเป็นโครงการต่าง ๆ คือ

- (1) โครงการเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติ ใช้งบประมาณ 10,240,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 46.48 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (2) โครงการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ใช้งบประมาณ 1,100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.99 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (3) โครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ใช้งบประมาณ 1,200,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.45 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (4) โครงการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานนิสิต ใช้งบประมาณ 1,200,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.45 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (5) โครงการจัดการศึกษาหลักสูตรพระอภิธรรม ใช้งบประมาณ 671,400 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.05 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (6) โครงการจัดพิมพ์ทำรายละเอียดรายวิชาประจำหลักสูตร ใช้งบประมาณ 300,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.36 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (7) โครงการแปลและจัดพิมพ์หลักสูตรเป็นภาษาอังกฤษ ใช้งบประมาณ 200,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.91 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (8) โครงการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร ใช้งบประมาณ 500,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.27 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (9) โครงการส่งเสริมพระนิสิตปฏิบัติศาสนกิจในชนบท ใช้งบประมาณ 446,300 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.03 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (10) โครงการโรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา ใช้งบประมาณ 3,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.62 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด

- (11) โครงการพัฒนาครูต้นแบบ ใช้งบประมาณ 425,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.93 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (12) โครงการอบรมพระวิปัสสนาเพื่อการสอนกัมมัฏฐานนิติต ใช้งบประมาณ 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.45 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (13) โครงการจัดสัมมนาพุทธศาสตร์บัณฑิตประจำปี ใช้งบประมาณ 150,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.68 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (14) โครงการพัฒนาอาจารย์ ใช้งบประมาณ 2,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.08 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (15) โครงการอบรมวิธีการสอนพระพุทธศาสนาแก่ชาวต่างชาติ ใช้งบประมาณ 500,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.27 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด

เมื่อพิจารณาผลการสำรวจเงินอุดหนุนโครงการด้านศาสนศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2542-2544 ซึ่งจัดได้ว่าเป็นโครงการหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อภารกิจของมหาวิทยาลัยในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพต่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทยจะเห็นได้ว่า งบประมาณที่จัดสรรให้กับโครงการศาสนศึกษาในปี พ.ศ. 2543 ได้รับสัดส่วนของเงินอุดหนุนโครงการด้านศาสนศึกษาสูงสุดถึงร้อยละ 16.48 ของเงินงบประมาณทั้งหมด รองลงมาได้แก่เงินอุดหนุนโครงการด้านศาสนศึกษาในปี พ.ศ. 2542 ได้รับสัดส่วนของเงินอุดหนุนโครงการด้านศาสนศึกษาร้อยละ 15.34 ของงบประมาณทั้งหมด ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2544 เงินอุดหนุนโครงการด้านศาสนศึกษาได้รับเงินอุดหนุนในสัดส่วนร้อยละ 10.98 ของเงินงบประมาณทั้งหมด ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละโครงการด้านศาสนศึกษาในแต่ละปีข้างต้นจะพบว่า

ในปี พ.ศ. 2542 จำนวนเงินอุดหนุนโครงการด้านศาสนศึกษาได้รับจัดสรรในหมวดค่าใช้จ่ายโครงการพัฒนาห้องสมุดและเทคโนโลยีทางการศึกษาสูงสุดประมาณ 12,000,000 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 55.68 ของเงินงบประมาณโครงการด้านศาสนศึกษาทั้งหมด ในขณะที่หมวดค่าใช้จ่ายในโครงการอบรมพระวิปัสสนาเพื่อการสอนกรรมฐานนิติตใช้งบประมาณต่ำสุดประมาณ 50,000 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.23 ของเงินงบประมาณโครงการด้านศาสนศึกษาทั้งหมด

ในปี พ.ศ. 2543 จำนวนเงินอุดหนุนโครงการด้านศาสนศึกษาได้รับจัดสรรในหมวดค่าใช้จ่ายโครงการเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติสูงสุดประมาณ 10,240,000 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 36.37 ของเงินงบประมาณโครงการด้านศาสนศึกษาทั้งหมด ในขณะที่หมวดค่าใช้จ่าย

ในโครงการอบรมพระวิปัสสนาเพื่อการสอนกัมมัฏฐานนิติตไ้ซึ่งงบประมาณต่ำสุดประมาณ 42,500 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.15 ของเงินงบประมาณ โครงการด้านศาสนศึกษาทั้งหมด

ในปี พ.ศ 2544 จำนวนเงินอุดหนุนโครงการด้านศาสนศึกษาได้รับจัดสรรในหมวดค่าใช้จ่ายโครงการเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติสูงสุดประมาณ 10,240,000 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 46.48 ของเงินงบประมาณโครงการด้านศาสนศึกษาทั้งหมด ในขณะที่หมวดค่าใช้จ่ายในโครงการอบรมพระวิปัสสนาเพื่อการสอนกัมมัฏฐานนิติตไ้ซึ่งงบประมาณต่ำสุดประมาณ 100,000 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.45 ของเงินงบประมาณโครงการด้านศาสนศึกษาทั้งหมด

จากผลการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของโครงการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตหรือภารกิจแรกของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยด้านการจัดศาสนศึกษา พบว่ามีรายละเอียดที่สำคัญปรากฏในหลักฐานหมวดเงินอุดหนุนโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2544 ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 27 แสดงค่าใช้จ่ายของโครงการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในช่วงปี พ.ศ. 2542 – 2544

ที่	ชื่อโครงการ	งบประมาณประจำปี (ล้านบาท)			ร้อยละ ของงบประมาณทั้งหมด		
		2542	2543	2544	2542	2543	2544
1.	โครงการส่งพระนักศึกษาไปปฏิบัติศาสนกิจ	2.06	-	-	46.25	-	-
2.	โครงการภาคปฏิบัติกัมมัฏฐานก่อนออกปฏิบัติศาสนกิจ	0.56	-	-	12.64	-	-
3.	โครงการพัฒนาบุคลากร	0.70	2.41	-	15.71	20.95	-
4.	โครงการสัมมนาวิชาการด้านศาสนา	0.14	-	-	3.07	-	-
5.	โครงการสัมมนาวิชาการอาจารย์สอนภาษาอังกฤษ	0.15	-	-	3.36	-	-
6.	โครงการสัมมนาวิจัยเชิงปฏิบัติการด้านการศึกษา	0.26	-	-	5.75	-	-
7.	โครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพทางการศึกษาด้านภาษาอังกฤษ	0.13	-	-	2.94	-	-
8.	โครงการเผยแพร่ผลงานด้านวิชาการ	0.18	-	-	4.01	-	-
9.	โครงการจัดทำแผนแม่บท	0.28	-	-	6.27	-	-
10.	โครงการอบรมเทคนิคการแปลตำราทางพระพุทธศาสนาเป็นภาษาอังกฤษ	-	0.21	-	-	1.79	-
11.	โครงการอบรมครูสอนจริยธรรมในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการปฐมนิเทศศึกษา กรุงเทพฯ	-	0.63	-	-	5.47	-
12.	โครงการสัมมนาวิจัยเชิงปฏิบัติทางสังคมศาสตร์	-	0.094	-	-	0.82	-
13.	โครงการพัฒนาวิชาการและมาตรฐานบุคลากรคณะมนุษยศาสตร์	-	0.17	-	-	1.45	-
14.	โครงการอบรมพระนักศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม	-	0.12	-	-	1.02	-
15.	โครงการจัดทำร่างหลักสูตรสาขาวิชาเอกการวัดผลและประเมินผล	-	0.19	-	-	1.69	-

ตารางที่ 27 แสดงค่าใช้จ่ายของโครงการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในช่วงปี พ.ศ. 2542 – 2544 (ต่อ)

ที่	ชื่อโครงการ	งบประมาณประจำปี (ล้านบาท)			ร้อยละ ของงบประมาณทั้งหมด		
		2542	2543	2544	2542	2543	2544
16.	โครงการสัมมนาวิชาการอาจารย์คณะ ศาสนาและปรัชญา	-	0.18	-	-	1.54	-
17.	โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อแม่ชีไทย	-	0.76	-	-	6.56	-
18.	โครงการจัดทำแผนพัฒนาของวิทยาเขต 7 แห่ง	-	0.28	-	-	2.43	-
19.	โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการของ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	-	3.48	2.00	-	30.24	17.52
20.	โครงการส่งเสริมนักศึกษาสำหรับ นักศึกษาที่เรียนดี	-	3.00	-	-	26.04	-
21.	โครงการพัฒนาอาจารย์	-	-	1.82	-	-	15.94
22.	โครงการทุนอุดหนุนนักศึกษาที่ด้อยโอกาส	-	-	1.00	-	-	8.76
23.	โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาวิชาการ ทางพระพุทธศาสนาสำหรับคฤหัสถ์	-	-	2.43	-	-	21.30
24.	โครงการสัมมนาวิชาการเพื่อพัฒนาอาจารย์	-	-	1.63	-	-	14.29
25.	โครงการประกันคุณภาพการศึกษาระดับ อุดมศึกษา	-	-	1.43	-	-	12.50
26.	โครงการมหاپชาบดีเถรีวิทยาลัย	-	-	1.11	-	-	9.69
รวม		4.46	11.52	11.42	100	100	100

จากตารางที่ 27 สามารถสรุปรายละเอียดที่สำคัญเกี่ยวกับโครงการศาสนศึกษา
ในแต่ละปีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้ดังต่อไปนี้

ในปี พ.ศ. 2542 งานศาสนศึกษา ได้กำหนดงบประมาณโครงการทั้งสิ้น
4,456,800 บาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 4.81 ของงบประมาณทั้งหมด โดยจำแนกเป็นโครงการต่าง ๆ
คือ

- (1) โครงการส่งพระนักศึกษาไปปฏิบัติศาสนกิจ ใช้งบประมาณ 2,061,290 บาท คิดเป็นร้อยละ 46.25 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (2) โครงการภาคปฏิบัติกัมมัฏฐานก่อนออกปฏิบัติศาสนกิจ ใช้งบประมาณ 563,330 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.64 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (3) โครงการพัฒนาบุคลากร ใช้งบประมาณ 700,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.71 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (4) โครงการสัมมนาวิชาการด้านศาสนา ใช้งบประมาณ 136,780 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.07 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (5) โครงการสัมมนาวิชาการอาจารย์สอนภาษาอังกฤษ ใช้งบประมาณ 149,750 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.36 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (6) โครงการสัมมนาวิจัยเชิงปฏิบัติการด้านการศึกษา ใช้งบประมาณ 256,300 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.75 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (7) โครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพทางการศึกษาด้านภาษาอังกฤษ ใช้งบประมาณ 131,050 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.94 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (8) โครงการเผยแพร่ผลงานด้านวิชาการ ใช้งบประมาณ 178,800 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.01 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (9) โครงการจัดทำแผนแม่บท ใช้งบประมาณ 279,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.27 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด

ในปี พ.ศ. 2543 งานศาสนศึกษา ได้กำหนดงบประมาณโครงการทั้งสิ้น 11,521,100 บาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10.62 ของงบประมาณทั้งหมด โดยจำแนกเป็นโครงการต่าง ๆ คือ

- (1) โครงการพัฒนาบุคลากร ใช้งบประมาณ 2,414,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.95 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (2) โครงการอบรมเทคนิคการแปลตำราทางพระพุทธศาสนาเป็นภาษาอังกฤษ ใช้งบประมาณ 206,400 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.79 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (3) โครงการอบรมครูสอนจริยธรรมในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพฯ ใช้งบประมาณ 630,300 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.47 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด

- (4) โครงการสัมมนาวิจัยเชิงปฏิบัติทางสังคมศาสตร์ ใช้งบประมาณ 94,400 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.82 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (5) โครงการพัฒนาวิชาการและมาตรฐานบุคลากรคณะมนุษยศาสตร์ ใช้งบประมาณ 166,800 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.45 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (6) โครงการอบรมพระนักศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม ใช้งบประมาณ 117,700 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.02 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (7) โครงการจัดทำร่างหลักสูตรสาขาวิชาเอกการวัดผลและประเมินผล ใช้งบประมาณ 195,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.69 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (8) โครงการสัมมนาวิชาการอาจารย์คณะศาสนาและปรัชญา ใช้งบประมาณ 177,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.54 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (9) โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อแม่ชีไทย ใช้งบประมาณ 755,900 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.56 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (10) โครงการจัดทำแผนพัฒนาของวิทยาเขต 7 แห่ง ใช้งบประมาณ 280,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.43 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (11) โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ใช้งบประมาณ 3,483,600 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.24 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (12) โครงการส่งเสริมนักศึกษาสำหรับนักศึกษาที่เรียนดี ใช้งบประมาณ 3,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.04 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด

ในปี พ.ศ. 2544 งานศาสนศึกษา ได้กำหนดงบประมาณโครงการทั้งสิ้น 11,415,900 บาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.10 ของงบประมาณทั้งหมด โดยจำแนกเป็นโครงการต่าง ๆ คือ

- (1) โครงการพัฒนาอาจารย์ ใช้งบประมาณ 1,820,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.94 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (2) โครงการทุนอุดหนุนนักศึกษาที่ด้อยโอกาส ใช้งบประมาณ 1,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.76 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด

- (3) โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาวิชาการทางพระพุทธศาสนาสำหรับ
คฤหัสถ์ ใช้งบประมาณ 2,431,100 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.30 ของ
งบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (4) โครงการสัมมนาวิชาการเพื่อพัฒนาอาจารย์ ใช้งบประมาณ 1,631,000
บาท คิดเป็นร้อยละ 16.29 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (5) โครงการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา ใช้งบประมาณ
1,427,200 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.50 ของงบประมาณโครงการศาสน
ศึกษาทั้งหมด
- (6) โครงการมหาบัณฑิตเอกรั้ววิทยาลัย ใช้งบประมาณ 1,106,600 บาท คิดเป็น
ร้อยละ 9.69 ของงบประมาณโครงการศาสนศึกษาทั้งหมด
- (7) โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ใ้
งบประมาณ 2,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.52 ของงบประมาณ
โครงการศาสนศึกษาทั้งหมด

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเงินอุดหนุนโครงการด้านศาสนศึกษาในช่วงปี พ.ศ.
2542-2544 จะเห็นได้ว่า งบประมาณที่จัดสรรให้กับโครงการศาสนศึกษาในปี พ.ศ. 2543 ได้รับ
สัดส่วนของเงินอุดหนุนโครงการด้านศาสนศึกษาสูงสุดถึงร้อยละ 10.62 ของเงินงบประมาณทั้ง
หมด รองลงมาได้แก่เงินอุดหนุนโครงการด้าน ศาสนศึกษาในปี พ.ศ. 2542 ได้รับสัดส่วนของ
เงินอุดหนุนโครงการด้านศาสนศึกษาร้อยละ 4.81 ของงบประมาณทั้งหมด ในขณะที่ปี พ.ศ 2544
เงินอุดหนุนโครงการด้านศาสนศึกษาได้รับเงินอุดหนุนในสัดส่วนร้อยละ 0.10 ของเงินงบประมาณ
ทั้งหมด ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละโครงการด้านศาสนศึกษาในแต่ละปีข้างต้นจะพบว่า

ในปี พ.ศ. 2542 จำนวนเงินอุดหนุนโครงการด้านศาสนศึกษาได้รับจัดสรรใน
หมวดค่าใช้จ่ายโครงการส่งพระนักศึกษาไปปฏิบัติศาสนกิจสูงสุดประมาณ 2,061,290 บาท หรือ
คิดเป็นร้อยละ 46.25 ของเงินงบประมาณโครงการด้านศาสนศึกษาทั้งหมด ในขณะที่หมวด
ค่าใช้จ่ายในโครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพทางการศึกษาด้านภาษาอังกฤษใช้งบประมาณ
ต่ำสุดประมาณ 131,050 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 2.94 ของเงินงบประมาณโครงการด้านศาสน
ศึกษาทั้งหมด

ในปี พ.ศ. 2543 จำนวนเงินอุดหนุนโครงการด้านศาสนศึกษาได้รับจัดสรรใน
หมวดค่าใช้จ่ายโครงการส่งเสริมนักศึกษาสำหรับนักศึกษาที่เรียนดีสูงสุดประมาณ 3,000,000
บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 26.04 ของเงินงบประมาณโครงการด้านศาสนศึกษาทั้งหมด ในขณะที่
หมวดค่าใช้จ่ายในโครงการสัมมนาวิจัยเชิงปฏิบัติทางสังคมศาสตร์ใช้งบประมาณต่ำสุดประมาณ
94,400 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.82 ของเงินงบประมาณโครงการด้านศาสนศึกษาทั้งหมด

ในปี พ.ศ. 2544 จำนวนเงินอุดหนุนโครงการด้านศาสนศึกษาได้รับจัดสรรในหมวดค่าใช้จ่ายโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาวิชาการทางพระพุทธศาสนาสำหรับคฤหัสถ์สูงสุดประมาณ 2,431,100 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 21.30 ของเงินงบประมาณโครงการด้านศาสนศึกษาทั้งหมดในขณะที่หมวดค่าใช้จ่ายในโครงการทุนอุดหนุนนักศึกษาที่ด้อยโอกาสใช้งบประมาณต่ำสุดประมาณ 1,000,000 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 8.76 ของเงินงบประมาณโครงการด้านศาสนศึกษาทั้งหมด

4.2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งต่อการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เข้าศึกษาในอนาคต

จากผลการสำรวจข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับวิสัยทัศน์และนโยบายการพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ในอนาคตของสถาบันทั้ง 2 แห่งนำไปสู่การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของสถาบันได้ดังนี้

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัตถุประสงค์สำคัญที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่เน้นหนักในการพัฒนาจากปัจจุบันสู่อนาคตประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ 6 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อให้มีโครงสร้างที่กระชับรัด มีระบบการบริหารที่มีความคล่องตัว สามารถดำเนินงานทุกด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล โปร่งใส และตรวจสอบได้
2. เพื่อให้บุคลากรทุกระดับเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้นำทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา
3. เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจหลักทั้งในด้านการบริหาร การจัดการศาสนศึกษา การวิจัย การส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม รวมทั้งการงานบูรณาการวัฒนธรรมได้ตามเป้าหมาย
4. เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษา การวิจัยด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา ในระดับนานาชาติ
5. เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา สามารถประยุกต์เข้ากับศาสตร์สาขาต่าง ๆ มีปฏิภาณที่น่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด มีความเป็นผู้นำทางจิตใจและปัญญา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีโลกทัศน์กว้างไกล สามารถก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลก มีศรัทธาที่จะอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา มีคุณธรรม จริยธรรม และเสียสละเพื่อส่วนรวม

6. เพื่อให้สามารถระดมทุนจากแหล่งต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อการจัดหา และพัฒนาอาคารสถานที่ บุคลากร ครุภัณฑ์การศึกษา และเทคโนโลยีสารสนเทศตามเป้าหมายที่กำหนด

นอกจากวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ข้างต้นยังพบว่า ควรพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้เพื่อใช้ประกอบการนำเสนอแนวทางการจัดทำงบประมาณในอนาคต คือ

จุดเด่นในภาพรวมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเฉพาะในช่วงแผนพัฒนามหาวิทยาลัยในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้แก่

1). ความเป็นอิสระในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเนื่องจากการได้รับสถานภาพเป็นนิติบุคคลของสถาบัน

2). ปัจจุบันสถาบันสามารถขยายการจัดการศาสนศึกษาได้อย่างทั่วถึงมากขึ้นในแต่ละภูมิภาคทำให้ผู้เข้าศึกษาไม่ต้องเดินทางมาศึกษาในส่วนกลางเป็นหลักจึงช่วยประหยัดต้นทุนในการผลิตบัณฑิตได้มากขึ้น

3). มหาวิทยาลัยสามารถขยายการเปิดรับจำนวนผู้เข้าศึกษาและระดับการศึกษา ตั้งแต่ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก รวมทั้งหลักสูตรนานาชาติได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเนื่องจากการให้ความสนใจจากชาวต่างชาติในปัจจุบันและแหล่งเงินทุนที่เพิ่มขึ้นภายนอกสถาบัน

4). ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยสามารถปรับระบบการรับนิสิตให้ครอบคลุมการรับผู้เข้าศึกษาที่เป็นคนทุกชาติได้ทุกสาขาวิชาเพื่อรองรับนโยบายการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานออกเป็น 12 ปี และคาดว่าจะผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพสูงขึ้นได้ทุก ๆ ด้าน

5). งบประมาณด้านทรัพยากรโดยเฉพาะต้นทุนลงทุนด้านที่ดิน และสิ่งก่อสร้างมีแนวโน้มจะเพิ่มการขยายตัวมากยิ่งขึ้นเพราะมีความร่วมมือทั้งจากเงินบริจาคจากคณะสงฆ์และประชาชนมากกว่าเดิมถึงร้อยละ 40 ของงบประมาณแผ่นดินในแต่ละปี

6). ปัจจุบันเครือข่ายความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกสถาบันมีมากขึ้นเนื่องจากความคล่องตัวในการบริหารงานส่งผลให้การใช้ทรัพยากรในการจัดการศึกษามีความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดมากกว่าเดิม

7). เนื่องจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ในต้นทุนเผยแพร่โครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบันจึงส่งผลให้มหาวิทยาลัยมีความก้าวหน้าต่อการเผยแพร่หลักธรรม เช่น การแปลพระไตรปิฎกออกเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น จึงทำให้มหาวิทยาลัยได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

สำหรับจุดด้อยโดยภาพรวมที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยควรเร่งแก้ไขได้แก่

- 1). ข้อจำกัดในการจ้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเนื่องจากอัตราเงินเดือนที่ยังต่ำและผูกติดกับระบบราชการเกินไป
- 2). วุฒิของอาจารย์ประจำยังไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัยที่กำหนดวุฒิสอนควรมีสัดส่วนปริญญาเอกต่อปริญญาโทเท่ากับ 40 : 60
- 3). การพัฒนาระบบสารสนเทศยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรเนื่องจากเครือข่ายการประสานงานของสถาบันกับองค์กรภายนอกยังขาดการสนับสนุนที่ดีพอ
- 4). หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนยังมีมาตรฐานต่ำเมื่อเทียบกับการพัฒนาของสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไปทั้งในและต่างประเทศ
- 5). การเข้าสู่ตำแหน่งในระบบบริหารของบุคลากรของมหาวิทยาลัยยังไม่ผ่านกระบวนการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่จึงส่งผลให้การพัฒนาในสายงานเป็นไปได้อย่างล่าช้า

สำหรับโอกาสการพัฒนาตามบริบทของสังคมและสภาพแวดล้อมภายนอกของมหาวิทยาลัยอาจสรุปได้ดังนี้

- 1). บัณฑิตทุกระดับมีโอกาสสนองงานกิจการคณะสงฆ์ทั้งในด้านการปกครอง การศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปโภค และการศึกษาสงเคราะห์
- 2). เนื่องจากภาวะความถดถอยทางจริยธรรมและศีลธรรมในปัจจุบันจึงเป็นโอกาสที่มหาวิทยาลัยจะสามารถใช้โอกาสนี้ส่งเสริมคุณธรรมให้สังคมได้มากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามภาวะคุกคามและจุดอันตรายที่พบว่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยต้องเตรียมพร้อมต่อการเผชิญและแก้ไขก็คือ

- 1). ภาวะการแข่งขันในเชิงคุณภาพและปริมาณที่เพิ่มขึ้นในการบริหารจัดการด้านทรัพยากร เทคโนโลยีสารสนเทศ และระบบประเมินคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันภาครัฐจะจัดสรรงบประมาณสนับสนุนมหาวิทยาลัยในลักษณะเงินอุดหนุนเฉลี่ยรายหัวของผู้เข้าศึกษา และผลการประกันคุณภาพการศึกษาที่สูงหรือต่ำนี้เองสามารถส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินงานตามงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีตามไปด้วย
- 2). การลงทุนเพื่อการศึกษาอาจเพิ่มไม่ได้มากเพราะภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน

สำหรับวิสัยทัศน์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยในอนาคตคือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยต้องการมุ่งพัฒนาสถาบันให้เป็นศูนย์กลางการศึกษา การวิจัยด้านพระพุทธ

ศาสนา และปรัชญาในระดับนานาชาติ รวมทั้งการผลิตบัณฑิตให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการด้าน พระพุทธศาสนาโดยสามารถประยุกต์ให้เข้ากับศาสตร์สาขาต่าง ๆ ได้ ตลอดจนจะต้องเป็นผู้นำทั้ง ทางจิตใจและปัญญา มีศรัทธาที่จะอุทิศตนเพื่อพุทธศาสนาและส่วนรวม มีความริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน ในขณะที่พันธกิจสำคัญของมหาวิทยาลัยยังคง เกี่ยวข้องกับการเป็นสถาบันทางวิชาการ มีฐานะเป็นนิติบุคคล และมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริม และให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ รวมทั้งการ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเป็นหลักร่วมด้วย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วัตถุประสงค์สำคัญที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่เน้นหนักในการพัฒนา จากปัจจุบันสู่ออนาคตประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ 5 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพทั้งด้านความรู้และความประพฤติ และสนอง ตอบต่อการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีภูมิคุ้มกัน บัณฑิตจะต้องเป็น ผู้มุ่งแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ในด้านวิชาการพระพุทธศาสนา สังคม และ ศิลปวัฒนธรรม รวมไปถึงการช่วยส่งเสริมสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มี คุณภาพประกอบด้วยการอนุรักษ์ภูมิปัญญา การเรียนรู้ ความสมานฉันท์ ความเอื้ออาทรต่อกัน
2. เพื่อให้การบริหารงานและจัดการในสถาบันก้าวสู่ความเป็นองค์กรระดับ สากลในทุก ด้าน ๆ โดยเฉพาะการเน้นประสิทธิผล ความทันสมัย ความ โปร่งใสในการดำเนินงาน ระบบสวัสดิการที่ดี และความสอดคล้องกับ แนวการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับแนวการเรียนรู้ตามอัธยาศัย
3. เพื่อให้เป็นแหล่งการบริการวิชาการพระพุทธศาสนาต้องมุ่งสู่ชุมชนใน ระดับกว้างเป็นศูนย์กลางแห่งการแสวงหาความรู้ด้านวิชาการทาง พระพุทธศาสนา
4. เพื่อให้ระบบการบริหารจัดการทรัพยากรของสถาบันให้เกิดความพร้อมต่อ การรองรับจำนวนผู้เข้าศึกษาที่เพิ่มขึ้น ทั้งด้านหลักสูตร คุณวุฒิ ต้นทุนด้าน ต่าง ๆ ที่จำเป็น และการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยให้มากขึ้น
5. เพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายการประกันคุณภาพของ ภาครัฐ และวิสัยทัศน์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด รวมทั้งเน้นการใช้ภาษาควบคู่ กับเทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดขึ้นร่วมกันในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมอันสำคัญของชาติไทย

นอกจากวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ข้างต้นยังพบว่า ควรพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้เพื่อใช้ประกอบการนำเสนอแนวทางการจัดทำงบประมาณในอนาคต คือ

จุดเด่นในภาพรวมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยเฉพาะในช่วงแผนพัฒนามหาวิทยาลัยในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้แก่

1). มหาวิทยาลัยมีการเรียนการสอนทางด้านพุทธศาสนาและปรัชญาเป็นหลัก โดยมีผู้บริหารในระดับสูงทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคดำรงตำแหน่งบริหารทางคณะสงฆ์ด้วย จึงสามารถสร้างศรัทธาและพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อรองรับการผลิตบัณฑิตที่มากขึ้นได้เป็นอย่างดีและเกิดการอุปถัมภ์เกื้อกูลกันในเชิงบวรระหว่างวัดและชุมชนในเรื่องการศึกษา

2). การกระจายวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยสู่ต่างจังหวัดส่งผลให้ผู้เข้าศึกษาลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาศึกษาในส่วนกลางได้มาก โดยเฉพาะบรรพชิตที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยยังสามารถใช้เวลาอยู่กับชุมชนในท้องถิ่นก่อให้เกิดความร่วมมือกันอย่างเข้มแข็งสร้างการพัฒนาบุคลากรและสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นให้ดีขึ้นตามนโยบายที่ภาครัฐสนับสนุนได้

3). เนื่องจากจุดเด่นด้านวิชาการและการบริการวิชาการแก่สังคมที่มหาวิทยาลัยมีศักยภาพด้านจำนวนบุคลากรทางด้านพระพุทธรักษาค่อนข้างมากจึงสามารถดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับพระพุทธรักษาเพื่อประโยชน์ต่อสังคมได้จำนวนหนึ่ง รวมทั้งสามารถเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมทางศาสนาอันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาให้แก่สังคมในปัจจุบันได้ด้วย

4). เนื่องจากการมีสถานภาพเป็นหน่วยงานอิสระในปัจจุบันจึงส่งผลให้มหาวิทยาลัยสามารถระดมทุนจากผู้มีจิตศรัทธาได้มากและทำได้ง่ายไม่ยุ่งยากเหมือนกับมหาวิทยาลัยโดยทั่วไป

สำหรับจุดด้อยโดยภาพรวมที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยควรเร่งแก้ไข ได้แก่

1). การพัฒนาคุณวุฒิและประสบการณ์ของอาจารย์ผู้สอนที่ยังไม่ได้มาตรฐานด้านคุณวุฒิตามเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งกำหนดวุฒิปริญญาเอกต่อปริญญาโท เท่ากับ 40 : 60 โดยไม่มีวุฒิปริญญาตรี

2). การจัดการเรียนการสอนที่ยังใช้หลักสูตรเดิมที่ใช้มานานร่วม 15 ปี ซึ่งถึงแม้ปัจจุบันจะปรับปรุงโครงสร้างไปบ้างแต่เนื้อหาโดยรวมยังคงไม่พัฒนานักจึงส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนในระยะยาวโดยเฉพาะภาวะการแข่งขันด้านคุณภาพบัณฑิตในอนาคตที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนี้ปัจจัยด้านสถานที่ การฝึกปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมของผู้เข้าศึกษา และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสารสนเทศและเทคโนโลยียังมีข้อจำกัดในการพัฒนาการจัดการศึกษาเมื่อเทียบกับมาตรฐานที่มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ดำเนินการทั้งในและนอกประเทศ

3). การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษาปัจจุบันยังไม่เพียงพอตามเป้าหมายและกิจกรรมที่ดำเนินงานจึงส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในระดับบริหารจัดการ และประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

สำหรับโอกาสการพัฒนาตามบริบทของสังคมและสภาพแวดล้อมภายนอกของมหาวิทยาลัยอาจสรุปได้ดังนี้

1). โอกาสในการพัฒนาเชิงคุณภาพ ตามระบบประกันคุณภาพและกลไกที่รัฐจัดให้มีการตรวจสอบภายนอกตามแนวทางปฏิรูปอุดมศึกษาทุก 5 ปี แล้วจึงรายงานให้คณะรัฐมนตรีและสาธารณชนทราบเป็นระยะๆ จึงนับได้ว่าเป็นโอกาสอันหนึ่งที่ทำให้มหาวิทยาลัยต้องเร่งสร้างมาตรฐาน และกลไกประกันคุณภาพการศึกษาให้รัดกุมยิ่งขึ้น

2). จากนโยบายการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 12 ปี จึงส่งผลให้มหาวิทยาลัยต้องพร้อมต่อโอกาสการจัดเตรียมคุณภาพด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับจำนวนผู้เข้าศึกษาที่มากขึ้นโดยเฉพาะผู้เข้าศึกษาที่เป็นคนภูธร

3). จากผลการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาจึงส่งผลให้มหาวิทยาลัยต้องเร่งสร้างโอกาสในการบริหารจัดการเพื่อสนองรับต่อการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับและเท่าเทียมกับการแข่งขันกับสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและนอกประเทศ โดยเฉพาะความเป็นสากลต่อการพัฒนาบุคลากร หลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอน

อย่างไรก็ตามภาวะคุกคามและจุดอันตรายที่พบว่ามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต้องเตรียมพร้อมต่อการเผชิญและแก้ไขก็คือ

1). เนื่องจากแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นของสถาบันอุดมศึกษาในอนาคตจึงส่งผลกระทบต่อการแข่งขันกันในเรื่องคุณภาพในการจัดการศึกษาเป็นสำคัญซึ่งหากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยไม่สามารถได้รับการประเมินคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับสูงแล้วก็จะเป็นสถาบันอุดมศึกษาอันไม่เป็นที่ต้องการในสังคม จึงนับเป็นจุดอันตรายอันสำคัญที่มหาวิทยาลัยต้องคำนึงและเร่งเตรียมพร้อม นอกจากนี้คาดว่าในอนาคตสถาบันอุดมศึกษาจากต่างประเทศจะเข้ามามีบทบาทในเรื่องการส่งเสริมการลงทุนและการจัดการศึกษากับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศที่มีความพร้อมต่อการจัดการศึกษาที่ดีพอสมควรด้วย ดังนั้นหากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยยังอ่อนด้อยในเรื่องการบริหารจัดการ และงานวิจัย จึงเป็นภาวะที่เสี่ยงต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยในอนาคตอย่างแน่นอน

2). จากสภาวะการณ์ในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วจึงส่งผลกระทบต่อการก้าวให้ทันสภาวะดังกล่าวของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยเฉพาะการปรับกลยุทธ์ดำเนินการบริหารจัดการทั้งในแผนระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งผู้เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่ายต้องไม่นิ่งนอนใจและต้องตระหนักต่อการร่วมมือให้มากยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สำหรับวิสัยทัศน์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยในอนาคตคือ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต้องการมุ่งพัฒนาสถาบันให้เป็นสถาบันที่ผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ดี มีความประพฤติดี ดำรงชีพในสังคมด้วยพรหมวิหารธรรม ประกอบกับการเป็นแหล่งรวมของความรู้และผู้เชี่ยวชาญวิชาการพระพุทธศาสนา ที่สามารถชี้นำสังคม และยุติข้อขัดแย้ง ด้านวิชาการพระพุทธศาสนาได้นอกจากนี้ยังมุ่งเป็นแหล่งสถาบันที่ระบบบริหารและจัดการได้มาตรฐานระดับสากลด้วย ในขณะที่พันธกิจสำคัญของมหาวิทยาลัยยังคงเกี่ยวข้องกับการเป็นสถาบันทางวิชาการ มีฐานะเป็นนิติบุคคล และมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริม และให้บริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ รวมทั้งการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเป็นหลักร่วมด้วย

จากการวิเคราะห์และเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยจะพบว่า มีประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การนำเสนอแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำงบประมาณในอนาคต ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยสองแห่งต้องเน้นการปรับเปลี่ยนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์กรโดยเฉพาะระบบการบริหารงาน บุคลากร และวิสัยทัศน์ที่ตรงตามเป้าหมายภารกิจของมหาวิทยาลัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การจัดการศาสนศึกษา การวิจัย การส่งเสริมพระพุทธศาสนา และการบริการวิชาการแก่สังคม โดยเฉพาะแนวทางการจัดสรรงบประมาณที่คล่องตัวกว่าเดิม สามารถบริหารและจัดการทรัพยากรที่เป็นต้นทุนประเภทต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาสอดคล้องกับจำนวนผู้เข้าศึกษาที่จะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ในอนาคต

2. นโยบายที่สนับสนุนการพัฒนาสถาบันโดยเน้นงานวิจัยที่ควบคู่กับการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาพิจารณาตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การบริหาร การจัดทำ และการประเมินผลการจัดทำงบประมาณควรเข้ามามีบทบาทหลัก ดังนั้นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการบริหารการใช้ต้นทุนในการจัดการศึกษาในอนาคตจึงต้องอาศัยการประสานความร่วมมือกันจากเครือข่ายของภาครัฐ เอกชน และองค์กรทั้งภายในและภายนอกประเทศที่สามารถนำเสนอรูปแบบการบริหารงานและดำเนินงานของสถาบันให้เข้าสู่ความเป็นสากลและเป็นมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยเฉพาะการตอบสนองต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของการมุ่งเป็นศูนย์กลางการวิจัย และการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาระดับนานาชาติ

3. การจัดทำงบประมาณในอนาคตต้องครอบคลุมถึงการจัดหาแหล่งเงินทุนที่เพียงพอต่อการรองรับการปรับเปลี่ยนและพัฒนาระบบการศึกษาของสถาบันให้มีความพร้อมทั้งต้นทุนลงทุนและต้นทุนดำเนินการในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการสนับสนุนแหล่งเงินทุนจากเงินนอกงบประมาณที่ภาครัฐจัดสรรให้ตามปกติในแต่ละปี และต้องสามารถบริหารสินทรัพย์ของสถาบันให้เกิดผลกำไรจากข้อได้เปรียบระหว่างเครือข่ายของวัดและชุมชนที่มีแนวโน้มต่อการกลับมา มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกันเหมือนเช่นในอดีตที่ผ่านมา

4.3 ผลการนำเสนอแนวทางในการจัดทำงานงบประมาณ

จากการพิจารณาผลการวิเคราะห์ต้นทุนและแนวโน้มของต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงขลิ่งทั้ง 2 แห่ง รวมทั้งผลการวิเคราะห์บทสรุปการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องและผลการสำรวจโครงการศาสนศึกษาด้านต่าง ๆ ตลอดจนผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของสถาบันตามแผนการพัฒนามหาวิทยาลัยฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการจัดทำงานงบประมาณ ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยสงขลิ่งทั้ง 2 แห่งควรปรับเปลี่ยนการจัดทำงานงบประมาณเกี่ยวกับโครงการศาสนศึกษาแต่ละปีเพื่อให้เกิดความสอดคล้องต่อระบบการจัดทำงานงบประมาณแบบเน้นผลงาน (PBB) ของภาครัฐโดยควรพิจารณาตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1.1 ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและดำเนินการเกี่ยวกับโครงการศาสนศึกษาของมหาวิทยาลัยต้องจัดประชุมร่วมกันเพื่อเสนอการยกเลิกโครงการหรือริเริ่มโครงการใหม่ ๆ ในแต่ละปี โดยเฉพาะโครงการที่ส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชนทั่วไปและการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยให้เกิดคุณภาพตรงตามเป้าหมายและพันธกิจที่มี ซึ่งอาจใช้ดัชนีการวัดคุณภาพและประเมินผลจากมาตรฐานการประกันคุณภาพทางการศึกษาจากภาครัฐ สำนักงานงบประมาณ หรือองค์กรที่ให้ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยภายนอก รวมทั้งพิจารณาสรรหาโครงการเพิ่มเติมและสอดคล้องกับจำนวนผู้เข้าศึกษาทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิตที่มากขึ้นในแต่ละปี ทั้งนี้ลักษณะของโครงการศาสนศึกษาเหล่านี้ ได้แก่

- โครงการที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมด้านภาษา หลักสูตร และเทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ ๆ กับผู้เข้าศึกษาและประชาชนที่มีความสนใจในหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา
- โครงการที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับการปรับปรุง ส่งเสริม และแลกเปลี่ยนอาจารย์ บุคลากร ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านภายในสถาบันกับองค์กรภายนอก
- โครงการที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับการออกไปทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนิกแก่สังคมทั้งในระดับประเทศและระดับสากลของผู้ที่จะจบเป็นบัณฑิตจากสถาบัน
- โครงการที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับการระดมทุนและแหล่งทรัพยากรทั้งจากภายในและภายนอกสถาบันในรูปแบบต่าง ๆ
- โครงการที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับการจัดประชุม สัมมนา และวิจัยร่วมกัน เพื่อวางแผนและดำเนินการด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษา การพัฒนาการทำงานของบุคลากรและคณาจารย์ การผลิตสื่อ

ประกอบการเรียนการสอน การสร้างอาคารและสถานที่เพื่อลงทุนในทางการศึกษา

1.2 ภายหลังจากการวางแผนและจัดทำโครงการศาสนศึกษาที่ระบุชื่อโครงการชัดเจนแล้วให้พิจารณาการจัดสรรงบประมาณในแต่ละโครงการอย่างละเอียดโดยยื่นเสนออนุมัติเงินอุดหนุนโครงการตามความเป็นจริงและต้องระบุตารางแสดงค่าใช้จ่ายในแต่ละโครงการในระยะต่าง ๆ รวมทั้งกำหนดดัชนีชี้วัดการตรวจสอบประสิทธิภาพของผลงานในแต่ละโครงการอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เข้าศึกษาภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการนั้น ๆ เป็นต้น

2. มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งควรวางแผนในการควบคุมและบริหารต้นทุนในการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพต่อการลงทุนในแต่ละปีโดยใช้หลักการพิจารณาการวางแผนเกี่ยวกับต้นทุนในการจัดการศึกษา ดังนี้

2.1 ต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งต้นทุนดำเนินการและต้นทุนลงทุนทุกหมวดค่าใช้จ่ายต้องระบุถึงความสำคัญและความจำเป็นก่อนหลังโดยเน้นให้เกิดความสอดคล้องกับจำนวนผู้เข้าศึกษาแต่ละปี เช่น ค่าวัสดุ ครุภัณฑ์ที่จัดเป็นปัจจัยพื้นฐานในการลงทุนเพื่อจัดการศึกษาจะเพิ่มสูงขึ้นตามจำนวนผู้เข้าศึกษาในแต่ละปี ดังนั้นจึงควรลำดับความสำคัญและความจำเป็นไว้ก่อนต้นทุนประเภทอื่น ๆ เป็นต้น

2.2 ต้นทุนในการจัดการศึกษาทุกประเภทควรใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์เข้ามาควบคุมและบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทั้งในแง่ของการประหยัดและลดความฟุ่มเฟือย เช่น การเพิ่มภาระงานของผู้สอน การเปิดสอนหลักสูตรนอกเวลาราชการ เป็นต้น

2.3 มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งควรวางแผนการบริหารสินทรัพย์ของมหาวิทยาลัยทั้งในส่วนกลางและวิทยาเขตให้เกิดประโยชน์และก่อให้เกิดรายได้ในรูปแบบของเงินนอกงบประมาณเพิ่มขึ้น เช่น การจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้าแบบร่วมทุนเพื่อสรรหารายได้จากผู้สนใจร่วมถือหุ้น การเสนอนวัตกรรมในการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสู่สังคมในรูปของการจำหน่ายเทปโทรทัศน์ แอบบันทิกเสียงและสื่ออื่น ๆ การจัดนิทรรศการและโครงการสำคัญทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งศาสนกิจต่าง ๆ เพื่อหารายได้จากเงินบริจาคของประชาชนในแต่ละปี

3. มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งควรปรับกลยุทธ์การติดต่อและประสานความร่วมมือกับเครือข่ายภาครัฐและเอกชนทั้งภายในและนอกประเทศในประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

3.1 มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งต้องร่วมมือกันพัฒนาบุคลากรภายในสถาบันให้มีความรู้ความสามารถต่อการตัดสินใจวางแผนดำเนินงานงบประมาณเกี่ยวกับการชี้แจงค่าใช้จ่ายที่ถูกต้องมีความสอดคล้องกับความจำเป็นและวัตถุประสงค์ด้านพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยในแต่ละข้อทั้งในปัจจุบันและอนาคต สามารถตรวจสอบด้วยการจัดทำตารางแสดง

กิจกรรมค่าใช้จ่ายเช่นเดียวกับระบบงบประมาณแบบเน้นผลงานเพื่อเสนออนุมัติต่อภาครัฐได้อย่างสมเหตุสมผล ซึ่งบุคลากรภายในฝ่ายงานต่าง ๆ ตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงจนกระทั่งพนักงานภายในมหาวิทยาลัยทุกระดับต้องจัดประชุมร่วมกันเพื่อระดมความคิดเห็นและสร้างความเข้าใจในข้อตกลงร่วมกันในเรื่องการบริหารงบประมาณที่ก่อให้เกิดคุณภาพได้ในเชิงรูปธรรม ทั้งนี้ควรมีการจัดสัมมนาหรือร่วมประชุมกันอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อประเมินผลการใช้จ่ายในต้นทุนประเภทต่าง ๆ รวมทั้งเพื่อเตรียมพร้อมต่อการแก้ไขปัญหาด้วยความยืดหยุ่นเป็นระบบ และปฏิบัติตามแผนดำเนินการที่ตั้งไว้ได้จริง

3.2 เครือข่ายขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนควรเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนและพัฒนาผลงานวิจัยรวมทั้งนวัตกรรมทางการศึกษาให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับมากขึ้น โดยเฉพาะผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดทำงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและแนวโน้มของต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงฆ์ และเพื่อนำเสนอแนวทางการจัดทำงานงบประมาณเมื่อเทียบกับวัตถุประสงค์ของสถาบันและการจัดทำงานงบประมาณแบบเน้นผลงานที่สอดคล้องกับแนวโน้มต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสำรวจข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาและแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของตารางประกอบความเรียงซึ่งสามารถสรุปข้อมูลจากการวิจัย ได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาคารและพื้นที่ใช้สอยของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ทั้ง 2 แห่งเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา พบว่า ผลการสำรวจที่ดินและอาคารเรียนในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 ของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีพื้นที่ดินในการจัดการศึกษาทั้งในส่วนกลางและวิทยาเขตรวม 11 แห่ง โดยมีพื้นที่รวม 267.1 ไร่ สำหรับอาคารเรียนทั้งในส่วนกลางและวิทยาเขตรวม 20 หลัง โดยมีพื้นที่ใช้สอยรวม 62,818 ตารางเมตร ในขณะที่มหามกุฏราชวิทยาลัยมีพื้นที่ดินในการจัดการศึกษาทั้งในส่วนกลางและวิทยาเขตรวม 8 แห่ง โดยมีพื้นที่รวม 253.8 ไร่ สำหรับอาคารเรียนทั้งในส่วนกลางและวิทยาเขตรวม 29 หลัง โดยมีพื้นที่ใช้สอยรวม 30,217.5 ตารางเมตร

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีของการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 พบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีสูงกว่ามหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยโดยสรุปได้ดังนี้

2.1 ต้นทุนดำเนินการในการจัดการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนดำเนินการเฉลี่ยต่อคนต่อปีเท่ากับ 18,171 บาท โดยเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 11.55% ของปีที่ผ่านมา ในขณะที่มหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนดำเนินการเฉลี่ยต่อคนต่อปีเท่ากับ 28,687 บาท โดยเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีทั้งสองแห่งพบว่า มีความแตกต่างกัน 33,594 บาท

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทั้ง 2 แห่ง พบว่าแนวโน้มของต้นทุนในการจัดการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2549 สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 ต้นทุนดำเนินการในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มพบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีแนวโน้มต้นทุนดำเนินการเฉลี่ยต่อคนต่อปีเพิ่มขึ้นปีละ 1,655 บาท หรือเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 6.50% ของปีที่ผ่านมา ในขณะที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีแนวโน้มต้นทุนดำเนินการเฉลี่ยต่อคนต่อปีเพิ่มขึ้นปีละ 2,919 บาท หรือเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 7.02% ของปีที่ผ่านมา

3.2 ต้นทุนลงทุนในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มพบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีแนวโน้มต้นทุนลงทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีเพิ่มขึ้นปีละ 82 บาท หรือเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 2.00% ของปีที่ผ่านมา ในขณะที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีแนวโน้มต้นทุนลงทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีเพิ่มขึ้นปีละ 23 บาท หรือเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 0.09% ของปีที่ผ่านมา

3.3 ต้นทุนเงินเดือนในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มพบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีแนวโน้มต้นทุนเงินเดือนเฉลี่ยต่อคนต่อปีเพิ่มขึ้นปีละ 550 บาท หรือเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 3.46% ของปีที่ผ่านมา ในขณะที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีแนวโน้มต้นทุนเงินเดือนเฉลี่ยต่อคนต่อปีเพิ่มขึ้นปีละ 508 บาท หรือเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 2.27% ของปีที่ผ่านมา

3.4 ต้นทุนค่าตอบแทนในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มพบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีแนวโน้มต้นทุนค่าตอบแทนเฉลี่ยต่อคนต่อปีเพิ่มขึ้นปีละ 385 บาท หรือเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 14.13% ของปีที่ผ่านมา ในขณะที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีแนวโน้มต้นทุนค่าตอบแทนเฉลี่ยต่อคนต่อปีเพิ่มขึ้นปีละ 610 บาท หรือเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 13.00% ของปีที่ผ่านมา

3.5 ต้นทุนค่าใช้สอยวัสดุในการจัดการศึกษา ผลการคำนวณแนวโน้มพบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีแนวโน้มต้นทุนค่าใช้สอยวัสดุเฉลี่ยต่อคนต่อปีเพิ่มขึ้นปีละ 205 หรือเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 9.64% ของปีที่ผ่านมา ในขณะที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีแนวโน้มต้นทุนค่าวัสดุเฉลี่ยต่อคนต่อปีเพิ่มขึ้นปีละ 197 บาท หรือเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 5.33% ของปีที่ผ่านมา

นอกจากนี้ เมื่อนำต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีแต่ละประเภทที่ใช้ในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสองแห่งในช่วงปี พ.ศ. 2540-2549 มาเปรียบเทียบกับกันในรูปแบบของกราฟเส้น พบว่า ต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีที่ใช้ในการจัดการศึกษาเกือบทุกประเภท ยกเว้น ต้นทุนค่าที่ดินและต้นทุนสิ่งก่อสร้าง มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ต้นทุนค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้างมีแนวโน้มลดต่ำลง

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัยสองแห่งทั้ง 2 แห่ง สรุปได้ว่า

4.1 ในช่วงก่อนที่มหาวิทยาลัยสองแห่งทั้ง 2 แห่งจะมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรีโดยที่มีงบประมาณจำกัดไม่เพียงพอต่อการลงทุนเพื่อจัดการศึกษาและพัฒนาในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้มหาวิทยาลัยสองแห่งยังประสบปัญหาในการเสนอของบประมาณจากภาครัฐที่ล่าช้าไม่เป็นอิสระเพราะต้องผ่านขั้นตอนการพิจารณาอนุมัติจากกรมการศึกษาก่อนรวมทั้งต้องประสบปัญหาบุคลากรขาดความรู้ความสามารถและความชำนาญที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยนอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์บางคนมีความคิดเห็นว่าการที่ผู้เข้าศึกษามีจำนวนน้อยทำให้สะดวกในการควบคุมดูแลและบริหารงบประมาณในแต่ละปีได้ดีกว่า อย่างไรก็ตามผู้ให้สัมภาษณ์บางคนได้แสดงความคิดเห็นว่ายังประสบปัญหาด้านจำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอกับภาระงานในมหาวิทยาลัยสองแห่งด้วย ส่วนช่วงหลังจากที่มหาวิทยาลัยมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้นผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่างบประมาณในการจัดการศึกษาจากภาครัฐสูงขึ้นแต่ยังไม่เพียงพอในการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะต้นทุนการจัดซื้อจัดจ้างในแต่ละปี และยังพบว่างบประมาณที่มหาวิทยาลัยใช้ในการจัดจ้างบุคลากรและการพัฒนาบุคลากรมีสูงขึ้น สำหรับการยื่นเสนอขอของงบประมาณต่อภาครัฐก็มีความเป็นอิสระไม่ต้องผ่านการพิจารณาอนุมัติจากกรมการศึกษานในแต่ละปีและพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสองแห่งปี พ.ศ. 2540 ยังส่งผลดีต่อความชัดเจนในการจัดทำงบประมาณและโครงสร้างการบริหารงานของบุคลากรในแต่ละฝ่ายอย่างเป็นระบบด้วย นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์บางคนยังแสดงความคิดเห็นว่า ควรมีองค์กรภายนอกมหาวิทยาลัยเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดการศึกษาด้วย

4.2 ในช่วงก่อนที่มหาวิทยาลัยสองแห่งทั้ง 2 แห่งจะมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้นผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการที่ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยที่ยังประสบปัญหาการขาดความรู้ความสามารถและไม่ตระหนักในการวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหาการจัดสรรงบประมาณตามเป้าหมายของมหาวิทยาลัยในแต่ละปี สำหรับ

ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ปัจจัยด้านระบบการบริหารและจัดการภายในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะผลกระทบจากความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างตัวแทนของภาครัฐและคณะสงฆ์ นอกจากนี้ ปัจจัยด้านจำนวน ผู้เข้าศึกษาที่มีเพิ่มมากขึ้นประกอบกับภาวะการแข่งขันที่สูงขึ้นตามลำดับก็จัดเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนในการจัดการศึกษาด้วย ส่วนในช่วงภายหลังที่มหาวิทยาลัยมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้น มหาวิทยาลัยสงฆ์มีปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันแบ่งได้เป็นปัจจัยภายใน ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร ที่ยังขาดความพร้อมในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องตามเป้าหมาย นโยบายและพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยสงฆ์ปี พ.ศ.2540 โดยเฉพาะการจัดทำงบประมาณในแต่ละปี นอกจากนี้ปัจจัยด้านรูปแบบการบริหารงานภายในสถาบัน ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ ปี พ.ศ.2540 ก็นับเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ด้วย สำหรับปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเข้ามาส่งผลกระทบต่อเงินงบประมาณที่ภาครัฐจัดสรรให้ในแต่ละปีและปัจจัยด้านนโยบายการดำเนินงานระหว่างภาครัฐและมหาวิทยาลัยสงฆ์ ที่ต้องประชุมร่วมกันเพื่อจัดสรรงบประมาณให้เกิดความสอดคล้องในการวางแผนตามพันธกิจด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

4.3 ในช่วงก่อนที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งจะมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้นผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า มหาวิทยาลัยมีปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนในการจัดการศึกษาในด้านบุคลากรที่ประสบปัญหาการขาดความรู้ ความสามารถและขาดความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเนื่องจากงบประมาณในการจัดจ้างบุคลากรมีจำกัด สำหรับปัญหารองลงมา ได้แก่ ปัญหาด้านการบริหารและจัดการ ต้นทุนเพื่อจัดการศึกษาที่ขาดความชัดเจนทั้งด้านปริมาณ คุณภาพ และระยะเวลาในบางกิจกรรมหรือบางโครงการ นอกจากนี้ปัญหาข้อจำกัดด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน และครุภัณฑ์ทางการศึกษาก็จัดเป็นปัญหาและอุปสรรคที่พบในช่วงนี้เช่นกัน ส่วนในช่วงภายหลังที่มหาวิทยาลัยสงฆ์มีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคสำคัญได้แก่ ปัญหาด้านการบริหารและจัดการที่ยังอยู่ในช่วงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานและการปรับตัวของบุคลากรในมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับภารกิจตามพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ปี พ.ศ. 2540 สำหรับปัญหารองลงมาได้แก่ ปัญหาความไม่สมดุลกันระหว่างการบริหารงานงบประมาณและการควบคุมต้นทุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ยังพบปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ ในเรื่องของปัญหาการขาดงานวิจัย ที่จะช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาควบคู่กับการแก้ไขปัญหาต้นทุนในการจัดการศึกษา และปัญหาเรื่องสัดส่วนของจำนวนผู้เข้าศึกษากับจำนวนบุคลากรที่มีทักษะความรู้ความสามารถที่ยังไม่เหมาะสม

4.4 ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า แนวทางที่จะสามารถช่วยให้การจัดทำงบประมาณเกิดความสอดคล้องกับแนวโน้มของต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในอนาคตได้แก่ มหาวิทยาลัยสงฆ์ควรจัดการพัฒนาระบบการบริหารและจัดการ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยโดยจัดฝึกอบรมเพิ่มทักษะความรู้ความสามารถ และความชำนาญให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป นอกจากนี้ควรมีการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรทางการศึกษาและองค์กรทางศาสนาทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อช่วยในการพัฒนาการจัดการศึกษาสัมฤทธิ์ผลมากขึ้น สำหรับแนวทางต่อมา ได้แก่ การเสนอให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างตัวแทนจากภาครัฐและตัวแทนจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง เพื่อเสนอแนวทางในการวางแผนดำเนินงานงบประมาณทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยพิจารณาให้เกิดความสอดคล้องกับคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ และพัฒนาวิธีใช้ต้นทุนในการจัดการศึกษาในแต่ละประเภทให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ยังควรส่งเสริมให้มีการพัฒนารูปแบบการวางแผน การบริหาร และการประเมินผล การใช้งบประมาณประจำปีเพื่อการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอกับความจำเป็นและภารกิจของมหาวิทยาลัยในอนาคตด้วย

4.5 แนวทางสำคัญที่จะสามารถช่วยให้การจัดทำงบประมาณเกิดความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถาบันตามแนวพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ในปี พ.ศ. 2540 รวมทั้งก่อให้เกิดความสอดคล้องกับระบบการจัดสรรงบประมาณแบบเน้น ผลงานของภาครัฐ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่ามหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งควรปรับเปลี่ยนระบบการจัดทำงบประมาณทุกชั้นตอนอย่างละเอียดให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การบริหาร การจัดการ และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรมีการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารงานภายในสถาบันที่ต้องพิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างเป้าหมายและพันธกิจของมหาวิทยาลัยและกรอบการปฏิบัติของภาครัฐ โดยเฉพาะการจัดการประชุมร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อเข้ามาช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ สำหรับแนวทางต่อมา ได้แก่ การเสนอให้มีการประสานความร่วมมือกันภายในองค์กรเพื่อจัดทำงบประมาณให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ และเป้าหมายการดำเนินงานตามภารกิจของการอุดมศึกษารวมทั้งควรมีการประสานความร่วมมือกับองค์กรภายนอกสถาบันเพื่อร่วมกันสนับสนุนการวางแผนด้านการลงทุนเพื่อการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง สรุปได้ว่า ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในโครงการด้านศาสนศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งเริ่มมีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2544 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัยได้รับเงินอุดหนุนโครงการด้านศาสนศึกษาสูงสุดในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งคิดเป็น 16.48 % ของเงินงบประมาณทั้งหมด โดยในแต่ละปีจำนวนเงินในแต่ละโครงการได้รับมากน้อยแตกต่างกันไป ซึ่งโครงการที่จัดได้ว่าได้รับเงินอุดหนุนสูงสุดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2544 ได้แก่ โครงการพัฒนาห้องสมุดและเทคโนโลยีทางการศึกษา โครงการเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติ (ทั้ง 2 ปีต่อมา) ตามลำดับ สำหรับโครงการด้านศาสนศึกษาที่พบว่าได้รับเงินอุดหนุนน้อยที่สุดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2544 ได้แก่ โครงการอบรมพระวิปัสสนาเพื่อการสอนกรรมฐานนิต ในขณะที่พบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้รับเงินอุดหนุนโครงการด้านศาสนศึกษาสูงสุดในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งคิดเป็น 10.62 % ของเงินงบประมาณทั้งหมด โดยในแต่ละปีจำนวนเงินในแต่ละโครงการได้รับมากน้อยแตกต่างกันไป ซึ่งโครงการที่จัดได้ว่าได้รับเงินอุดหนุนสูงสุดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2544 ได้แก่ โครงการส่งพระนักศึกษาไปปฏิบัติศาสนกิจ โครงการส่งเสริมนักศึกษาสำหรับนักศึกษาที่เรียนดี และโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาวิชการทางพระพุทธศาสนาสำหรับคฤหัสถ์ ตามลำดับ สำหรับโครงการด้านศาสนศึกษาที่พบว่าได้รับเงินอุดหนุนน้อยที่สุดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2544 ได้แก่ โครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพทางการศึกษาด้านภาษาอังกฤษ โครงการสัมมนาวิจัยเชิงปฏิบัติทางสังคมศาสตร์ และโครงการทุนอุดหนุนนักศึกษาที่ด้อยโอกาส ตามลำดับ

6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งต่อการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เข้าศึกษาในอนาคต สรุปได้ว่า ประเด็นสำคัญที่สามารถเชื่อมโยงวัตถุประสงค์ของสถาบันไปสู่การนำเสนอแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำงบประมาณในอนาคตได้แก่ การมุ่งเน้นในการปรับเปลี่ยนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์กรโดยเฉพาะระบบการบริหารงาน บุคลากร และวิสัยทัศน์ให้ตรงตามเป้าหมายด้านพันธกิจของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะความคล่องตัวในการจัดทำงบประมาณ การบริหารและจัดการทรัพยากรที่เป็นต้นทุนประเภทต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับจำนวนบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่เพิ่มขึ้นอนาคต นอกจากนี้นโยบายที่สนับสนุนการพัฒนาสถาบันโดยเน้นงานวิจัยที่ควบคู่กับการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาพิจารณาในการจัดทำงบประมาณจะต้องเข้ามามีบทบาทหลักควบคู่กับการสร้างเครือข่ายการประสานความร่วมมือกับองค์กรภายนอกสถาบันทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะการมุ่งสู่การเป็นแหล่งศูนย์กลางการวิจัยและการศึกษาทางด้านพระพุทธศาสนาระดับโลก และสำหรับการจัดทำงบประมาณในอนาคตยังจำเป็นต้องครอบคลุมถึงการสรรหาแหล่งเงินทุนที่เพียงพอต่อการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาทั้งต้นทูลงทุนและต้นทูลดำเนินการในการจัดการศึกษาของสถาบัน โดยเฉพาะการจัดสรรแหล่งเงินทุนนอกเงินงบประมาณของภาครัฐกับการบริหารสินทรัพย์ของสถาบันให้เกิดผลกำไรจากข้อได้เปรียบด้านความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายวัดกับชุมชน

7. ผลการนำเสนอแนวทางในการจัดทำงบประมาณเมื่อเทียบกับวัตถุประสงค์ของสถาบันและการจัดทำงบประมาณแบบเน้นผลงานที่สอดคล้องกับแนวโน้มต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีในอนาคตสามารถสรุปได้ดังนี้

7.1 มหาวิทยาลัยสงขลทั้ง 2 แห่งควรปรับเปลี่ยนการจัดทำงบประมาณเกี่ยวกับโครงการศาสนศึกษาแต่ละปีเพื่อให้เกิดความสอดคล้องต่อระบบการจัดทำงบประมาณแบบเน้นผลงาน (PBB) ของภาครัฐโดยควรพิจารณาตามลำดับขั้นตอน โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและดำเนินการเกี่ยวกับโครงการศาสนศึกษาของมหาวิทยาลัยต้องจัดประชุมร่วมกันเพื่อเสนอการยกเลิกโครงการเก่าหรือริเริ่มโครงการใหม่ ๆ ในแต่ละปี โดยเฉพาะโครงการที่ส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชนโดยทั่วไปและการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยให้เกิดคุณภาพตรงตามเป้าหมายและพันธกิจที่มี ซึ่งอาจจำเป็นต้องใช้ดัชนีการวัดคุณภาพและประเมินผลงานจากมาตรฐาน การประกันคุณภาพทางการศึกษาของภาครัฐ สำนักงานงบประมาณ หรือองค์กรที่ให้ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยภายนอก รวมทั้งพิจารณาสรรหาโครงการเพิ่มเติมและสอดคล้องกับจำนวนผู้เข้าศึกษาทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิตที่มากขึ้นในแต่ละปี ทั้งนี้ลักษณะของโครงการศาสนศึกษาเหล่านี้ ได้แก่ โครงการที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมด้านภาษา หลักสูตร และเทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ ๆ กับผู้ศึกษาและประชาชนที่มีความสนใจในหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา โครงการที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับการปรับปรุง ส่งเสริม และแลกเปลี่ยนอาจารย์ บุคลากร ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านภายในสถาบันกับองค์กรภายนอก โครงการที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับการออกไปทำหน้าที่ เผยแผ่ศาสนิกแก่มังคมทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติของผู้ที่จะจบเป็นบัณฑิตจากสถาบัน โครงการที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับการระดมทุนและแหล่งทรัพยากรทั้งจากภายในและภายนอกสถาบันในรูปแบบต่าง ๆ โครงการที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับการจัดประชุม สัมมนา และวิจัยร่วมกัน เพื่อวางแผนและดำเนินการด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษา การพัฒนาการทำงานของบุคลากรและคณาจารย์ การผลิตสื่อประกอบการเรียนการสอน การสร้างอาคารและสถานที่เพื่อลงทุนในทางการศึกษา สำหรับในภายหลังจากการวางแผนและจัดทำโครงการศาสนศึกษาที่ระบุชื่อโครงการอย่างชัดเจนแล้วให้พิจารณาการจัดสรรงบประมาณในแต่ละโครงการอย่างละเอียดโดยยื่นเสนออนุมัติเงินอุดหนุนโครงการตามความเป็นจริงและต้องระบุตารางแสดงค่าใช้จ่ายในแต่ละโครงการในระยะต่าง ๆ รวมทั้งกำหนดดัชนีชี้วัดการตรวจสอบประสิทธิภาพของผลงานในแต่ละโครงการอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เข้าศึกษาภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการนั้น ๆ เป็นต้น

7.2 มหาวิทยาลัยสงขลทั้ง 2 แห่งควรวางแผนในการควบคุมและบริหารต้นทุนในการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพต่อการลงทุนในแต่ละปีโดยใช้หลักการพิจารณาการวางแผนเกี่ยวกับต้นทุนในการจัดการศึกษาซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการจำแนกต้นทุนในการจัด

การศึกษาทั้งต้นทุนดำเนินการและต้นทุนลงทุนทุกหมวดค่าใช้จ่ายโดยระบุถึงความสำคัญและความจำเป็นก่อนหลังทั้งนี้ควรเน้นให้เกิดความสอดคล้องกับจำนวนผู้เข้าศึกษาแต่ละปี เช่น ค่าวัสดุ ครุภัณฑ์ที่จัดเป็นปัจจัยพื้นฐานในการลงทุนเพื่อจัดการศึกษาจะเพิ่มสูงขึ้นตามจำนวนผู้เข้าศึกษาในแต่ละปี ดังนั้นจึงควรลำดับความสำคัญและความจำเป็นไว้ก่อนต้นทุนในการจัดการศึกษาประเภทอื่น ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ต้นทุนในการจัดการศึกษาทุกประเภทควรใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์เข้ามาควบคุมและบริหารเพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพทั้งในแง่ของการประหยัดและลดความฟุ่มเฟือย เช่น การเพิ่มภาระงานของผู้สอน การเปิดสอนหลักสูตรนอกเวลาราชการ เป็นต้น ในขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งควรวางแผนการบริหารสินทรัพย์ของมหาวิทยาลัยทั้งในส่วนกลางและวิทยาเขตให้เกิดประโยชน์และก่อให้เกิดรายได้ในรูปของเงินนอกงบประมาณเพิ่มขึ้น เช่น การจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้าแบบร่วมทุนเพื่อสรรหารายได้จากผู้สนใจร่วมถือหุ้นการเสนอนวัตกรรมในการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสู่สังคมในรูปของการจำหน่ายเทปโทรทัศน์ แอปปันท์กเสียงและสื่ออื่น ๆ การจัดนิทรรศการและโครงการสำคัญทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งศาสนกิจต่าง ๆ เพื่อหารายได้จากเงินบริจาคของประชาชนในแต่ละปี

7.3 มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งควรปรับกลยุทธ์การติดต่อและประสานความร่วมมือระหว่างเครือข่ายของภาครัฐและเอกชนทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเน้นความร่วมมือกันพัฒนาบุคลากรภายในสถาบันให้มีความรู้ความสามารถต่อการตัดสินใจวางแผนด้านงบประมาณเกี่ยวกับการชี้แจงค่าใช้จ่ายที่ถูกต้องมีความสอดคล้องกับความจำเป็นและวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยในแต่ละข้อรวมทั้งสามารถตรวจสอบได้ด้วยการจัดทำตารางแสดงกิจกรรมค่าใช้จ่ายเช่นเดียวกับระบบงบประมาณแบบเน้นผลงานเพื่อเสนออนุมัติต่อภาครัฐได้อย่างสมเหตุสมผล ซึ่งบุคลากรภายในฝ่ายงานต่าง ๆ ตั้งแต่ ผู้บริหารระดับสูงจนกระทั่งพนักงานภายในมหาวิทยาลัยทุกระดับต้องจัดประชุมร่วมกันเพื่อระดมความคิดเห็นและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับข้อตกลงร่วมกันในเรื่องการบริหารงบประมาณที่ก่อให้เกิดคุณภาพได้ในเชิงรูปธรรม ทั้งนี้ควรมีการจัดสัมมนาหรือร่วมประชุมกันอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อประเมินผลงานการลงทุนเพื่อจัดการศึกษาในต้นทุนประเภทต่าง ๆ รวมทั้งเพื่อเตรียมพร้อมต่อการแก้ไขปัญหาด้วยความยืดหยุ่นเป็นระบบ และปฏิบัติตามแผนดำเนินการที่ตั้งไว้ได้จริง นอกจากนี้เครือข่ายขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนควรเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนและพัฒนาผลงานวิจัยรวมทั้งนวัตกรรมทางการศึกษาให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับมากขึ้น โดยเฉพาะผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดทำงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพต่อการลงทุนทางการศึกษาของสถาบันต่อไปในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากข้อมูลด้านอาคารและสถานที่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งผู้วิจัยเห็นว่ามหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งยังไม่พร้อมต่อการรองรับจำนวนผู้เข้าศึกษาระดับปริญญาตรีในอนาคตเนื่องจากยังมีพื้นที่ใช้สอยไม่เหมาะสมกับการรองรับจำนวนผู้เข้าศึกษาที่จะมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้สอดคล้องกับ ดวงพร สุขศิริวัฒน์ (2536 : 206-208) ได้กล่าวไว้ว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งยังไม่มีมีการวางแผนพัฒนาหน่วยงานเพื่อรองรับภารกิจในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ สถานที่ปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ มีสภาพแออัด โดยเฉพาะห้องเรียนมีสภาพทรุดโทรมไม่มีบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ส่วนการขยายวิทยาเขตออกไปยังส่วนภูมิภาคนั้นส่วนใหญ่เป็นไปตามความเห็นชอบของผู้บริหารระดับสูงไม่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านเงินงบประมาณที่จะใช้ในการก่อสร้างด้านบุคลากรครูอาจารย์ตลอดจนปริมาณพระภิกษุสามเณรที่จะเข้าศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยสงฆ์ในอนาคต นอกจากนี้ อำนาจ บัวศิริ (2539 : 174) ยังกล่าวไว้อีกว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งมีพื้นที่ใช้สอยน้อยมาก เนื่องจากตั้งอยู่ในบริเวณวัด และมีความจำกัดด้านการใช้อาคารสถานที่ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมโดยรวมยังมีสภาพแออัดและคับแคบขาดความเงียบสงบ

2. ผลการสำรวจต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 พบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีทุกประเภทสูงกว่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ตารางที่ 28 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนผู้เข้าศึกษาและต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 ระหว่างมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง

ปี พ.ศ.	มจร. (จากผลการวิจัย)			มมร. (จากผลการวิจัย)		
	จำนวนผู้ เข้าศึกษา	ต้นทุนรวม ต่อปี	ต้นทุนเฉลี่ย ต่อคนต่อปี	จำนวนผู้ เข้าศึกษา	ต้นทุนรวม ต่อปี	ต้นทุนเฉลี่ย ต่อคนต่อปี
2540	4,539 คน	80,230,345 บาท	17,680 บาท	1,711 คน	81,668,458 บาท	47,735 บาท
2541	5,658 คน	104,318,487 บาท	18,440 บาท	2,068 คน	100,157,086 บาท	48,435 บาท
2542	7,511 คน	185,016,287 บาท	24,201 บาท	2,421 คน	125,338,323 บาท	51,774 บาท
2543	8,849 คน	205,265,674 บาท	23,201 บาท	2,825 คน	195,216,134 บาท	69,105 บาท
2544	11,484 คน	282,814,391 บาท	24,631 บาท	3,953 คน	235,203,803 บาท	59,503 บาท

มจร. หมายถึง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มมร. หมายถึง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

จากตารางที่ 28 ผู้วิจัยเห็นว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีตั้งแต่ พ.ศ. 2540-2544 ต่ำกว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเนื่องจากเหตุผลด้านจำนวนผู้เข้าศึกษาในแต่ละปีที่แตกต่างกัน ทั้งนี้หากพิจารณาสัดส่วนของต้นทุนในการจัดการศึกษาแต่ละประเภทกับจำนวนผู้เข้าศึกษาระดับปริญญาตรีในแต่ละปีจะเห็นได้ว่าจำนวนผู้เข้าศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในแต่ละปีมีจำนวนมากกว่าจำนวนผู้เข้าศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประกอบกับต้นทุนในการจัดการศึกษาโดยรวมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีมากกว่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงทำให้ผลการคำนวณต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาเมื่อเปรียบเทียบกับพบว่า ต้นทุนในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีสูงกว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นอกจากนี้การที่ต้นทุนในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งมีต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีที่สูงมากอาจเนื่องมาจากวิธีการคำนวณผลรวมของต้นทุนในครั้งนี้นี้มีการคิดรวมมูลค่าของที่ดินและสิ่งก่อสร้างร่วมด้วยจึงส่งผลให้ต้นทุนรวมที่ใช้ในการจัดการศึกษาเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ

3. จากผลการคำนวณแนวโน้มของต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2549 แนวโน้มของต้นทุนในการจัดการศึกษาเกือบทุกประเภทมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นแต่แนวโน้มของต้นทุนค่าที่ดินและต้นทุนค่าสิ่งก่อสร้างในการจัดการศึกษาลดต่ำลง ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้ต้นทุนดำเนินการทุกประเภทและต้นทุนครุภัณฑ์มีแนวโน้มสูงขึ้นแต่ต้นทุนลงทุนประเภทค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้างมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากพฤติกรรมของต้นทุน (Cost behavior) ที่เปลี่ยนไปของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งที่แตกต่างกัน ซึ่งได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดของต้นทุนแต่ละประเภท เช่น จำนวนการจัดซื้อจัดจ้างวัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และครุภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้สอดคล้องกับ ผ่องใส ศุภจรรยารักษ์ (2537 : 16) ที่ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมของต้นทุนซึ่งได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อต้นทุนต่อหน่วย (Unit cost) ในต้นทุนแต่ละประเภทว่า มีมูลค่าสูงต่ำ เพราะอะไร และปัจจัยใด เป็นองค์ประกอบสำคัญมากน้อยเพียงใด เช่น ต้นทุนประเภทเงินเดือนและค่าตอบแทนอาจารย์ มีปัจจัยเกี่ยวข้องกับเรื่องของการที่สถาบันต้องจ้างอาจารย์มาก หรือในอัตราการจัดจ้างที่สูงกว่าปกติเนื่องจากขาดแคลนบุคลากรผู้สอนในสาขาวิชานั้น ๆ หรือการพยายามลดการออกกลางคันของ ผู้เข้าศึกษาซึ่งจะทำให้ต้นทุนประเภทนี้มีต้นทุนต่อหน่วยสูงขึ้น สำหรับต้นทุนประเภทครุภัณฑ์และอุปกรณ์การเรียนการสอน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ การลงทุนซื้อเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและสถาบันจำเป็นต้องเลือกซื้อประเภทที่ทันสมัยที่สุดมาใช้ การรับภาระค่าใช้จ่ายเพื่อซ่อมแซม

คุณภัณฑ์เก่า ๆ ก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ต้นทุนประเภทนี้มีต้นทุนต่อหน่วยสูงขึ้น นอกจากนี้การใช้ทรัพยากรในการจัดการศึกษาที่จัดได้ว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการขึ้นลงของต้นทุนอีกทางหนึ่งก็คือ กรณีของอาคารสถานที่ซึ่งหากมีต้นทุนต่อหน่วยสูงต้องพิจารณาไปถึงอัตราการใช้ห้องเรียนว่าเป็นไปตามศักยภาพหรือไม่ทั้งในด้านชั่วโมงการใช้และจำนวนความจุที่สถาบันต้องรับภาระในการจัดการศึกษารวมไปถึงค่าตกแต่งอาคารสถานที่ที่ส่งผลต่อขนาดต้นทุนต่อหน่วยประเภทนี้เช่นกัน

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง พบว่า ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้ให้สัมภาษณ์ในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งเกี่ยวกับปัญหาข้อจำกัดด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอในการจัดการศึกษาและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยมีจำนวนถึง 10 คน ทั้งนี้ น่าจะเป็นผลมาจากปัญหาการยื่นเสนอขอของงบประมาณจากภาครัฐในแต่ละปีที่ไม่ตรงตามความต้องการของมหาวิทยาลัยประกอบกับปัญหาความเข้าใจที่ไม่ตรงกันระหว่างตัวแทนของภาครัฐและคณะสงฆ์ซึ่งภาครัฐเข้าใจว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์สามารถสรรหางบประมาณได้มากอยู่แล้วจากเงินบริจาคภายนอกสถาบันดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นต่อการเพิ่มงบประมาณที่ภาครัฐ จัดสรรให้โดยตรงเป็นหลัก นอกจากนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า มีผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีความเห็นว่า ผู้เข้าศึกษาที่มีจำนวนน้อยทำให้สะดวกในการควบคุมดูแลและบริหารงบประมาณในแต่ละปีดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่า จำนวนผู้เข้าศึกษามีผลต่อการจัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพในแต่ละปีได้ สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับต้นทุนในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในภายหลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากภาครัฐสูงขึ้นแต่ยังไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษาในด้านต่าง ๆ ที่ต้องมีการลงทุนเพิ่มขึ้นในแต่ละปี ผู้วิจัยเห็นว่า สาเหตุของปัญหาดังกล่าวน่าจะเกี่ยวข้องกับจำนวนผู้เข้าศึกษาที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีจึงส่งผลให้ต้นทุนประเภทต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการศึกษาเพิ่มสูงขึ้นจากเดิมตามลำดับ ดังนั้นมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งจึงต้องแสดงความพร้อมต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเฉพาะการพยายามสรรหาแหล่งเงินทุนให้เพียงพอในแต่ละปี ทั้งนี้ อาจใช้วิธีสรรหาแหล่งเงินทุนนอกงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การบริหารสินทรัพย์ของมหาวิทยาลัยให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากข้อได้เปรียบด้านการระดมเงินทุนจากแรงศรัทธาและการบริจาคจากประชาชนโดยทั่วไปและการเปิดรับเงินบริจาคจากการริเริ่มโครงการด้านต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งพยายามเปิดโลกทัศน์ในการสร้างเครือข่ายให้กับองค์กรทั้งในและนอกประเทศเพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านการศึกษาและส่งเสริมงานวิจัยเพื่อบริการแก่ชุมชนในอนาคตได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้สอดคล้องกับ ดวงพร สุขศิริวัฒน์

(2536 : 198) ที่ได้กล่าวไว้ว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ธรรมะจะเริ่มจากการพัฒนาระบบบริหารงานของตนเองให้มีประสิทธิภาพโดยไม่หวังเงินงบประมาณจากรัฐบาลเป็นหลักหากแต่ควรจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สำหรับในช่วงก่อนการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ผู้ให้สัมภาษณ์ในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในเรื่องปัจจัยด้านบุคลากรที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการจัดทำงบประมาณในแต่ละปี แต่ก็พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านระบบการบริหารและจัดการภายในมหาวิทยาลัยที่เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับต้นทุนด้วย ในขณะที่ ผู้ให้สัมภาษณ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านจำนวน ผู้เข้าศึกษาเป็นสำคัญ ซึ่งจากความคิดเห็นที่เพิ่มเติมดังกล่าวเหล่านี้ ผู้วิจัยเห็นว่า ในช่วงก่อนการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งอาจประสบปัญหา เกี่ยวกับต้นทุนในการจัดการศึกษาอันเนื่องมาจากปัจจัยที่แตกต่างกันไปโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่อาจประสบปัญหาด้านความพร้อมในการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างชัดเจน ทั้งนี้จะเห็นได้จากการแสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้ให้สัมภาษณ์ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแม้ในช่วงหลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแล้วก็ยังปรากฏว่ามีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในเรื่องของความพร้อมของบุคลากรที่ยังประสบปัญหาอยู่ ในขณะที่ผู้สัมภาษณ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยอาจประสบปัญหาในด้านต้นทุนในการจัดการศึกษาอันเนื่องมาจากปัจจัยด้านบุคลากรในช่วงแรกแต่ในภายหลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐกลับพบว่า ปัจจัยด้านอื่น ๆ ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เช่น ระบบการบริหารงานภายในสถาบัน และสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไปจากเดิม เป็นต้น ต่างก็เข้ามามีบทบาทเป็นปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อต้นทุนในการจัดการศึกษามากกว่าปัจจัยด้านบุคลากรเพียงอย่างเดียว ดังจะเห็นได้จากไม่มีผู้ให้สัมภาษณ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่แสดงความคิดเห็นสอดคล้องเกี่ยวกับการเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อต้นทุนในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะปัจจัยด้านบุคลากรในช่วงภายหลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

ในส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนในการจัดการศึกษาทั้งในช่วงก่อนและหลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นสอดคล้องในเรื่องเดียวกันเกี่ยวกับปัญหาด้านบุคลากรและระบบการบริหารและจัดการแต่ลักษณะปัญหามีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ปัญหาด้านบุคลากรและระบบการบริหารและจัดการในช่วงก่อนการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเป็นลักษณะที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการขาดความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญ

ในการปฏิบัติงานของบุคลากรตลอดจนระบบการบริหารและจัดการที่ยังไม่ชัดเจน แต่ในภายหลังการมี สถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ พบว่า ปัญหาด้านบุคลากรและระบบการบริหารและจัดการจะเกี่ยวข้องกับปัญหาการปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง สถานภาพของมหาวิทยาลัยเป็นสำคัญ ทั้งนี้จะสังเกตได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในปัญหาด้านบุคลากรภายหลังการมี สถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแต่ไม่พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัยมีการแสดงความคิดเห็นในประเด็นปัญหาดังกล่าว แต่กลับพบว่า ผู้ให้ สัมภาษณ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านระบบ การบริหารและจัดการที่ เกิดขึ้นในภายหลังการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มี ปัญหาความไม่สมดุลกันระหว่างการบริหารงานงบประมาณกับการควบคุมต้นทุนที่ใช้ในการจัด การศึกษา อย่างไรก็ตามความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งยังได้ แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับปัญหาด้านบุคลากรและระบบการบริหารและจัดการว่า มีปัญหาด้านการปรับตัวและปรับเปลี่ยนระบบการทำงานที่ยังไม่พร้อมมากกว่าปัญหาด้านอื่น ๆ ซึ่งจากความคิดเห็นดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวน่าจะเป็นผลมาจากการ ปรับเปลี่ยนสถานภาพของมหาวิทยาลัยที่ต้องปรับความพร้อมทั้งด้านระบบงานและบุคลากรให้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ปี พ.ศ. 2540 ที่ออกมากำกับและดูแลการดำเนิน งานในทุกขั้นตอนโดยเฉพาะการจัดทำงบประมาณที่มีลำดับวิธีการปฏิบัติอย่างชัดเจนและ สามารถตรวจสอบได้ นอกจากนี้สภาพปัจจัยแวดล้อมทางการศึกษาที่เปลี่ยนไปไม่ว่าจะเป็น ระบบการศึกษาในยุคปัจจุบัน สภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมล้วนส่งผลให้เกิด การปฏิรูประบบการทำงานเพื่อให้เกิดความสอดคล้องต่อสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย

นอกจากนี้แนวทางสำคัญที่ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นว่า จะสามารถช่วยให้การจัดทำงบประมาณเกิดความสอดคล้องกับแนวโน้มของต้นทุนในการจัด การศึกษาเมื่อเทียบกับวัตถุประสงค์ของสถาบันและการจัดทำงบประมาณแบบเน้นผลงาน คือ การพยายามเน้นให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างตัวแทนของภาครัฐและคณะสงฆ์เพื่อหาข้อตกลง ในการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนเป็นสำคัญโดยเฉพาะขั้นตอนการจัดทำงบประมาณในแต่ละปี และ การประสานความร่วมมือระหว่างเครือข่ายขององค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ภายนอกมหาวิทยาลัยให้ เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการควบคุมและบริหารต้นทุนให้เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ซึ่ง จากความคิดเห็นดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นที่สอดคล้องว่า ควรเร่งแก้ไขปัญหาด้านบุคลากรและ ระบบการบริหารและจัดการเป็นอันดับแรกเนื่องจากจัดได้ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลให้การจัดทำ งบประมาณเกิดประสิทธิภาพได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้จะเห็นได้หากบุคลากรและระบบ การบริหารและจัดการมีความพร้อมอย่างเพียงพอต่อการปฏิบัติงานก็จะสามารถพัฒนาวิธีการ

ควบคุมและบริหารต้นทุนในการจัดการศึกษาให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามแผนที่วางเอาไว้ได้ นอกจากนี้มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งควรมุ่งส่งเสริมและสนับสนุนผลงานวิจัยที่จะช่วยพัฒนาการจัดทำงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคตด้วย ทั้งนี้เพราะงานวิจัยสามารถจะสะท้อนปัญหาต่าง ๆ ได้ตามความเป็นจริงและยังช่วยเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างชัดเจนเป็นระบบ

5. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง ผู้วิจัยเห็นว่า โครงการศาสนศึกษาในแต่ละปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2542-2544 ยังขาดการริเริ่มโครงการที่สามารถสร้างประโยชน์ให้เกิดผลคุ้มค่ากับการลงทุนของสถาบัน โดยเฉพาะการเสนอโครงการที่สามารถกำหนดบทบาทให้ทั้งผู้ที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยและบุคคลภายนอกในสังคมได้เข้ามาร่วมปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนกิจหรือช่วยสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ควรเปิดโอกาสให้หลายฝ่าย ๆ เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนแหล่งเงินทุนเพื่อรองรับโครงการใหม่ ๆ เหล่านี้ ซึ่งข้อสังเกตดังกล่าวนี้สอดคล้องกับ ดวงพร สุขศิริวัฒน์ (2536 : 198) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยสงฆ์ยัง ไม่เคยมีโครงการใด ๆ เกิดขึ้นเลย ดังนั้นหากมหาวิทยาลัยจะเริ่มจากการมีโครงการที่ดีและมีประโยชน์ต่อสังคม เชื่อว่าคงจะได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากทั้งรัฐบาล และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชน และที่สำคัญยิ่งคือ การบริจาคของประชาชนอันเนื่องมาจากศรัทธาที่ฝังรากลึกอยู่ในสังคม ประกอบกับทรัพยากรของสถาบันสงฆ์ที่มีอยู่แล้วทั้งที่ดิน อาคาร และบุคลากร โดยเฉพาะพระภิกษุสามเณรที่มีอยู่จำนวนมาก ทำให้สถาบันสงฆ์กลับกลายเป็นสถาบันที่มีความพร้อมในการพัฒนาประเทศมากที่สุด นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเห็นว่า โครงการศาสนศึกษาต่าง ๆ ที่เป็นโครงการเก่าที่ดีหรือที่กำลังจะเริ่มขึ้นก็ดี ควรสนับสนุนในเรื่องของการพัฒนาบุคลากรภายในสถาบันให้เป็นทรัพยากรสำคัญที่พร้อมต่อการพัฒนาในอนาคต โดยเฉพาะในการจัดทำงบประมาณแบบเน้นผลงานของภาครัฐ ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับ ดวงพร สุขศิริวัฒน์ (2536 : 214) ที่ได้กล่าวขอเสนอแนะเพื่อการพัฒนาวิทยาลัยสงฆ์ไว้ว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง ควรจัดให้มีโครงการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัย เช่น การฝึกอบรมระยะสั้น การดูงาน ทั้งในและต่างประเทศ การลาศึกษาต่อ เป็นต้น

6. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งต่อการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เข้าศึกษาในอนาคต ผู้วิจัยเห็นว่าจากวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง มีความสอดคล้องกัน ในเชิงเป้าหมายของการพัฒนาในอนาคต แต่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจะเน้นการพัฒนาบุคลากรในด้านทักษะความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานด้านต่าง ๆ เป็นหลัก อาทิ ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานขั้นพื้นฐานในแต่ละสาขาวิชาที่เรียน ทักษะในการทำงานเบื้องต้น ความรอบรู้ทั้งวิชาการทางโลกและ

ทางธรรม เป็นต้น รวมทั้งต้องการให้สามารถประยุกต์พระพุทธศาสนาให้เข้ากับวิชาการแขนงอื่น ๆ ได้ ทั้งนี้เพื่อให้บัณฑิตเป็นที่ยอมรับของสังคมในขณะที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยจะเน้นการสร้างกำลังบุคลากรทางศาสนาเพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้างผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่สังคมโลกในอนาคตได้ ซึ่งความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับ อานาจ บัณฑิต (2539 : 170) ที่ได้กล่าวไว้ว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเน้นการสร้างภิกษุสามเณรให้เป็นศาสนทายาท โดยให้สามารถเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่จรโลงพระพุทธศาสนาทั้งในและนอกประเทศ สามารถค้นคว้า ได้ตอบ อภิปรายธรรมได้กว้างขวาง และต้องบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนได้ดี ในขณะที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเน้นที่การพัฒนาบุคคลในด้านกายภาพ สังคม จิตใจ และปัญญา โดยประยุกต์พระพุทธศาสนาให้เข้ากับศาสตร์ต่าง ๆ ที่จะอำนวยประโยชน์แก่การดำเนินชีวิต การเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการพัฒนาสังคม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเห็นว่า วัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งสามารถช่วยกำหนดความสอดคล้องและกรอบการวางนโยบายการ จัดทำงบประมาณเกี่ยวกับต้นทุนที่ใช้ในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีในอนาคตได้หลายประเด็น อาทิ การวางกลยุทธ์เพื่อแก้ไขปัญหาต้นทุนในการจัดการศึกษาที่ยังขาดประสิทธิภาพตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การดำเนินงานและการประเมินผล การวางแผน ระดมทุนที่สอดคล้องกับเป้าหมายด้านพันธกิจ วิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในอนาคตตามแผนการพัฒนามหาวิทยาลัยฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) เป็นต้น ทั้งนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการบริหารงานงบประมาณในปัจจุบันสามารถสะท้อนให้เห็นแนวทางในการวางวัตถุประสงค์เพื่อสรรหาวิธีใหม่ ๆ มาแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับ พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2531 : 9-10) ที่ได้กล่าวไว้ว่า แนวทางในการพัฒนาการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ควรเริ่มจากการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งจะฉายภาพให้เห็นถึง ทิศทางการพัฒนาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ได้ 2 ทิศทาง ทิศทางที่จะเป็น และทิศทางที่ควรจะเป็นโดยในขั้นแรกของมหาวิทยาลัยสงฆ์ควรจะพิจารณาในแง่ที่ว่าทิศทางนั้นจะเป็นอย่างไร โดยดูจากสภาพการณ์ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจะส่งผลต่อไปว่าอนาคตมีความโน้มเอียงที่จะเป็นอย่างไร ต่อจากนั้นจึงวางแผนว่าทิศทางการพัฒนาควรจะเป็นอย่างไร แล้วจึงสร้างเหตุปัจจัยเพื่อให้เป็นไปในทิศทางอย่างนั้น

7. จากผลการนำเสนอแนวทางในการจัดทำงบประมาณที่ได้ข้อเสนอว่า ควรปรับเปลี่ยนระบบการบริหารและจัดการภายในสถาบันโดยเฉพาะเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณที่ละเอียดชัดเจนในเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับโครงการศาสนศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งควรพยายามวางแผนเพื่อควบคุมการใช้ต้นทุนในการจัดการศึกษาแต่ละประเภทให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดโดยเรียงลำดับการจัดสรรงบประมาณในต้นทุนแต่ละประเภทก่อนหลังตามความจำเป็นขั้นพื้นฐานพร้อมทั้งควบคุมความฟุ่มเฟือยในการใช้ทรัพยากรเพื่อการลงทุนบางประเภทและ

พยายามใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดผลคุ้มค่ามากที่สุด ตลอดจนข้อเสนอในการจัดทำงบประมาณที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่ายในอนาคต โดยเฉพาะการประสานความร่วมมือระหว่างเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนที่ควรจัดการประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพในการจัดการศึกษาให้พร้อมต่อสถานการณ์ในอนาคต ผู้วิจัยเห็นว่า น่าจะเป็นข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางในการจัดทำงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนระบบการจัดทำงบประมาณที่ช่วยให้เตรียมความพร้อมต่อการมีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐได้ ทั้งนี้การเสนอแนวทางข้างต้นสอดคล้องกับ ดวงพร สุขศิริวัฒน์ (2536 : 214 - 216) ที่ได้กล่าวไว้ในข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งควรจัดให้มีคณะกรรมการพัฒนามหาวิทยาลัยเพื่อทำหน้าที่ให้การเสนอแนะ กำหนดนโยบาย และโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนามหาวิทยาลัย จัดทำแผนพัฒนามหาวิทยาลัยรวมทั้งแผนปฏิบัติการประจำปี รวมทั้งควรมีการจัดระเบียบการบริหารงานภายในให้เป็นระบบมีระเบียบง่ายต่อการพัฒนา นอกจากนี้การโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาบุคลากรและระบบการบริหารงานภายในสถาบันให้คล่องตัวมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น โครงการจัดฝึกอบรมบุคลากรภายในสถาบัน โครงการปรับปรุงหลักสูตรและเนื้อหาสาระแต่ละรายวิชาให้ทันสมัยอยู่เสมอ โครงการสนับสนุนงานวิจัยทั้งในและนอกสถาบัน และโครงการส่งตัวแทนเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาควรได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง สำหรับการบริหารงานด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง ควรจัดทำระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณทั้งเงินในงบประมาณและเงินนอก งบประมาณ รวมทั้งควรจัดทำแผนการใช้จ่ายที่รัดกุม นอกจากนี้ยังควรประชุมร่วมกันเพื่อหาข้อตกลงว่าควรพัฒนาทิศทางในการจัดทำงบประมาณไปในรูปแบบใดเพื่อขยายฐานการรองรับจำนวนผู้เข้าศึกษาที่มากขึ้นในอนาคตได้อย่างเพียงพอ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรเสนอให้จัดวาระการประชุมร่วมกันระหว่างตัวแทนภาครัฐ และคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณแบบเน้นผลงานสู่ขั้นตอนการวางแผนดำเนินการ การตรวจสอบ และการประเมินผลเกี่ยวกับโครงการศาสนศึกษาในแต่ละปี โดยควรเสนอวาระการประชุมร่วมกันอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

2. ควรเสนอให้มีการประเมินผลงานการจัดทำงบประมาณประจำปีซึ่งนอกเหนือจากระเบียบการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ปี พ.ศ. 2540 โดยเฉพาะการตรวจสอบผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการควบคุมและบริหารต้นทุนที่ใช้ในการจัดการศึกษาใน

แต่ละปี ทั้งนี้อาจจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างฝ่ายกองแผนงานและฝ่ายปฏิบัติงานส่วนอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยก่อนการยื่นเสนอของงบประมาณต่อภาครัฐในปีถัดไป นอกจากนี้อาจนำดัชนีชี้วัดคุณภาพในการจัดการศึกษาจากการตรวจสอบผลการควบคุมและบริหารต้นทุนที่ใช้ในการจัดการศึกษาในแต่ละปีจากมาตรฐานการประกันคุณภาพทางการศึกษาระดับอุดมศึกษามาพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3. ควรเสนอให้มีการจัดตั้งฝ่ายงานภายในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งเพื่อทำหน้าที่ในการประสานความร่วมมือระหว่างเครือข่ายขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่อยู่ทั้งในประเทศและต่างประเทศให้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนผลงานวิจัยและส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยเฉพาะในเรื่องของการจัดทำงบประมาณที่มีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนา มหาวิทยาลัยสงฆ์ให้แสดงบทบาทตามพันธกิจที่มีได้อย่างเต็มรูปแบบมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิเคราะห์ต้นทุนและการคำนวณแนวโน้มของต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งในครั้งนี้เป็นช่วงที่ตรงกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) และ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งจำเป็นต้องเสนอระบบประกันคุณภาพทางการศึกษาเพื่อแสดงผลงานและแนวทางการพัฒนาสถาบันตามเป้าหมายตลอดจนพันธกิจที่ชัดเจนในอนาคต ดังนั้นจึงควรมีการสำรวจวิจัยปัจจัยอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากต้นทุนในการจัดการศึกษา อาทิ ดัชนีชี้วัดคุณภาพการศึกษาด้วยระบบประกันคุณภาพจากภาครัฐ การอาศัยเกณฑ์มาตรฐานในการสำรวจตรวจสอบการดำเนินงานงบประมาณประจำปีของสำนักงานงบประมาณ สภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและการศึกษา กระแสปฏิรูปการศึกษาโดยเฉพาะเป้าหมายการศึกษาของชาติในระดับอุดมศึกษา เป็นต้น จึงสามารถทำให้ทราบว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลให้แนวโน้มต้นทุนในการจัดการศึกษาเปลี่ยนไป

2. เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ศึกษาเพียงแนวโน้มของต้นทุนที่ใช้ในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ได้จากการคำนวณเท่านั้นมิได้นำไปเปรียบเทียบกับข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนในการจัดการศึกษาจริงในช่วงปี พ.ศ. 2545-2546 ดังนั้นตัวเลขของแนวโน้มต้นทุนในการจัดการศึกษาที่คำนวณจึงมีโอกาสที่จะคลาดเคลื่อนได้ ซึ่งสาเหตุสำคัญของการมุ่งศึกษาวิจัยในครั้งนี้โดยมิได้นำตัวเลขต้นทุนในการจัดการศึกษาจริงมาใช้เปรียบเทียบกับคือ ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพียงทิศทางและความเป็นไปได้ในเชิงตัวเลขที่คำนวณโดยวิธีการทางสถิติ เท่านั้นมิได้มุ่งเน้นให้เกิดการเปรียบเทียบความถูกต้องของตัวเลขต้นทุนที่ปรากฏจริงเป็นสำคัญและต้องการเสนอแนวทางในการจัดทำงบประมาณเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับทิศทางการลงทุนเพื่อจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งในอนาคตเป็น

สำคัญ ดังนั้นข้อจำกัดในการวิจัยดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่ควรนำมาปรับปรุงงานวิจัยที่ศึกษาต้นทุนทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในอนาคตให้เกิดความครอบคลุมในแง่ของรายละเอียดของระยะเวลาในการศึกษาวิจัยด้วย

3. การพิจารณาวิธีการคำนวณต้นทุนเฉลี่ยต่อคนต่อปีในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ อย่างละเอียดในทุกหมวดค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะการจัดทำงบประมาณในต้นทุนประเภทต่าง ๆ ที่แตกต่างกันภายใต้มาตรฐานการพิจารณาความจำเป็นก่อนหลังที่หลากหลายวิธี นอกจากนี้ควรขยายขอบเขตการศึกษาด้านทุนที่ใช้ในการจัดการศึกษาไปถึงระดับปริญญาโทและปริญญาเอกด้วย ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์แนวทางการจัดทำงบประมาณประจำปีที่ต้องต้องเหมาะสมในสัดส่วนและวิธีการที่ชัดเจนต่อระดับการศึกษาในแต่ละระดับที่จำนวนผู้เข้าศึกษาเพิ่มสูงขึ้นในแต่ละปีด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กองแผนงาน, ฝ่าย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. งบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2540-2544. 31 มกราคม 2545.

กองแผนงาน, ฝ่าย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. รายงานประจำปี พ.ศ. 2540-2544. 2 พฤษภาคม 2545.

กองแผนงาน, ฝ่าย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. รายละเอียดเกี่ยวกับอาคารและสถานที่ทั้งในส่วนกลางและวิทยาเขต. 10 ธันวาคม 2544.

กองแผนงาน, ฝ่าย. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. งบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2540-2544. 2 กุมภาพันธ์ 2545.

กองแผนงาน, ฝ่าย. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. รายงานประจำปี พ.ศ. 2540-2544. 5 มิถุนายน 2545.

กองแผนงาน, ฝ่าย. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. รายละเอียดเกี่ยวกับอาคารและสถานที่ทั้งในส่วนกลางและวิทยาเขต. 30 พฤศจิกายน 2544.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การประมาณการจำนวนนักเรียนนักศึกษา ปีการศึกษา 2542-2559. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2543.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. สถิติการศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2539-2543. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2545.

คณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์, ฝ่าย. งบประมาณที่จัดสรรอุดหนุนมหาวิทยาลัยสงฆ์ พ.ศ. 2533-2541. 4 สิงหาคม 2542. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์. แนวคิดสู่ความเป็นเลิศทางการบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พี. เอ. ลีฟวิ่ง, 2541.

จรรยาภรณ์ พานิชเจริญนาม. การวิเคราะห์ต้นทุนและทางเลือกในการลดต้นทุน สำหรับโปรแกรมระดับปริญญาตรีของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

จันทร์ชลี มาพุทธ. การวิเคราะห์ความสูญเปล่าทางการศึกษาและทางเลือกในการลดความสูญเปล่าของโปรแกรมวิทยาศาสตรศึกษาและคณิตศาสตร์ศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

- จุไรรัตน์ แสนใจรักษ์. พัฒนาการการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย พ.ศ. 2489-2527. วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2531.
- ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ. มาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles กับการจัดทำงบประมาณ
ระบบใหม่. กรุงเทพมหานคร : 2544.
- ดวงพร สุขศิริวัฒน์. พัฒนาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย พ.ศ. 2527-2534. วิทยา
นิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2536.
- เทียนฉาย กิระนันท์. หลักและแนวคิดเกี่ยวกับมนุษย. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาเศรษฐ
ศาสตร์กำลังคน หน่วยที่ 1-8 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530.
- เทียนฉาย กิระนันท์. วิธีใหม่ในการจัดการศึกษาของชาติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- เทียนฉาย กิระนันท์. การเงินอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : บริษัทคอมฟอร์ม,
2538.
- นงลักษณ์ สุทธิวัฒน์พันธ์. การงบประมาณ : หลักทฤษฎีและแนววิเคราะห์เชิงปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่
5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ, 2544.
- นิพนธ์ พัวพงศกร และยุวดี อิมใจ. พัฒนาการเศรษฐศาสตร์การศึกษา. เอกสารรายงานผลการ
สัมมนาเรื่องการลงทุนทางการศึกษา กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ,
2532.
- บริหารคณะสงฆ์, ฝ่าย. กองศาสนศึกษา. "สถิติ ปี 2537-2539 ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่งพร้อม
วิทยาเขต," 30 กันยายน 2540. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)
- ประเวศ วะสี. ปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษของศ.น.พ. ประเวศ วะสี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร
: บริษัท ไฟร์ พรินติ้ง, 2544.
- ผ่องใส ศุภจรรยารักษ์. การประมาณรูปแบบต้นทุนต่อหน่วยและทางเลือกในการลดต้นทุนหลัก
สูตรการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของมหาวิทยาลัยเอกชน. วิทยานิพนธ์
ปริญญาดุขภูบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2537.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). อนาคตของมหาวิทยาลัยสงฆ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2531.
- พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). การศึกษาของคณะสงฆ์ : ปัญหาที่รอทางออก. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2529.

- พททธิ ศิริบรรณพิทักษ์. การศึกษา : บทวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์. เอกสารการประชุมสัมมนาทางวิชาการเรื่องพัฒนศึกษากับการพัฒนาประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- พิษเนศ เจษฎาฉัตร. ต้นทุนการศึกษา. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการบริหารทรัพยากรการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2537.
- พูลทรัพย์ ปิยะอนันต์. แนวทางการปฏิรูปการเงินและการระดมทรัพยากรเพื่ออุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพริกหวานกราฟิค, 2543.
- ภิญโญ สารธ. การลงทุนเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2524.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สรุปผลการสัมมนาทางวิชาการ งาน 50 ปี อุดมศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2541.
- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.mcu.ac.th>. (26 July, 2002)กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย(ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.mbu.ac.th>. (26 July, 2002)กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธ์. เศรษฐศาสตร์การคลังว่าด้วยการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519.
- วัลลภ สุปรียศิลป์, จริญญา ตันติรัตน์วงศ์ และแสงไทย ธันจวิวัฒน์. ค่าใช้จ่ายต่อหัวนิสิต/นักศึกษาในส่วนที่เป็นงบดำเนินการปีงบประมาณ 2523. กรุงเทพมหานคร : ทบวงมหาวิทยาลัย, 2524.
- วารินทร์ สิ้นสูงสุด. การศึกษา : ทัศนะของคานธี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สายใจ, 2536.
- วิลาวัลย์ ตันวัฒนะพงษ์. การวิเคราะห์ต้นทุนและทางเลือกในการลดต้นทุนโรงเรียนอาชีวศึกษา เอกชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ภาควิชา สาร์ตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- วีรยา สุขสนเทศ. การวิเคราะห์การใช้ทรัพยากรและต้นทุนในการจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสาร์ตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- สมหมาย จันทร์เรือง. พัฒนาการการศึกษาไทย อดีต ปัจจุบัน และในสหัสวรรษใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2544.
- สุชาติ เมืองแก้ว. การวิเคราะห์การใช้งบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทยระหว่างปีงบประมาณ 2510-2519. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518.

อภิชัย พันธเสน. เศรษฐศาสตร์การศึกษา : ปฏิรูปหรือปฏิวัติ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทการพิมพ์, 2518.

อาทิตย์ สีหมงคล. ผลตอบแทนจากการลงทุนทางการศึกษา สาขาช่างอุตสาหกรรม ของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

อาทิ ครูศากยวงศ์. การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการศึกษาของนักศึกษาสถาบันราชภัฏของประเทศไทย. วารสารมหาวิทยาลัยบูรพา ปีที่3 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) : 1-12, 2541.

อานูภาพ ธงภักดี. การพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ โดยกลุ่มบุคลากรภายในและกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

อำนาจ บัวศิริ. การพัฒนารูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

อำไพ โกมลมิศร์. การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาวิทยาลัยครู. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

อุทัย บุญประเสริฐ. การพัฒนา : ความหมาย ขอบข่าย และพัฒนาการ. เอกสารประกอบการสอน ชุติวิชาสัมมนาวิจัยการศึกษากับการพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

เอมอร จังศิริพรภรณ์. สถิติประยุกต์ทางพฤติกรรมศาสตร์. เอกสารประกอบการสอนวิชา 2702601 สถิติประยุกต์ทางพฤติกรรมศาสตร์ ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ภาษาอังกฤษ

Adam Smith. The Wealth of Nations. New York : Britanica, 1952.

Blaug, Mark. The Rate of Return to Investment in Education in Thailand. Bangkok : National Education Council, 1971.

Bowen, Mark. The Cost of Higher Education. San Francisco : Jossey-Bass Publisher, 1981.

George Psacharopoulos. Economics of Education Research and Studies. Pergamon Press, 1987.

Hansen, W. L. Total and Private Rates of Return to Investment in Schooling. Journal of

Political Economy April, p.67, 1963.

Kamat, A.R. Two Studies in Education. India : Gokhale Institute of Politics and Economics, 1968.

Peggy Sin-Wei Pan, Yi. A cost analysis of instruction in higher education : A case study of West Virginia University. Doctoral dissertation, The West virginia University, 1988.

Sheehan, John. The Economics of Education. George Allen and Unwin Ltd, 1973.

Shultz, T.W. 1961. Investment in Human Capital. American Economic Review. pp. 127-132, 1961.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(ตัวอย่างจดหมายราชการเพื่อการทำวิจัยในครั้งนี้)

ที่ ทม 0302 (2701)

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

กันยายน 2545

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการจัดทำโครงการวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท

เรียน หัวหน้ากองแผนงานมหาวิทยาลัย

ด้วยนายเดชา บุญมาสุข นิสิตระดับปริญญาโท รหัสประจำตัว 448 37130 27 สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังจัดทำโครงการวิทยานิพนธ์เรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนทางการศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยสงฆ์ของไทย ในการนี้จำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ

1. ข้อมูลด้านงบประมาณของมหาวิทยาลัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-2545
2. สถิติจำนวนผู้เข้าศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-2545
3. ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนเฉลี่ยของผู้เข้าศึกษาต่อคนต่อปี พ.ศ. 2535-2545 (ถ้ามี)
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยโดยเฉพาะแผนดำเนินการจัดทำงานงบประมาณภายในมหาวิทยาลัยและค่าใช้จ่ายรายหัวของผู้ที่เข้าศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-2545
5. ร่างสำเนาพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2540 ฉบับสมบูรณ์ว่าด้วยเรื่องการจัดทำงานงบประมาณและมาตราที่เกี่ยวข้อง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลของนิสิตผู้นี้ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน)

ประธานหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาสารัตถศึกษา

โทร. 218-2561

ตาราง ผ.1 แบบสำรวจข้อมูลด้านต้นทุนประเภทต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี
ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในช่วง ปี พ.ศ. 2540-2544

ปี พ.ศ.	ต้นทุนดำเนินการ (บาท)					ต้นทุนลงทุน (บาท)			จำนวน ผู้เข้าศึกษา (คน)
	เงินเดือน	ค่าตอบแทน	ค่าใช้สอยวัสดุ	ค่าสาธารณูปโภค	เงินอุดหนุน	ค่าครุภัณฑ์	ค่าที่ดิน	ค่าสิ่งก่อสร้าง	
2540									
2541									
2542									
2543									
2544									

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง ผ.2 แบบสำรวจข้อมูลค่าใช้จ่ายในโครงการศาสนศึกษาในช่วง ปี พ.ศ. 2540-2544

ปี พ.ศ.	ชื่อโครงการศาสนศึกษา	ค่าใช้จ่าย (บาท)
2540		
รวม โครงการ บาท
2541		
รวม โครงการ บาท
2542		
รวม โครงการ บาท
2543		
รวม โครงการ บาท
2544		
รวม โครงการ บาท

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายเดชา บุญมาสุข เกิดวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2521 ที่จังหวัดสิงห์บุรี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา เอกการสอนวิชาเฉพาะธุรกิจศึกษา จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2544 เคยปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้ช่วยสอนและผู้ช่วยนักวิจัยให้กับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในช่วงปี พ.ศ. 2544-2546

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย